

T. C.
SIIRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

CİHAN SEVİM

130, 131, 132 ve 133 NOLU MÜHİMME DEFTERLERİNDE
DİYARBEKİR EYALETİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER [(M. 1720-1726)
– (H. 1133-1138)]

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI: Dr. Öğretim Üyesi Uğur DEMLİKOĞLU

SIIRT-2019

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Siirt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "130, 131, 132 ve 133 NOLU MÜHİMME DEFTERLERİNDE DİYARBEKİR EYALETİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER [(M. 1720-1726) – (H. 1133-1138)]" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tarih ve İmza
Cihan SEVİM

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Dr. Öğr. Üyesi Uğur DEMLİKOĞLU danışmanlığında, Cihan SEVİM tarafından hazırlanan bu çalışma 19/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Tarih Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Abdulsasır YİNER
Jüri Üyesi (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Uğur DEMLİKOĞLU
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Mehtap NASIROĞLU

İmza:
İmza:
İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

19/06/2019
İmza:
Doç. Dr. Veysel OKÇU
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	II
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR	VII
ÖNSÖZ	VIII
GİRİŞ	1
I. OSMANLI HÂKİMİYETİNE KADAR DİYARBAKIR.....	1
II. DİYARBAKIR'IN OSMANLI HÂKİMİYETİNE GİRMESİ VE DİYARBAKIR BEYLERBEYLİĞİ'NİN KURULMASI.....	4
III. DİYARBAKIR BEYLERBEYLİĞİ'NİN OSMANLI İÇİN ÖNEMİ.....	5
IV. DİYARBAKIR'IN İDARİ TAKSİMATI.....	8
BİRİNCİ BÖLÜM	12
1. DİVAN-I HÜMÂYÛN VE MÜHİMME DEFTERLERİ.....	12
1.1. Divan-ı Hümâyûn.....	12
1.2. Divân-ı Hümâyûn Kalemleri.....	14
1.2.1. Beylikçi (Divân) Kalemî.....	15
1.2.2. Tahvîl Kalemî	15
1.2.3. Ruûs Kalemî	15
1.2.4. Amedî Kalemî.....	16
1.2.5. Teşrifatçılık.....	16
1.2.6. Vak'anüvislik.....	16
1.3. MÜHİMME DEFTERLERİ	17
İKİNCİ BÖLÜM	20

2. HÜKÜMLERİN ÖZELLİKLERİ, TRANSKRİPSİYONU VE ÖZETİ.....	20
2. 1. HÜKÜMLERİN ÖZELLİKLERİ	20
2.2. TRANSKRİPSİYON İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR.....	21
2.3. HÜKÜMLERİN MUHTEVASI	22
2.3.1 Eşkıyalık ile İlgili Hükümler	23
2.3.2. Askeri Konuda Yazılan Hükümler	25
2.3.3. İskân Konusunda Yazılan Hükümler	31
2.3.4. Malî Konularda Yazılan Hükümler	32
2.3.5. Tîmâr, Ze'âmet ve Mutasarrıflık Tevcihi ile İlgili Hükümler	33
2.3.6. Dini Konularda Yazılan Hükümler.....	36
2.3.7. Zarar Tazmini ile İlgili Hükümler	36
2.3.8. İdari Konuda Yazılmış Hükümler.....	36
2.3.9. Muhtelif Konularda Yazılan Hükümler.....	37
2.3.10. Suçluların Cezalandırılması, Güvenliğin Sağlanması Konularında Yazılan Hükümler	38
2.4. HÜKÜMLERİN ÖZETİ	38
2.5. HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU	57
2.5.1. 130 NOLU MÜHİMME DEFTERİ.....	57
2.5.2. 131 NOLU MÜHİMME DEFTERİ	76
2.5.3. 132 NOLU MÜHİMME DEFTERİ.....	150
2.5.4. 133 NOLU MÜHİMME DEFTERİ	209
SONUÇ.....	219
KAYNAKÇA	221
EKLER.....	225
EK 1: 130 NOLU MÜHİMME DEFTERİ ORJİNAL METİNLERİ.....	225
EK 2: 131 NOLU MÜHİMME DEFTERİ ORJİNAL METİNLERİ.....	238

EK 3: 132 NOLU MÜHİMME DEFTERİ ORJİNAL METİNLERİ.....	282
EK 4: 133 NOLU MÜHİMME DEFTERİ ORJİNAL METİNLERİ.....	322
ÖZGEÇMİŞ.....	331

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
130, 131, 132 ve 133 NOLU MÜHİMME DEFTERLERİNDE DİYARBEKİR
EYALETİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER [(M. 1720-1726) – (H .1133-1138)]

CİHAN SEVİM

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi UĞUR DEMLİKOĞLU

2019

JÜRİ : Dr. Öğr. Üyesi UĞUR DEMLİKOĞLU
: Dr. Öğr. Üyesi ABDULNASIR YİNER
: Dr. Öğr. Üyesi MEHTAP NASIROĞLU

Mühimme Defterleri, Osmanlı Devleti'nde üst düzey karar organı olan Divân-ı Hümayûn toplantılarında görüşülen iç ve dış konulara ait siyasî, askeri, kültürel, ekonomik kararların kaydedildiği defterlerdir. Bu defterler, Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatındaki idarî yapısı, sosyal, ekonomik, askeri alandaki özellikleri hakkında bilgi veren birinci elden kaynaklardır.

Diyarbakır'ın Osmanlı hâkimiyetine girmesi, Yavuz Sultan Selim dönemine rastlar. Bu dönemde vuku bulan Osmanlı-Safevi savaşları sonucunda, Güneydoğu Anadolu'nun Osmanlı hâkimiyetine geçmesini müteakip Diyarbakır Beylerbeyliği de te'sis edilmiştir. Osmanlı Devleti'nde bir eyalet olan Diyarbakır Beylerbeyliği ile Merkez arasında yazışma trafiği oldukça fazladır. Transkripsiyon ve değerlendirmesini yaptığımız 130, 131, 132 ve 133 numaralı Mühimme Defterleri'nde Diyarbakır'a hitaben yazılan hükümler, bu durumu kanıtlamaktadır. Bu defterler, Sultan III. Ahmed (1703–1730) dönemine ait olup 1720-1726 yılları arasında tutulmuştur. 1720-1722 yılları arasında tutulan 130. Mühimme Defteri'nde Diyarbakır Beylerbeyliği'ne gönderilen hükümlerde daha çok eşkıyalık faaliyetleri, güvenlik meseleleri, halkın korunması gibi meseleler çoğunlukta iken, 1722-1726 yıllarını ihtiva eden 131, 132 ve 133. Mühimme Defterleri'nde ise 1722 yılında başlayan Osmanlı-İran savaşlarından dolayı daha çok askeri konular ele alınmıştır. Bu dönemde merkezden Diyarbakır'a gönderilen hükümlerde büyük bir artış göze çarpmaktadır.

Anahtar kelimeler: Diyarbakır Beylerbeyliği, Mühimme Defteri, 130. Mühimme Defteri, 131. Mühimme Defteri, 132. Mühimme Defteri, 133. Mühimme Defteri

ABSTRACT

**PROVISIONS RELATED TO DİYARBAKIR STATE İN MUHİMME
REGİSTERS NUMBERED 130th, 31th, 132th AND 133th [(GC. 1720-1726) – (HC.
1133-1138)]**

Cihan SEVİM

Asistant Professor : Dr. Öğr. Üyesi UĞUR DEMLİKOĞLU

2019

JURY : Assist. Prof. Dr. UĞUR DEMLİKOĞLU

: Assist. Prof. Dr. ABDULNASIR YİNER

: Assist. Prof. Dr. MEHTAP NASIROĞLU

Mühimme Registers are used for registration of domestic and foreign topics related to political, military, cultural, economical decisions discussed in the meeting of Imperial Council which is a high level decision making body in Ottoman Empire. These registers are first hand sources which give information about governing structure, social, economical, military field features in the centre and country organization of Ottoman Empire.

Diyarbakır came under the domination of Ottoman Empire in Sultan Selim The Stern's period. In consequence of Ottoman Empire – Safavid Dynasty wars which occurred in this period, Diyarbakır Governorate was also established, after Southeastern Anatolia had been fall under the domination of Ottoman Empire. Correspondance traffic is very much between the centre and Diyarbakır Governorate which is a state in Ottoman Empire. In number 130, 131, 132 and 133 Mühimme registers which we made its transcription and consideration, these provisions which are written adressing Diyarbakır proves this situation. These registers belong to the Sultan Ahmed III (1703-1730)' period and they are kept between 1720-1726. While the issues are rather about brigandage actions, security issues, protection of public in majority in the provisions which are sent to Diyarbakır Governorate in 130th Mühimme Register kept between 1720-1722, in 131th, 132th, 133th Mühimme registers which involves the years between 1722-1726, rather military topics are handled because of Ottoman Empire - Persia wars which started in 1722. A massive increase attracts the attention in the provisions sent from the centre to Diyarbakır in this period.

Keywords : Diyarbakır Governorate, Mühimme Registers, 130th Mühimme Registers, 131th Mühimme Registers, 132th Mühimme Registers, 133th Mühimme Registers.

KISALTMALAR

age	:Adı geçen eser
a.g.m.	:Adı geçen makale
Bkz.	:Bakınız
BOA.	:Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi
C.	:Cilt
DÜSBED	:Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Çev.	:Çeviren
GC.	:Gregorian Calendar (Miladi Takvim)
H.	:Hicri
HC.	:Hijri Calendar (Hicri Takvim)
ICANAS	:International Conference on Advances in Natural & Applied Science (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)
M.	:Miladi
M.Ö.	:Milattan önce
M.S.	:Milattan sonra
OTAM	:Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
S.	:Sayı
s.	:Sayfa
TDVİA	:Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TTK	:Türk Tarih Kurumu
Y.	:Yıl

ÖNSÖZ

Mühimme Defterleri, devletin üst düzey karar organı olan Divân-ı Hümâyûn toplantılarında görüşülen iç ve dış konulara ait siyasî, askeri, kültürel, ekonomik kararların kaydedildiği defterlerdir. Bu defterler sayesinde Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatının idarî, askeri, malî, siyasî ve sosyal yapısı hakkında önemli bilgiler elde edilmiştir. Mühimme defterlerinde, Osmanlı Devleti'nin yönetim yapısı, gerek Müslüman gerekse gayrimüslim halk ile ilişkileri, güvenlik, eğitim, sağlık, askeri, sosyal, dini, siyasî olayları, vakıf sistemi hemen hemen her şey hakkında önemli bilgilere ulaşmak mümkündür.

Bu tezin amacı, Osmanlı Devleti'ne bağlı bir eyalet olan Diyarbakır'ın, 1720-1725 yılları arasında Osmanlı Devleti'nde sosyal, ekonomik, askeri bakımdan nasıl bir katkısı olduğunu ortaya çıkarmaktır. Diyarbakır Beylerbeyliği'ne gönderilen hükümleri ele aldığımız 130, 131, 132. ve 133. Mühimme defterleri, Sultan III. Ahmed'in hüküm sürdüğü dönem olan 1720-1726 tarihleri arasındaki beş yıllık zaman dilimine ait olayları içermektedir. 1720-1722 yılları arasında gelişen olayları içeren 130. Mühimme defterinde, Diyarbakır Beylerbeyliği'ne gönderilen 15 hüküm, 1722-1723 yılları arasında tutulan 131. Mühimme defterinde 67 hüküm, 1723-1725 yılları olaylarını ihtiva eden 132. Mühimme Defteri'nde Diyarbakır'a gönderilen 44 adet hüküm ve 1725-1726 yıllarına ait 132. Mühimme defterinde de Diyarbakır Eyaleti'ne gönderilen 8 adet hüküm bulunmaktadır. Toplamda 134 hükmün transkripsiyonunun yapıldığı bu çalışmamız, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Divân-ı Hümâyûn ve mühimme defterlerinin genel özellikleri ile Diyarbakır'ın Osmanlı hâkimiyetine girmesi; ikinci bölümde metinlerin transkripsiyonu ve özeti; son bölümde de sonuç ve kaynakça yer almaktadır. Tez çalışmamda bilgi ve birikimi ile beni aydınlatan, her zaman bana destek çıkan, benden yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Uğur DEMLİKOĞLU'na ve her zaman bana güvenerek arkamda duran aileme sonsuz teşekkür ederim.

CİHAN SEVİM**SIİRT-20019**

GİRİŞ

I. OSMANLI HÂKİMİYETİNE KADAR DİYARBAKIR

Günümüzde Diyarbakır, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin orta kısmında Mezopotamya'nın kuzeyinde yer alır. Etrafı fazla yüksek olmayan dağlarla çevrili, ortası çukurcadır. Ovalar tarıma elverişli ve verimlidir. Dicle vadisinin üzerinde kurulan şehrin Denizden yüksekliği 650 metredir.¹

Diyarbakır, doğu ile batıyı birleştiren bir noktada, Dicle vadisine hâkim bir tepe üzerinde inşa edilmiştir. Karasal bir iklime sahip olmasına rağmen, eski çağlardan beri Akdeniz'i Basra Körfezi'ne; Karadeniz'i Mezopotamya'ya bağlayan, ayrıca Bitlis ve Van Gölü havzası üzerinden Azerbaycan ve İran'a ulaşan yolların merkezinde bulunduğundan önemli bir ticaret şehri olmuştur.²

Diyarbakır Şehri için söylenen *Amid* isminin, bölgede egemen olan ilk medeni toplum olan *Hurriler*'den kaldığı tahmin edilmektedir. Hurriler'den sonra bölgede egemenlik kuran Asurlular'dan kalma bir kılıç kabzasında da Diyarbakır'ın ismi *Amidi* veya *Amedi* olarak yazılmıştır.³ Bazı kaynaklarda ise Diyarbakır kentine *Kara Amid* veya *Kara Hamid* denilmiştir. *Kara* sıfatının kullanılması, şehrin surlarının ve yapılarının esmer bazalt taşından yapılmasından takıldığı düşünülmektedir.⁴ Bölgenin İslam orduları tarafından fethedilmesinden sonra bölgede yaşayan Rebia Araplarından Bekr İbnî Vâil kabileleri nedeniyle, Yukarı Dicle Bölgesi'ne *Diyar-ı Bekr* denildi. Yukarı Dicle Bölgesi'nin tümü için kullanılan bu tabir, daha sonradan sadece Diyarbakır şehri için kullanılmaya başlandı.⁵ Diyar-ı Bekr bölgesi, Amid (Diyarbakır),

¹ Diyarbakır İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü resmi internet sitesi, şehrin coğrafi konumu, <http://www.diyarbakirkulturturizm.gov.tr/TR,56881/cografya.html>

²İbrahim Yılmazçelik, "18. Yüzyıl ile 19. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır Eyaletinin İdari Yapısı ve İdari Teşkilatlanması", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. XVIII, S. 29, 1996, s. 217.

³Şevket Baysanoğlu, *Anıtları ve Kitabeleri ile Diyarbakır Tarihi: Başlangıçtan Akkoyunlulara Kadar*, Kültür ve Sanat Yayınları, 1996, C. I, s. 3; Yılmazçelik, "18. Yüzyıl ile 19. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır Eyaletinin İdari Yapısı ve İdari Teşkilatlanması", s. 217.

⁴İbrahim, Yılmazçelik, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır* (2. Baskı), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 11-12.

⁵Baysanoğlu, s. 4-5.

Meyyâfarikin (Silvan), Hısn Keyfa (Hasankeyf), Erzen, Is'ird (Siirt), Mardin ve Düneysir (Kızıltepe) gibi önemli şehirleri kapsamaktaydı.⁶

Amid adı Türklerin bu bölgeyi ele geçirmelerinden sonra da kullanılmaya devam etmiştir.⁷ Osmanlılar *Diyarbakir* ismini, sancak ve livalardan oluşan eyaletin tamamı için kullanmış, *Amid* ismini ise Diyarbakır'ın merkezi için kullanmıştır.⁸ Diyarbakir ismi, 1937 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği ile şehrin ismi *Diyarbakır* olarak değiştirilene kadar sürmüştür.⁹

Diyarbakır Şehri'nin etrafına inşa edilen surlar Hurriler döneminde inşa edilmiş, farklı topluluklarca değişik zamanlarda onarılarak günümüze kalmıştır.¹⁰ Şehirde yerleşmenin başlamasından sonra bölge, sürekli farklı kavimlerin hâkimiyet mücadelesine sahne olmuştur. Bu nedenle şehir, farklı kültür ve medeniyetlerin izlerini taşımaktadır.¹¹ Hurriler'den sonra, Diyarbakır ve çevresi Asur hâkimiyetine girmiştir.¹² Bundan sonra Diyarbakır'a sırasıyla Urartular, Medler, Persler Büyük İskender, Selevkoslar,¹³ Partlar,¹⁴ Büyük Tigran¹⁵ ve M.Ö. 69 yılından sonra Romalılar hâkimiyet kurmuştur.¹⁶

III. ve VI. Yüzyıllarda Bizans ile Sasaniler arasında Diyarbakır bölgesi için yapılan mücadele her iki devleti de yıpratmıştı. Bu durum Arapların bölgeyi fetihlerinin önünü açtı.¹⁷ Nitekim Hz. Ömer'in halife olduğu 639 yılında İslam Orduları tarafından

⁶Abdurrahman Acar, "Diyarbakır'ın İslamla/Sahabeyle Tanışması", *1. Uluslararası Nebiler, Sahabiler, Azizler ve Krallar Kenti Sempozyumu*, Diyarbakır Vâlîliği-Dicle Üniversitesi, Diyarbakır 25-27 Mayıs 2009, s. 63.

⁷İbrahim, Yılmazçelik, "XIX. Yüzyılda Osmanlı Tasra Teskilatının Onemli Merkezlerinden Biri Olan Diyarbakır'da Bazı Görevlilerle İlgili Tespitler", *OTAM Dergisi*, S. 31, 2012, s. 227.

⁸Yılmazçelik, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır*, s. 12.

⁹18 Aralık 1937 tarihli Resmi Gazete, S. 3786, s. 9097. ; Metin Tuncel, "Diyarbakır", *TDVİA*, 1994, C. IX, s. 471.

¹⁰Canan Parla, "Surları ve Türk Dönemi Dokusuyla Diyarbakır Kenti", *Tarih ve Medeniyetler Tarihi, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu*, 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Tarih ve Medeniyet Bildirileri*, C. V, 2007 Ankara, s. 2466; Beysanoğlu, s. 134.

¹¹Murat Pıçak, "Osmanlı Döneminde Diyarbakır'ın Sosyo Ekonomik Durumu", *DÜSBED*, C. X, S.20, 2018, s. 76.

¹²Beysanoğlu, s. 58.

¹³Yılmazçelik, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır*, s. 14.

¹⁴Beysanoğlu, s. 93.

¹⁵Beysanoğlu, s. 95.

¹⁶Türkan Kejanlı, "Diyarbakır Suriçi'nin Tarihi Gelişim Evreleri", *1. Uluslararası Nebiler, Sahabiler, Azizler ve Krallar Kenti Sempozyumu*, Diyarbakır Vâlîliği-Dicle Üniversitesi, Diyarbakır 25-27 Mayıs 2009, s. 352-353.

Diyarbakır fethedildi.¹⁸ Bundan sonra Diyarbakır'a sırasıyla Emevi, Abbasi, Şeyhoğulları ve Hamdaniler hâkim oldular.¹⁹ Bölgede te'sis edilen Arap hâkimiyeti, 980 yılında Şii Büveyhoğullarının Diyarbakır'ı ele geçirmesine kadar sürdü.²⁰

983 yılında Diyarbakır şehrini Büveyhoğullarından alarak burada haimiyet kuran Mervaniler'in²¹ hâkimiyeti, Diyarbakır'ın 1085 yılında Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah tarafından ele geçirilmesi ile son buldu.²² Anadolu'da beyliklerin kurulmasından sonra İnal Bey tarafından Diyarbakır merkezli İnaloğulları Beyliği (1097-1183) kuruldu.²³ İnaloğullarından sonra Diyarbakır'da; Eyyubiler,²⁴ Artuklular²⁵ 1240 yılından sonra da Anadolu Selçukluları hâkimiyet kurdular.²⁶ 1259 yılında Moğolların saldırılarına maruz kalan Diyarbakır'da büyük tahribat meydana geldi.²⁷ 1302 yılında Diyarbakır bölgesi, Moğollar tarafından himayeleri altında bulunan Mardin Artukluları'na verildi.²⁸ 1394 yılında Timur'un bölgeyi işgal etmesine kadar Diyarbakır, Mardin Artukluları'nın hâkimiyeti altında kaldı.²⁹

1401 senesinden sonra Timur bölgeyi terk ettiğinde, Diyarbakır ve çevresini emrinde birçok savaşa katılan ve yararlılık gösteren Kara Yülük Osman Bey'e verdi. Böylece Diyarbakır'da bir asrı aşkın sürecek olan Akkoyunlu hâkimiyeti başlamış oldu.³⁰ Şah İsmail'in 1501 yılında Tebriz merkezli Sâfevi Devleti'ni kurması ve Akkoyunlular ile yapılan mücadelelerden galip çıkması, Akkoyunlu Devleti'nin sonunu hazırladı.³¹ Safevi sultanı Şah İsmail, 1507 yılında Dulkadiroğulları üzerine sefere çıktı.

¹⁸Yılmazçelik, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır*, s. 14. ; Beysanoğlu, s. 159. ; Asri Çubukçu, "İyaz B. Ganm", *TDVİA*, 2001, C. XXIII, s. 498.

¹⁹Orhan Kılıç, "Osmanlı Devleti Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu Nasıl Yönetti", *Tarih Blinci Dergisi*, S. 3, İstanbul Ocak-Şubat-Mart 2008, s. 20.

²⁰Beysanoğlu, s. 176.

²¹Abdürrahim Tufantos, "Mervaniler", *TDVİA*, 2004, C.XXIX, s. 231.

²²Ali Sevim, Erdoğan Merçil, *Selçuklu Devletleri Tarihi: Siyaset, Teşkilat ve Kültür*, TTK Yayınları, Dizi 24, S. 19, Ankara 1995, s. 103..

²³Ali Sevim, "İnaloğulları", *TDVİA*, 2000, C. XXII, s. 257-258.

²⁴Ramazan Şeşen, "Eyyubiler", *TDVİA*, 1995, C. XII, s. 21.

²⁵Coşkun Alptekin, "Artuklular", *TDVİA*, 1991, C .3, s. 415; Şeşen, s. 23.

²⁶Sevim, Merçil, s. 470.

²⁷Beysanoğlu, s. 365.

²⁸Yılmazçelik, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır*, s. 16.

²⁹Beysanoğlu, s. 377.

³⁰Faruk Sümer, "Akkoyunlular", *TDVİA*, 1989, C. II, s. 271. ; Beysanoğlu, s. 380.

³¹Sümer, *Akkoyunlular*, s. 273.

Bu sefer sırasında Diyarbakır şehrini de ele geçirerek oraya bir vâli tayin etti. Böylece kentteki Akkoyunlu hâkimiyeti de son bulmuş oldu.³²

II. DİYARBAKIR'IN OSMANLI HÂKİMİYETİNE GİRMESİ VE DİYARBAKIR BEYLERBEYLİĞİ'NİN KURULMASI

Osmanlı Devleti'nde Diyarbakır ile birlikte Güneydoğu Anadolu bölgesi, Yavuz Sultan Selim döneminde Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Diyarbakır'ın beylerbeyliği olarak te'sisi de, bu dönemde Diyarbakır'ın Osmanlı topraklarına katılmasını müteakip gerçekleşmiştir. Yavuz döneminde, Osmanlı ve Safevi arasındaki hâkimiyet mücadelesi küçük çaplı çatışmalarla başlamış, bu küçük çatışmalar 23 Ağustos 1514'de Çaldıran'da yerini büyük bir savaşa bırakmıştır. Osmanlı Devleti, Çaldıran'da kazandığı zaferle birlikte, Erzurum'dan Diyarbakır'a kadar olan bölgeyi topraklarına katmıştır.³³ Çaldıran zaferi, Anadolu tarihi için bir dönüm noktası olmuştur. Bu savaştan sonra, 1515-1517 tarihleri arasında Doğu Anadolu'nun tamamı Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.³⁴

Yavuz Sultan Selim, 6 Eylül 1514'de Tebriz'i fethettikten sonra yanında bulunan İdris-i Bitlisi'yi Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya göndererek buradaki mahalli beyleri Safevilere karşı ayaklandırıp Osmanlı Devleti'ne itaat etmelerini ve hizmetine girmelerini sağlamasını emretmişti.³⁵ Aslen Bitlisli olan ve bölge halkı üzerinde büyük itibarı olan Şeyh Hüsamet'in oğlu İdris'in görevi, Urmiye Gölü'nden Malatya ve Diyarbakır'a kadar uzanan bölgenin halkını Safeviler'e karşı ayaklandırarak onların Osmanlı hâkimiyetine girmelerini sağlamaktır.³⁶ İdris-i Bitlisi'nin çalışmaları kısa bir süre sonra meyvesini vermiş ve bölgedeki mahalli beyler birer birer Osmanlı Devleti'ne itaat ederek devletin hizmetine girdi.³⁷ Diyarbakır halkı da ayaklanarak Safevi

³²Remzi Kılıç, "Şah İsmail'in Dulkadıroğulları Devleti Üzerine Yaptığı Orta Anadolu Seferi (1507) ve Sonuçları", *I. Kahramanmaraş Sempozyumu*, Kahramanmaraş 6-8 Mayıs 2004, C. I, s. 415; Faruk Sümer, *Safevi Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü*, Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü Yayınları, Tarih Dizisi No: 2, Ankara 1976, s. 30.

³³Halil İnalçık, "*Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*", (Çev. Ruşen SEZER), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2003, s. 38.

³⁴Halil İnalçık, *Devlet-i Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-1* (55. Baskı), Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2015, s. 139.

³⁵Orhan Kılıç, "Kürdistan Tabirinin Osmanlı Uygulamasındaki Muhtevası Üzerine Bazı Tespitler (16-18. Yüzyıllar)", *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu*, Türk Tarih Kurumu, C.I, Ankara 9-10 Ocak 2014, s. 168.

³⁶Yılmazçelik, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır*, s. 14.

³⁷Kılıç, "Kürdistan Tabirinin Osmanlı Uygulamasındaki Muhtevası Üzerine Bazı Tespitler (16-18. Yüzyıllar)", s. 168.

kuvvetlerinden bir kısmını öldürmüş, geri kalanları da sur dışına çıkartarak Osmanlı Devleti'nden yardım istemişlerdir. Bundan sonra Diyarbakır, Şah İsmail'in kumandanlarından Karahan tarafından kuşatıldı. Sultan Selim Dulkadiroğulları üzerine sefere çıktığından Diyarbakır'a fazla yardım edemedi. Kuşatma bir yıl kadar sürdü. Diyarbakır halkının ısrarlı talepleri ve İdris-i Bitlisî'nin tavsiyesi üzerine Bayburt'ta bulunan Bıyıklı Mehmet Paşa ve Rum Beylerbeyi Şadi Paşa, Sultan Selim tarafından şehrin fethine tayin edildi. Bitlisî de, Doğu Anadolu'da bulunan birçok Kürt ümerâsını Osmanlı Devleti'nin yardımına koşmak üzere ayaklandırdı. Eylül 1515'te Bıyıklı Mehmed Paşa ve Rumeli Beylerbeyi Şadi Paşa'nın idaresindeki Osmanlı ordusu şehre yaklaşınca Karahan kuşatmayı kaldırmak zorunda kaldı. Osmanlı ordusu şehre girdi ve 4 Kasım 1515 tarihinde Bıyıklı Mehmed Paşa, Diyarbakır'ın ilk beylerbeyi olarak tayin oldu.³⁸

Çaldıran Savaşı sonrası ülkenin sınırlarının genişlemesi Diyarbakır Beylerbeyliği'nin kurulmasını gerekli kılmıştı.³⁹ Osmanlı topraklarına katılan bu bölgede normal Osmanlı sancak teşkilatı kurulmakla beraber, burada özel bir idare sistemi de kuruldu. Bazı Kürt kabileleri kendi bölgelerine sancak beyi tayin edildi. Daha küçük olanlar ze'âmet sayıldı. Bu beylerin toprak üzerindeki hakları babadan oğula geçtiği için buralara *ocaklık ve yurtluk* denildi. Bazı kabileler de, vergiden muaf şekilde *hükûmet* adı altında Osmanlı Devleti'ne bağlanmıştı. Bütün bu kabile beyleri, savaş zamanı Diyarbakır valisinin emri altında belli sayıda asker ile sefere katılmak zorundaydı.⁴⁰

III. DİYARBAKIR BEYLERBEYLİĞİ'NİN OSMANLI İÇİN ÖNEMİ

Güneydoğu Anadolu'nun fethi ile birlikte Diyarbakır Beylerbeyliği'nin kurulması, Diyarbakır'ı Osmanlı Devleti için önemli bir merkez haline getirmiştir. Diyarbakır'ın İran sınırında olması, ordunun doğuya yapacağı seferlerde, burasını ordunun hareket

³⁸ Yılmazçelik, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır*, s. 14; Kılıç, "Kürdistan Tabirinin Osmanlı Uygulamasındaki Muhtevası Üzerine Bazı Tespitler", s. 169; Nejat Göyünç, "Diyarbakır Beylerbeyliğinin İlk İdarî Taksimatı", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, S. 23, 1969, s. 24-25.

³⁹ Orhan Kılıç, "Klasik Dönem Osmanlı Taşra Teşkilatı: Beylerbeylikler/Eyaletler, Kaptanlık, Voyvodalıklar, Meliklikler (1362-1799)", *Türkler Ansiklopedisi*, C. IX, s. 887.

⁴⁰ İnalçık, *Devlet-i Aliyye*, s. 140.

noktası durumuna getirmiştir.⁴¹ 16. yüzyılda İran, Irak ve Kafkasya'daki fetihler için Erzurum ve Van ile birlikte Diyarbakır, başlıca üsler halinde kullanılmıştır.⁴² Diyarbakır Eyaleti, seferlerde sayı bakımından orduya önemli miktarda katkı sağlamaktadır. Evliya Çelebi'ye göre Diyarbakır Beylerbeyliği seferde cebelüleriyle 30.000 asker çıkarmaktadır. Bu askerlerin 2000'i sadece Amid Sancağındandır.⁴³

Diyarbakır, İran'a karşı yapılan seferlerde ordunun kışlağı olarak kullanılmıştır. Seferlere Osmanlı sultanlarının iştirak etmeleri göz önünde bulundurulduğundan, Diyarbakır'ın büyük camilerine kafes-i hümâyûn konulmuştur. Nitekim Kanuni Sultan Süleyman ve IV. Murad İran seferleri sürecinde Diyarbakır'ı üs olarak kullanmışlardır.⁴⁴ Kanuni Sultan Süleyman döneminde, 1533 yılında başlayan Irakeyn Seferi hazırlıkları için sadrazam İbrahim Paşa önceden Şam'a gelmiş, burada askeri ve siyasî hazırlıklarını tamamladıktan sonra, Anadolu eyaletleri askerlerinin Diyarbakır'da toplanmalarını emretmişti. Eyalet ve sancaklara hazırlık emri gönderilirken, Diyarbakır'da bulunan Anadolu Beylerbeyi Fil Yakub Paşa ile Bitlis Beylerbeyi olan Tekeli Ulama Paşa'ya, Safevilerin işgali altında bulunan Bitlis'i yeniden zapt etmeleri buyrulmuştu. Bunlar Diyarbakır'dan aldıkları top ve asker ile Bitlis'e yürümüş ve Bitlis'i Safevilerden kurtarmışlardı.⁴⁵

Diyarbakır Eyaleti, doğu ve güneydoğuda Osmanlı hâkimiyetinin sağlanmasında önemli rol oynamıştır. Örneğin ülkenin güneydoğusunda Osmanlı hâkimiyetinin perçinlenmesi, Diyarbakır Beylerbeyi olan Bıyıklı Mehmed Paşa'nın, 1517 yılının mayıs ayında, Mardin ve çevresinde bulunan son Safevi birliklerini, Koçhisar (günümüz Kızıltepe) yakınlarındaki Koruk mevkiinde yenilgiye uğratmasıyla gerçekleşmiştir.⁴⁶

Diyarbakır, Osmanlı Devleti için ekonomik bakımdan da büyük önem teşkil etmiştir. Bölgenin Osmanlı hâkimiyetine girmesinden sonra Tebriz-Halep ve Tebriz-Bursa İpek Yolu'nun kontrolü de Osmanlı'ya geçmişti. Mezopotamya ile İran, Anadolu ve Halep ticaret yollarının birleştikleri yerde bulunan Diyarbakır'ın Osmanlı

⁴¹ Bayram Kodaman, "Osmanlı Devrinde Doğu Anadolu'nun İdari Durumu", *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. I, S. I, Samsun 1986, s. 12; İnalçık, *Devlet-i Aliyye*, s. 139.

⁴² İnalçık, *Devlet-i Aliyye*, s. 139.

⁴³ Nejat Göyünç, "Diyarbakır", *TDVİA*, 1994, C. IX, s. 68.

⁴⁴ Pıçak, s. 73.

⁴⁵ Remzi Kılıç, "Kanuni Sultan Süleyman'ın Irakeyn Seferi'nde (1533-1535) Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki Gelişmeler", *Bilgi Dergisi*, S. IX/Bahar, Ankara 1999, s. 116-118.

⁴⁶ Göyünç, *Diyarbakır Beylerbeyliğinin İlk İdarî Taksimatı*, s. 25.

hâkimiyetine girmesi, Osmanlı hazinesi için büyük bir gelir kaynağı olmuştu. 1528 yılında Diyarbakır Eyaleti'nden hazineye giren 25 milyon akçe, tüm Balkanlar'dan gelen gelirin sekizde birini oluşturuyordu.⁴⁷ Şehrin konumu nedeniyle buradan transit geçen mallar da bulunurdu. Bu mallar arasında siyah ve beyaz esirler, İran, Avrupa ve Rum kumaşları, ipekliler, demir ve benzeri madeni eşyalar, baharat, sabun ve çeşitli yiyecekler önemli bir yer tutuyordu. Bunların her birinden alınacak vergiler kanunnamelerde belirtilirdi.⁴⁸

Diyarbakır kumaş ve iplik boyacılığı, kadife, keten, bez ve ipekli dokumaları ile tekstilde; ayakkabı terlik, çizme ve koşum takımları üretmek için gerekli olan deri işlemeciliğinde ünlü merkezlerden biriydi. Diyarbakır, Osmanlı döneminde çarşı ve pazarları ile ticarete; pirinç, hububat üretimi, bağ ve bahçecilik ile tarımda; küçükbaş ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği ile hayvancılıkta; boyahane, darphane, şemhane (bal mumu), kirişhane, macunhane, tabakhane, bâşhane (sakatatçılar), bozahane ve asiyâbları (değirmen) ile imalat sanayinde dönemin şartlarına göre en gelişmiş merkezlerin başında gelmekteydi.⁴⁹ 1518 tarihli tapu tahrir defterine göre Diyarbakır şehrinde elde edilen gelirler, Padişah Hassına veya Beylerbeyi Hassına aitti. Defterdeki kayıtlardan da, şehirde kirişhane, ma'cunhane, darbhane, boyahane, başhane, tabakhane ve bozahane gibi iş yerlerinin bulunduğu ve şehirdeki ekonomik faaliyetin oldukça canlı olduğu gözükmektedir.⁵⁰ Şehre giriş ve çıkışlar dört kapıdan yapılır ve bu kapılardan giren mallardan vergi alınırdı.⁵¹ Kentte, uzak diyarlardan ticaret için gelen bezirgânların, tüccârların katıldığı serbest pazarlar kurulur, buralardan alınan mallar, Buhara'ya, Semerkant'a, Bağdat'a, Musul'a, Halep'e, Basra'ya, Bursa ve İstanbul yolu ile Avrupa'nın çeşitli kentlerine götürülürdü. Anadolu'nun en gelişmiş bakırcılığı, ipekçiliği, dokumacılığı, kuyumculuğu merkezlerinden biri Diyarbakır'dı. Ticari hayatın gelişme içinde olduğu 1760'lı yıllarda Diyarbakır'da bölgesel gümrük idaresi

⁴⁷İnalcık, *Devlet-i Aliyye*, s. 139.

⁴⁸Göyünç, *Diyarbakır*, s. 467.

⁴⁹Pıçak, s. 77.

⁵⁰Mehmed Mehdi İlhan, "16. Yüzyılda Diyarbakır Şehrinin Nüfusu ve Vakıfları: 1518 ve 1540 Tarihli Tapu Tahrir Defterlerinden Notlar", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. XVI, S.27, 1992, s. 47.

⁵¹İlhan, s. 49.

kurulmuştu. Uzak ya da komşu ülkelerden batıya mal götürmek üzere gelen tüccârlar vergilerini Diyarbakır Gümrüğü'ne yatırıyorlardı.⁵²

IV. DİYARBAKIR'IN İDARİ TAKSİMATI

Osmanlı devletinin idarî taksimat bakımından en büyük ünitesi, sancakların bir araya toplanmasıyla oluşturulan *beylerbeyilik* veya diğer adıyla *eyaletlerdir*. Osmanlı Devleti, beylerbeyilik, eyalet veya vilâyet diye ayrılan büyük ünitelere ayrılmış, bu üniteler ise sancak ve livalara bölünmüştü. Eyaletlerin başındaki kişiye, *beylerbeyi*, *mîr-i mîrân*, *vâli* veya *emirü-l ümera* denirdi. Beylerbeyilik Osmanlılardan önce Selçuklu Devleti'nde de mevcuttu. Osmanlılarda ilk beylerbeyliği XIV. Yüzyıl ortalarında kurulmuş, XVII. Yüzyılın başlarında ise *Beylerbeyilik* yerine *Eyalet* terimi kullanılmaya başlanmıştır.⁵³ Eyalet ve Sancak şeklinde karşımıza çıkan ve klasik Osmanlı idarî yapısında ilk sırayı alan eyaletlerin oluşturulmasında güdülen amaç, bunların iktisadi yönden kendi kendini yönetmesidir.⁵⁴

Osmanlı Devleti, elinde bulunan bölgelerin özelliklerine göre farklı idarî sistemler uygulamıştı. Bu nedenle, hâkimiyeti altına aldığı bazı yerlerde, mutlak merkeziyetçilik yerine, bölgenin özelliklerine göre esnek ve farklı bazı idare tarzları uygulamıştı. Bunun neticesinde, beylerbeyiliklere bağlı olarak, *yurtluk-ocaklık* ve *hükûmet* diye adlandırılan sancakbeylikleri ortaya çıkmıştı.⁵⁵ XVI. yüzyılda *yurtluk* ve *ocaklık sancaklar* ile *hükûmet* adı verilen birimlerde yönetimin başına aynı aileden birisi tayin edilirdi. Merkezi yönetim bunları, Diyarbakır Beylerbeyiliği aracılığıyla kontrolü altında bulundururdu.⁵⁶

Diyarbakır şehri, Osmanlı hâkimiyetine girdiği 1515 senesinden itibaren eyalet merkezi yani *Paşa Sancağı* olmuştur. Şehir yönetiminden birinci derecede sorumlu olan kişiler, Diyarbakır Eyaleti valileri veya onlar adına bu görevi sürdüren mütesellimler

⁵²Yusuf Kenan Haspolat, Editörler (Yusuf Kenan Haspolat, Aysel Alyamaç Yılmaz), "Diyarbakır Hanları ve Özellikleri", *Tarih, Kültür, İnanç Kenti Diyarbakır*, Dicle Üniversitesi, Şubat 2013, s. 299.

⁵³Kılıç, *Klasik Dönem Osmanlı Taşra Teşkilatı: Beylerbeyilikler/Eyaletler, Kaptanlıklar, Voyvodalıklar, Meliklikler (1362-1799)*, s. 887-888.

⁵⁴Yılmazçelik, *18. Yüzyıl ile 19. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır Eyaletinin İdari Yapısı ve İdari Teşkilatlanması*, s. 218.

⁵⁵Orhan Kılıç, "Yurtluk-Ocaklık ve Hükûmet Sancaklar Üzerine Bazı Tespitler", *OTAM Dergisi*, S. 10, Ankara 1999, s. 119.

⁵⁶İbrahim Yılmazçelik, *Amid Sancağı (1567 Tarihli Tapu Tahrir Defterine Göre)*, *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, S. 16, 1996, s. 126.

olmuştur. Sancakta görev yapan ve şehir yönetiminde de bir dereceye kadar söz sahibi olan bir diğer görevli ise *Naib*'dir. Naiblerin idarî ve askeri şahsiyetleri söz konusu değildir. Ancak Kazâ ve Şeriat'ı temsil ettiklerinden dolayı idarî işlere de yardımcı olmuşlardır.⁵⁷

1515 yılında kurulan Diyarbakır Eyaleti'nin, 1518 (H. 924)'de on iki livadan oluştuğu görülmektedir. Bunlar; Âmid, Mardin, Sincar, Berriyecik, Ruha, Siverek, Çermik, Ergani, Harput, Arapkir, Kiğı ve Çemişgezek'tir.⁵⁸ Diyarbakır Beylerbeyliği'nin ilk idarî taksimatına bakıldığında, bölgenin ilk dönemlerde, Safevi tehlikesi nedeniyle oldukça geniş bir sınıra sahip olduğu ve bütün Doğu Anadolu'nun bir arada toplandığı görülmektedir. Sonradan Erzurum Beylerbeyliği'nin kurulmasıyla, Diyarbakır Eyaleti'nin kuzeyindeki toprakların bir kısmı; Van ve Urfa eyaletlerinin kurulması ile de Diyarbakır Eyaleti'nin doğu ve güneyindeki bazı bölgelerin yeni kurulan bu eyaletlere bağlandığı görülmektedir.⁵⁹

Tezimizin de konusunu oluşturan 18. Yüzyılda ise Diyarbakır'ın idarî taksimatı incelendiğinde, önceden eyalet içerisinde bulunan bazı bölgelerin eyalet dışında kaldığı, bunun yanında yeni idarî birimlerin de kurulduğu görülmektedir. Osmanlı idarî sisteminin içerisinde yer alan *Yurtluk-Ocaklık* ve *Hükümet* olarak tabir edilen sancakların sayısında azalma olmuştur. 18. Yüzyılın iki farklı tarihinde Diyarbakır Eyaleti'nin idarî taksimatı aşağıdaki tabloda verilmiştir.⁶⁰

Tablo 1: 18. Yüzyılda Diyarbakır Eyaletinin İdari Taksimatı

1733 yılında Diyarbakır'ın idarî taksimatı	1747 yılında Diyarbakır'ın idarî taksimatı
Amid	Amid
Çarsacak	Ergani
Harput	Çüngüş

⁵⁷Ibrahim Yılmazçelik, "Osmanlı Hâkimiyeti Süresince Diyarbakır Eyaleti Vâfleri", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. X, S. 1, 2000, s. 235.

⁵⁸Nejat Göyünç, *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:1458, İstanbul 1969, s. 35.

⁵⁹Yılmazçelik, *18. Yüzyıl ile 19. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır Eyaletinin İdari Yapısı ve İdari Teşkilatlanması*, s. 218.

⁶⁰Yılmazçelik, *18. Yüzyıl ile 19. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır Eyaletinin İdari Yapısı ve İdari Teşkilatlanması*, s. 222-224.

Ergani	Çermik
Çüngüş	Siverek
Çermik	Telbisime
Siverek	Savur - <i>Hükûmet</i>
Telbisime	Salat
Savur - <i>Hükûmet</i>	Birazi
Beşiri	Atak-Yurtluk-Ocaklık
Salat	Tercil - <i>Hükûmet</i>
Birazi	Meyyâfarikin - <i>Hükûmet</i>
Atak - <i>Yurtluk-Ocaklık</i>	Bakos Boşat
Tercil - <i>Hükûmet</i>	Mihrani
Meyyâfarikin - <i>Hükûmet</i>	Çıska
Bakos Boşat	Mardin
Mihrani	Hısn-ı Keyf
Çıska	Hani – <i>Yurtluk-Ocaklık</i>
	Siirt
	Eğil – <i>Hükûmet</i>
	Çapakçur
	Kaza-yı Karakeçülü
	Birecik
	Kulb
	Maden
	Musul-1 Atik ve Cedid

Diyarbakır, Osmanlı hâkimiyetine girdiği tarihten itibaren kurulan eyaletin merkezi olmuştur. Yukarıdaki tablolardan da anlaşılacağı üzere, farklı zamanlarda dönemin şartlarına göre eyalete bağlı sancak sayılarında artma veya azalma görülmüştür. Osmanlı Devleti'nde 1836 yılında Müşîrlükler'in kurulması ile birlikte

idarî yapıda değişiklikler yapılmıştır. 21 Ekim 1838 tarihinde Diyarbakır'da da *Diyarbakır Müşîrliği* kurularak Diyarbakır yeni idarî düzenlemeye dâhil edilmiştir.⁶¹

⁶¹Yılmazçelik, *Osmanlı Hâkimiyeti Süresince Diyarbakır Eyaleti Vâlîleri*, s. 235

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DİVAN-I HÜMÂYÛN VE MÜHİMME DEFTERLERİ

1.1. Divan-ı Hümâyûn

Büyük küçük her devlette, devletin işlerini görmek için merkezde birinci derecede bir dairenin bulunması doğaldır. Osmanlılarda da, bütün devlet işlerinde birinci derecede sorumlu olan merci olan Divân-ı Hümâyûn vardı.⁶² Burada, devlet işleri Padişah adına görüşülür ve onun adına karar alınır.⁶³

Osmanlılarda Divân teşkilatı, Selçuklu, İlhanlı ve diğer Türk devletleri örnek alınarak meydana getirilmiştir. Osmanlılardan önce, Selçuklularda *Divân-ı Ali*, İlhanlılarda *Divân-ı Kebir*, Memluklarda ise *Divân-ı Sultan* mevcuttu.⁶⁴ *Divân* kelimesi ilk kez Aramice'den Farsça'ya geçmiş, oradan da Arapça'ya geçmiştir. Farsça'da *malî kayıtların tutulduğu defter ve bu işlerin görüşüldüğü devlet dairesi* anlamında kullanılan bu kelime, Türkçe'ye de geçerek yine *kurul ve toplantı* kavramını belirtir bir biçimde kullanılmıştır.⁶⁵

Orhan Bey zamanından II. Mehmed'in ilk yıllarına kadar Divân, her gün padişahın başkanlığında toplanırdı. II. Mehmed, padişahın Divân'a başkanlık etmesini kaldırmış, bundan sonra veziriazamlar Divân'a reislik yapmış ve Mühr-i Hümâyûn da kendilerine verilmiştir. Padişah ise Divân Müzâkerelerini *Kasr-ı Adl* denilen bir perde arkasından dinlemeye başlamıştır. Yine bu dönemde Divân'ın her gün toplanmasından vazgeçilmiş, Divân haftanın dört günü toplanmıştır.⁶⁶

Divân toplantıları, Kanuni Sultan Süleyman zamanına kadar bugünkü Kubbealtı denilen binanın bulunduğu yerin arkasındaki Divânthane'de yapılırdı. Vezir-i Azam Damat İbrahim Paşa tarafından *Kubbealtı* binasının yapılmasından sonra, Divân toplantıları Kubbealtı'nda yapılmıştır.⁶⁷ Kanuni döneminde en mükemmel dönemine

⁶²İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı* (3. Baskı), TTK Yayınları, Dizi. 8, S. 16b. Ankara 1988, s. 1.

⁶³İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilat ve idare Tarihi* (3. Baskı), Cedit Neşriyat, Ankara 2008, s. 210.

⁶⁴Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK Basımevi, Ankara 1991, Seri 7, S. 127, s. 8.

⁶⁵Mehmed Seyitdanlıoğlu, "Divân-ı Hümâyûn'dan Meclis-i Mebusan'a Osmanlı İmparatorluğu'nda Yasama", *Osmanlı Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, C. VI, s. 17.

⁶⁶Uzunçarşılı, s. 2-3; Halaçoğlu, s. 9; Ortaylı, s. 211.

⁶⁷Halaçoğlu, s. 9

kavuşan Divân-ı Hümâyûn, 1650 yılından sonra sadrazamın kendi konağında yapılmaya başlanmış, reîsü'l-küttâblığın da burada hizmet görmesinden sonra Divân-ı Hümâyûn'un önemi oldukça azalmıştır. Bu merkez 18. yüzyılda *Paşakapısı*, daha sonraları da *Bab-ı Ali* isimleriyle anılmış ve bütün devlet işlerinin görüldüğü yer haline gelmiştir.⁶⁸ Divân-ı Hümâyûn, II. Mahmut tarafından kaldırılana kadar Osmanlı Devleti'nde varlığını sürdürmüştür.⁶⁹

Divân-ı Hümâyûn, Osmanlı devletinin idare edildiği, bütçesinin hazırlandığı ve kaza mahkemeleri ile sancak ve eyaletlerin divanlarından çözülemeyen şeri ve hukuki davaların karara bağlandığı en yüksek mahkeme ve idarî makamdı.⁷⁰ Divân-ı Hümâyûn'un asli üyeleri, vezir-i âzam, vezirler, kadıaskerler, defterdarlar ve nişancıdan oluşurdu. Bunlardan başka reîsü'l-küttâb, kapıcılar kethüdâsı, çavuşbaşı da Divân toplantılarına katılırlardı. Ancak bunlar Divân hizmetkârı sayıldığından oturmazlar, ayakta beklerlerdi. Şeyhü'l-İslam, Divân üyesi değildi. Gerekliğinde çağrılır ve fikri sorulurdu.⁷¹ Divân'da görüşülen idarî ve örfî işleri *vezir-i azam*, arazi işlerini *nişancı*, şer'i ve hukuki işleri *kadıaskerler* ve malî işleri de *defterdarlar* görürlerdi. Hükümdar nerede bulunursa Divân orada kurulurdu.⁷² Divân'da alınan kararlar ve görülen işler *Mühimme*, *Ahkâm*, *Tahvîl*, *Ruûs*, *Nâme* ve *Ahidnâme* gibi defterlere kaydedilirdi. Bu defterler, padişahın vezir-i azamdaki mührü ile mühürlenmiş Defterhane'de muhafaza edilirdi.⁷³

Osmanlılarda yasama, yürütme ve yargı organlarının kullanılmasında mutlak egemen padişaktır. Sadrazam, onun mutlak vekili olarak Mühr-i Hümâyûn'u elinde bulundurduğu sürece bu organları onun adına kullanma yetkisine sahiptir. Uygulamada padişah ve onun mutlak vekili sadrazamın bu yetkileri Divân-ı Hümâyûn ile paylaştığı ve onun aracılığıyla yürüttüğü görülmektedir. Kuvvetler birliği esasına dayanan Divân-ı

⁶⁸Recep Ahışalı, "Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı", *Osmanlı Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, C. VI, s. 24.

⁶⁹Ortaylı, s. 210.

⁷⁰Mustafa Alkan, Editör (Tufan Gündüz), "Osmanlı Devleti'nde Merkez Teşkilatı", *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı* (3. Baskı), Grafiker Yayınları, Ankara 2014, s. 36-37.

⁷¹Halaçoğlu, s.10; Ortaylı, s. 213.

⁷²Uzunçarşılı, s. 2.

⁷³Halaçoğlu, s. 9.

Hümâyûn'un bütün kararları, padişahın onayından geçtikten sonra yürürlüğe konulabilirdi.⁷⁴

Divân-ı Hümâyûn toplantılarında, önemi olan birinci ve ikinci derecedeki siyâsî, idarî, askeri, örfî, şer'î, adli ve malî işler, şikâyet ve davalar görüşülüp bir karara bağlanırdı. Divân, hangi din ve millete mensup olursa olsun, hangi sınıf ve tabakadan bulunursa bulunsun, kadın erkek herkese açıktı.⁷⁵ Memleketin herhangi bir yerinde haksızlığa uğrayan, zulüm gören veya mahallî kadılarca haklarında yanlış hüküm verilmiş olanlar, valilerden, askeri sınıflardan şikâyeti bulunanlar, vakıf mensuplarının haksız muamelelerine uğrayanlar Divân'a başvurabilirdi.⁷⁶ Taşra yöneticileri hakkında yapılan en küçük şikâyet bile yakından takip edilir, gerektiğinde ilgili kişi bizzat Divân-ı Hümâyûn'a çağrılarak savunması alınırdı. Suçu sabit görülenler hangi makamda bulunursa bulunsun, suçlarına göre gerekli cezaya çarptırılırdı.⁷⁷

Divân-ı Hümâyûn, adli yönden en yüksek temyiz merciidir. Divân'ın hukuki yönde verdiği kararlar kesindir. Ayrıca Divân, tayin, terfi ve denetleme konularında da karar kuruludur. Avarız gibi vergiler de yine Divân'da kararlaştırılırdı.⁷⁸ Divân'a önemli işlerle başlanırdı. Sefirlerin teklifleri ve verilecek cevaplar, eyaletlerin ihtiyaçları, başka devletlerle olan meseleler, halkın şikâyet ve dilekleri, arazi davaları Divân'da görüşülecek konulardandı.⁷⁹

1.2. Divân-ı Hümâyûn Kalemleri

Divân-ı Hümâyûn'da birinci sınıf hocalardan olan reîsü'l-küttâb ile onunla beraber olan Beylikçi'nin gözetimleri altında birçok kısma ayrılmış Divân kalemi vardı. Beylikçi, yazı işlerinden dolayı, reîsü'l-küttâbın emri altında bulunuyordu. Divân-ı Hümâyûn kalemleri, Bâb-ı Ali (Paşa Kapısı veya Bab-ı Asafî) kurulmadan önce; *Beylik(Divân)*, *Tahvîl (kese veya nişan)*, *Ruûs* ve *Amedî* kalemi olmak üzere dört kısımdan oluşmaktaydı. Her bir kalemin amirine *kesedar* denirdi. *Beylikçi Kesedarı*,

⁷⁴Seyitdanlıoğlu, s. 17-18.

⁷⁵Uzunçarşılı, s. 13.

⁷⁶Halaçoğlu, s. 9; Ahîshalı, s. 24.

⁷⁷Ahîshalı, s. 32.

⁷⁸Ortaylı, s. 212.

⁷⁹Uzunçarşılı, s. 21.

Mühimme Kalemi'nin amiriydi.⁸⁰ Bu kalemlerden başka *teşrifatçılık* ve *vak'anüvislik* bölümleri de mevcuttu.⁸¹

1.2.1. Beylikçi (Divân) Kalemi

Divân veya Beylikçi Kalemi, Divân-ı Hümâyûn'un kararlarını tutan, Divân'da müzâkere edilen evrakı gerekli yerlere gönderen, emir ve hüküm suretlerini yazan bir daireydi. Gerek mühimmeye dair ve gerek müracaat dolayısıyla bir işle ilgili emir ve kararlar, başka devletlerle imzalanan anlaşmalar, kanunnameler, ahidnameler, eski ve yeni kanunlar, imtiyazlar, resmi emirler, hatt-ı hümâyûn ve name-i hümâyûnlar, önem teşkil eden çeşitli emirler bu kalemde kaydedilirdi. Bu kalemde Divân kararları tutulur, Divân'dan çıkan emir ve hüküm sûretleri defterlere kaydedilirdi. Bu defterlere *Mühimme Defterleri* denirdi.⁸² Bu kalemin amirine de *Beylikçi Efendi* denirdi.⁸³

1.2.2. Tahvîl Kalemi

Yüksek devlet memurlarının tayin, terfi işleri ve dirlik tevcihinin kayıtlarının tutulduğu yerdi.⁸⁴ Bu kaleme, *Nişan* veya *Kese Kalemi* de denirdi. Mevleviyet dereceli vilâyet kadılarının, vezir, beylerbeyi, sancakbeyi beratleriyle, ze'âmet ve tîmârların kayıtları tutulurdu. Osmanlı Devleti'nde tutulan bütün beratler tahvîl ve beylik kâtipleri tarafından kontrol edilerek gönderilirdi. Tahvîl Kalemi'nin şefine *Tahvîl Kesedarı* denirdi.⁸⁵

1.2.3. Ruûs Kalemi

İmparatorluğun tîmâr ve has sahipleri dışında kalan bürokrasisinin maaş, tayin ve emeklik işlerine bakardı.⁸⁶ Bu kaleme, *Rûûs-ı Hümâyûn* da denilirdi. Vezir, beylerbeyi, sancak beyi hariç olmak üzere bütün dairelerin reis ve mümeyyizleri ile kapıcıbaşılara, dizdarlıklar, kethüdâlıklar, müderris, imam hatip ve mütevelliler ile hazine ve evkaftan maaş alanların maaş işlerine bu kalem bakardı.⁸⁷ Bu çeşit görevlilerin tayin

⁸⁰Uzunçarşılı, s. 39-40; Alkan, s. 46.

⁸¹Halaçoğlu, s. 20.

⁸²Uzunçarşılı, s. 40; Ortaylı, s.216; Halaçoğlu, s. 20.

⁸³Alkan, s. 46.

⁸⁴Ortaylı, s. 216.

⁸⁵Uzunçarşılı, s. 43-44; Halaçoğlu, s. 20; Alkan, s. 47.

⁸⁶Ortaylı, s. 216.

⁸⁷Uzunçarşılı, s. 45; Halaçoğlu, s. 20-21.

muamelelerini gösteren belgeye *Ruus*, bu muamelelerin kayıtlarının tutulduğu defterlere de *Ruus Defterleri* denilmiştir.⁸⁸

1.2.4. Amedî Kalemî

Amedi Kalemî, Bab-ı Ali'deki müzâkerelerin kaydı, idare ve saray arasındaki yazışmaların yürütülmesiyle görevlidir.⁸⁹ Sadrazam tarafından padişaha yazılacak takrir, telhis ile yabancı devletlerle yapılan yazışmalar, bu devletlerin başvekillerine sadrazam tarafından gönderilen mektûblar, protokoller, elçi, konsolos, tercüman ve yabancı tüccârlara dair önem taşıyan yazışmalar hep buradan yazılır ve burada saklanırdı. Amedi Kalemî'nde, devletin gizli bilgileri yazdığından dolayı, buraya alınacaklar özel olarak seçilirdi. Amedi Kalemî'nin reisine *Amedi-i Divân-ı Hümayûn*, *Amedi* veya *Amedci* denilirdi.⁹⁰ Amedci, tanzimattan önce doğrudan reîsü'l-küttâba bağlı olup onun vezir-i azam adına yazdığı bütün yazıları kaleme alan kişiydi.⁹¹

1.2.5. Teşrifatçılık

Teşrifat Kalemî, kanuni Sultan Süleyman devrinde kurulmuştur. Mutad merasimlerde törene katılanların bulunacakları yerleri belirlemek ve merasimlerle ilgili işlemleri yürütmekle görevli dairenin adıdır. Dairenin amirine *Teşrifatçı* denirdi.⁹² Teşrifatçı, Osmanlı'da protokol işlerini yürütürdü.⁹³ Divân'da ulufe dağıtılması, elçi kabulü, ziyaretler, Mısır hazinesinin gelişi sırasındaki merasim, padişah cülusu, şehzadelerin sancağa gönderilmesi, bayramlaşma, donanmanın denize açılması veya bir geminin denize indirilmesi, ordunun sefere çıkması ve sadrazamın dairesindeki merasimler teşrifatçının görevleri arasındaydı.⁹⁴

1.2.6. Vak'anüvislik

Vak'anüvis, Osmanlı merkez teşkilatında vazifeli devlet tarihçisine verilen unvandır. Vak'anüvis, kendilerinden önce yazılanları düzenlemeye ve hizmette buldukları zamanın hadiselerini yazmaya memur edilerek Osmanlı tarihinin telifine

⁸⁸ Alkan, s. 47.

⁸⁹ Ortaylı, s. 218.

⁹⁰ Uzunçarşılı, 55-56; Halaçoğlu, s. 21-22.

⁹¹ Alkan, s. 48.

⁹² Alkan, s. 48-49.

⁹³ Ortaylı, s. 219.

⁹⁴ Alkan, s. 48-49.

görevlendirilmişlerdir. Divân-ı Hümâyûn'a bağlı Vak'anüvislik Kalemî XVIII. Yüzyılın başında kurulmuştur. Günlük olarak olayları kronolojik sıraya göre kaydeden kişiye *Vak'anüvis*, onun yaptığı işe *Vak'anüvislik*, bulunduğu daireye de *Vak'anüvislik Kalemî* denmiştir. Vak'anüvis, reîsü'l-küttâba bağlı olarak çalışırdı. Vak'anüvislik Osmanlı Devleti'nin yıkılmasına kadar mevcut bulunmuştur.⁹⁵

1.3. MÜHİMME DEFTERLERİ

Divân-ı Hümâyûn'da muhtelif işler hakkında birçok defter tutulurdu. Bunlardan biri olan ve Beylikci Kalemî'nde tutulan mühimme defterleri, divândan çıkan emir ve hüküm suretlerini içerirdi. Mühimme defterlerini yazanlara *mühimmenüvisan* denirdi.⁹⁶ Divân'da alınan kararlar, padişahın onayı ile kesinleştikten sonra mühimme defterlerine kaydedilirdi. Eyaletten merkeze taşınan olay ve meseleler, tayin ve terfiler, merkezden eyaletlere ve diğer dış devletlere yazılan yazıların hepsi mühimme defterlerine kaydedilirdi.⁹⁷ Mühimme defterlerinde, Divân'ın düzenli olarak toplandığı zamanlarda görüşülen siyasî, malî, sosyal, kültürel ve hukuki kararlar tutulurdu. Divân'da zabıt tutulmazdı. Sadece, Divân'da müzâkere sonucunda alınan kararın sureti Divân kâtipleri tarafından kaleme alınırdı. Bu karar suretini reîsü'l-küttâb gözden geçirip düzeltir, sonra gideceği yer yazılır ve yazılan hükme nişancı tarafından tuğra çekilirdi.⁹⁸ Defterlerdeki bir kaydın iptali veya düzenlenmesi padişahın iznine bağlıydı. Nişancının, defterler üzerinde düzenleme yapabilmesi, padişahın *kendi kalemiyle düzeltme yapabilir* iznini taşıyan fermânıyla mümkündü. Mühimme defterlerinin düzeninde, şekil ve içerik yönünden zamanla bir gelişme meydana gelmiştir. Klasik dönemde defterler başlık taşımayıp yazıları daha karmaşıktır. İlk sayfalarda başlık yerine kayıt tarihini belirten toplantı günü ve onun altında ay ve yıl yazılıdır. Daha sonraları bu usulden vazgeçilerek günler *evail*, *evasıt* ve *evahir* şeklinde onar günlük dilimler halinde ifade edilmiştir.⁹⁹

Mühimme defterlerinin ne zamandan beri tutuldukları hakkında net bir bilgi yoktur. Elde mevcut bulunan mühimme defterlerinin en eskisi XVI. Yüzyılın ilk

⁹⁵Alkan, s. 49-50.

⁹⁶Uzunçarşılı, s. 40; Halaçoğlu, s.20.

⁹⁷Ortaylı, s. 210.

⁹⁸Uzunçarşılı, s. 79; Alkan, s. 46.

⁹⁹Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi* (III. Baskı), İstanbul 2010, s.8.

yarısına aittir.¹⁰⁰ Günümüzde, Osmanlı Arşivi'nde H. 961-1333, M. 1553-1915 yılları arasında tutulmuş 419 adet mühimme defteri bulunmaktadır.¹⁰¹

Mühimme defterlerinin birkaç çeşidi vardır. Divân'da alınan kararların açıkça yazıldığı mühimme defterinin yanında, gizli olarak yazılan hüküm ve fermânları içeren *Mektum Mühimme Defteri* de bulunmaktaydı. Bunlardan başka sadrazamın sefere çıktığında kurduğu Divân'da müzâkere edilen kararların tutulduğu *Ordu Mühimmesi*; sadrazam seferdeyken rikâb-ı hümâyûn kaymakamı başkanlığında toplanan Divân'da alınan kararların yazıldığı *Rikâb Mühimmesi*¹⁰² ve hem padişah hem sadrazamın aynı anda Dersaâdet'ten ayrıldığında devlet işlerini idare etmek için görevlendirilen sadaret kaymakamının kurduğu Divân'da alınan kararların tutulduğu *Kaymakamlık Mühimmesi* adında mühimme defterleri de mevcuttu.¹⁰³

Mühimme defterleri, Osmanlı tarihini araştırarak kişiler için, birinci elden önemli kaynaklardır. Mühimme Defterleri'nin içerik yönünden önem ve değeri maddeler halinde aşağıdaki şekilde sıralanabilir.¹⁰⁴

1-Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatındaki askerî ve idarî birimlerin yapısı, karşılıklı ilişkileri, çalışma yöntem ve fonksiyonları, müesseselerin organizasyon ve işleyişleri hakkında önemli kaynaktır.

2-Komşu ülkelerle Avrupa, Kuzey Afrika, Orta Doğu, Arap Yarımadası, Kafkaslar ve Rusya tarihleri açısından önemli bilgiler verir.

3-Osmanlı Devleti'nin gayr-ı müslim halkla olan ilişkileri, azınlıklar hukuku, halkın sosyal ve ekonomik ihtiyaçların karşılanması konularında yönetim politikası, ibadet özgürlüğü, ibadet yerlerinin inşası konularında önemli bilgi sağlar.

4-Hac organizesi, surre alayları ve mukaddes beldelelere götürülen hizmetler hakkında bilgi içerir.

5-Osmanlı kültür ve sanat faaliyetleri, imar ve iskân siyaseti, çevre ve belediye hizmetleri, sağlık ve eğitim işleri, vakıflar ve teftişleri hakkında önemli bilgi içerir.

¹⁰⁰Uzunçarşılı, s. 79.

¹⁰¹Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, age, s. 7.

¹⁰²Uzunçarşılı, s. 82.

¹⁰³Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, age, s. 7.

¹⁰⁴Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, age, s. 9.

6-Sayıları hayli fazla olan ve Ordu Divanınca tutulan Mühimme Defterleri, askeri tarih, harp tarihi ve lojistik hizmetler tarihi yönünden birinci el kaynaklardır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. HÜKÜMLERİN ÖZELLİKLERİ, TRANSKRİPSİYONU VE ÖZETİ

2. 1. HÜKÜMLERİN ÖZELLİKLERİ

1722-1726 yılları arasındaki olayları ihtiva eden 130, 131, 132 ve 133 nolu mühimme defterleri, Diyarbakır'ın siyasî, sosyal, malî ve idarî yapısına ilişkin farklı bilgileri içermektedir. 130 nolu defterde Diyarbakır Eyaleti'ne yazılmış olan 15 hüküm, 131 nolu defterde 67 hüküm, 132 nolu defterde 44 hüküm ve 133 nolu defterde de 8 hüküm olmak üzere toplam 134 hükmün transkripsiyonu yapılmıştır. Bu hükümlerin büyük çoğunluğu Diyarbakır vâlilerine gönderilmiş olup genelde *Diyarbakır vâlisi Vezîr ... Paşa'ya hüküm ki* şeklinde başlamıştır. Hemen hemen her konuda Diyarbakır'a hüküm gönderilmiş olmakla birlikte, 1722 yılında başlayan İran seferi nedeniyle hükümler daha çok askeri konuları içermektedir. Yine bu seferin bir sonucu olarak özellikle 131 ve 132 nolu defterlerde bulunan hükümlerde birçok şehir, nahiye, köy, kaza, mahalle isimleri ve gayrimüslim kişi adları ile aşiret isimleri yer almaktadır.

Tezimize konu hükümleri dijital ortamda aldığımızdan ve arşiv kuralları gereği defterlerin aslına ulaşamadığımızdan, defterlerin fiziki durumu hakkında herhangi bir bilginiz mevcut değil. Ancak bilgisayar ortamında hükümlerin bulunduğu sayfalar üzerinde yapılan incelemede, sayfaların yıpranmamış olduğu, bazı mürekkep dağılmaları dışında, yazıların oldukça okunaklı olduğu anlaşılmaktadır. Divanî hattı ile yazılan bu defterlerde, genelde satırlar düz şekilde yazılmıştır. Transkripsiyonunu yaptığımız hükümlerden sadece birinde yan yazı mevcuttur.¹⁰⁵ Bazı hükümler 1,5-2 sayfayı kaplayacak şekilde uzunken bazı hükümler 4-5 satırdan oluşmuştur. Bazı sayfalarda birden fazla hüküm bulunmuştur.

Tarih, hükümlerin sonunda yazılmış ve doğrudan hükmün yazıldığı tarih verilmemiş olup ayın 1-10 arası günleri için *evail*, 10-20 arası günleri için *evasıt* ve 20-30 arası günleri için *evahir* terimleri kullanılmıştır. Bazı hükümler yarıda bırakıldığı için bu hükümlerde tarih bulunmamaktadır.¹⁰⁶

¹⁰⁵Bkz. 131 nolu defter, hüküm no: 688.

¹⁰⁶Bkz. 132 nolu defter, hüküm no: 851, 887, 1081.

2.2. TRANSKRİPSİYON İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Diyarbakır Vilayeti ile ilgili 130, 131, 132 ve 133 nolu mühimme hükümlerinin transkribi yapılırken izlenen yöntem ve uygulanan imla kuralları aşağıda belirtilmiştir.

-Transkripsiyona 130 nolu Mühimme Defteri'nde bulunan hükümler ile başlanmış, sırasıyla 131, 132 ve 133 nolu Mühimme Defterleri ile devam edilmiştir.

-Metinlerin transkripsiyonuna geçilmeden önce bütün hükümler tabloda gösterilmiş, hükümlerin kime gönderildiği, hicri ve miladi tarihi, konusu ve kısa bir özeti tabloda gösterilmiştir.

-Transkripsiyonu yapılan hükümlerin başında, defterin arşiv numarası (A.DVN.MHM.d 130 gibi), hükümlerin numarası, tarihi, konusu ve özeti yazılmıştır.

-Hükümlerin çevirileri orijinal şekilde, okunduğu gibi yazılmıştır. Örneğin: alınu, için, mektûb, imdi, kimesne vb.

-Her ne kadar hükümler okunduğu gibi çevrilmişse de, mümkün oldukça Türkçe dil kurallarına uyulmaya çalışılmıştır.

-Çevirisi yapılan, ancak doğruluğundan emin olunamayan kelimelerin sonuna parantez içerisinde soru işareti (?) konulmuştur.

-Yıpranmış, silik, görüntüsü çıkmamış veya fiziki özeliği itibariyle okunması mümkün olmayan kelimeler ile başka nedenlerle çeviremediğimiz kelimeler (...) şeklinde gösterilmiştir.

-Hükümlerde kâtip tarafından boş bırakılan yerler () şeklinde gösterilmiştir.¹⁰⁷

-Kâtiplerce unutulduğu veya atlandığı tespit edilen kelimeler tarafımızca transkripsiyona eklenmiş olup bu kelimeler köşeli ayraç [] içerisinde gösterilmiştir.¹⁰⁸

-Bazı hükümler, bilemediğimiz bir nedenle yarıda bırakılmıştır. Bunlar, metnin sonunda, köşeli ayraç içerisinde [.....] şeklinde gösterilmiştir.¹⁰⁹

¹⁰⁷Bkz. 131 nolu defter, hüküm no: 7, 20; 132 nolu defter, hüküm no: 429, 476, 626.

¹⁰⁸Bkz. 132 nolu defter, hüküm no: 240, 252, 824.

¹⁰⁹Bkz. 131 nolu defter, hüküm no: 708; 132 nolu defter, hüküm no: 851, 887, 1081.

- (ع) Ayn harfinin kullanıldığı kelimelerde (‘) işareti kullanılmıştır. Örneğin, te‘âlâ, vâkı‘ , i‘lâm, ref‘, maktû vb.

- Okunuşları uzun olan ünlülerin ve Arapça ile Farsça’dan dilimize giren bazı kelimelerdeki “a” ve “u” ünlülerinin üzerine düzeltme (şapka) işareti (^) konulmuştur. Mezbûr, mektûb, bâbında, zâbitân, umûr vs.

- Hükümlerde geçen bazı özel isimlerin günümüz karşılığı kelimenin hemen yanında parantez içerisinde yazılmıştır. Örneğin: Nehr-i Kür (Kura nehri), Rumiye (Urmiye), Esterabad (Gürgan), Ardubad (Ordubad), Nehr-i Zengi (Hrazdan) vb.

- Hükümlerde geçen, iki veya daha fazla kelimedden oluşan özel isimlerin ilk harfi büyük yazılmış, diğerleri ise küçük harfle yazılmıştır. Nehr-i Kür, Revan Ka’lası, Vezir Ahmed Paşa vs.

- Hüküm içerisinde kâtip hatası veya başka bir nedenle üzeri çizilen kelime veya cümlelerin de çevirisi yapılmış, çevrilirken de üzeri çizili şekilde yazılmıştır. Örneğin, ~~Mehmed Necîb, İbrâhim Edhem.~~¹¹⁰

- Hükümler içerisinde Arapça yazılmış olan ayet, dua ve hadisler <<...>> şeklinde gösterilmiş olup dipnot ile açıklaması yapılmıştır.

- Yan yazısı bulunan hükümde yanyazı [T] şeklinde yazılmıştır.¹¹¹

2.3. HÜKÜMLERİN MUHTEVASI

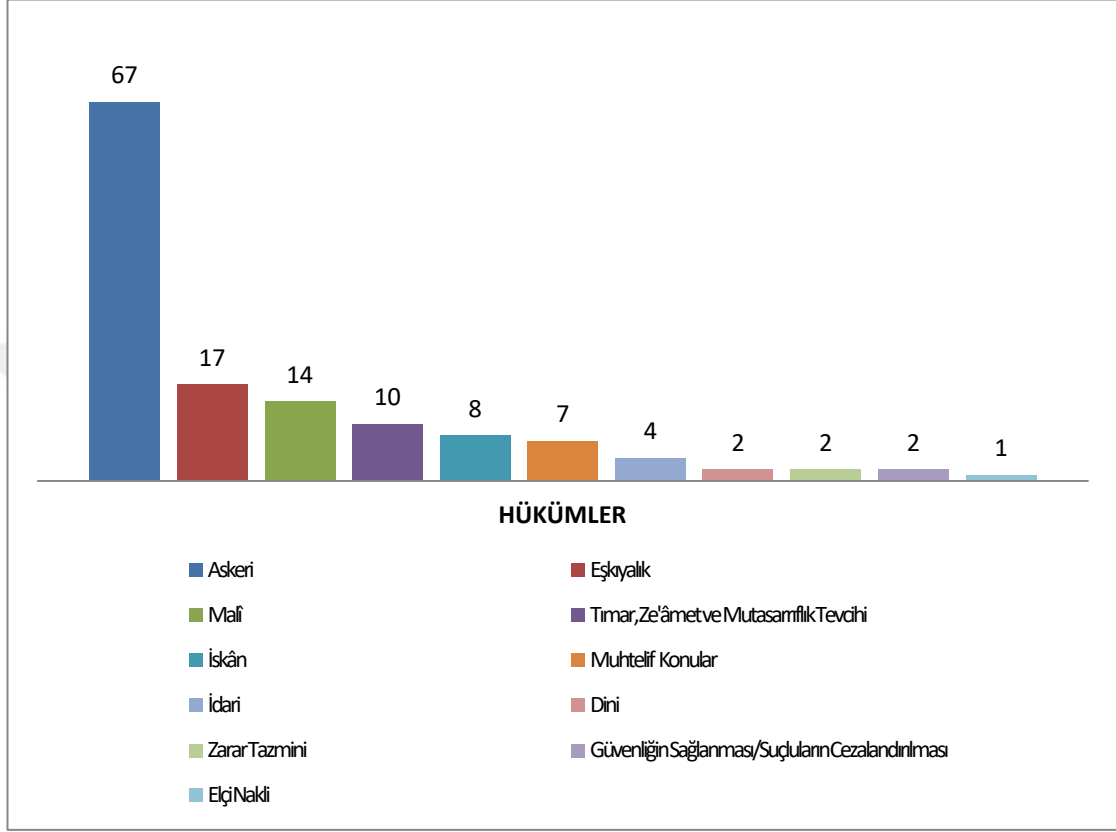
İncelediğimiz hükümler, Sultan III. Ahmed’in hükümdarlığı döneminde 1722-1726 yılları arasındaki olayları ihtiva etmektedir. Bazı hükümler arasında geçen zaman dilimi çok kısarken bazı hükümler arasında uzun zaman geçmiştir. İncelediğimiz 130 nolu mühimme defterinde Diyarbakır ile ilgili hükümler arasında uzun bir zaman geçmişken bundan sonraki defterlerde daha az bir zaman diliminde daha fazla hüküm gönderilmiştir. Hükümlerin artmasındaki neden 1722 yılında başlayan İran seferidir. İran seferi başladıktan sonra yazılan hükümlerin büyük çoğunluğu askeri konularda yazılmıştır. Askeri konular dışında eşkıyalık faaliyetleri, malî/ekonomik konular, tîmâr/ze‘âmet/mutasarrıflık tevcihi, iskân, suçluların cezalandırılması ve muhtelif

¹¹⁰Bkz. 132 nolu defter, hüküm no: 432

¹¹¹Bkz. 131 nolu defter, hüküm no: 688

konularda birçok hüküm yazılmıştır. Aşağıdaki grafikte hükümlerin içeriklerine göre dağılımı verilmiştir.

Grafik 1: Hükümlerin içeriklerine göre dağılımı.

2.3.1 Eşkyalık ile İlgili Hükümler

Eşkya, kelime anlamı "bedbaht, talihsiz; günahkar, asi" gibi manalara gelen şaki kelimesinin çoğuludur. Ancak eşkya Türkçe'de farklı bir anlam kazanmış olup "yol kesen, haydut, harami" anlamına gelen kelimelerinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Eşkyaılık ise, silahla yahut başka bir şekilde zor kullanarak yol kesip veya baskın yapıp mala ve cana tecavüz, kamu düzenini ve asayişini ihlal olarak anlaşılır.¹¹²

Eşkyaılık, Osmanlılar'ın da dâhil bulunduğu Akdeniz coğrafyasında özellikle XIV. yüzyıldan itibaren etkisini hissettirmeye başlamış ve XVI. yüzyılda giderek

¹¹² Ali Bardakoğlu, "Eşkya", *TDVİA*, 1995, C. XI, s. 463.

tırmanma eğilimi göstermişti. XVII. yüzyılda ise eşkıyalık büyük bir problem haline geldi. Eşkıyalık faaliyetlerinin artmasında Akdeniz havzasında görülen nüfus artışı, iktisadi zorluk, ticari faaliyetin yoğunlaşması, halkın fakirleşmesi, siyasi iktidarların zayıflaması önemli rol oynadı. XVI. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı Devleti'nin genişlemesi durmuş, artık mevcut toprakları koruma endişesi başlamıştı. Batıda ve doğuda devam eden savaşlar, Anadolu'da sürekli huzursuzluk yaratıyordu. Ağır sefer masrafları, tîmâr sisteminin bozulmasının idarî, malî ve sosyal düzende oluşturduğu tahribat ve Anadolu'da nüfus artışı halkı yoksulluğun içine itiyordu. Ekonominin bozulması, işsiz kalan insanları geçim yolu aramaya sevk etmiş ve bazıları eşkıyalığa yönelmişti.¹¹³

Tezimizdeki bazı hükümlerde, Diyarbakır ve çevresinde yol kesen, ev basan, ahalinin malını yağmalayan ve adam katleden eşkıyaların bulunduğu anlaşılmaktadır. Merkezden gönderilen hükümlerde, eşkıyalar hakkında gerekenlerin yapılması istenmiş olup eşkıyalık faaliyetlerinde bulunanlar hakkında sıkı tedbirler alınması ve halkın bunlardan korunması istenmiştir. Eşkıyalık faaliyetleri ile ilgili hükümler aşağıda verilmiştir:

130/326 Harput Kızılçayır'da bulunan Koyunoğulları ve Karaçorlu eşkıyasının yakalanıp cezâlarının verilmesi için yazılmıştır.

130/461 Diyarbekir'e bağlı Hazo, Çapakçur, Kulb ve Gence'deki eşkıyalık hareketlerini engellemek ve nizâmın yeniden te'sis edilmesi için yazılmıştır.

130/462 Diyarbekir'e bağlı beyler, eşkıyalık faaliyetlerini engellemek için Diyarbekir vâlisinin emrine verilmiştir.

130/465 Divriği civârında, eşkıyalık yapanların cezâlandırılması ve nizâmın yeniden te'sis edilmesi için yazılmıştır.

130/478 Yol kesip adam katleden Koyunoğulları eşkıyasının ve onları himaye edenlerin yakalanıp cezâlandırılması için yazılmıştır.

130/697 Çermik sancakbeyi İbrahim Bey'i katleden Cer kasabasından bazı kişilerin yakalanarak yağma edilen mallarının geri alınması için yazılmıştır.

¹¹³ Mücteba İlgürel, "Osmanlılar'da Eşkıyalık Hareketleri", *TDVİA*, 1995, C. XI, s. 467.

130/1415 Hayvanları yağma edip adam katledenlerin cezâlandırılmaları, zarar görenlerin haklarının korunması için yazılmıştır.

131/26 Eşkîyaların yakalanması için Diyarbakır Eyâleti mutasarrıflarının adamlarıyla birlikte Diyarbakır Vâlisi Ahmed Paşa'ya katılmaları bildirilmiştir.

131/157 Ahmed Paşa'nın, Şakaki eşkıyalarını bastırmak için Erzurum Vâlisi İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirildiği bildirilmiştir.

131/158 Diyarbakır mutasarrıflarının Şakaki eşkıyalarını bastırmak üzere Erzurum Vâlisi İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirildikleri bildirilmiştir.

131/159 Diyarbakır alay beyleri, adamları ile birlikte Şakaki eşkıyalarını bastırmak üzere Erzurum vâlisi İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirilmiştir.

131/101 Acem diyarından gelen tüccârların mallarını gasbeden eşkıyaların yakalanmaları ve gasbedilen malların geri alınması için yazılmıştır.

131/233 Haşman ismiyle bilinen eşkıyanın yakalanması, ahâlîden aldıklarının kendisinden tahsil edilip yargılanması için yazılmıştır.

131/344 Vezîr Ahmed Paşa'nın görevlendireceği müteselliminin Şakaki eşkıyalarının faaliyetlerini önlemesi ve onları cezâlandırması için yazılmıştır.

131/806 Diyarbakır'da Şeyh Efendi isimli eşkıyanın ele geçirilip cezâsının verilmesi için yazılmıştır.

132/958 Niş ve Vidin'den kaçıp Revan'a gelerek eşkıyâlık yapan Seriyeye(?) eşkıyasının yakalanması husûsunda yazılmıştır.

133/587 Mehmed Paşa, Musul Beylerbeyi tarafından bildirilen eşkıya hareketini bastırmak üzere görevlendirilmiştir.

2.3.2. Askeri Konuda Yazılan Hükümler

İncelediğimiz defterlerden 130 nolu defterde askeri konuda yazılmış herhangi bir hükme rastlamadık. 131 nolu defterde bulunan M. 26 Şubat - 8 Mart 1723 tarihli 162 nolu hükümde, Diyarbakır valisi Ahmed Paşa'nın Kars tarafında bulunan serdar-ı ekrem İbrahim Paşa'ya katıldığı bildirilmiş ve imdad-ı seferiye akçesinin Amed mollası, Diyarbakır kadıları ve ayanları tarafından toplanarak valiye gönderilmesi istenmiştir. Bu hükümden Osmanlı Devleti'nin İran seferinin başladığını görüyoruz. Bundan sonra

yazılan hükümler genellikle askeri konularda yazılmıştır. Asker ve mühimmat sevki, valinin veya alay beylerinin askerleri ile birlikte görevlendirilmesi, kışlak yeri tayini, Tiflis seferi, Revan'ın fethi, fethedilen yerlerin güvenliğinin sağlanması konularında yazılan hükümlerin hepsi bu başlık altında sıralanmış ve kısa bir özetleri aşağıda verilmiştir.

131/195 Ahmed Paşa'nın askerleri ile birlikte serdâr-ı ekrem olan Erzurum Vâlisi İbrahim Paşa'nın maiyetine katılması için yazılmıştır.

131/263 Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın, Serdâr-ı Ekrem olan İbrahim Paşa'ya katılması için yazılmıştır.

131/264 Diyarbakır alay beylerinin askerleri ile birlikte serdâr-ı ekrem olan İbrahim Paşa'ya katılması için yazılmıştır.

131/289 Diyarbakır alay beylerinin askerleri ile birlikte serdâr-ı ekrem olan İbrahim Paşa'nın maiyetine girmeleri için yazılmıştır.

131/326 Ahmed Paşa maiyetindeki Amed neferatının, bölgeyi eşkıyadan korumak amacıyla Diyarbakır müteselliminin yanına görevlendirilmesi için yazılmıştır.

131/327 Sürgücü, Kiki, Behranki, Hani ve diğer kazalarda sâkin Zirki, Oturak, Silvan ve diğer aşiretlerden asker toplanması ve askerlerin hazırda tutulması için yazılmıştır.

131/334 Diyarbakır alaybeyinin, serdâr-ı ekrem İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirilen Diyarbakır vâlisi ile birlikte Diyarbakır'dan hareket etmesi için yazılmıştır.

131/339 Ahmed Paşa'nın askerleri ile birlikte Erzurum vâlisi İbrahim Paşa maiyetine görevlendirildiği ve Amed halkının eşkıyadan korunması için yazılmıştır.

131/578 Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın Tiflis Kalesi'ne ta'yîn edildiği ve Bakü Kalesi ve sahilleri tarafındaki Rus faaliyetlerine karşı gerekli tedbirlerin alınması için yazılmıştır.

131/579 Diyarbakır livâları mutasarrıflarının adamlarıyla beraber Tiflis Kalesi muhâfazasına ta'yîn olunan Ahmed Paşa'nın emir ve komutasında hareket etmeleri için yazılmıştır.

131/580 Diyarbekir livâları alaybeylerinin Tiflis Kalesi muhâfazasında Ahmed Paşa'nın emir ve komutasında hareket etmeleri için yazılmıştır.

131/688 Azerbaycan tarafındaki Kızılbaş tâifesinin düzene sokulması, Ahmed Paşa'ya Erzurum ve sancaklarının da verildiği ve Tiflis Kalesi'nin tertibi hakkında yazılmıştır.

131/693 Eski Tiflis hanı Vahtan, oğlu Şehnuvaz ile kardeşi Lespehan'ın bölgede çıkardıkları fesâdı önlemek için tedbirlerin alınması gerektiği bildirilmiştir.

131/695 Vezîr İbrahim Paşa'nın zimmetindeki mal-ı mîrînin tahsîl edilerek Tiflis Kalesi'nin ta'yinatları için zâhire te'min edilmesi gerektiği bildirilmiştir.

131/696 Ahmed Paşa'nın ordusunu Tiflis, Ahışa, Kars veya Arpaçayı'ndan uygun gördüğü birinde kışlaması gerektiği bildirilmiştir.

131/697 Tiflis'in fethi sonrası Ahmed Paşa'nın Şehnuvaz İbrahim Paşa'nın emrine girmesi için yazılmıştır.

131/707 Diyarbekir'deki liva mutasarrıflarının ma'iyetlerindeki adamlarla Serasker Ahmed Paşa'nın emri altında hareket etmeleri istenmiştir.

131/711 Kirmanşah, Tebriz ve Revan üzerine yapılacak sefer öncesinde Erzincan tarafındaki Kızılbaşların itaat altına alınması ve Revan Kalesi'nin kış gelmeden alınması istenmiştir.

131/714 Çıldır civârında bulunan beylerin Erzurum vâlisi İbrahim Paşa'ya katılmaları için yazılmıştır.

131/787 Tiflis, Ahışa, Kars, Özi ve Revan taraflarında uygun bir kışlak bulunması ve askerlerin başka bir yere gitmesinin engellenmesi için yazılmıştır.

131/793 Şirvan tarafına memur olan Mustafa Paşa'nın Şamahı'ya bir an önce varması, varamaz ise Ahmed Paşa'nın oraya ulaşip işleri yürütmesi gerektiği bildirilmiştir.

131/812 Bakü Kalesi ve Hazar Denizi sahilinin Moskov tehdidi altında olduğu ve Ahmed Paşa'nın bu husûsta Mustafa Paşa'ya her türlü desteği vermesi için yazılmıştır.

131/848 Tiflis'in zabtından sonra Gence üzerine yapılacak harekâta önem verilmesi ve askerlerin kışlak sorununa çözüm bulunması emredilmiştir.

131/884 Diyarbekir liva mutasarrıflarının, silahla donatılmış adamlar hazırlamaları ve Diyarbekir vâlisi Ahmed Paşa'nın emirlerine uymaları için yazılmıştır.

131/908 Osmanlı-Rus dostluğu için yapılacak görüşmeler sırasında her türlü tedbirin alınması ve görüşmeler son bulana kadar güvenliğin sağlanması için yazılmıştır.

131/1077 Kirmanşah tarafında Serasker Hasan Paşa'nın maiyetine katılmaları için Tokat'tan Diyarbakır'a kadar olan kazalardaki eski serdengeçdilerin asker toplamaları için yazılmıştır.

131/1173 Revan saraskeri Ahmed Paşa'nın, Tiflis vâlisi Receb Paşa Tiflis'e geldiğinde Revan'a hareket ederek Revan'ı zabtetmesi için yazılmıştır.

131/1211 Trabzon mutasarrıfı Mustafa Paşa ile Kars Eyaleti mutasarrıfı Yusuf Paşazade Mustafa Paşa'nın Revan seraskeri Ahmed Paşa'nın emrine verildiği bildirilmiştir.

131/1214 Çıldır Eyaleti ile Ahıska, Hırtıs ve Azğur kalelerinden asker göndermeleri hüküm istenmiştir.

131/1223 Ahmed Paşa'nın, Tiflis, Kâhta ve Şirvan taraflarını düzenlemesi ve Tiflis vâlisi Receb Paşa Tiflis'e geldiğinde Revan seferine başlaması için yazılmıştır.

131/1259 Kars'ın gönüllüyan neferatı ile ze'âmet ve tîmâr erbabının ayırt edilmesi için yoklama yapılması işinin Ahmed Paşa'ya verildiği bildirilmiştir.

131/1269 Tiflis'e gelmeleri gereken Kars'ın gönüllüyan neferatı ile ze'âmet ve tîmâr erbabının bozulan düzenlerinin te'sis edilmesi için yazılmıştır.

131/1314 Ahmed Paşa maiyetine verilen Anadolu vâlisi Osman Paşa'nın ne kadar askeri olduğu yoklamasının Ahmed Paşa tarafından yapılması gerektiği bildirilmiştir.

131/1348 Ahmed Paşa'nın, Recep Paşa'nın Tiflis'e varmasından sonra askerleriyle birlikte Revan'a hareket etmesi için yazılmıştır.

131/1457 Dergah-ı âli Gedikli müteferrikalarından Çavuş Ali ve Mehmed'in hizmette bulunmaları için Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın yanına gönderildiği bildirilmiştir.

132/59 Vezîr Ahmed Paşaya Çaldıran ve Ovacık taraflarına taarruz eden Besyan aşiretinin faaliyetlerini önlemesi görevi verilmiştir.

132/173 Revan'ın fethi için gerekli askerlerin sağlanması ve bu askerlerin mühimmât temininin sağlanması için yazılmıştır.

132/207 Revan'ın fethi için gerekli hazırlıkların yapılması, sefere katılacak askerlere fetih ve cihadın öneminden bahsedilmesi ve askere güç ve cesaret verecek duaların edilmesi için yazılmıştır.

132/222 Revan'ın fethinin genel hazırlıklarının yapılması, askerlerin ihtiyaçlarının karşılanması ve sorun çıkaranların cezâlandırılması için yazılmıştır.

132/240 Revan Kalesi fethedildikten sonra Vezir Ahmet Paşa'nın askerleri ile birlikte kızılbaş faaliyetlerini önlemek amacıyla Nahçıvan'a hareket etmesi için yazılmıştır.

132/252 Diyarbakır mutasarrıfı Ahmed Paşa'nın Revan ve Gence'nin fethine görevlendirildiği bildirilmiştir.

132/314 Revan'ın fethinin uzaması üzerine Tebriz'de bulunan Mısır askerinin Revan tarafına gönderildiği bildirilmiştir.

132/358 Revan'ın fethinin hızlandırılması için verilen emirlerin yerine getirilmesi, emirlere uymayanların cezâlandırılması bâbında yazılmıştır.

132/383 Tebriz'deki askerinin Revan tarafına gönderilmesi, kendi rızâsıyla gitmek isteyenlere izin verilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması için yazılmıştır.

132/397 Dukakin ve İlbasan Sancaklarından sevk edilen asker ile Trabzon ve Rumeli'den gelen mühimmat'ın Revan, Tiflis ve Gori kalelerine dağıtılması için yazılmıştır.

132/426 Revan'ı fetheden askerlerin uygun bir yerde kışlamaları gerektiği ve bu askerlerin ödüllendirildiği bildirilmiştir.

132/429 Revan Kalesi'nin tesliminde bulunan Revan hanı ve Acem hanlarının ihtiyaçlarının giderilmesi için yazılmıştır.

132/431 Revan Kalesi'nin tesliminde bulunan Revan hanı Ali Kulu ve Acem ayanından olan Mehmed Kasım'ın ödüllendirilmesi için yazılmıştır.

132/513 Ahmed Paşa'nın Şamahı'ya beş yüz asker göndermesi için yazılmıştır.

132/588 Trabzon Eyaleti zu'amâ ve tîmâr sahiplerinin Recep Paşa maiyetine ta'yin edildikleri bildirilmiştir.

132/718 Cezire hâkiminin kapı halkı ve yüz asker ile Hemedan'da olan Ahmed Paşa'nın maiyetinde hareket etmesi için yazılmıştır.

132/824 Ömer Çorbacı'nın emrinde olan top arabacılarından bir kısmının Mahmud Çorbacı ile birlikte Revan Kalesi muhâfazasında görevlendirmesi ve bu askerlerin isimlerinin merkeze bildirilmesi hüküm olunmuştur.

132/832 Serasker Ahmed Paşa'nın, Gence ve Şamahı seferine ta'yin edildiği bildirilmiştir.

132/838 Diyarbekir Vilâyet'i alaybeyilerinin rûz-ı Kasım'a kadar Ahmed Paşa'nın emirleri doğrultusunda hareket etmeleri için yazılmıştır.

132/887 Gence'nin fethinden sonra Ahmed Paşa'nın Şirvan tarafına intizam vermek için hareket etmesi için yazılmıştır.

132/939 Seraskerliğin Erzurum vâlisi Mustafa Paşa'ya verildiği ve Revan'ın muhâfazası, tamiri ve tahririnin yapılması için dağılmış olan halkının geri getirilmesi için yazılmıştır.

132/940 Mutasarrıflar, Ahmed Paşa maiyetinde Revan'ın muhâfazası için görevlendirilmiştir.

132/944 Revan Kalesi'nin muhâfazası için gerekli askerinin temin edilmesi istenmiştir.

132/1074 Revan'a intizam verilmesi için ihtiyaç duyulan askerinin toplaması ve terk-i vatan eyleyen Revan ahâlîsini geri getirilmesi için yazılmıştır.

132/1128 Revan Kalesi muhâfazasında olan Maraş alaybeyleri askerlerinin, Gence seraskeri Mustafa Paşa maiyetine gönderilmeleri için yazılmıştır.

132/1331 Revan halkının gasp edilen mallarının bulunması, sahiplerine verilmesi ve göç eden reayanın evvelki yerlerine dönmelerinin sağlanması için yazılmıştır.

132/1333 Revan'dan ayrılan reayanın dönmelerinin sağlanması, çetelerin cezâlandırılması ve Revan'ın imar edilmesi için yazılmıştır.

132/1379 Revan Kalesi muhâfazasında bulunan Diyarbekir ve Maraş Eyaletleri tîmârlı askerlerine izin verilmesi için yazılmıştır.

133/281 Hamedan'da bulunan Ahmed Paşa'ya asker gönderilmesi için hazırlık yapılması hüküm olunmuştur.

133/354 Vezîr Mehmed Paşa, Bağdat vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'nın maiyyetinde görevlendirilmiştir.

133/631 Vezîr Mehmed Paşa, Bağdad mutasarrıfı serasker Vezîr Ahmed Paşa'nın maiyyetinde görevlendirilmiştir.

133/754 Vezîr Mehmed Paşa'nın, Bağdad mutasarrıfı serasker Vezîr Ahmed Paşa'nın maiyyetinde görevlendirildiği hatırlatılmıştır.

2.3.3. İskân Konusunda Yazılan Hükümler

İskân, “sürekli oturmak üzere bir kimseyi bir yere yerleştirmek, yurt edindirmek, boş bir yeri meskûn hale getirmek” şeklinde tanımlanır. Coğrafya terimi olarak iskân beşeri her türlü yerleşmeyi içine alır. İnsanların doğal halde buldukları yahut yaptıkları barınaklarla göçebe kavimlerin daha uzun zaman bir yerde kalan çadır toplulukları, münferit mesken, çiftlik, mezra, köy, kasaba ve şehir, geçici yahut devamlı, toplu yahut dağınık, büyük veya küçük bütün yerleşmeler, yerleşme tesisleri, iskân kapsamında değerlendirilir. Göç ve iskân olgusu sakinlerin isteği dışında da ortaya çıkabilir.¹¹⁴

Transkripsiyonunu yaptığımız hükümlerden, Osmanlı Devleti'nin iskân politikasına önem verdiği anlaşılmaktadır. Bazı aşiretlerin veya eşkıyaların bir bölgeye iskân edildikleri, iskân edildikleri yerlerden ayrılmalarının önlenmesi için de eyalet valisine birçok hüküm gönderildiği görülmektedir. Bazı hükümlerde ise iskân edilen bazı aşiretlerin affedildiği ve Diyarbakır bölgesine yerleşmelerine izin verildiği görülmüştür. (Bkz. 131/709)

130/148 Afşar, Tacirli, Göçbeyli ve sâ'ir cemâatlerin Rakka'ya iskân edilmeleri için yazılmıştır.

130/267 Çarsacak'ta Şeyh Hasanlı isimli kabilenin müsait bir mahale nakillerinin sağlanması için yazılmıştır.

¹¹⁴ Yunus Koç, “İskân”, *TDVİA*, 2016, C. EK-I, s. 650.

130/802 Badıllu ve Merdanlu, Koçodav, Şari, Demliklü, Hamari, Bozkoyunlu, Musacalu, Künce ve Kazlu aşiretlerinin Rakka'ya iskân edilmeleri için yazılmıştır

130/340 Koyunoğlu ve Karaçorlu eşkıyalarının Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın uygun gördüğü yere iskân edilmesi için yazılmıştır.

131/708 Ahmed Paşa'nın Rakka'ya iskân olunan bazı ekrâd tâifeleriyle Tiflis seferinden sonra ilgilenmesi için yazılmıştır.

131/709 Rakka'ya iskânları istenen ekrâd tâifesinin iskânlarının affedildiği ve Diyarbakır tarafına yerleşmelerine izin verildiği bildirilmiştir.

132/1308 Çarsacak Kazasına yerleşen Şeyh Hüseyinli ve Dislimli(?) Kürtlerinin önceki yerlerine geri gönderilmesi için yazılmıştır.

132/1457 Revan fethi esnasında göç eden Şüregel, Abaran ve Seremlü Nahiyeleri karyelerinin tekrar eski yerlerine dönmelerinin sağlanması için yazılmıştır.

2.3.4. Malî Konularda Yazılan Hükümler

Malî konularda yazılan hükümlerin çoğunu vergi ve tahrir oluşturur. Osmanlı Devleti'nin İran seferinde bulunması nedeniyle, imdad-ı seferiye vergisinin toplanması dört hüküm yazılmıştır. Yine aynı sefer sonucunda fethedilen yerlerin tahriri için de birden fazla hüküm gönderilmiştir. Bunlardan başka cizye, gümrük geliri, madenler hakkında yazılan hükümler de mevcuttur.

130/441 Diyarbakır vâlilerine tahsis edilen hasların, masrafları karşılamadığı bahanesiyle kanuna aykırı olarak vergi alınmaması için yazılmıştır.

131/162 Askerlerin teçhizi için imdad-ı seferiye akçesinin Amed mollası tarafından toplanması istenmiştir.

131/196 Ahmed Paşa tarafından, askerlerinin teçhiz edilmesi için imdâd-ı seferiye akçesinin toplanması istenmiştir.

131/324 Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'ya doğu seferinde kullanılmak üzere verilecek kırk dört bin kuruş seferiye akçesinin tahsîli için yazılmıştır.

131/706 Ahmed Paşa tarafından sâbık Vezîr İbrahim Paşa'nın Kabakbalı(?) Nahiyesi cizyesinden zimmetinde olan mal-ı mîrînin hesap edilmesi, teftişi ve tahsîl edilmesi için yazılmıştır.

131/856 Diyarbekir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'dan, Tiflis'in kazâ ve elviyelerden askerlere dağıtılacak paranın tahsîli istenmiştir.

131/720 Erzurum gümrüğü emini Osman -zîde ve defterdar vekili olan Seyyid Mahmud'dan, defter fazlası olan meblağın tahsîl edilmesi için yazılmıştır.

131/1470 Tiflis'in arâzîleri, karyeleri, mezraaları ve sâ'ir yerlerinin tahriri için istenen Kâtib Avni İbrahim ile iki şakirdin görevlendirildiği bildirilmiştir.

132/851 Revan'a bağlı sancak ve karyelerinin tahririnin bir an önce yapılarak defterinin Dersaâdet'e göndermesi için yazılmıştır.

132/942 Defterdar, reîsü'l-küttâb ve defter emini vekillerinin cebe defterleriyle birlikte serasker Mustafa Paşa'ya göndermesi istenmiştir.

132/1081 Revan'da tahrir edilemeyen yerlerin tahririnin yapılarak gerekli tevcîhin yapılması istenmiştir.

132/1087 Gümüşhane ve Keban madenlerinde işlerin aksamaması ve Darbhane için lâzım olan simin tedarik edilmesi için yazılmıştır.

132/1450 Nahcivan muhafızı tarafından, Deli Alakerli(?) Nahiyesi karyelerinden haksız olarak alınan vergilerin geri verilmesi için yazılmıştır.

133/72 Diyarbekir ve Revan Eyâletleri'nin 1138 senesine ait imdâd-ı seferiyesinin tahsîli için yazılmıştır.

2.3.5. Tîmâr, Ze'âmet ve Mutasarrıflık Tevcihi ile İlgili Hükümler

Tîmâr, belirli bir yere ait vergi gelirlerinin tümünün veya bir kısmının, dirlik olarak bir görevliye devredildiği ve bu devir karşılığında da bazı hizmetlerin ona yüklendiği, malî, idarî, askeri amaçları olan bir sistemdir.¹¹⁵ Tîmârlar, yıllık geliri bin akçeden başlayarak 19.999 akçeye kadar olan dirliklerdir. Kuruluş devrinde ortaya çıkan tîmâr sistemi, Osmanlı Devleti'nin askeri gücünü olduğu gibi, iktisadi ve sosyal durumunu da doğrudan etkilemiştir. İmparatorluğa yaptıkları hizmete karşılık

¹¹⁵ Ortaylı, s. 124.

masraflarını karşılamak için bir kısım asker ve memura çeşitli bölgelerin gelirinin tahsis edildiği tımâr sistemi, devletin kudretli bir süvari kuvvetini meydana getirmişti.¹¹⁶

Tımâr tevcihi çeşitli usullerle kanunlarla belirlenmişti. Veziriazamlar 5.999 akçaya kadar olan tımârları kimseye danışmadan verebilirdi. Ayrıca küçük tımârların dağıtılmasında beylerbeyilerin de yetkileri büyüktü. Belli bir miktara kadar beylerbeyiler tımârlı sipahilere kendi tuğralarını taşıyan beratlarla, merkeze danışmadan doğrudan doğruya tımâr verebiliyordu. Bu tür tımârlara “tezkeresiz tımâr” adı verilmekteydi. Daha büyük tımârlarda ise beylerbeyiler tımâra hak kazanmış kişinin eline bir tezkere vererek tayinini merkeze teklif eder ve tayin beratı İstanbul'dan verilirdi. Bu tür tımârlara da “tezkereli tımâr” denirdi.¹¹⁷ Tımâr sahibi, her üç bin akçe için bir cebelü (asker) yetiştirmek ve onu donatmak zorundadır. Üç cebeli getiren bir de çadır getirirdi. Böylece savaşta tımârlı sipahiler sancak beylerine, onlar beylerbeyine katılarak çığ gibi büyüyen bir orduyla sefere gidilirdi.¹¹⁸

Ze‘âmet, yıllık geliri yirmi bin akçeden yüz bin akçeye kadar olan dirliğe denirdi. Ze‘âmetler eyâlet merkezlerinde bulunan hazine ve tımâr defterdarlarına, ze‘âmet kethüdalarına, sancaktardaki alay beylerine, kale dizdarlarına, kapucubaşılara, dîvân kâtiplerine, defterhâne ve hazine-i âmire kâtiplerine verilirdi. Bunlardan, büyük bir suç işlemedikçe ze‘âmetleri alınmazdı. Hayatta buldukları müddetçe verilen dirlikten tasarruf ederlerdi. Ze‘âmet sahipleri, ilk beşbin akçesi hariç her beş bin akçe için bir cebelü beslemek mecburiyetindeydi. Bir kişiye verilen ze‘âmet o kişi öldüğü zaman, yani ze‘âmet boş kaldığı zaman, tekrar başka bir kişiye ze‘âmet olarak verilir ve o yer bölünmezdi. Ze‘âmet sahipleri ze‘âmetlerindeki vergileri bütünüyle kendileri alır, sancakbeyi ve subaşılardan müdahale edemezdi. Savaş zamanlarında cebelüleriyle birlikte sancakbeylerinin komutası altında sefere katılırlardı. Savaş olmadığı anda ise kimseye bağlı olmazlardı.¹¹⁹

Mutasarrıf, Osmanlı idarî teşkilâtında “herhangi bir makam, görev veya memuriyeti elinde bulunduran, tasarruf eden” kişi anlamına gelir. Bu tabir ayrıca vekille unvan sahibini birbirinden ayırmak, mâlikâne, has ve tımâra sahip olmak mânâsında

¹¹⁶ Halaçoğlu, s. 84.

¹¹⁷ Halaçoğlu, s. 85.

¹¹⁸ Ortaylı, s. 129.

¹¹⁹ Halaçoğlu, s. 83. ; Ortaylı, s. 129.

sıkça kullanılmıştır. Kelimenin “sancağa veya livâyâya gönderilen idareci” anlamını kazanması XVII. yüzyıl başlarından itibaren meydana gelen gelişmelerle ilgilidir. XVII. yüzyılda hem merkezi idare hem eyalet ve sancak yönetimi klasik şekliinden tamamen farklılaşmaya başladı. Tîmâr sistemi önemini yitirip merkezdeki vezir sayısı artınca sancakların arpalık yöntemiyle vezirlerin tasarrufuna verilmesi uygulaması ortaya çıktı. Merkezdeki vezirler, tasarruf ettikleri sancaklara bizzat gitmek yerine vekil olarak mütesellim/kaymakam göndermeye başladılar. XVIII. yüzyılda bu sistem iyice yaygınlaştı. Ortaya çıkan yeni şartlardan dolayı mutasarrıf tabiri sadece sancağı değil aynı zamanda eyaletleri tasarruf eden paşalar için de kullanıldı.¹²⁰

Yukarıda tîmâr, ze‘âmet ve mutasarrıflığın kısa bir açıklamasını yaptıktan sonra, bu konuda Diyarbakır Eyaleti’ne yazılan hükümler de aşağıda sıralanmıştır.

130/645 Malikâne, ze‘âmet ve tîmârların kanuna uygun bir şekilde hak edenlere verilmesi için yazılmıştır

131/288 Tîmârlarını terk edenlerin tespit edilerek onlardan alınması ve tîmârların, tîmârlarının başında duracak kimselere verilmesi için yazılmıştır.

131/291 Diyabekir'deki ze‘âmet ve tîmârların merkezden gönderilen cebe defterlerine kaydı ve kanuna uygun olarak tevchinin yapılması için yazılmıştır.

131/690 Ahmed Paşa'nın Tiflis Eyaletine mutasarrıf olarak görevlendirildiği bildirilmiştir.

131/814 Cebe defterlerinde geçen eyalet ve livalarda tîmâr tevcihlerinin kanuna uygun bir şekilde yapılması ve fethedilen yerlerde itaat edenlere istimannâme verilmesi için yazılmıştır.

131/1148 Dağıstan ümerasının el-Hâc Davud Han'ı kabul etmemesi üzerine yerine Sürhay'ın getirilmesi ve bu iş için görevlendirilen Miralem Derviş'e yardım edilmesi için yazılmıştır.

132/432 Ahmed Paşa'nın Erzurum Eyaleti dâhilinde bulunan tîmâr ve ze‘âmet tevcihlerinde görevlendirildiği bildirilmiştir.

¹²⁰ Ali Fuat Öreñç, “Mutasarrıf”, *TDVİA*, 2006, C. XXXI, s. 377.

132/476 Revan Kalesi fethinde bulunan Ahmed Paşa'ya on beş bin atıyye ile Revan Eyaleti'nin tevcih edildiği bildirilmiştir.

132/1437 Ahmed Paşa tarafından kanuna aykırı olarak Bayezid Sancağı mutasarrıfının oğluna verilen ze'âmetin mîri olarak zabtedilmesi için yazılmıştır.

133/188 Şüregel Nâhiyesi ve karyelerinin bayındır hâle getirilmesi için yapılması gerekenler bildirilmiştir.

2.3.6. Dini Konularda Yazılan Hükümler

Dini konuda merkezden Diyarbakır Eyaleti'ne gönderilen iki hüküm mevcuttur.

131/131 Bağdad, Diyarbakır ve Musul Eyâletleri'nde Efrenc rahiplerinin kendi halkı olmayan kişileri ayinlerine katılmaya sevk etmelerinin engellenmesi için yazılmıştır.

131/794 Eski Tiflis hanının İslâm'ı ve devlete itaatı kabul ettiği yeni han olan Muhammed Kulu Han'ın aynı şekilde kabul etmemesi hâlinde yapılması gerekenler bildirilmiştir.

2.3.7. Zarar Tazmini ile İlgili Hükümler

Zarar tahsili konusunda yazılmış iki hüküm bulunmaktadır. Bunlardan biri eşkıyalar tarafından verilen zararın tahsili, diğeri de savaşta esir alınanların serbest bırakılması ve yağma edilen eşyalarının kendilerine iade edilmesi hususunda yazılmıştır.

131/25 Mardin'de Süphan aşîretine zarar veren Şakaki aşîretinin verdikleri zararın tazmin edilmesi için yazılmıştır.

131/694 Kâhta Sancağı'nda esir edilenlerin salıverilmesi ve yağma edilen emvâl ve eşyalarının sahiplerine teslim edilmesi için yazılmıştır.

2.3.8. İdari Konuda Yazılmış Hükümler

İdari konuda yazılan dört hüküm mevcuttur. Bu hükümlerde bazı bölgelerin idarî yapısının değiştirildiği görülmüştür.

131/565 Tiflis seferine katılmayan Cezire hâkimi ile aşiret ve kabilelerin cezâlarının verilmesi ve Cezire'nin hükûmet olmaktan çıkarılarak Diyarbekir'e bağlandığı bildirilmiştir.

132/812 Ağçakale'nin Lori Sancağı'na bağlanarak bir mîr-i mîrân tarafından idare edilmesi için yazılmıştır.

132/814 Revan'da alay beyi ve sancak beyi tevcîhlerinin merkeze arz edilip onay alınması için yazılmıştır.

133/189 Sancak yapılan Zaruzebil Nâhiyesinin tekrar sancaklıktan çıkarıldığı bildirilmiştir.

2.3.9. Muhtelif Konularda Yazılan Hükümler

Bu başlık altında, belirli bir kişinin veya bazı eşyaların merkeze gönderilmesi, kaybedilen bir eşyanın bulunması, asker yardımı bedeli, Aras Nehri'nin temizlenmesi, görevlendirilen bir elçinin ihtiyaçlarının karşılanması gibi farklı konularda yazılmış hükümler bulunmaktadır.

130/32 Diyarbekir'in Molla Köyünde bulunan bir cücenin İstanbul'a gönderilmesi istenmiştir.

130/1194 Hacıların Şam'dan geçerken eşkıyadan korunması için asker bedeli olarak Haleb vâlisi Receb Paşa'ya beş bin kuruşun verilmesi için yazılmıştır.

131/691 Firâr eden Muhammed Kulu Han'ın emvâl ve eşyasının zayi edilmeden, sayılıp mühürlenerek muhâfaza edilmesi ve defterinin Dersaâdet'e gönderilmesi için yazılmıştır.

131/692 Tiflis muhafızı İbrahim Paşa'ya seraskerliği müddetinde gönderilen emirler, mektûblar ve kaimelerin toplanarak Dersaâdet'e gönderilmesi için yazılmıştır.

131/705 Rumeli Beylerbeyi Mehmed Kulu Paşa'nın Kâhta tarafında kalan mal varlığının Diyarbekir vâlisi Ahmed Paşa'nın kontrolünde Mehmed Paşa'ya teslim edilmesi için yazılmıştır.

131/773 Şehzade Tahmasb tarafından gönderilen elçinin Kars'tan Erzurum'a emniyetle nakli ve ihtiyaçlarının karşılanması için yazılmıştır.

132/119 Yaramaz(?) Boğazı mahallinde Ekrâdi eşkıyaları tarafından soyulan İbrahim isimli kişinin taşıdığı mühim mektûb ve kaimelerin bulunması için yazılmıştır.

132/626 Bingöl'den çıkıp Hazar'a dökülen Aras Nehri'nin, nehrin etrafındaki kazalar ahâlîsi tarafından temizlenmesi için yazılmıştır.

2.3.10. Suçluların Cezalandırılması, Güvenliğin Sağlanması Konularında Yazılan Hükümler

Bu konularda yazılan iki adet hüküm mevcuttur. Bunlardan birincisi haksız şikâyette bulunan bir şahsın cezalandırılması, ikincisi ise Ermenilerin güvenliğinin sağlanması için yazılmıştır.

130/1202 Haksız yere şikâyet eden Mehmed isimli şahsın yakalanarak cezâsının verilmesi için yazılmıştır.

132/578 Acem Ermeni tâifesinden itaatkârların can ve mal güvenliğinin sağlanması için yazılmıştır.

2.4. HÜKÜMLERİN ÖZETİ

Transkripsiyonu yapılan hükümler, defter sayısı başlığı altında, hüküm numaraları ile birlikte sırasıyla hükümlerin hicri ve miladi tarihi (aynı sütun içinde), kime gönderildiği, konusu ve hükümlerin kısa bir özeti aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: Hükümlerin tarihi, kime gönderildiği, konusu ve özeti.

130 NOLU MÜHİMME DEFTERİ					
Sayı	Hük. No	Tarih	Kime	Konu	Özet
1	32	Evâhir-i Safer 1133	Diyarbakir vâlisine	Sosyal	Diyarbakir'in Molla Köyünde bulunan cücenin İstanbul'a gönderilmesi için yazılmıştır.
		M. 21-31 Aralık 1720			
2	148	Evâhir-i Rebiü'l-âhir 1133	Vezîr Osman Paşa, Vezîr İbrahim Paşa, Sivas ve Çıldır beylerbeyileri vs.	İskân	Diyarbakir, Sivas ve Çıldır bölgelerine dağılan Afşar, Tacirli, Göçbeyli ve sâ'ir cemâatlerin Rakka'ya iskân edilmeleri için yazılmıştır.
		M. 17-27 Şubat			

		1721			
3	267	Evâhir-i Cemâziye'l-âhir 1133 M. 17-27 Nisan 1721	Diyarbakir vâlisi, Çemişgezek, Mazgird, Sağman ve Pertek'teki kadılara vs.	İskân	Çarsacak'ta bulunan Hoştin tâifesinden Şeyh Hasanlı kabilesinin müsait bir mahale nakillerinin sağlanması için yazılmıştır.
4	326	Evâhir-i Cemâziye'l-âhir 1133 M. 17-27 Nisan 1721	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Eşkîyalık	Harput Kızılçayır'da bulunan Koyunoğulları ve Karaçorlu eşkıyasının ve onları himaye edenlerin yakalanıp cezâlarının verilmesi için yazılmıştır.
5	441	Evâsıt-ı Ramazan 1133 M. 5-15 Temmuz 1721	Diyarbakir vâlisine.	Vergi	Diyarbakir vâlilerine tahsis edilen hasların, masrafları karşılamadığı bahanesiyle kanuna aykırı olarak vergi alınmaması için yazılmıştır.
6	461	Evâsıt-ı Şevvâl 1133 M. 4-14 Ağustos 1721	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Eşkîyalık	Diyarbakir'e bağlı Hazo, Çapakçur, Kulb ve Gence'deki eşkıyalık hareketlerini engellemek ve nizâmın yeniden te'sis edilmesi için yazılmıştır.
7	462	Evâsıt-ı Şevvâl 1133 M. 4-14 Ağustos 1721	Hükûmetbeyleri, Voyvodolar hethüdalar, yeniçeri serdârları, Mircah Nahiyesi vs.	Eşkîyalık	Diyarbakir'e bağlı beylerin, eşkıyalık faaliyetlerini engellemek ve nizâmı yeniden te'sis etmek için Diyarbakir vâlisinin emrine verildiği belirtilmiştir.
8	465	Evâhir-i Şevvâl 1133 M. 14-23 Ağustos 1721	Diyarbakir vâlisi ve Divriği kadısına.	Eşkîyalık	Divriği civârında, eşkıyalık yapanların cezâlandırılması ve bölge halkına zarar verilmeden nizâmın yeniden te'sis edilmesi için yazılmıştır.
9	478	Evâhir-i Şevvâl 1133 M. 14-23 Ağustos 1721	Diyarbakir vâlisi ve Divriği kadısına.	Eşkîyalık	Yol kesip adam katleden Koyunoğulları eşkıyasının ve onları himaye edenlerin yakalanıp cezâlandırılması için yazılmıştır.
10	645	Evâhir-i Zilhicce 1133 M. 11-21 Ekim 1721	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Tîmâr ve ze'âmet tevcîhi	Malikane, Ze'âmet ve tîmârların kanuna uygun bir şekilde hak edenlere verilmesi için yazılmıştır.
11	697	Evâsıt-ı Muharrem 1134 M. 1-10 Kasım 1721	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Eşkîyalık	Çermik sancakbeyi İbrahim Bey'i katleden Cer kasabasından bazı kişilerin yakalanarak yağma edilen mallarının geri alınması için yazılmıştır.

12	802	Evâsıt-ı Rebiü'l-evvel 1134	Diyarbakir ve Rakka vâlisine.	İskân	Badıllu ve Merdanlu, Koçodav, Şari, Demliklü, Hamari, Bozkoyunlu, Musacalu, Künce ve Kazlu aşiretlerinin Rakka'ya iskân edilmeleri için yazılmıştır.
		M. 29 Aralık 1721-8 Ocak 1722			
13	1194	Evâhir-i Ramazan 1134	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker yardımı bedeli	Hacıların Şam'dan geçerken eşkıyadan korunması için asker bedeli olarak Haleb vâlisi Receb Paşa'ya beş bin kuruşun verilmesi için yazılmıştır.
		M. 04-14 Temmuz 1722			
14	1202	Evâhir-i Ramazan 1134	Diyarbakir vâlisi ve Amed mollâsına.	Suçluların cezalandırıl ması	Eriş-i Ulya ve Süflâ karyesi mutasarrıfı Mehmed Abdülbâki'yi haksız yere şikâyet eden Mehmed isimli şahsın yakalanarak cezâsının verilmesi için yazılmıştır.
		M. 04-14 Temmuz 1722			
15	1415	Evâil-i Şevval 1134	Diyarbakir vâlisi ve Amed kadısına.	Eşkîyalık	Hayvanları yağma edip adam katledenlerin cezâlandırılmaları, zarar görenlerin haklarının korunması için yazılmıştır.
		M. 14-24 Temmuz 1722			
131 NOLU MÜHİMME DEFTERİ					
16	25	Evâil-i Rebiü'l- evvel 1135	Vezîr Ahmed Paşa'ya	Zarar tazmini	Mardin'de Süphan aşiretine zarar veren Şakaki aşiretinin verdikleri zararın tazmin edilmesi için yazılmıştır.
		M. 9-19 Aralık 1722			
17	26	10 Rebi'ül- evvel 1135	Diyarbakir'deki hükümet ve elviye mutasarrıflarına.	Eşkîyalık	Şakaki aşireti eşkıyalarının yakalanıp yargılanması için Diyarbakır Eyâleti mutasarrıflarının adamlarıyla birlikte Diyarbakır Vâlisi Ahmed Paşa'ya katılmaları bildirilmiştir.
		M. 9-19 Aralık 1722			
18	101	Evâhir-i Rebiü'l-âhir 1135	Vezîr Ahmed Paşa ve Sivas Vâlisi Vezîr Osman Paşa'ya.	Eşkîyalık	Acem diyarından gelen tüccârların mallarını gasbeden eşkıyaların yakalanmaları ve gasbedilen malların geri alınması için yazılmıştır.
		M. 27 Ocak-6 Şubat 1723			
19	131	Evâsıt-ı Cemâziye'l- evvel 1135	Bağdad, Diyarbakir Musul vâlileri, kâdıları ve Mardin voyvodasına.	Dini	Bağdad, Diyarbakır ve Musul Eyâletleri'nde Efreñç rahiplerinin kendi halkı olmayan kişileri ayınlerine

		M. 16-26 Şubat 1723			katılmaya sevk etmelerinin önüne geçilmesi için yazılmıştır.
20	157	Evâhir-i Cemâziye'l- evvel 1135	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Eşkîyalık	Ahmed Paşa'nın, Şakaki eşkıyalarını bastırmak üzere Erzurum Vâlisi İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirildiği bildirilmiştir.
		M. 26 Şubat-8 Mart 1723			
21	158	Evâsıt-ı Cemâziye'l- evvel 1135	Diyarbakır Eyâleti'nde vâki hükûmet-i elviye ve mutasarrıflarına.	Eşkîyalık	Diyarbakır mutasarrıflarının Şakaki eşkıyalarını bastırmak üzere Erzurum Vâlisi İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirildikleri bildirilmiştir.
		M. 16-26 Şubat 1723			
22	159	Evâsıt-ı Cemâziye'l- evvel 1135	Diyarbakır Eyâleti'nde vâki elviye alaybeylerine.	Eşkîyalık	Diyarbakır alay beylerinin adamları ile birlikte Şakaki eşkıyalarını bastırmak üzere Erzurum vâlisi İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirildiği bildirilmiştir.
		M. 16-26 Şubat 1723			
23	162	Evâhir-i Cemâziye'l- evvel 1135	Amed mollasına, kâdırlara ve a'yân- ı vilâyete.	Vergi	Askerlerin teçhizi için imdad-ı seferiye akçesinin Amed mollası toplanması için yazılmıştır.
		M. 26 Şubat-8 Mart 1723			
24	195	Evâhir-i Cemâziye'l- evvel 1135	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya	Asker sevki /görevlendi rme	Ahmed Paşa'nın askerleri ile birlikte serdâr-ı ekrem olan Erzurum Vâlisi İbrahim Paşa'nın maiyetine katılması için yazılmıştır.
		M. 26 Şubat-8 Mart 1723			
25	196	Evâhir-i Cemâziye'l- evvel 1135	Amed mollasına, Diyarbakır'deki kâdırlara ve ayânlara.	Vergi	Ahmed Paşa'nın, Bağdad vâlisinin maiyyetinde görevlendirilmesi üzerine, askerlerinin teçhiz edilmesi için imdâd-ı seferiye akçesinin tahsil edilmesi bildirilmiştir.
		M. 26 Şubat-8 Mart 1723			
26	233	Evâil-i Cemâziye'l- evvel 1135	Diyarbakır Vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Eşkîyalık	Haşman ismiyle bilinen eşkıyanın yakalanması, ahâliden aldıklarının tahsil edilip yargılanması için yazılmıştır.
		M. 6-16 Şubat			

		1723			
27	263	Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir 1135 M. 18-28 Mart 1723	Diyarbakır Vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Görevlendirme	Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın kapu halkı ile birlikte, Serdâr-ı Ekrem olan İbrahim Paşa'nın maiyetine katılması için yazılmıştır.
28	264	Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir 1135 M. 18-28 Mart 1723	Elviye alaybeylerine.	Asker sevki /görevlendirme	Diyarbakır alay beylerinin askerleri ile birlikte serdâr-ı ekrem olan İbrahim Paşa'ya katılması için yazılmıştır.
29	288	Evâhir-i Cemâziye'l-âhir 1135 M. 28 Mart-6 Nisan 1723	Diyarbakır Vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Tîmâr tevcihi	Tîmârlarını terk edenlerin tespit edilerek onlardan alınması ve tîmârlarının başında duracak kimselere verilmesi için yazılmıştır.
30	289	Evâhir-i Cemâziye'l-âhir 1135 28 Mart-6 Nisan 1723	Diyarbakır Vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendirme	Diyarbakır alay beylerinin askerleri ile birlikte serdâr-ı ekrem olan İbrahim Paşa'nın maiyetine girmeleri için yazılmıştır.
31	291	Evâhir-i Cemâziye'l-âhir 1135 M. 28 Mart-6 Nisan 1723	Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Tîmâr ve ze'âmet tevcihi	Diyarbakır'deki ze'âmet ve tîmârların merkezden gönderilen cebe defterlerine kaydı ve kanuna uygun olarak tevchinin yapılması için yazılmıştır.
32	324	Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir 1135 M. 18-28 Mart 1723	Amed Kâdısına ve eyâlet-i Diyarbakır'da ki kâdıllara	Vergi	Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'ya doğu seferinde kullanılmak üzere verilecek kırk dört bin kuruş seferiye akçesinin tahsili için yazılmıştır.
33	326	Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir 1135 M. 18-28 Mart 1723	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendirme	Ahmed Paşa maiyetindeki Amed neferatının, bölgeyi eşkıyadan korumak maksadıyla Diyarbakır müteselliminin yanına görevlendirilmesi için yazılmıştır.
34	327	Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir 1135 M. 18-28 Mart 1723	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya	Asker toplama	Sürgücü, Kiki, Behranki, Hani ve diğer kazalarda sâkin Zirki, Oturak, Silvan ve diğer aşîretlerden asker toplanması ve hazırda tutulması için yazılmıştır.

35	334	Evâil-i Receb 1135	Diyarbakir Sancağı alaybeyisine.	Asker sevki /görevlendi rme	Diyarbakir alaybeyinin, serdâr-ı ekrem İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirilen Diyarbakir vâlisi ile birlikte Diyarbakir'dan hareket etmesi için yazılmıştır.
		M. 6-16 Nisan 1723			
36	339	Evâil-i Receb 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendi rme	Ahmed Paşa'nın askerleri ile birlikte Erzurum vâlisi İbrahim Paşa maiyetine görevlendirildiği ve Amed halkının eşkıyadan korunması için yazılmıştır
		M. 6-16 Nisan 1723			
37	340	Evâil-i Receb 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	İskân	Koyunoğlu ve Karaçorlu eşkıyalarının Diyarbakir vâlisi Ahmed Paşa'nın uygun gördüğü yere iskân edilmesi için yazılmıştır.
		M. 6-16 Nisan 1723			
38	344	Evâil-i Receb 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Eşkıyalık	Vezîr Ahmed Paşa'nın görevlendireceği müteselliminin Şakaki eşkıyalarının faaliyetlerini önlemesi ve onları cezâlandırması için yazılmıştır.
		M. 6-16 Nisan 1723			
39	565	Evâsıt-ı Zilka'de 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	İdari / Sefere katılmayanl arın cezalandırıl ması	Tiflis seferine katılmayan Cezire hâkimi ile aşiret ve kabilelerin cezâlarını vermek ve Cezire'nin hükûmet olmaktan çıkarılarak Diyarbakir'e bağlandığı bildirilmiştir.
		M. 12-22 Ağustos 1723			
40	578	Evâsıt-ı Zilka'de 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Tiflis Kalesi'nin muhafazası	Diyarbakir vâlisi Ahmed Paşa'nın Tiflis Kalesi'ne ta'yin edildiği ve Bakü Kalesi ve sahilleri tarafındaki Rus faaliyetlerine karşı gerekli tedbirlerin alınması için yazılmıştır.
		M. 12-22 Ağustos 1723			
41	579	Evâsıt-ı Zilka'de 1135	Diyarbakir Eyâleti'nde vâki olan hükûmet ve elviye mutasarrıflarına	Tiflis Kalesi'nin muhafazası	Diyarbakir livâları mutasarrıflarının adamlarıyla beraber Tiflis Kalesi muhâfazasına ta'yin olunan Ahmed Paşa'nın emir ve komutasında hareket etmeleri için
		M. 12-22 Ağustos 1723			

					yazılmıştır.
42	580	Evâsıt-ı Zilhicce 1135	Diyarbakir Eyâleti'nin elviye alaybeylerine	Tiflis Kalesi'nin muhafazası	Diyarbakir livâları alaybeylerinin Tiflis Kalesi muhâfazasında Ahmed Paşa'nın emir ve komutasında hareket etmeleri için yazılmıştır.
		M. 11-21 Eylül 1723			
43	688	22 Zilhicce 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendi rme	Azerbaycan tarafındaki Kızılbaş tâifesinin düzene sokulması, Ahmed Paşa'nın idaresine Erzurum ve sancaklarının da verildiği, Tiflis Kalesi'nin tertîbi hakkında yazılmıştır.
		M. 23 Eylül 1723			
44	690	Evâhir-i Zilhicce 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Mutasarrıflı k tevcihi	Ahmed Paşa'nın Tiflis Eyaletine mutasarrıf olarak tevcihi bildirilmiştir.
		M. 21-30 Eylül 1723			
45	691	Evâhir-i Zilhicce 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	İstenen eşyanın merkeze gönderilme si	Firâr eden Muhammed Kulu Han'ın emvâl ve eşyasının zayı edilmeden, sayılıp mühürlenerek muhâfaza edilmesi ve defterinin Dersââdet'e gönderilmesi için yazılmıştır.
		M. 21-30 Eylül 1723			
46	692	Evâhir-i Zilhicce 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	İstenen eşyanın merkeze gönderilme si	Tiflis muhafızı İbrahim Paşa'ya seraskerliği müddetinde gönderilen emirler, mektûblar ve kaimelerin toplanarak Dersââdet'e gönderilmesi için yazılmıştır.
		M. 21-30 Eylül 1723			
47	693	22 Zilhicce 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Tiflis'in muhafazası	Eski Tiflis hanı Vahtan, oğlu Şehnuvaz ile kardeşi Lespehan'ın bölgede çıkardıkları fesâdı önlemek için tedbirlerin alınması gerektiği bildirilmiştir.
		M. 23 Eylül 1723			
48	694	22 Zilhicce 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Zarar tazmini	Kâhta Sancağı'nın Muhammed Kulu Han'a ocaklık olarak verildiği ve Kâhta Sancağı'nda esir edilenlerin salıverilmesi ile yağma edilen emvâl ve eşyalarının sahiplerine teslîm edilmesi için yazılmıştır.
		M. 23 Eylül 1723			

49	695	22 Zilhicce 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Zâhire temini	Tiflis Kalesi muhâfazasına me'mur Vezîr İbrahim Paşa'nın zimmetindeki mal-ı mîrînin tahsîl edilerek Tiflis Kalesi'nin ta'yinatları için zâhire te'min edilmesi gerektiği bildirilmiştir.
		M. 23 Eylül 1723			
50	696	22 Zilhicce 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Kışlak yerinin belirlenmes i	Ahmed Paşa'nın ordusunu Tiflis, Ahışa, Kars veya Arpaçayı'ndan uygun gördüğü birinde kışlaması gerektiği bildirilmiştir.
		M. 23 Eylül 1723			
51	697	22 Zilhicce 1135	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendi rme	Tiflis'in fethi sonrası Ahmed Paşa'nın Şehnuvaz İbrahim Paşa'nın emrine girmesi bâbında yazılmıştır.
		M. 23 Eylül 1723			
52	705	Evâil-i Muharrem 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Sosyal	Rumeli Beylerbeyi Mehmed Kulu Paşa'nın Kâhta tarafında kalan mal varlığının Diyarbakir vâlisi Ahmed Paşa'nın kontrolünde Mehmed Paşa'ya teslim edilmesi için yazılmıştır.
		M. 1-10 Ekim 1723			
53	706	Evâil-i Muharrem 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Vergi	Ahmed Paşa tarafından sâbık Vezîr İbrahim Paşa'nın Kabakbalı(?) Nahiyesi cizyesinden zimmetinde olan mal-ı mîrînin hesap edilmesi, teftişi ve tahsîl edilmesi için yazılmıştır.
		M. 1-10 Ekim 1723			
54	707	Evâil-i Muharrem 1136	Diyarbakir Eyâleti'nde vâki hükûmet ve elviye mutasarrıflarına	Asker sevki /görevlendi rme	Diyarbakir'deki liva mutasarrıflarının hükûmet ve sancaklarında ibka edildiği ve ma'iyetlerindeki adamlarla Serasker Ahmed Paşa'nın emri altında hareket etmeleri istenmiştir.
		M. 1-10 Ekim 1723			
55	708	Evâil-i Muharrem 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	İskân	Ahmed Paşa'nın Rakka'ya iskân olunan bazı ekrâd tâîfeleriyle Tiflis seferinden sonra ilgilenmesi için yazılmıştır.
		M. 1-10 Ekim 1723			
56	709	Evâil-i	Diyarbakir vâlisi	İskân	Rakka'ya iskânları istenen

		Muharrem 1136	Vezîr Ahmed Paşa'ya.		ekrâd tâifesinin iskânlarının affedildiği ve Diyarbakır tarafına yerleşmelerine izin verildiği bildirilmiştir.
		M. 1-10 Ekim 1723			
57	711	Evâil-i Muharrem 1136	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendi rme	Kirmanşah, Tebriz ve Revan üzerine yapılacak sefer öncesinde Erzincan tarafındaki kızılbaş tâifesinin itaat altına alınması ve Ahmed Paşa tarafından Revan Kalesi'nin kış gelmeden alınması için yazılmıştır.
		M. 1-10 Ekim 1723			
58	714	Evâil-i Muharrem 1136	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Tiflis'in muhafazası	Çıldır civârında bulunan beylerin Erzurum vâlisi İbrahim Paşa'ya katılmaları için yazılmıştır.
		M. 1-10 Ekim 1723			
59	720	Evâsıt-ı Cemâziye'l- âhir 1136	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Vergi	Erzurum gümrüğü emini Osman -zîde ve defterdar vekili olan Seyyid Mahmud'dan, defter fazlası olan meblağın tahsil edilmesi için yazılmıştır.
		M. 6-16 Mart 1724			
60	773	Evâhir-i Cemâziye'l- âhir 1136	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Elçi nakli	Şehzade Tahmasb tarafından gönderilen elçinin Kars'tan Erzurum'a emniyetle nakli ve ihtiyaçlarının karşılanması için yazılmıştır.
		M. 16-25 Mart 1724			
61	787	Evâil-i Safer 1136	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Kışlak yerinin belirlenmes i	Tiflis, Ahışa, Kars, Özi ve Revan taraflarında uygun bir kışlak bulunması ve askerlerin başka bir yere gitmesinin engellenmesi bâbında yazılmıştır.
		M. 31 Ekim-9 Kasım 1723			
62	793	Evâil-iEvâil-i Safer 1136	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendi rme	Şirvan tarafına memur olan Mustafa Paşa'nın Şamahı'ya bir an önce varması, varamaz ise Ahmed Paşa'nın oraya ulaşip işleri yürütmesi gerektiği bildirilmiştir.
		M. 31 Ekim-9 Kasım 1723			
63	794	Evâil-i Safer 1136	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Dini	Eski Tiflis hanının İslâm'ı ve devlete itaatı kabul ettiği yeni han olan Muhammed Kulu Han'ın aynı şekilde kabul etmemesi hâlinde yapılması gerekenler bildirilmiştir.
		M. 31 Ekim-9 Kasım 1723			

64	806	Evâil-i Safer 1136	Âmed kadısına, Diyarbakir mütesellimi, yeniçeri serdârı, ayanlar ve iş erlerine.	Eşkîyalık	Diyarbakir'da Şeyh Efendi isimli eşkıyanın ele geçirilip cezâsının verilmesi bâbında yazılmıştır.
		M. 31 Ekim-9 Kasım 1723			
65	812	Evâhir-i Safer 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Görevlendir me	Bakü Kalesi ve Hazar Denizi sahilinin Moskov tehdidi altında olduğu ve Ahmed Paşa'nın bu husûsta Mustafa Paşa'ya her türlü desteği vermesi için yazılmıştır.
		M. 19-28 Kasım 1723			
66	814	Evâsıt-ı Safer 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Tîmâr ve ze'âmet tevcîhi	Cebe defterlerinde geçen eyalet ve livalarda tîmâr tevcîhlerinin kanuna uygun bir şekilde yapılması, fethedilen yerlerde itaat edenlere istimannâme verilmesi için yazılmıştır.
		M. 9-19 Kasım 1723			
67	848	Evâhir-i Safer 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Askeri	Tiflis'in zabtından sonra Gence üzerine yapılacak harekâta önem verilmesi ve askerlerin kışlak sorununa çözüm bulunması emredilmiştir.
		M. 19-28 Kasım 1723			
68	856	Evâil-i Rebiü'l- evvel 1136	Amed mollasına, Diyarbakir'deki kadılara, voyvodalara, ayanlara ve iş erlerine.	Vergi	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'dan, Tiflis'in kazâ ve elviyelerden askerlere dağıtılacak paranın tahsîli hüküm olunmuştur.
		M. 28 Kasım-8 Aralık 1723			
69	884	Evâhir-i Rebiü'l-evvel 1136	Diyarbakir Eyâleti'nde vâki hükûmet-i elviye mutasarrıflarına.	Asker toplama	Diyarbakir liva mutasarrıflarının, silahla donatılmış adamlar hazırlamaları ve Diyarbakir vâlisi Ahmed Paşa'nın emirlerine uyulması için yazılmıştır.
		M. 18-28 Aralık 1723			
70	908	Evâhir-i Rebiü'l-evvel 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Görevlendir me	Rus çarı tarafından görevlendirilen vekil ile Osmanlı-Rus dostluğu yapılacak görüşmeler sırasında her türlü tedbirin alınması ve görüşmeler son bulana kadar güvenliğin sağlanması için yazılmıştır.
		M. 18-28 Aralık 1723			

71	1077	Evâil-i Cemâziye'l-evvel 1136	Tokad'tan Diyarbekir'e kadar yol üzerinde olan kadınlara, Turnacıbaşı sâbık Salih -zîde, yeniçeri serdârları vs.	Asker toplama	Kırmanşah tarafında Serasker Hasan Paşa'nın maiyetine katılmaları için Tokat'tan Diyarbakır'a kadar olan kazalardaki eski serdengeçdilerin asker toplamaları için yazılmıştır.
		M. 26 Ocak-5 Şubat 1724			
72	1148	Evâsıt-ı Cemâziye'l-evvel 1136	Diyarbekir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Hanlık tevcihi	Dağıstan ümerasının el-Hâc Davud Han'ı kabul etmemesi üzerine yerine Sürhay'ın getirilmesi ve bu iş için görevlendirilen Miralem Derviş'e yardım edilmesi için yazılmıştır.
		M. 5-15 Şubat 1724			
73	1173	Evâhir-i Cemâziye'l-evvel 1136	Diyarbekir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Askeri	Revan saraskeri Ahmed Paşa'nın, Tiflis vâlisi Receb Paşa Tiflis'e geldiğinde Revan'a hareket ederek Revan'ı zabtetmesi için yazılmıştır.
		M. 15-25 Şubat 1724			
74	1211	Evâil-i Cemâziye'l-âhir 1136	Diyarbekir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendirme	Trabzon mutasarrıfı Mustafa Paşa ile Kars Eyaleti mutasarrıfı Yusuf Paşazade Mustafa Paşa'nın kapı halklarıyla beraber Revan seraskeri Ahmed Paşa'nın emrine verildiği bildirilmiştir.
		M. 25 Şubat-6 Mart 1724			
75	1214	Evâil-i Cemâziye'l-âhir 1136	Diyarbekir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker toplama	Çıldır Eyaleti ile Ahıska, Hırtıs ve Azğur kalelerinden, asker göndermeleri hüküm olunmuştur.
		M. 25 Şubat-6 Mart 1724			
76	1223	Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir 1136	Diyarbekir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Askeri	Ahmed Paşa'nın, Revan seferi için gerekli olan asker ile Tiflis, Kâhta ve Şirvan taraflarını düzenlemesi ve Tiflis vâlisi Receb Paşa Tiflis'e geldiğinde Revan seferine başlaması için yazılmıştır.
		M. 6-16 Mart 1724			
77	1259	Evâhir-i Cemâziye'l-âhir 1136	Diyarbekir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker yoklaması	Kars'ın gönüllüyan neferatı ile ze'âmet ve tîmâr erbabının ayırt edilmesi için yoklama yapılması işinin Ahmed Paşa'ya verildiği bildirilmiştir.
		M. 16-26 Mart 1724			

78	1269	Evâhir-i Cemâziye'l-âhir 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker yoklaması	Tiflis'e gelmeleri gereken Kars'ın gönüllüyan neferatı ile ze'âmet ve tîmâr erbabının bozulan düzenlerinin te'sis edilmesi için yazılmıştır.
		M. 16-26 Mart 1724			
79	1314	Evâil-i Receb 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker yoklaması	Ahmed Paşa maiyetine verilen Anadolu vâlisi Osman Paşa'nın ne kadar askeri olduğu yoklamasının Ahmed Paşa tarafından yapılması gerektiği bildirilmiştir.
		M. 24 Mart-5 Nisan 1724			
80	1348	Evâil-i Receb 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendirme	Ahmed Paşa'nın, Recep Paşa'nın Tiflis'e varmasından sonra askerleriyle birlikte Revan'a hareket etmesi için yazılmıştır.
		M. 24 Mart-5 Nisan 1724			
81	1457	Evâhir-i Şa'bân 1136 M. 13-23 Mayıs 1724	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Görevlendirme	Dergah-ı âli Gedikli müteferrikalarından Çavuş Ali ve Mehmed'in hizmette bulunmaları için Diyarbakir vâlisi Ahmed Paşa'nın yanına gönderildiği bildirilmiştir.
82	1470	Evâsıt-ı Şa'bân 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Tahrir	Tiflis'in arâzîleri, karyeleri, mezraaları ve sâ'ir yerlerinin tahriri için istenen Kâtib Avni İbrahim ile iki şakirdin görevlendirildiği bildirilmiştir.
		M. 3-13 Mayıs 1724			
132 NOLU MÜHİMME DEFTERİ					
83	59	Evâhir-i Ramazân 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Askeri	Vezîr Ahmed Paşaya Çaldıran ve Ovacık taraflarına taarruz eden Besyan aşiretinin faaliyetlerini önlemesi görevi verilmiştir.
		M. 12-22 Haziran 1724			
84	119	Evâsıt-ı Şevvâl 1136	Amed kâdisına ve Diyarbakir mütesellimi olan Mustafa -zîde'ye.	Sosyal	Yaramaz(?) Boğazı mahallinde Ekrâdi eşkıyaları tarafından soyulan İbrahim nam kişinin taşıdığı, mühim mektûb ve kaimelerin bulunması için yazılmıştır.
		M. 2-12 Temmuz 1724			
85	173	Evâsıt-ı Zilka'de 1136	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed	Askeri	Revan'ın fethi için gerekli askerlerin sağlanması ve bu

		M. 1-10 Ağustos 1724	Paşa'ya.		askerlerin mühimmât temininin sağlanması için yazılmıştır.
86	207	Evâhir-i Zilka'de 1136 M. 10-20 Ağustos 1724	Vezîr Ahmed Paşa, Vezîr Osman Paşa, beylerbeyiler, yeniçeriler sipâh vs.	Askeri	Revan'ın fethi için gerekli hazırlıkların yapılması, sefere katılacak askerlere fetih ve cihadın öneminden bahsedilmesi ve askere güç ve cesaret verecek duaların edilmesi için yazılmıştır.
87	222	Evâhir-i Zilka'de 1136 M. 10-20 Ağustos 1724	Vezîr Ahmed Paşa, beylerbeyiler, elviye mutasarrıfları vs.	Askeri	Revan'ın fethinin genel hazırlıklarının yapılması, askerlerin ihtiyaçlarının karşılanması ve sorun çıkaranların cezâlandırılması için yazılmıştır.
88	240	Evâil-i Zilhicce 1136 M. 20-30 Ağustos 1724	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendirme	Revan Kalesi fethedildikten sonra askerleri ile birlikte kızılbaş faaliyetlerini önlemek amacıyla Nahçıvan'a hareket etmesi için yazılmıştır.
89	252	Evâil-i Ramazân 1136 M. 23 Mayıs-2 Haziran	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendirme	Diyarbakır mutasarrıfı Ahmed Paşa'nın Revan ve Gence'nin fethine görevlendirildiği bildirilmiştir.
90	314	Evâil-i Muharrem 1137 M. 19-29 Eylül 1724	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki	Revan'ın fethinin uzaması üzerine Tebriz'de bulunan Mısır askerinin Revan tarafına gönderildiği bildirilmiştir.
91	358	Evâsıt-ı Muharrem 1137 M. 29 Eylül-9 Ekim 1724	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Askeri	Revan'ın fethinin hızlandırılması için verilen emirlerin yerine getirilmesi, emirlere uymayanların cezâlandırılması bâbında yazılmıştır.
92	383	Evâhir-i Muharrem 1137 M. 9-19 Ekim 1724	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki	Tebriz'deki askerinin Revan tarafına gönderilmesi, kendi rızâsıyla gitmek isteyenlere izin verilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması için yazılmıştır.

93	397	Evâil-i Safer 1137	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker ve mühimmat sevki	Dukakin ve İlbasan Sancaklarından sevk edilen asker ile Trabzon ve Rumeli'den gelen mühimmat'ın Revan, Tiflis ve Gori Kalelerine dağıtılması için yazılmıştır.
		M. 19-29 Ekim 1724			
94	426	Evâil-i Safer 1137	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Askeri	Revan'ı fetheden askerlerin uygun bir yerde kışlamaları gerektiği ve bu askerlerin ödüllendirildiği bildirilmiştir.
		M. 19-29 Ekim 1724			
95	429	Evâil-i Safer 1137	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Askeri	Revan Kalesi'nin tesliminde bulunan Revan hanı ve Acem hanlarının ihtiyaçlarının giderilmesi için yazılmıştır.
		M. 19-29 Ekim 1724			
96	431	Evâsıt-ı Safer 1137	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Askeri	Revan Kalesi'nin tesliminde bulunan Revan hanı Ali Kulu ve Acem ayanından olan Mehmed Kasım'ın ödüllendirilmesi için yazılmıştır.
		M. 29 Ekim-8 Kasım 1724			
97	432	Evâil-i Safer 1137	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Tîmâr ve ze'âmet tevcîhi	Ahmed Paşa'nın Erzurum Eyaleti dâhilinde bulunan tîmâr ve ze'âmet tevcîhlerinde görevlendirildiği bildirilmiştir.
		M. 19-29 Ekim 1724			
98	476	Evâsıt-ı Safer 1137	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Revan'ın tevcîhi	Revan Kalesi fethinde bulunan Ahmed Paşa'ya on beş bin atıyye ile Revan Eyaleti'nin tevcîh edildiği bildirilmiştir.
		M. 29 Ekim-8 Kasım 1724			
99	513	Evâhir-i Safer 1137	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker sevki	Ahmed Paşa'nın Şamahı'ya beş yüz asker göndermesi için yazılmıştır.
		M. 8-18 Kasım 1724			
100	578	Evâhir-i Safer 1137	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Güvenliğin sağlanması	Acem Ermeni tâifesinden itaatkârların can ve mal güvenliğinin sağlanması için yazılmıştır.
		M. 8-18 Kasım 1724			
101	588	10 Rebiü'l- evvel 1137	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Askeri	Trabzon Eyaleti zu'amâ ve tîmâr sahiplerinin Recep Paşa maiyetine ta'yin edildikleri bildirilmiştir.
		M. 17-27			

		Kasım 1724			
102	626	Evâsıt-ı Rebiü'l-evvel 1137 M. 27 Kasım-7 Aralık 1724	Vezîr Ahmed Paşa, Erzurum kâdısı, Erzurum'dan Revan'a Nehr-i Aras'ın uğradığı mahallerin kâdılarına.	Sosyal	Bingöl'den çıkıp Hazar'a dökülen Aras Nehri'nin, nehirin etrafındaki kazalar ahâlisi tarafından temizlenmesi için yazılmıştır.
103	718	Evâsıt-ı Rebiü'l-evvel 1137 M. 27 Kasım-7 Aralık 1724	Diyarbakır Eyâleti'nde vâkı' Cezîre hâkimine.	Askeri sevki /görevlendi rme	Cezîre hâkiminin kapı halkı ve yüz asker ile Hemedan'da olan Ahmed Paşa'nın maiyetinde hareket etmesi için yazılmıştır.
104	812	Evâhir-i Cemâziye'l- evvel 1137 M. 4-14 Şubat 1725	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	İdari	Ağçakale'nin Lori Sancağı'na bağlanarak bir mîr-i mîrân tarafından idare edilmesi bildirilmiştir.
105	814	Evâhir-i Cemâziye'l- evvel 1137 M. 4-14 Şubat 1725	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	İdari	Revan'da alaybeyi ve sancak beyi tevcihlerinin merkeze arz edilip onay alınması bâbında yazılmıştır.
106	824	Evâhir-i Cemâziye'l- evvel 1137 M. 4-14 Şubat 1725	Top arabacıları üzerine zâbit olan Ömer Çorbacı - zîde'ye	Askeri	Ömer Çorbacı'nın emrinde olan top arabacılarından bir kısmının Mahmud Çorbacı ile birlikte Revan Kalesi muhâfazasında görevlendirmesi ve bu askerlerin isimlerinin merkeze bildirilmesi hüküm olunmuştur.
107	832	Evâsıt-ı Receb 1137 M. 25 Mart- Nisan 1725	Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Askeri	Serasker Ahmed Paşa'nın, Gence ve Şamahı seferine ta'yin edildiği bildirilmiştir.
108	838	Evâsıt-ı Receb 1137 M. 25 Mart- Nisan 1725	Diyarbakır Eyâleti'nin elviye alaybeylerine.	Görevlendir me	Diyarbakır Vilâyet'i alaybeylerinin rûz-ı Kasım'a kadar Ahmed Paşa'nın emirleri doğrultusunda hareket etmeleri için yazılmıştır.

109	851	—	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Tahrir	Revan'a bağlı sancak ve karyelerinin tahririnin bir an önce yapılarak defterinin Dersââdet'e göndermesi için yazılmıştır.
110	887	—	Vezîr Ahmed Paşa, Vezîr Mustafa Paşa, beylerbeyiler elviye beyleri Mısır askeri serdârına vs.	Askeri	Gence'nin fethinden sonra Ahmed Paşa'nın Şirvan tarafına intizam vermek için hareket etmesi için yazılmıştır.
111	939	Evâhir-i Şa'bân 1137 M. 3-13 Mayıs 1725	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Askeri	Seraskerliğin Erzurum vâlisi Mustafa Paşa'ya verildiği ve Revan'ın muhâfazası, tamiri ve tahririnin yapılması için dağılmış olan halkının geri getirilmesi bâbında yazılmıştır.
112	940	Evâhir-i Şa'bân 1137 M. 3-13 Mayıs 1725	Diyarbakir Eyâleti'nin hükûmet ve elviye mutasarrıflarına.	Görevlendirme	Mutasarrıflar, Ahmed Paşa maiyyetinde Revan'ın muhâfazası için görevlendirilmiştir.
113	942	Evâhir-i Şa'bân 1137 M. 3-13 Mayıs 1725	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Mali	Defterdar, reîsü'l-küttâb ve defter emini vekillerinin cebe defterleriyle birlikte serasker Mustafa Paşa'ya göndermesi istenmiştir.
114	944	Evâhir-i Şa'bân 1137 M. 3-13 Mayıs 1725	Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya.	Asker toplama	Revan Kalesi'nin muhâfazası için gerekli askerin temin edilmesi istenmiştir.
115	958	Evâhir-i Şa'bân 1137 M. 3-13 Mayıs 1725	Diyarbakir, Erzurum, Maraş ve Kars Eyâletleri alaybeylerine.	Eşkîyalık	Niş ve Vidin'den kaçıp Revan'a gelerek eşkıyâlık yapan Seriyeye(?) eşkıyasının yakalanması husûsunda yazılmıştır.
116	1074	Evâhir-i Şevvâl 1137 M. 2-11 Temmuz 1725	Diyarbakir vâlisi Vezîr Recep Paşa'ya.	Revan'ın intizamı ve muhafazası	Revan'a intizam verilmesi için ihtiyaç duyulan askerin toplaması ve terk-i vatan eyleyen Revan ahâlisini geri getirilmesi bâbında yazılmıştır.

117	1081	—	Vezîr el-HâcReceb Paşa'ya.	Tahrir	Revan'da tahrir edilemeyen yerlerin tahririnin yapılarak gerekli tevcihin yapılması istenmiştir.
118	1087	Evâsıt-ı Şevvâl 1137 M. 22 Haziran- 2 Temmuz 1725	Diyarbakir mütesellimine.	Maden düzeni	Gümüşhane ve Keban madenlerinde işlerin aksamaması ve Darbhane için lâzım olan simin tedarik edilmesi için yazılmıştır.
119	1128	Evâhir-i Zilka'de 1137 M. 1-10 Ağustos 1725	Diyarbakir vâlisi el-HâcReceb Paşa'ya.	Asker toplama	Revan Kalesi muhâfazasında olan Maraş alaybeyleri askerlerinin, Gence seraskeri Mustafa Paşa maiyetine gönderilmeleri için yazılmıştır.
120	1308	Evâhir-i Zilhicce 1137 M. 29 Ağustos- 8 Eylül 1725	Diyarbakir ve Rakka mütesellimine.	İskân	Çarsancak Kazasına yerleşen Şeyh Hüseyinli ve Dislimli(?) Kürtlerinin önceki yerlerine geri gönderilmesi için yazılmıştır.
121	1331	Evâhir-i Zilhicce 1137 M. 29 Ağustos- 8 Eylül 1725	Diyarbakir vâlisi Vezîr Recep Paşa'ya.	Revan'ın intizamı ve muhafazası	Revan halkının gasp edilen mallarının bulunması, sahiplerine verilmesi ve göç eden reayanın evvelki yerlerine dönmelerinin sağlanması için yazılmıştır.
122	1333	Evâhir-i Zilhicce 1137 M. 29 Ağustos- 8 Eylül 1725	Diyarbakir vâlisi el-HâcReceb Paşa'ya	Revan'ın intizamı ve muhafazası	Revan'dan ayrılan reayanın dönmelerinin sağlanması, çetelerin cezâlandırılması ve Revan'ın imar edilmesi için yazılmıştır.
123	1379	Evâsıt-ı Muharrem 1138 M. 18-28 Eylül 1725	Diyarbakir vâlisi el-HâcReceb Paşa'ya	Revan'ın intizamı ve muhafazası	Revan Kalesi muhâfazasında bulunan Diyarbakir ve Maraş Eyaletleri tîmârlı askerlerine izin verilmesi için yazılmıştır.
124	1437	Evâsıt-ı Safer 1138 M. 18-28 Ekim 1725	Diyarbakir vâlisi el-Hâc Receb Paşa'ya	Ze'âmet tevcihi	Ahmed Paşa tarafından kanuna aykırı olarak Bayezid Sancağı mutasarrıfının oğluna verilen ze'âmetin mîri olarak zabtedilmesi için yazılmıştır.

125	1450	Evâsıt-ı Safer 1138	Diyarbakır vâlisi el-HâcReceb Paşa'ya	Vergi	Nahcivan muhafızı tarafından, Deli Alakerli(?) Nahiyesi karyelerinden haksız olarak alınan vergilerin geri verilmesi için yazılmıştır.
		M. 18-28 Ekim 1725			
126	1457	Evâsıt-ı Safer 1138	Diyarbakır vâlisi el-Hâc Receb Paşa'ya	İskân	Revân fethi esnasında göç eden Şüregel, Abaran ve Seremlü Nahiyele karyelerinin tekrar eski yerlerine dönmelerinin sağlanması için yazılmıştır.
		M. 18-28 Ekim 1725			
133 NOLU MÜHİMME DEFTERİ					
127	72	Evâil-i Rebiü'l- evvel 1138	Diyarbakır Eyâleti'ndeki kadıllara ve a'yân- ı vilâyete.	Vergi	Diyarbakır ve Revân Eyâletleri'nin 1138 senesine ait imdâd-ı seferiyesinin tahsili için yazılmıştır.
		M. 6-16 Kasım 1725			
128	188	Evâsıt-ı Rebiü'l-evvel 1138	Diyarbakır vâlisi Vezîr Receb Paşa'ya.	Tîmâr ve ze'âmet tevcîhi	Şüregel Nâhiyesi ve karyelerinin bayındır hâle getirilmesi için yapılması gerekler bildirilmiştir.
		M. 16-26 Kasım 1725			
129	189	Evâsıt-ı Rebiü'l-evvel 1138	Diyarbakır vâlisi Vezîr Receb Paşa'ya.	İdari	Sancak yapılan Zaruzebil Nâhiyesinin tekrar sancaklıktan çıkarıldığı bildirilmiştir.
		M. 16-26 Kasım 1725			
130	281	Evâsıt-ı Cemâziye'l- evvel 1138	Diyarbakır vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendi rme	Hamedan'da bulunan Ahmed Paşa'ya asker gönderilmesi için hazırlık yapılması hüküm olunmuştur.
		M. 14-24 Ocak 1726			
131	354	Evâsıt-ı Cemâziye'l- âhir 1138	Diyarbakır vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendi rme	Vezîr Mehmed Paşa, Bağdat vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'nın maiyyetinde görevlendirilmiştir.
		M. 13-23 Şubat 1726			
132	587	Evâsıt-ı Receb 1138	Diyarbakır vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya.	Eşkîyalık	Mehmed Paşa, Musul Beylerbeyi tarafından bildirilen eşkiya hareketini
		M. 14-24 Mart			

		1726			bastırmak üzere görevlendirilmiştir.
133	631	Evâhir-i Receb 1138	Diyarbakır vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya.	Asker sevki /görevlendirme	Vezîr Mehmed Paşa, Bağdad mutasarrıfı serasker Vezîr Ahmed Paşa'nın maiyyetinde görevlendirilmiştir.
		M. 24 Mart-3 Nisan 1726			
134	754	Evâil-i Ramazân 1138	Diyarbakır vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya.	Askeri	Vezîr Mehmed Paşa'nın, Bağdad mutasarrıfı serasker Vezîr Ahmed Paşa'nın maiyyetinde görevlendirildiği hatırlatılmıştır.
		M. 2-12 Mayıs 1726			

2.5. HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU

2.5.1. 130 NOLU MÜHİMME DEFTERİ

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 32

Tarih : 30 Safer 1133

Konu : *Cücenin gönderilmesi*

Özet : *Diyarbakir'in Molla köyünde bulunan cücenin İstanbul'a gönderilmesi.*

Diyarbakir vâlisine hüküm ki;

Diyarbakir'de Nehr-i Murad memerri kurbunda Molla Karyesi demekle meşhûr karyede gâyetü'l-gâye sagîr bir cüce olduğu sem'-i hümayûnuma lâhik olmağla, sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin işbu emr-i şerîfim vüsûlünde zikrolunan sagîr cücenin yanına tarafından mu'temedün-aleyh adamlar koşup bi gün evvel Der-i devlet-medârıma irsâl edüp ihmâl ve müsâmahaya rızâ ve cevâz göstermemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki;

Fî Evâhir-i Safer, sene [1]133

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 148

Tarih : 30 Rebiü'l-âhir 1133

Konu : *Aşiretlerin iskânı*

Özet : *Rakka'ya iskân edilen Afşar, Tacirli, Göçbeğli ve sâ'ir cemâatlerin iskân yerlerine gitmeyip Diyarbakir, Sivas, Çıldır bölgelerine dağıldıkları, bunların dağıldıkları yerlerden sayımının yapılarak ve kaçmaları önlenerek Rakka'ya iskân edildikleri bölgeye geri gönderilmeleri gerektiği.*

Diyarbakir vâlisi Vezîr Osman Paşa ve Erzurum vâlisi Vezîr İbrahim Paşa ve Sivas ve Çıldır beylerbeyilerine ve zikr olunan eyâletlerde vâkı' beylerbeyilere ve sancakbeğilerine ve voyvodalara ve Arabgir voyvodasına hüküm ki;

Rakka iskânından Afşar ve Tacirlü ve Göçbeğlü ve Selsebur Ceriri(?) ve Berdel Tacirlüsü ve sâ'iri perâkende olmalarıyla her biri Anadolu Vilâyeti'nin yemîn ve yesâr ve orta kolunda vâkı' eyâlât ve elviyeye varup sâkin olduklarında icâb eden mâl-ı mîrîleri tahsîlinde usret olup lâkin tavâif-i mezbûrenin rüsûm-ı mîrîleri Rakka mukâta'âtının iltizâmına dâhil olmak cihetiyle alâ eyyi-hâlin buldukları yerlerden kaldırılıp mahall-i sükkânları olan Rakka'ya naklolunmaları lâzım olmağla nakl ve iskânları için bu def'a Mâliye tarafından emr-i şerîf verilmiş iken Şam-ı şerîf kurbunda vâkı' Hoyran Ovası demekle ma'rûf olan arâziye nakl ve iskân olunup konuşdurulmaları için Dîvân-ı Hümâyûn tarafından tekrâr emr-i şerîf verilüp Rakka mukâta'âtının iltizâmına kesr ve noksân terettüb etmekle mukaddemâ verilen emr-i şerîf mantûku üzre Rakka iskânı perâkendeleri her ne mahalde bulunurlar ise kaldırıp Rakka'ya tesyîr ve iskânları için Erzurum ve Çıldır ve Diyarbakir ve Karaman ve Maraş ve Sivas ve Kütahya eyâletleri ve elviyelerine ve sancak mutasarrıflarına hitâben başka başka emr-i şerîf verilmek recâsına düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Rakka vâlisi vezîrim Ali Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü tarafından i'lâm olunmağla Sivas Eyâleti'nde Samako Türkmeni içinde (...) Bozulus re'âyâlarından ve Keskin sâkinlerinden Selsebur Ceriri(?) ve Göçbeğlü ve Tâcirlü ve Harbendelü cemâati ve Anadolu Eyâleti'nde Museclü [Musalu] cemâatından yüz elli ev mikdârı re'âyâ ve Karaman ve Maraş eyâletlerinde İzzeddinlü ve tevâbi'i ve Receblü Afşarı sâkinlerinden Çepni Cemâati ve yine Maraş Eyâleti'nde Dokuz Cemâati ve Malatya Sancağı'nda Cihanbeğlü Koyunoğlu ve Karaçorlu ekrâdı ve Halil Paşaoğlu Mehmed Paşa'nın oğlu Ömer Bey'in ve Malatya mütesellimi Kenan Bey'in yanında olan Cihanbeğlü ekrâdından Koyunoğlu Muço Beyzâde Ebubekir etbâ'ıyla Atmalu ekrâdının gevheri Elmas Kethüdâ'nın cemâati ve Arabgir civârında olup Arabgir voyvodası yanında olan Cihanbeğlü ekrâdından Koyunoğlu İbrahim'in oğlu Çolak Mehmed ve Mustafa oğlu Hüseyin bi'l-cümle etbâ'ıyla mukaddemâ hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ile Rakka'ya iskânı fermân olunmuş iken ba'zıları Rakka'ya gitmeyüp ve ba'zıları dahi Rakka'ya iskân olunduktan sonra firâr ve sâlifü'z-zikr dağılıp Rakka vâlilerine bir akçe vermemekle vermediklerinden başka oldukları mahallerde kat'-ı tarîk ve katl-i nüfûs

etmek âdet-i müstemirreleri olup şerr ü mazarratlarından ibâd ve bilâd mutazarrır olmalarıyla buldukları mahallerden kaldırılıp Havran Ovası'na nakl ve iskân olunmaları için mukaddemâ verilen fermân mucibince bu def'a otuz iki senesi Rebiü'l-âhiri evâsıtından Dîvân-ı Hümâyûn tarafından emr-i şerîf verildiği ve tavâif-i merkûme Rakka iltizâmına dâhil olmağla eğer henüz Havran Ovası'na nakl olunmamışlar ise Dersâdetimden ve vezîr-i müşârün-ileyh tarafından ta'yîn olunan mübâşirler ma'rifetiyle buldukları mahallerden kaldırılıp Rakka'ya iskân ve îsâl olunmaları için otuz üç senesi Rebiü'l-âhir'in dördüncü gününden Mâliye tarafından dahi evâmir-i şerîfe verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağla husûs-ı mezbûr vezîr-i müşârün-ileyh ile dahi müzâkere olundukda tavâif-i mezkûrenin otuz sene mukaddem Rakka'ya iskânları fermân olunup ve târih-i mezbûrdan bu ana gelinceye dek defa'âtiyle tenbîh ve te'kîd olunmuş iken yine ekserinin nakl ve iskânları mümkün olmayup ve iskân olunanlar dahi müstakarr olmadıklarından ceste ceste perâkende oldukları müşâhede olunmağla her ne kadar ihtimâm olunur ise dahi Havran Ovası'na nakl olunmaları bir vecihle mümkün değildir ve iskân olunanları husûsunda dikkat olunup hayır ve zecir ile tesyîr olunsalar dahi mesâfe-i baîde olduğundan esnâ-i râhda bi'l-cümle devâbb ve mevâşîleri kırılıp kendülere dahi za'af târî olmağla yerlerinde sâbit ve müstakarr olmayacakları nümâyân olduğundan başka mâl-ı mîrîleri Rakka mukâta'âtının iltizâmına dâhil olmağla iltizâmına kesr-i küllî terettüb edeceğin takrîr eylediği ecilden vezîr-i müşârün-ileyhin iltimâsı üzre tavâif-i merkûme devâbb ve mevâşî ve ehl ü iyâlleriyle buldukları mahallerden kaldırılıp bir neferi firâr ve gaybet etmemek için Rakka hudûduna varınca vâkı' olan eyâlet ve elviye mutasarrıfları taraflarından üzerlerine adamlar ta'yîn olunup bu vechile nakl ve tesyîr ve her biri eyâlet hudûduna dek üleşdirüp birbirlerine ma'rifet-i şer'le teslîm ve hüccet-i şer'iyye eyleyerek hey'et-i mecmû'alarıyla Rakka hudûduna îsâl ve teslîm olduğunu müş'ir arz alınup ve hüccet-i şer'iyye olundukdan sonra yerlerinde sâbit ve istikrârlarına vesîle olmak için vezîr-i müşârün-ileyh ma'rifeti ile her biri (...) bağlanup cemâat be-cemâat tahrîr ve şurût ve kuyûdu mutazammın hüccet-i şer'iyye olunup ve Başmuhâsebe'ye kayd için Dersâdet'e hüccet ve defterleri irsâl olunmak üzre Dîvân-ı Hümâyûn tarafından evâmir-i şerîfem tahrîri bâbında bi'l-fiil başdefterdârım olan el-Hâc İbrahim -dâme uluvvuhû i'lâm etmeğin zikrolunan tavâifden taht-ı eyâlet havza-i hükûmetlerinizde bulunanları mübâşir ta'yîn olunan () ma'rifeti ile bi'l-cümle ahâlî ve iyâl ve devâbb

ve mevâşileriyle kaldırup bir neferi firâr etmemek ve gerüye kalmamak için Rakka hudûduna varınca taraflarımızdan üzerlerine adamlar ta'yîn ve bu vecihle nakl ve tesyîr ve hüccet-i şer'îyye ederek hey'et-i mecmû'larıyla Rakka hudûduna îsâl ve Rakka vâlisi vezîr-i müşârün-ileyh tarafına teslîm ve teslîm olunduğunu müş'ir arz alınıp Der-i devlet-medârıma irsâl eyleyüp ser-i mû ihmâl ve müsâmahaya cevâz göstermemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur deyu yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Rebiü'l-âhir, sene [1]133

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 267

Tarih : 30 Cemâziye'l-âhir 1133

Konu : *Aşiretlerin İskânı*

Özet : *Çarsancak'ta bulunan Hoştin tâifesinden Şeyh Hasanlı kabilesinin müsait bir mahale nakillerinin sağlanması için Diyarbekir vâlisine, Çemişgezek, Mazgird, Sağman ve Pertek sancak beylerine emir verilmesi.*

Diyarbekir vâlisine ve Çemişgezek ve Mazgird ve Sağman ve Pertek sancaklarında vâkı' olan kadılara ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrerem müş'ir-i mufahham nizâmü'l-âlem sâbıkâ Diyarbekir vâlisi vezîrim Osman Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp zikr olunan Çarsancak'da sâkin Hoştin tâifesinden Şeyh Hasanlı ekrâdı kabilesi üzerlerine edâsı lâzım gelen mâl-ı mîrîlerin edâ etmeyüp vülât-ı vilâyete dahi itaat ve inkıyâdları olmadığından gayri oldukları mahalden güzer eyleyen ebnâ-yı sebîl ve tüccâra rehzenlik edüp ve kendüleri mürûr-ı ubûr ettikleri mahallerde vâkı' olan Kurâ ahâlîsinin devâbb ve mevâşilerin sürüp ve emvâl ve erzâkların nehb u gâret etmek âdet-i müstemirreleri olup isyân ve tuğyân ve nice fesâd ve şekâvetleri zâhir ve nümâyân olmağla siz ki mûmâ-ileyhimsiz taht-ı kazânızda vâkı' nevâhîden kâr-güzâr bir kimesne başbuğ ta'yîn ve sâ'ir ahâlî-i vilâyet dahi bâ-cem'ihim nefîr-i âmm tarîkiyle kabile-i mezbûrenin üzerlerine varup sâ'ire mucib-i gayret için şer'an cezâları tertîb iktizâ edenlerin lâzım gelen cezâ-yı şer'îyyeleri tertîb ve icrâ ve sâ'irlerin dahi devâbb ve mevâşileriyle bir münâsib mahale nakl ve iskânları için zikr olunan Çarsancak ahâlîsi

keyfiyeti vezîr-i müşârün-ileyhe ihbâr ve inhâ eylediklerinde vezîr-i müşârün-ileyh Der-i devlet-medârıma arz eylediği ecilden vech-i meşrûh üzre bir münâsib mahale iskân olunmaları bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir, sene [1]133

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 326

Tarih : 30 Cemâziye'l-âhir 1133

Konu : Eşkîyaların cezâlandırılması

Özet : Harput Kızılçayır'da bulunan ve yol kesip adam katleden Koyunoğulları ve Karaçorlu eşkıyasının ve onları himaye edenlerin yakalanıp cezâlarının verilmesi için Malatya, Harput ve Çemişgezek ve bölgede bulunan livaların voyvoda ve alaybeyleri Diyarbekir vâlisi Ahmed Paşa'nın maiyyetinde görevlendirildiği, bölge halkına zarar vermeden bu emrin yerine getirilmesi gerektiği.

Diyarbekir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Harput toprağında Kızılçayır nâm mevzi'de sâkin Koyunoğulları ve Karaçorlu eşkıyası () nefer şakîler olup Sar(?) ve Meşe'den İhrachan'a varınca vâki' olan yollarda ve havâlilerinde gezüp ebnâ-yı sebîl önlerine inüp emvâl ve eşyâların nehb u gâret ve nicelerin katl ve sıfk-i dimâ ve re'âyâ ve fukarâsının cebren ve kahren zahîrelerin alup ve çiftliklerin basup ve devâbb ve mevâşîlerin sürüp hemvâra kat'-ı tarîk ve bunun emsâli fesâd ve şekâvet âdet-i müstemirreleri olmağla ol etrâfda mürûr-ı ubûr eden ebnâ-yı sebîl emn u selâmetten dûr ve re'âyâ ve berâyâ refâhiyyet ve istirâhatte mehcûr olup ve eşkıyâ-yı merkûmdan her birinin hâmîleri olmağla ele girmeleri asîr olduğu i'lâm olunmağla bi-hamdi'llâhi te'âlâ hâlâ seferler gâilesi mündefi' ve bu gûne sâ'î bi'l-fesâd olan şekâvet-pîşelerin kahr u istîsâlleriyle te'mîn-i bilâd ve terfih-i ahvâl-i ibâd muvâfıkı mürtefi' olağın mebde-i şerr ü fesâd ve menba'-ı bağı u inâd olan süvârî eşkıyası memâlik-i mahrûsemden ref' ve mazarrat ve fesâdâtı men' u def olunmağla bilâd ve ibâd şerrlerinden karîn-i emniyyet ve re'âyâ ve berâyâ ve ebnâ-yı sebîl rehîn-i istirâhat ve selâmet olmuş iken ol havâlinin dahi eşkıyâ-yı merkûmeden tathîr ve te'mîninden ihmâl ve imhâl olunmak muktezâ-yı hamîyyet-i

inâyet-perver-i pâdişâhâneme muvâfık olmamağın eşkıyâ-yı merkûmenin ve ol makûle şekâvet-pîşeleri taht-ı himâyelerine alup ele vermeyen yaramazlar dahi her kim olur ise olsun alâ-eyyi-hâl ahz u istisâlleri şerr ü mazarratlarının izâle ve indifâ'ı aksâ-yı murâd-ı hidivânem olmağla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bu emr-i hayr-encâmın temşiyet ve itmâmı senin uhde-i ihtimâmına taklîd ve ilzâm ve bu husûs için Malatya ve Harput ve Çemişgezek ve Arapgir sancakları voyvodaları ve kethüdâları ve yeniçeri serdârları ve zikir olunan elviyenin alaybeğileri ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri Merdli aşîretinin ihtiyârları seninle ma'an me'mur ve sen cümleye başbuğ olmanla tarafından haber vardıkda yanına varup eşkıyâ-yı merkûmenin ahz ve tedmîrlerinde re'y-i savâb-dîden ile hareket eylemeleri için tenbîh ve te'kîdi müştamil emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuştur. İmdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin işbu emr-i şerîfim vüsûlünde mübâşir ta'yîn olunan () ma'rifetiyle mükemmel ve müretteb kapun halkı ve müstevfî yarar ve güzîde adamlarınla kalkup ve vech-i meşrûh üzre ma'iyetine me'mur olanları dahi yanına istishâb ve eşkıyâ-yı merkûmenin makarr ve me'vâlarını zikir olunan a'yân ve sâ'ir vukûfu olanlardan tefahhus ve istiksâ ile ma'lûm edinüp ittifâk ve ittihâd ile buldukları mahalle varup etrâf ve eknâf ve memerr u ma'ber ve semt-i firârlarını ihâta ve sedd ü bend ve bi-tevfiki'l-İllâhi te'âlâ zikir olunan eşkıyâdan ferd-i vâhid firâr ve gaybet etmemek ve halâs ve necât bulmamak üzre cümlesin ele getirüp tu'me-i şimşîr ve bi'l-küllîye vücûd-ı habâset-âlûdlarından ol havâliyi dahi tanzîf ve tathîr ile hidemât-ı cemîle vücûda getürmekde sa'y-i belîğ eylesin eşkıyâ-yı merkûmenin ızrâr-ı ibâd ve irtikâb-ı envâ'-ı fesâd sıfat-ı kadîme ve âdet-i müstemirreleri olduğu şehir ve tevâtür ile zâhir ve hüveydâ iken ol makûle izâleleri vâcib olan eşkıyâyı himâyet edüp ele vermeyen olur ise bilâ-emân ol misillü yaramaz ve sâhib çıkan yaramazların müstehak oldukları cezâ-yı sezâlarını tertîb ve icrâ ve'l-hâsıl bu maslahatın kemâ-yenbağı itmâm ve temşiyeti senden matlûb-ı pâdişâhânem olmağla kemâl-i basîret ve istikâmet üzre hareket ve bir ferde bî-vech gayz ve garaz etmeyüp ve bir kimesnenin bir akçe ve bir helâlini almayup ve yaramazı himâyet u sıyânet eylemeyüp ve iyâb ve zihâbda mürûr ve ubûr eylediğın mahallerde re'âyâ ve berâyâ ve sükkân-ı vilâyetten müft ü meccânen yem ve yiyecek ve bir dâne ve bir habbe almayup lâzım olan yem ve yiyecek ve zâd ü levâzımını narh-ı câri üzre kendü mâlınla alup tarafından ve adamların ve ma'iyetine me'mur olanlar taraflarından bir ferde mikdâr-ı zerre zulüm ve ta'addî olunmakdan be-gâyet tevakkî eylesin bu

husûsa me‘mur etmekden gâyet merâm-ı hayr-encâm-ı pâdişâhânem def‘ ü ref‘ -i şerr ü fesâd ve ta‘mîr-i bilâd ve terfih-i ibâd idiği nümâyân olmağla şöyle ki bu maslahat zımnında gerek tarafından ve gerek etbâ‘ın ve ma‘iyyetinde olanlar taraflarından vürûd ve vüsûlünde bir ferd bir gûne zulüm ve ta‘addî ile mutazarrır olup ve yâhûd tama‘-ı hâma düşüp eşkıyâ-yı merkûmeye sâhib çıkanların akçe ve eşyâsın alup himâyeye ve sâhib çıkmayana garaz ve iftirâ ve yâhûd eşkıyâ-yı merkûmeyi bi'l-cümle ele getürmekde ve cezâların tertîbinde rehâvet ve tekâsülün zuhûr edecek olur ise bir dürlü özrün ısgâ olunmayup ve bir vecihle cevâba kâdir olmayacağını yakînen ma‘lûm edinüp anâ göre bu husûsda sıdk-ı niyyet ve kemâl-i basîret üzere hareket ve meslek-i ikâmeti sülûk girîve-i tama‘ ve özrü metrûk tutup bi-avni'llâhi te‘âlâ senden matlûb-ı hümâyûnum olduğu üzere eşkıyâ-yı mezbûrenin cümlesinin cezâların tertîb ve emvâl ve eşyâların masârıfın mukâbelesinde olmak üzere sen ahz u kabz ve ancak ser-i maktû‘ların Der-i devlet-medârıma irsâl ve re‘âyâ ve berâyâ ve sâ‘ir kendü hâllerinde olanlara ser-i mû gadr ve zulüm ve zarar tertîbine rızâ ve cevâz göstermeyüp ol tarafların dahi karîn-i emn ü emân olup sa‘yin makkûl ve marzî ve meşkûr olmasına bezl-i tab u tuvân eyleyüp hilâfından be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-âhir, sene [1]133

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 441

Tarih : 20 Ramazan 1133

Konu : *Haksız vergi alınmaması*

Özet : *Diyarbakir vâlilerine tahsis edilen hasların hâsılatı masraflarına yetmediğinden ahâliden yardım olarak alınanların hâricinde kaftan-baha ve zâhire baha ve sâ‘ir kanuna aykırı olarak alınan vergilerin alınmaması gerektiği.*

Diyarbakir vâlisine hüküm ki;

Eyâlet-i Diyarbakir memleket-i vesî‘a olmağla enzâr ve encâd-ı mesâlik ve ercâsında harâmzâde ve eşkıyâ zuhûr ve fesâd ve şekâvete ictirâ‘ eyledikde def‘ u ref‘i ve re‘âyâ ve berâyâsının himâyete ve sıyâneti ve ebnâ-yı sebîl te‘mîn ve tatyîbi ve sâ‘ir

fermânım olan umûr ve husûsların temşiyet ve edâsı için sefersiz vakitlerde dahi eyâlet-i mezbûre mutasarrıfları kifâyet mikdârı asker istishâbına muhtâc olup hâsları vefâ etmediğinden nâşî ahâlîsi taraflarından masârîfına bir mikdâr şey ile imdâd ve i'ânet olunagelüp lâkin bir iki seneden berü eslâfın olan Diyarbekir vâlileri kadîmden sefersiz vakitlerde verilegelen yerden ziyâde zahîre-bahâ ve kaftan-bahâ ve sâ'ir bid' u mezâlîm ile atdan ve ağâcdan düşüp ve suya gark ve ateşe hark olup helâk olanlar için öşür diyet ve dem diyet nâmıyla fukarânın akçelerin alup bunun emsâli zulüm ve ta'addîlerinden fukarâ ve zu'afâ bî-tâkat oldukları arz ve i'lâm olunmağla eyyâm-ı saltanat ve hengâm-ı hilâfette vedâyi'-i hâliku'l-berâyâ olan fukarâ ve zu'afâyâ zulüm ve ta'addî olunduğuna kat'â rızâ-yı hümâyûnum olmayup zîr-i sâye-i himâyet-i pâdişâhânemde âsûde râhat olmaları aksâ-yı murâd-ı hümâyûnum olmağın min-ba'd kadîme mugâyir re'âyâ ve berâyâ ve sükkân-ı vilâyet bid' u mezâlîm ile rencîde ve müsvedde ile tecrîm ve tağrîm olunmamak şartıyla kadîmden sefersiz senelerde diyârınız vâlilerine ahâlîsi taraflarından verilegelen tarafına dahi verilmek üzere kâdılara ve a'yân-ı vilâyete emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuştur. İmdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sâdır olan emr-i şerîfim mucibince kadîmden sefersiz senelerde Diyarbekir Eyâleti mutasarrıflarına ahâlîsi taraflarından verilegeleni tarafına dahi edâ eylediklerinden sonra hilâf-ı emr-i hümâyûn ziyâde nesne talebi ve meccânen zahîre ve zahîre-bahâ ve kaftan-bahâ ve sâ'ir mezâlîm ve müsvedde ile bir ferdi tecrîm ve tağrîm eylemeyüp ve bilâ-muktezî üzerlerine asker göndermeyüp ve memâlik-i mahrûsemden kendi sun'u ile helâk olanlar için öşür diyet ve dem diyet alınmak merfû' ve memnû' olmağla min-ba'd ol makûle mezâlîme tasaddî eylemeyüp havza-i eyâletinde neşr-i âsâr-ı adâlet ve himâyet ve sıyânet-i ra'iyet ve sükkân-ı vilâyet ile re'âyâ ve berâyâ ve fukarâ ve zu'afâdan devâm-ı ömr ü devlet ve kavâm-ı satvet ve saltanatım için isticlâb-ı da'vât-ı hayriyyelerine cidd-i tâm ve ziyâde tekayyüd ve ihtimâm eyleyesin deyu yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Ramazân, sene [1]133

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 461

Tarih : 20 Şevvâl 1133

Konu : *Eşkîyaların cezâlandırılması*

Özet : *Diyarbakir'e bağlı Hazo, Çapakçur, Kulb ve Gence'de eşkıyalık hareketlerini engellemek ve nizâmı yeniden te'sis etmek için Bucak, Amed ve diğer yerlerde bulunan hükûmet beylerinin Diyarbakir vâlisi Ahmed Paşa'nın emrine verildiği ve zikredilen yerlerin itaat etmeyen beylerinin ve ahâlîsinin itaatlerinin temini için gereğinin yapılırken diğer halka zarar verilmemesi gerektiği.*

Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Der-i devlet-medârıma gönderdiğin kâimen gelüp vâsıl ve hülâsa-i mazmûnuna ilm-i cihân-ârâ-yı pâdişâhânem muhît ve şâmil olmuştur. Eyâlet-i Diyarbakir'de vâkı' Hazo hâkimi olan İbrahim Bey, öteden berü isyân ile me'lûf ve şer'-i şerîfe ve emr-i münîfe adem-i itâ'at ile mecbûl olup ve Çapakçur (Bingöl) Sancağı dahi mukaddemâ hükûmet iken ref' olunup mâlikâne verildiğinden mutasarrıflarının zabt u rabta iktidârları olmayup ve vâliler dahi mühim edinmediklerinden el-hâletü hâzihi ahâlîsinin beynlerinde icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyeye olunmayup ve mâl-ı maktû' dahi metrûk kalup Kulb ve Gence sancakları ahâlîleri dahi kezâlik itâ'atten hurûc ile vâliler tarafına gelüp gitmeğe ve Der-i devlet-medârımdan evâmir ve berât ısdâr etmeği terk ve mâ-beynlerinde mütegalibeden birkaç adam beşer ve onar pâre kurâyı başlu başlarına zabt edüp fesâd ve şekâvet üzre oldukların i'lâm etmişsin sen vüzerâ-yı izâmımın müstakim ve sadâkat-kârlarından olduğun ecilden eyâlet-i mezbûrede vâkı' hükûmet beylerinin nizâm-ı ahvâli ve ol makûle dâire-i itâ'atten hurûc ve ve câdde-i şer'-i kadîmden udûl edenlerin te'dîb ve terhîb ile semt-i itâ'ate ircâ'ları ve adem-i itâ'atte ısdâr edenlerin şer'le haklarında lâzım gelen cezâlarının tertîbi ve eyâlet-i mezbûrenin sâ'ir nizâmı senin uhde-i ihtimâmına tefvîz ve havâle ve senden matlûb-ı pâdişâhânem olup ve hîn-i iktizâda yanında mevcûd ve re'y-i savâb-dâiden üzre hareket eylemeleri için Diyarbakir Eyâleti'nde vâkı' hükûmet beyleri ve voyvodaları ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları ve bi'l-cümle elviye alaybeğileri ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve Bucak Nâhiyesi ahâlîsi ve Siverek voyvodası ve gılmânân-ı Amed ve aşâ'ir ve kabâ'il ve a'yân-ı vilâyetten darb u harbe kâdir olanlar dahi emr-i şerîfimle seninle ta'yîn olunmağla imdi eyâlet-i merkûmenin hükûmet beylerinden olup öteden berü adem-i itâ'at ile meşhûr seferler vaktinde evâmir-i şerîfe ile me'mur oldukları sefer-i hümâyûna gelmeyüp hılâfına tasaddî edenlere bir tarîk ile hükûmet tevcîh ve yedlerine emir ve berât verilmiş ise ol makûleleri men' u zecr ve

hükûmetlerin zâtında sadâkat ve istikâmet ile ma'rûf olup devlet-i aliyyeme hulûs-niyet ve sadâkat ve istikâmet ile hizmet eden ocak-zâdelere tevcih olunmak üzere arz ve i'lâm eyleyüp ve ol makûle ribka-i itâ'atten kerden-pîç ve tarîk-i müstakîmden inhirâf eden eşkıyâyı dahi bi-tevfikihi te'âlâ lâzım gelen te'dîbi ve terhîb ile semt-i salâha ve câdde-i itâ'ate ircâ' ve i'âde edüp ve huşûnet ve su'ûbet ile adem-i itâ'atte ısrâr edenlerin şer'le haklarında lâzım gelen cezâların bilâ-tereddüd tertîb ve icrâ ve sâ'ir hüsn-i eyâlete müterettib ve müteferri' olan nizâm ve intizâm-ı memleket ve terfih ve tensik-i ahvâl-i ra'iyette hidemât-ı meşkûre ve me'ser-i mebrûre vücûda getürmeğe ikdâm ve ihtimâm eyleyüp ammâ bu takrîb ile kendi hâllerinde olanlara ta'arruzdan ve re'âyâ ve berâyâyâ bir gûne zulüm ve sitem-i resîde olmakdan be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylemen bâbında fermân-ı âlîşân yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Şevvâl, sene [1]133

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 462

Tarih : 20 Şevvâl 1133

Konu : Eşkîyaların cezâlandırılması

Özet : *Diyarbakir'e bağlı beylerin, eşkıyalık hareketlerini engellemek ve nizâmı yeniden te'sis etmek için Diyarbakir vâlisi Ahmed Paşa'nın emrinde görevlendirildiği ve gereğinin yapılırken diğer halka zarar verilmemesi gerektiği.*

Diyarbakir Eyâleti'nde vâkı' hükûmet beyleri ve voyvodaları ve kethüdâları ve yeniçeri serdârları ve bi'l-cümle elviye alaybeğileri ve zu'amâ ve erbâb-ı tımâr ve Bucak Nâhiyesi ahâlisi ve Siverek voyvodası ve Gılmânân-ı Amed ve aşâ'ir ve kabâ'il ve a'yân-ı vilâyetin darb u harbe kâdirlerine hüküm ki;

Düstûr-ı mükerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Diyarbakir vâlisi vezirim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü Diyarbakir Eyâleti'nde vâkı' hükûmet beylerinin nizâm-ı ahvâllerine ve dâire-i itâ'atten hurûc edenlerin te'dîb ve terhîblerine ve şer'-i şerîfe ve emr-i münîfe adem-i itâ'at ve inkıyâdda ısrâr eden eşkıyanın haklarında şer'le lâzım gelen cezâlarının tertîbine ve eyâlet-i merkûmenin sâir nizâmına me'mur olmağla siz ki mûmâ-ileyhimsiz siz dahi bu husûs için vezîr-i müşârün-ileyh ile ma'an ve ta'yîn olunmuşsuzdur, imdi vezir-i müşârün-ileyh tarafından hayra

müterakkıb olub hîn-i iktizâda tarafından haber vardığı gibi yanına varub ittifâk ve ittihâd ve vezir-i müşârün-ileyhin re'y-i savâb-dîdene muvâfakat ile ol makûle dâire-i itâ'atten hurûc edenlerin te'dîb ve terhîblerine ve şer'-i şerîfe ve emr-i münîfe adem-i itâ'atten ısrâr eden eşkıyânın şer'le haklarında lâzım gelen cezâlarının tertîbinde ve sâir iktizâ eden hidemât-ı aliyyemde her biriniz bezl-i tâb u tuvân edüb ihmâl ve tekâsülden ve vezir-i müşârün-ileyhin re'y-i savâb-dîdene muhalefetten be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Şevvâl, sene [1]133

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 465

Tarih : 30 Şevvâl 1133

Konu : *Eşkıyaların cezâlandırılması*

Özet : *Divriği civârında, adam katleden, hayvan çalan bazı eşkıyaların, cezâlandırılması ve bölge halkına zarar vermeden nizâmın yeniden te'sis edilmesi gerektiği.*

Diyarbakir vâlisine ve Divriği kadısına hükümki,

Kebirşerli(?) Oymağı'ndan Feltek oğlu Mustafa ve Cafer oğlu Hasan ve (...) Kasım ve Kemed oğlu Ali ve Bölükbaşı oğlu Mehmed vesâ'irler Kürd eşkıyâsından bazılarıyla Kasaba-yı Divriği civârında vâkı' Bektaş nâm karyeleri basub karye-i merkûmede imâm ve hatîb olan Molla Mehmed ile Çoban Mehmed nam kimesneleri katl ve iki nefer âdemi dahi mecrûh ve ahâlî-i karyenin on baş öküz ve inek ve merkeblerini sürüb götürüb fesâd ve şekâvet eyledikleri sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafına arz ve mahzar birle inhâ olunduğu i'lâm olmağla bu fesâdı iden mezbûrlar ahz ve şer' ile ahvâlleri görölüb ber muktezâ-yı şer'-i kadîm ihkâk-ı hak olmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fi Evâhir-i Şevvâl, sene [1]133

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 478

Tarih : 30 Şevvâl 1133

Konu : *Eşkîyaların cezâlandırılması*

Özet : *Yol kesip adam katleden Koyunoğulları eşkıyasının ve onları himaye edenlerin yakalanıp cezâlarının verilmesi için Diyarbekir vâlisi Ahmed Paşa'nın görevlendirildiği, bölge halkına zarar vermeden bu emrin yerine getirilmesi gerektiği.*

Diyarbekir vâlisi Vezîr Ahmed Paşaya Hüküm ki,

Muzır-ı ibâd ve sâ'i bi'l fesâd olub envâ'i fesâd ve şekâvet ve âdet-i müstemirreleri olmağla bundan akdem îsâl ve irsâl olunan mufassal ve meşrûh emri şerîfim kahr u tedmîrlerine me'mur olduğun Koyunoğulları eşkıyasının kabilesinden olub ammizadelerinden İzollu(?) nâm karyede sâkin yiğirmi mikdâdı hane ile (...) oymağı dahi yerlerimize muîn ve Koyunoğullarının hâmî gayret-i müstemirreleri olub ve az müddetden berü muâf itdirilüb bir tarafa bir akçe ve bir habbe resm-i raiyyet virmeyüb ve reisleri olan Şeh Efendi nâm şakî Koyunoğullarından ve Çorlu şakileri dimekle mâruf dörd hâne ricâlinin önlerine düşüb Malatya tarafına ubûr ve hâlâ kendüsi dahi firâr ve gıybet itmekle fukarâ ve zuafânın emn ve rahatı için mezkûr Şeh Efendi bulunduğu mahalde ahz u cezâsı tertîb ve cemâatleri ahâlîsini diyâr-ı âhire nefy ü iskân olunmak üzere Cezire kadısı Mevlana Seyyid Mehmed -zîde fazluhu Der-i devlet-medârıma arz ve ahâlîsi mahzar ve senki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından dahi kâimen ile i'lâm olunmağla mezkûr şeyhi her ne mahalde bulunur ise ahz ve şer'an müstehak olduğu cezâsını tertîb ve cemâat-ı merkûmeyi dahi münâsib olan mahale nakl ve iskân ve vâkı'-i hayât Der-i devlet-medârıma arz ve ilâm eylemek bâbında yazılmışdır.

Fi Evâhir-i Şevvâl, sene [1]133

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 645

Tarih : 30 Zilhicce 1133

Konu : *Tîmâr ve ze'âmet tevcîhi*

Özet : *Malikâne, ze'âmet ve tîmârların kanuna uygun bir şekilde hak edenlere verilmesi gerektiği.*

Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed paşaya hüküm ki,

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderub eyalet-i Diyarbekir'in defter kethüdâsı ve tîmâr defterleri ve tîmâr tezkirecilikleri hasları akzâsı ber kayd deyu birer semer ahz-ı mâlikâne virilub eyâlet-i merkûmenin nizâmı umûr ve mezbûrların kemakân nasib ve istihdâmları muktezâ-yı nizâm-ı eyâlet olmakla şimdiki halden kethüdâlara ve gerek defterdârlık ve tezkireciliğin müstehak olanlara tevcîh olunmak üzere arz olunub fimâ-b'ad düşen mahlûl ze'âmet ve tîmârda kendülere arz olunmak üzere i'lâm etmekle senki vezîr-i müşârün-ileyhsin i'lâmım mücebince kethüdâlara ve defterdârlara ve tezkirecilere müstehak olanlara tevcîh olunmak için arz ve fimâ-b'ad vâkıa üzere mahlûldan kendülere virilmek için hasları bedeli ze'âmet ve tîmâr arz olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyruldu.

Fî Evâhir-i Zilhicce, sene [1]133

Kimlik No : **A.DVN.MHM.d 130**

Hüküm No : **697**

Tarih : **20 Muharrem 1134**

Konu : *Eşkîyaların cezâlandırılması*

Özet : *Çermik sancakbeyi İbrahim Bey'i katleden Cer kasabası müslim ve ehl-i zimmet halkından kişilerin yakalanarak yağma edilen mallarının geri alınması ve bir daha tekrarlanmaması için suça karışanlardan diyeti ile birlikte mîri için akçe alınması ve bu husûsu araştırırken suçsuz olanlara zarar verilmemesi gerektiği.*

Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Der-i devlet-medârıma irsâl eylediğün kâimen gelüp hülâsa-i fehvâsında Çermik Sancağı'nda sâkin ba'zı re'âyâ Cer Kasabası'nın müslim ve ehl-i zimmet ahâlîsiyle cem'iyet ve âlât-ı harb ile Çermik Sancağı beyi İbrahim Bey'in sarayına varup mîr-i merkûmun birkaç yerinden darb u katl ve sarayının hâriciye ve dâhiliyesinde bulunan emvâl ve eşyâsını nehb u gâret etmeleriyle katil-i merkûmu kabilesi halkı bârgîre tahmîl

ve medîne-i Amed'e getürüp keyfiyyeti ihbâr etmeleriyle ma'rifet-i şer'le keşf ve defn olunduğu esnâda kasaba-i mezbûre ahâlîsinden dahi birkaç nefer kimesneler tarafına gelüp katil-i merkûmun zulüm ve ta'addîsi haddi tecâvüz etmekle a'yânın birkaç nefer kimesneler sarayına varup fukarâya merhamet eylesini ricâ eylediklerinde merkûm ısgâ eylemeyüp ba'zılarını darb etmekle cem'iyete bâ'is ve bâdî ve mîr-i merkûmun adamları ve bi'n-nefs kendüsü birkaç adamlarımız kurşun ile vurup katl eyledi deyu bir nefer maktûl getürmeleriyle ol dahi keşf ve defn olunup ancak mîr-i merkûmun hilâf-ı şer'-i şerîf ta'addîsi vâkı' olduğu takdîrce kasaba-i mezbûre Amed'e on beş on altı sâ'atlik mesâfe iken ahvâlini gelüp tarafına i'lâm etmeyüp bu gûne fesâda cesâret eyledikleri için bu şekâvete ictirâ edenlerden yirmi beş neferi ahz ve vaz'-ı zindân olunmağla katil-i merkûmun diyeti ve gâret olunan emvâl ve eşyâsı tahsîl ve içlerinden ser-i cem'iyet ve bâ'is-i ihtilâl-i nizâm-ı memleket olanların şer'an haklarında lâzım gelen cezâları tertîb ve mâ'adâsının dahi bu gûne zuhûr eden cerâyim ve fezâhatlerinin afvı mukâbelesinde mîrî için bir mikdâr akçeleri alınmak için emr-i şerîfim verilmek üzere i'lâm etmenle imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin işbu emr-i şerîfim vüsûlünde katil-i mezkûrun vech-i meşrûh üzere nehb u gâret olunan emvâl ve eşyâsını ma'rifet-i şer' ve mübâşir ta'yîn olunan () ma'rifeti ile tefîş ve tefahhus ve her kimin yedinde bulunur ise tahsîl ve şer'an lâzım gelen diyetini dahi mezbûru mu'ayyen ve ittifâk ile katledenlerden tahsîl ve verese-i katil-i mezbûra edâ ve teslîm ettürüp ve bu fesâd ve şekâvetin îkâ'ında ser-i cem'iyet mûkız-ı fitne ve bâ'is-i ihtilâl-i nizâm-ı memleket olanlarının dahi her kimler ise ba'de's-sübût ukûbât-ı meşrû'adan şer'an haklarında lâzım geleni icrâ ve mâ'adâsından dahi fîmâ-ba'd bu gûne fezâhate tasaddîden mücânebet ve sâ'irlerine dahi mucib-i ibret ve sebep-i tazmîn olması için bu şenâ'atlerinin afvı mukâbelesinde mîrî için münâsib olan mikdâr akçe tahsîl eyleyüp lâkin mezbûrun katlinde ve gâret-i emvâlinde mu'ayyen ve ittifâkında olmayup ve def'a dahi kâdir olmayan bî-günâhlardan hilâf-ı şer'-i şerîf bir nesne mutâlebesiyle ve ırzına ve nefesine ta'arruz ile zulüm ve ta'addî olunmakdan be-gâyet ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında şeref-bahş-ı sûdur olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mucibince fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Muharrem, sene [1]134

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 802

Tarih : 20 Rebiü'l-evvel 1134

Konu : *Aşiretlerin İskânı*

Özet : *Rakka'ya iskân edilen Badıllu ve Merdanlu Koçodav Şari ve Demliklü ve Hamari ve Bozkoyunlu ve Musacalu ve Künce ve Kazlu aşiretleri iskân yerlerine gitmeyip Diyarbekir'de herbiri bir karyede yerleştikleri, bunların yerleştikleri yerlerden sayımının yapılarak ve kaçmaları önlenerek Rakka'ya iskân edildikleri bölgeye geri gönderilmeleri gerektiği.*

Rakka ve Diyarbekir vâlilerine hüküm ki;

Rakka mukâta'âtı iskânı aşâ'irinden Badıllu ve Merdanlu Koçodav Şari ve Demliklü ve Hamari ve Bozkoyunlu ve Musacalu ve Künce ve Kazlu aşâ'irleri evlerinden ba'zıları bundan akdem mahall-i iskânlarından hurûc ve firâr ve eyâlet-i Diyarbekir'de her biri birer karyede tavattun eyleyüp mâl-ı mirîlerinin tahsîli için adam gönderildikde dek ve hileye zâhib ve aşiret kethüdâların ve ihtiyârların gönderüp beher sene mâl-ı mirîlerimizi edâ etmek şartıyla mahall-i iskâna gitmeyüp mütevattın olduğumuz yerlerde sâkin oluruz deyu cevâb verüp bu makûle hîle ile ta'vîk ve geçen sene dahi emvâl-i mîriyyenin tahsîli için evâmîr-i şerîfe ısdâr ve adam gönderildiğinde mâl-ı mirîlerin vermeyüp ve sâkin oldukları kurâ ve mezâri' ashâbı dahi hilâf-ı emr-i âlî nakl ve iskânlarına mûmâna'at edüp ve mâl-ı mîrîye kesr târî olmağla Rakka iskânı tâifesinden eyâlet-i merkûmede varup tavattun edenler ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle buldukları mahallerden kaldırılıp hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mucibince mahall-i iskânlarına nakl ve îvâ ve vüsûllerini müş'ir hüccet-i şer'iyye ve ma'mûlün-bih temessük alınup Başmuhâsebe'ye kayd olunmak için irsâl ve arz ve i'lâm olunmak üzere emr-i şerîf verilmek recâsına sen ki Rakka vâlisi vezîr-i müşârûn-ileyhsin arz ve mezbûrların buldukları yerlerden kaldırılıp mahall-i iskânları olan Rakka'ya nakl ve iskân olunmaları muktezî olmağla mübâşir ta'yîn ve mahalline vardıkda Rakka iskânı perâkendelerinden eyâlet-i mezbûreye firâr edüp tavattun edenlerin bir ferdi gerüye kalmamak şartıyla buldukları mahallerden ehl ü iyâl ve devâbb ve mevâşîleriyle kaldırılıp bir neferi firâr ve gaybet eylememek için üzerlerine müstevfî adamlar ta'yîn ve Rakka'ya nakl ve tesyîr ve Rakka vâlisi vezîr-i müşârûn-ileyhe teslim

olunup mevzi'-i iskânlarına îvâ ve iskân olunduklarından sonra nakl ve teslim olunduklarını müş'ir hüccet-i şer'iyye ile memhûr temessük alınıp mahalline kayd için irsâl olunmak üzere vezîr-i müşârün-ileyhe ve sen ki Diyarbekir vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitâben Dîvân-ı hümâyûnum tarafından emr-i şerîfim için iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fiil başdefterdârım olan el-Hâc İbrahim -dâme uluvvuhû i'lâm etmekle sen ki Diyarbekir vâlisi müşârün-ileyhsin işbu emr-i şerîfim vüsûlünde tavâif-i merkûme perâkendelerinden vech-i meşrûh üzere hayta-i eyâletin dâhilinde vâkı' kurâda tavattun edenlerin bir ferdi gerü kalmamak üzere mübâşir ta'yîn olunan () ma'rifetiyle cümlesini buldukları mahallerinden ehl ü iyâl ve ve devâbb ve mevâşileriyle kaldırılıp ve bir neferi gerü kalmamak ve gaybet ve firâr eylememek için mübâşir-i mûmâ-ileyhin yanına tarafından müstevfi adamlar ta'yîn ve Rakka'ya nakl ve tesyîr ve Rakka vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhe teslim ve teslim olunduğun müş'ir hüccet-i şer'iyye ve memhûr temessük alınıp Başmuhâsebe'ye kayd için Der-i devlet-medârıma irsâl ve vâkı' hâli arz ve i'lâm eylesin ve sen ki Rakka vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin mezbûrları vüsûllerinde mevzi'-i iskânlarına îvâ ve iskân ve zabt u rabtlarında tekayyüd ve ihtimâm olunup bu husûslarda tesâmüh ve tesâhüle rızâ ve cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki;

Fî Evâsıt-ı Rebiü'l-evvel, sene [1]134

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 1194

Tarih : 30 Ramazan 1134

Konu : *Asker yardımı bedeli*

Özet : *Hacıların Şam'dan geçerken eşkiyadan korunması için vezîr Ahmed Paşa tarafından asker bedeli olarak Haleb vâlisi Receb Paşa'ya beş bin kuruşun geciktirilmeden gönderilmesi gerektiği.*

Diyarbekir vâlisi vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Hüccâc-ı müslimînin istikbâlleri husûsu devlet-i aliyyemin mukâta'ât-ı umûrundan olmağla husûs-ı mezbûrda ihtimâm olunmak lâzım ve lâbüd olduğundan gayri geçen sene Urbân eşkiyâsı yüze çıkup hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcî tazyîk

eylemelerinden nâşî bu sene-i mübâreke sâ'ir senelere kıyâs olunmayup ziyâde cerde-i askeri ve kavî tedârike muhtâc olduğundan düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Haleb vâlisi vezîrim el-Hâc Receb Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûya Kudüs-i Şerîf ve Gazze ve Nablus sancakları dahi ber-vech-i zamîme tevcîh ve bu sene-i mübârekede tarîk-i hacc-ı Şâmî'den hüccâc-ı müslimînin istikbâline me'mur olan tavâif-i askere başbuğ nasb ve ta'yîn ve sinîn-i mâziyede mu'tâd olandan ziyâde techîz-i asker ve tekâmîl-i mühimmât-ı lâzîme için vezîr-i müşârün-ileyhe ba'zı mahallerden imdâd ve i'ânet olunmağla a'vâm-ı sâbıkada Diyarbekir Eyâleti mutasarrıfları taraflarından istikbâl-i hüccâc-ı müslimîn için süvârî asker irsâl olunmak mu'tâd olup lâkin aynî asker irsâline vakfin müsâ'adesi kalmadığı ecilden bu sene-i mübârekede tarafından dahi asker bedeli beş bin guruş ile imdâd ve i'ânet olunmak muktezî olmağla imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin işbu emr-i şerîfim mübâşir ta'yîn olunan () ile vüsûlünde tarafından dahi imdâd için mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle icâleten vezîr-i müşârün-ileyhe beş bin guruş irsâl ve îsâl ve teslîm ettirüp bir an te'hîr ve tevkife kat'ârızâ ve cevâz göstermemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki;

Fi Evâhir-i Ramazân, sene [1]134

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 1202

Tarih : 30 Ramazan 1134

Konu : *Suçluların cezalandırılması.*

Özet : *Çüngüş Nâhiyesi'ne tâbi Eriş-i Ulya ve Süflâ Karyesi mutasarrıfı Mehmed Abdülbâki hakkında fukarâya eziyet ediyor diyerek haksız yere şikâyet eden Mehmed'in yakalanması ve cezâsının verilmesi gerektiği.*

Diyarbekir vâlisine ve Amed mollâsına hüküm ki;

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in kaza-i mezbûre muzâfâtından Çüngüş Nâhiyesi nâibi Mevlânâ İbrahim -zîde ilmuhû ile Ergani nâibi südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp nâhiye-i mezbûreye tâbi' Eriş-i Ulyâ ve Süflâ Karye'sine ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olan Mehmed Abdülbâki nâm kimesne için re'âyâ fukarâsından hilâf-ı şer' ve kânûn âdet-i kadîmden ziyâde akçe alup ve otuz kırk atlu ile karye-i mezbûreye

varup fukarânın ehlü iyâlleriyle sâkin oldukları evleri üzerine konup müftü meccânen yem ve yemeklerin alup cevri ü eziyet eder deyu re'âyâ tarafından olmak üzre Der-i devlet-medârîma teşekkî olundukda husûs-ı mezbûr a'yân-ı vilâyet ve ahâlî-i memlekette sîrren ve alenen suâl ve vukû'u ve sıhhati üzre arz olunmak bâbında Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Yusuf -dâme mecdühû mübâşeretiyile mevlânâ-yı mezkûrâna hitâben vârid olan emr-i şerîfim mucibince mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyile karye-i mezbûre re'âyâsı ve a'yân ve ahâlîden cemm-i gafîr ve cem'-i kesîr meclis-i şer'a ihzâr ve istintâk olunduklarında mezbûr Mehmed Abdûlbâki için ehl-i ırz ve kendi hâlinde mütedeyyin kimesne olup bu ana değin hilâf-ı şer' ve kânûn re'âyâyâ zulüm ve ta'addîsi mesmû' ve (...) olmamıştır deyu ba'zı müslimûndan yedi sekiz yüz mikdârı kimesneler hüsn-i hâline şehâdet eylediklerinden mâ'adâ karye-i mezbûre re'âyâsı dahi merkûmun bize zulüm ve ta'addîsi olmayup a'sâr-ı şer'iyye ve rûsûm-ı örfiyyeden gayri bir nesnemiz almamıştır hattâ kendüsüne zimmetimizde üç yüz gurus mikdârı deynimiz vardır lâkin bu şikâyet karyemizde sâkin olup bundan akdem nefy ü iclâlarına emr-i şerîf sâdır olup firâr eden Mehmed'in ve ele girüp hâlâ Diyarbekir Kal'asında habsolunan karındaşı Ebubekir'in karye-i mezbûre mâlikânesini kendü üzerlerine ettirmeğe vesîle olmak için re'âyâdan ba'zılarını tahrîk ve taslît etmelerinden neş'et etmiştir yohsa mezbûr Mehmed Abdûlbâki'den râzı ve şâkirleriz deyu tâli'an meclis-i şer'de ikrâr edüp ve müslimûndan cemm-i gafîr dahi firâr eden mezbûr Mehmed ile karındaşı merkûm Ebubekir'in muzırr-ı nâs ve sâ'î bi'l-fesâd ve kuttâ'-i tarîk eşkıyâsı ile müttehidler olup başlarına kırk elli nefer eşkıyâyı cem' ve ibâdullâhın emvâl ve eşyâsını nehb u gâret etmek âdet-i müstemirreleridir deyu sû-i hâllerini ihbâr eylediklerini arz eyledikleri ecilden sen ki vezîr-i müşârün-ileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin emr-i şerîfim vüsûlünde hâlâ elde olup Diyarbekir Kal'asında habsolunan mezkûr Ebubekir'in şer'le lâzım gelen cezâsını tertîb edüp ve firâr eden karındaşı mezbûr Mehmed dahi her ne zamân zuhûr ederler ise anı dahi ahz ve kezâlik (...) şer'le lâzım gelen cezâsını tertîb ile şerr ve zararlarından ibâdullâhı te'mîn ve tahlîs eyleyesiz deyu yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ramazân, sene [1]134

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 130

Hüküm No : 1415

Tarih : 10 Ramazan 1134

Konu : *Eşkîyaların cezâlandırılması*

Özet : *Hayvanları yağma edip adam katledenlerin cezâlandırılmaları, zarar görenlerin haklarının korunması gerektiği.*

Diyârbekir vâlisi Vezîr Paşa'ya ve Amed Kadısına Hüküm ki;

Ekrâd tâifesinden Salad ili aşireti ahâlisi südde-i sa'âdetime arz-ı hâl idüb senki vezîr-i müşârün-ileyhsin hâlâ Zirki ekrâdını sadr olan emr-i şerîfim mücebince bir karyeye iskân ve iclerinden mîr aşiretleri Kanber ve sâ'ir haramzâdelerinin cezâları tertîb idüb tâife-i mezbûr Hikermelü(?) Oymağında Mustafa ve İsmail nâm kimesnenin karındaşı ve Kanberin oğlu () ile karındaşı () nâm şâkiler hâlâ habisken karındaş mezbûrlar bin yüz otuz senesinde onların yaylakda beş bin aded koyun ve sığır vesâ'ir emvâl ve eşyâları yağma ve gâret ve İsmâil'in karındaşı bir nefer adamların katl eyledikleri hasımların mürâfa'adan şer'an sâbit ve hüccet olunduğın bildirüb eşkıyâ-yı merkûm Rakka vâlisi tarafından ve taraf-ı âhirden mektûb ve iltimâs ile habisten itlâk olunmayub hakları tahsîl olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden vech-i meşrûh üzere ahd olunması için yazılmışdır.

Fi Evâil-i Ramazân, sene [1]135

2.5.2. 131 NOLU MÜHİMME DEFTERİ

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 25

Tarih : 10 Rebiü'l-evvel 1135

Konu : Zarar tazmini

Özet : *Yayladan avdet ederken Mardin Süphan aşîretine zarar veren Şakaki ekrâdi aşîretinin verdikleri zararın tazmin ettirilip haklarında lâzım gelenin yapılması.*

Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Der-i devlet-medârıma irsâl eylediğin kâ'imen gelüp vüsül bulup mefhûmunda Diyarbakir vâlileri ve hâsılarından Şakâki ekrâdi aşîretinin Millü tâ'ifesi ile beyinlerinde husûmet-i kadîmeleri olmağla geçen sene güz eyyâmında yaylakdan bir yere avdet Karadere ve Nusaybin taraflarına vardıklarında iki tâ'ife birbirlerine düşüp tarafeyne ba'zı hasârât vâki olmağla bin yüz otuz dört senesi baharında mezkûr Şakâki ekrâdi ale'l-gafle varup çöl cânibinden Nehr-i Habur kenarında Mardin re'âyâsından Süphan aşîretinden seksenden mütecâviz ricâl ve ıyâllerin bî gayr-ı hak katl ve bi'l- cümle mâl ve davar ve mevâşîlerin nehb u gâret eyledükleri Mardin voyvodası el-Hâc Sâdık ve Mardin'in ulemâ ve sulehâ ve ağavât ve zâbitân câniblerinden tarafına mektûb ve mahzar ve suret-i sicilli ile i'lâm olundukda yaylakdan avdetleri eyyâmına terakkub ve ol esnâda Zirkî ekrâdi Millü firârilerinin Rakka'ya iskânlarına me'mur olmanla gereği gibi memerr u ma'berlerinin sedd ü mümkün olmadığından ekrâdi tâ'ifesinin cibilliyetleri huşûnet üzre olmağla üzerlerine varulup etrâfları ihâta ve tazyîk olunmadıkça itâ'at-i şer etmeyecekleri bedîhî ve bu husûs emr-i şerîfimle murahhâs olmanla vukûf olmağla te'hîr olunup tarafına verecekleri hâss-ı mâl için üzerlerine birkaç bayrak ile mübâşirler ta'yîn ve içlerinden büyük Timur ve küçük Timur demekle marûf iki nefer söz sâhibleri ahz u habes olunmağla tâ'ife-yi merkûme mübâşirler ile muhârebe ve mukâtele ve Hazo tarafından yol bulup firâr etmeleriyle fukâranın hakları ihkâk olunmağa imkân olmayup ve tâ'ife-yi merkûme eyyâm-ı sâlifde dahi ba'zı töhem ile mu'âheze olunacakları teyakkun eylediklerinde memerrlerin terk edüp kâh İmadiye

ve Musul kâh Cezire ve Hazo üzerinden geçüp Diyarbekir havâlisine uğramamağla tahlîs-i giribân edegelmeleriyle bu def'a dahi ol tâ'ife harâmî oldukları hâlde fukâranın hukûk-ı şer'iyeleri ibtâl olunmak lâzım gelmekle düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Musul vâlisi vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû ve Cenab-ı imaretma'ab İmadiye hâkimi (...) zîde ulüvvühû ve Cezire ve Hazo sancakları beyleri -dâme izzühûya eyâlet ve sancakları hudûdlarında olan girizgâhları sedd ü bend ve ber-terafıyla bir hânelerinin mürûr ettürmeyüp mukâbele sen dahi Mardin tarafından önlerin alup hasımlarıyla ba'de't-terâfu üzerlerine şer'an sübût bulan mevâd ve tescîl ve ihkâk-ı hakk ve içlerinden ikâz-ı fitne ve fesâdı âdet-i müstemirrelere ve rü'esâ-yı eşkıyâ olanlarının ukûbet-i meşrûhadan haklarında lâzım gelen cezâları tertîb olunmak üzere eyâlet-i Diyarbekir'in hükûmet ve elviyeleri mutasarrıfları ve elviye alaybeğileri ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmârî ve sâ'ir darb u harbe kâdir olanları dahi ma'iyetine ta'yîn iktizâ eder ise mukâbele ve mukâtele ile def' ü ref' fesâd ve şekâvetleri için izn-i ruhsâtı müş'ir evâmir-i şerîfem sudûru için arz ve i'lâm ve Mardin tarafından gelen mektûb ve mahzar ve sûret-i sicilli dahi Der-i devlet-medârıma irsâl eylemenle i'lâmın mücebince amel ve hareket eylemen için me'mur ve vezîr-i müşârün-ileyhim ve mûmâ-ileyhim dahi ma'iyetine me'muriyet ve re'yine muvâfakat ile vech-i meşrûh üzere amel ve hareket eylemeleri için başka başka tenbîh ve te'kîdi müştemil evâmir-i şerîfem ısdâr ve irsâl olunmuştur imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin iş bu emr-i şerîfim (...) ile vüsûlünde tâ'ife-yi merkûmenin memerr ve ma'berlerini sedd ü bende me'mur olanlara re'y-i sevab-dîden üzere sedd ü bend ettirüp sen dahi ma'kûl ve münâsip olan vech üzere ma'iyetine me'mur olanlar ile önlerin alup etrafların ihâta ve hasımlarıyla mürâfa'a-i şer'a davet ve eğer itâ'at-i emr-i şer' edüp mürâfa'a-i şer' olurlar ise fe-bihâ vâki ve icrâ-yı şer' ve eğer şer'i şerîfe adem-i itâ'at ile muhârebe ve mukâteleye tasaddî ve cesâret ederler ise siz dahi muhârebe ve mukâtele ile tazyîk ve şirretleri kesr ve alâ-eyyi-hâl hâlâ ita'ate ircâ ve ahvâlleri ma'rifet-i şer' ile görülüp üzerlerine sâbit olan olan mevâddı tescîl ve muktezâ-yı şer'i kavîm üzere icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak ve içlerinden ikâz-ı fitne ve sâ'y-ı bi'l-fesâd olmak âdet-i müstemirreleri olanların ba'de's-sübût ukûbet-i meşrûhadan şer'an haklarında lâzım gelen cezâları tertîb ve ahvâllerine hüsn-i nizâm verüp şer ve mazarratları ibâdullâh üzerlerinden def' ü ref' ile sadâkat-i mebrûre vücûda getürmeğe ikdâm ve ihtimâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuştur.

Fî Evâil-i Rebiü'l-evvel, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 26

Tarih : 10 Rebi'ül-evvel 1135

Konu : *Eşkîyalık*

Özet : *Şakaki aşîreti eşkıyalarının yakalanıp yargılanması için Diyarbakır Eyâleti mutasarrıflarının adamlarıyla birlikte Diyarbakır Vâlisi Ahmed Paşa maiyetine görevlendirilmesi.*

Diyarbakır Eyâleti'nde vâki hükümet ve elviye mutasarrıflarına hüküm ki ;

Diyarbakır vâlileri hâslarından Şakaki ekrâdıyla Millü tâ'ifesi ile beynlerinde husûmet-i kadîmeleri olmağdan nâşî mukaddemâ yaylakdan avdetlerinden Karadere ve Nusaybin taraflarından birbirlerine düşüp tarafeyne ba'zı hasârât vukû'undan sonra bin yüz otuz dört senesi baharından dahi mezkûr Şakâki tâ'ifesi ale'l-gafle çöl tarafından Nehr-i Habur kenarından nice nice müslimîni urup sefk-i dimâ ve gâret-i emvâl misüllü envâ'-ı şekâvet etmeleriyle mezbûrlar hasımlarıyla murafa'a-i şer ve icrâ-yı hak içlerinden bu makûle fesâddan ikâz ve rü'esâ-yı eşkıyâ olanlarının şer'an müstehâk oldukları cezâları tertîbden ahvâllarına nizâm verilmek mühim ve elzem olup lâkin tâ'ife-yi merkûme eyyâm-ı sâlifede bu makûle fesâdı ikâ ile muâheze olunacakların teyakkun eylediklerinden yaylaklarına iyâb u zehâbda Diyarbakır taraflarında olan memerrlerin terk edüp gâh İmadiye ve Musul ve gâh Cezire ve Hazo üzerlerinden geçülüp ol vecihle tahlîs-i giribân edegelmeleri üzerlerine varulup ahz ve ele getirülmeleri ol taraflarda olan memerr ve ma'berleri sedd ü bend olunmak muhtâc olduğu düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Diyarbakır Vâlisi Vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü kâ'imesiyle Der-i devlet-medârıma i'lâm olunmağın vech-i meşrûh üzre tâ'ife-yi mezbûrenin memerr ve ma'berleri sedd ü bend olunup vezîr-i müşârün-ileyh dahi Mardin tarafından önlerin alup mezbûrları da'vet-i şer' ve eğer itâ'at ederler ise fe-bihâ ahvâlleri şer' ile gördürüp eğer adem-i itâ'at ile muhârebeye tasaddî ve cesâret vezîr-i müşârün-ileyh dahi ma'iyetine me'mûr olanlar ile mâ'an muhârebe ve mukâtele ile bi-avnihî te'âlâ tâ'ife-yi merkûmenin şirretleri kesr

ve cadde-yi itâ'ate ircâ' ve ahvâlleri şer' ile görülüp icrâ-yı hakk ve içlerinden ru'esâ-yı eşkıyâ olup ikâz-ı fitne ve fesâd âdet-i müstemirreleri olanlarının ukûbât-ı meşrû'adan ma'rifet-i şer' ile haklarında lâzım gelen cezâları tertîb ve icrâ ve ahvâllerine hüsn-i nizâm için mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle me'mur siz ki mumâ-ileyhimsiz siz dahi husûs-ı mezbûr için müşârün-ileyhin ma'iyetine me'mur ve ta'yîn olunmuşsuzdur imdi iş bu emr-i şerîfim (...) ile vüsûlünde mükemmel ve müretteb kapularınız halkı ile müşârün-ileyhin yanına varup savb-ı me'mura ma'an azîmet ve tâ'ife-i merkûmenin ahvâlleri şer' ile görülüp eğer adem-i itâ'atleri zâhir olup muhârebeye tasaddî ederler ise siz dahi muhârebe ve mukâtele ile şirretleri kesr ve cadde-i itâ'ate ircâ'at ve sâ'ire hidemât-ı aliyemin vezîr-i müşârün-ileyhimin re'y-i sevâb-dîdesi üzre amel ve hareket ve itmâm-ı maslahata bezl vüs' ü kudret ile hidemât-ı meşkûr vücûda getirüp ser-i mü hilâfından be-gâyet hazer ve mucânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i Rebiü'l-evvel, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 101

Tarih : 30 Rebiü'l-âhir 1135

Konu : *Eşkîyaların yakalanması.*

Özet : *Acem diyârından gelen tüccârların mallarını gasbeden eşkıyaların yakalanmaları ve gasbedilen malların bulunarak tahsîl edilmeleri gerektiği.*

Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa ve Sivas vâlisi Vezîr Osman Paşa'ya hüküm ki;

İşbu sene-i mübâreke Rebi'ül-evvelinin guresinde Acem diyârından Erzurum'a vurûd eden tüccâr mu'tâd üzre emti'alarının gümrüklerin edâ ve diledikleri mahalle revâne olub giderlerken Eğin ile Arabgir beyninde Arabgir'e üç saat karîb mevzi'a vüsûllerinde üzerlerine süvâri ve piyâde kutta'-i tarîk eşkıyâsı gelüb yüz kiselikden mütecâviz emvâlleri nehb u gâret ve birkaç adamların katleyledikleri i'lâm olunmağla siz ki vüzerâ-i müşârün-ileyhimâsız bi-hamdi'llâhi te'âlâ birkaç seneden berü sefer ber- taraf olmağın her biriniz sâye-i sa'âdet-mâye-i devlet-i aliyemde kadîm ve fahûr

mansıbınızda mukîm ve makarr-ı hükûmet ve mesned-i izz ü rif'âtinde mübtehic ve müstedîm olmanız ile bu makûle eşkıyâ ve haramzâdeyi ale'd-devâm tettebbu' ve istikzâ ve ahzu iştimâlleri kendünüze şî'âr etmekle havza-yı hükûmet ve kurb ve civârınızı te'mîn ve ebnâ-yısebîl ve sâ'ir ibâdu'llâh-ı kıtmîre ile bu ni'met ve izzetinizin vâcib-i şükriyetini edâ farz-ı ayn ve edâ-yı deyn gibi lâzıme-i zimmet-i ubûdiyetiniz olduğundan ma'adâ bu gûne eşkıyâ ve yaramazlardan hayta-ı eyâlet ve kurb ve civârınızı tathîr ve te'mîninde kemâ-yenbagî tekayyüd ve ihtimâm eylemeniz için size kerrâren ve merrâren tenbîhât ve endâzâtı müştemil evâmir-i şerîfem ısdâr ve irsâl olunmuş iken sizin asla mütenebbih ve müteyakkız olmamanızdan nâşî memleket-i Acem'in eşedd-i ihtilâli var iken tüccâr-ı mezkûre bu gûne hengâm-ı ihtilâlde memleket-i mezkûreden selâmetiyle hurûc ve dârü'l-emân memâlik-i mahrûsime duhûl ü vulûc etmişler iken zehî fezâhât-ı azîme ve şenâ'at-i cesîme ki sizin kurb ve civârınızda hasâretzede ve emvâl ve erzâkları gâret kerde ola bu ubab ve şetik(?) mâ-ı âzâde ve tathîri ve bu nakîzânın izâle ve tekâmül eşkıyâ-yı merkûmenin ahz u tenkîli ve yâhûd emvâl-i magsûbenin sizden tahsîlinden gayrı olmamağla bu husûs için dergâh-ı mu'allâm kapucubaşılarımızdan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârib () -dâme mecdühü mübâşir ta'yîn ve Eğin ve Arabgir ve Malatya ve Harput voyvodalarına emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuştur imdi işbu emr-i şerîfim husûlünde mûmâ-ileyhim voyvodalar ile dahî haberleşüb ittifâk ve ittihâd ve bu şekâveti eden eşkıyâ kimler ise sıhhati üzre haberin alup ahz ve ele getirülmelerinde iktizâsına göre hareket ve bizzât üzerlerine kendinüz gitmek mi iktizâ eder yohsa kifâyet mikdârı tarafınızdan ahzlarına kâdir adamlar mı göndermek iktizâ eder her nice hareket eylemek iktizâ eder ise âna göre hareket ve alâ-eyyi-hâl ve bi-eyyi-tarîki kân ahz ve ele getirüb gâret eyledikleri emvâli bi't-tamâm tahsîl ve kendilerinin bilâ-emân müstehak oldukları cezâların tertîb ile züyûl-i ahvâlinizi ve semtden tathîr eyleyesiz lâkin sizden matlûb olan şekâveti îka' eden eşkıyâ olmağla bu takrîb ile şekâvetde alâkası olmayanlardan bir ferde ta'addî ve ırz ve malına ve nefesine ta'arruza tasaddî edecek olursanız tahrîk-i târ-ı gazâb-ı hüsrevâneme bâ'is olub bir vechile cevâba kadir olmayacağınız yakînen muhakkak ve mukarrer bilüb ve'l-hâsıl sizden matlûb-ı pâdişâhânem eşkıyâ-i merkûmenin cümlesinin ahz ve ele getirilüp gâret eyledikleri emvâlin bi't-tamâm tahsîli şöyle ki ahz ve elegetirmeye kadir olmadığınız takdirce emvâl-i merkûme bi't-tamâm sizden tahsîl ettirildiğünden gayrı nazar-ı itibâr-ı mülûkânemden dahi sâkıt olacağınız bedîhi

olmağla anâ göre basîret üzere hareket ve ne tarîk ile olur ise olsun eşkıyâ-yı merkûmeyi ahz ve ele getirilüb emvâl-i merkûmenin tahsîline ez-cân u dil ihtimâm ve dikkat ile itmâm-ı maslahat ve ibrâ-yı zimmete mübâderet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Rebiü'l-âhir, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 131

Tarih : 20 Cemâziye'l-evvel 1135

Konu : *Dini ayinlerin düzenlenmesi.*

Özet : *Bağdad, Diyarbakır ve Musul eyâletlerinde Efrenc rahiplerinin kendi halkı olmayan kişileri ayinlerine katılmaya sevk etmelerinin önüne geçilmesi.*

Bağdad ve Diyarbekir ve Musul vâlilerine ve zikr olunan eyâletlerde vâkı' mevâli-i izâm ve kâdıları ve Mardin voyvodası (...) zîde kadrehûya hüküm ki;

Bağdad ve Diyarbekir ve Musul ve Mardin ve tevâbi'i kazâlarının berât-ı âlişân ile Süryâni patriği olan Şükrullah nâm patrik ile Süryânî re'âyâsı südde-i sa'âdetime arzuhâl edüb mâ-tekaddümden berü herkes kendi âyinlerinde olup birbirlerine müdâhale olunmaz iken birkaç seneden berü efrenc râhibleri zikr olunan eyâletlerde konsolosları ve kendi milletleri yoğ iken mahalle-be-mahalle ve hâne-be-hâne gezüp re'âyâ fukarâsını idlâl ve kadîmi âyinlerinden döndürüp efrenc âyîne ta'yîn ve sabî evlâdların okudup ve ehl ü iyâllerin tahrîk ve ifsâd ile efrenc edüp mesfûrların bu makûle fesâdâtlarından re'âyâ fukarâsı yevmen-fe-yevmen re'âyâlıktan çıkup Efrenc olup ta'addîlerinin nihâyeti olmadığını bildürüp zikr olunan efrenc râhibleri konsolosları ve kendi milletleri olmadığı mahalde min-ba'd gezmeyüp ve re'âyâ fukarâsının kendüleri ve evlâdların ve ehl ü iyâllerine idlâl ve ifsâd ile ve kendi âyinlerine ta'yîn ettürmeyüp herkes kendü âyinlerinde olmak üzere muhkem tenbîh ü te'kîd olunup bundan sonra mütenebbih olmayup vech-i meşrûh üzere ta'addî ve fesâdana cesâret ederler ise haklarından gelinmek üzere i'lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecillden vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazıldı.

Fî Evâsıt-ı Cemâziye'l-evvel, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 157

Tarih : 30 Cemâziye'l-evvel 1135

Konu : *Eşkîyalık*

Özet : *Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın kapu halkı ile birlikte Kars'daki Şakaki eşkıyalarını bastırmak üzere Erzurum Vâlisi İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirilmesi ve askerlerin ihtiyaçları için hazeriye akçesinin kullanılması.*

Diyarbakır Vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum vâlisi olup Kars tarafında olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü ba'zı umûr ve husûsların icrâ ve temşiyeti için serdâr-ı ekrem olup ta'yîn ve ma'iyetine Erzurum ve Kars'dan ve Van ve gayrıdan asâkir-i mevfûr ta'yîn olunur ve eğerci Diyarbakır Eyâleti'nin hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve zu'amâ ve erbâb-ı tımârı mukaddemâ seninle Şakâki eşkıyâsı üzerlerine me'mur kılınur iken bu husûsun takdîmi iktizâ etmekle Diyarbakır'ın hükûmet ve elviye mutasarrıfları mükemmel kapuları halkı ile ve umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımâr ile alay elviye beyleri dahi serdâr-ı müşârün-ileyhin yanına me'mur kılınup ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sen dahi mükemmel kapun halkını kethüdân ile ta'yîn ve irsâl eylemen muktezi olup ancak bi'l-nefs kendin gitmeğe me'mur olmamanla imdâd-ı seferiye mutâlebesi ile fukâra ve za'ife tazyîk olunmak münâsib olmamağın kapun halkının teçhîz-i levâzımları için harç ve sarf olunmak üzere mukaddemâ i'lâmınla nizâm veridiği üzere yirmi bin guruş imdâd-ı hazeriyye ki nısfı olan on bin guruş dahi ancak bu sene-i mübârekede zam ve tahsîl olunmak üzere emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olmuşdur imdi serdâr-ı ekrem olan vezîr-i müşârün-ileyhe fimâ-b'ad Kars'a tevakkuf eylemeyüp ser'ian hareket etmek üzere olmağla iş bu emr-i şerîfim mübâşir ta'yîn olunan (...) ile vusulünde kapun halkının teçhîz-i levâzımını imdâd-ı seferiye ki zam olunan akçenin tahsiline tevkiif eylemeyüp âher vecihle tedârik ve alâ-eyyi-hâl icâleten teçhîz ve te'mîn ve Diyarbakır Eyâleti'nin hükûmet ve elviye mutasarrıflarını dahi mükemmel kapuları halkı ile kaldurup ve zu'emâ ve erbâb-ı tımârı dahi ta'cîl alelacele olanlarından ve yerlerinden ihrâc ve

alaybeğileri bayrağı altına cem ve mükemmel ve mürettep kapun halkını dahi kethüdânla ta'yîn ve cümlesini bir gün evvel ve bir sa'at mukaddem serdâr-ı müşârün-ileyhin yanına tesyîr ve irsâl ve yollarda dahi meks ü tevakkuf eylemeyüp kemâl süra't ve şitâb ile gidüp vezîr-i müşârün-ileyhe Kars'dan hareket etmeden varup yanına erişüp ma'an savb-ı me'mura azîmet ve re'y-i sevab-dâde üzre amel ve hareket ile hidemât-ı mebrûre vücuda getürmeleri için tenbîh-i ekîd edüp bu husûsda ser-i mü ihmâl ve tesâhül ile te'hîr ve maslahata bâ'is olmağa bir vecihle rızâ ve cevâz göstermeyesün deyü yazılmışdır .

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-evvel, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 158

Tarih : 20 Cemâziye'l-evvel 1135

Konu : *Eşkîyalık*

Özet: : *Diyarbakır mutasarrıflarının adamları ile birlikte Kars'daki Şakaki eşkıyalarını bastırmak üzere Erzurum Vâlisi İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirilmesi.*

Diyarbakir Eyâleti'nde vâki hükûmet-i elviye ve mutasarrıflarına hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum Vâlisi olup Kars cânibinde bâzı umûr ve husûsların temşiyet ve icrâsı için serdâr-ı ekremim olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyetine Erzurum ve Kars'dan ve Van ve gayrıdan asâkir-i mevfûre ta'yîn olunup ve siz ki mumâ-ileyhimsiz eğerçi mukaddemâ Şakaki eşkıyâsı üzerine emr-i şerîfimle me'mur olmuş idiniz lâkin bu husûs devlet-i aliyyemde ehemmi me'hâmmından olmağla sizin dahi bu emr-i mehâmm için me'muriyetiniz takdîm olunmak muktezî olmağın siz dahi mükemmel kapularınız halkı ve yarar ve müstevfî adamlarınız ile serdâr-ı ekremim vezîr-i müşârün-ileyhin yanına me'mur ve ta'yîn olunmuşsızdur ancak vezîr-i müşârün-ileyh min-ba'd Kars'da meks eylemeyüp seri'an savb-ı maksûda hareket ve azîmet üzre olmağla iş bu emr-i şerîfim mübâşir ta'yîn olunan () ile vüsûlünde aslen te'hîr ve tevakkuf eylemeyüp mükemmel ve mürettep kapularınız halkı ve tâmü's-silâh müstevfî adamlarınız ile seri'an ve acilen

kalkup ala-cenâhi'l-isti'câl serdâr-ı ekrem olan vezîr-i müşârün-ileyh Kars'dan hareket etmezden mukaddem yanuna varup ma'ân savb-ı me'mura azîmet ve bi-tevfîki't-te'alâ serdâr-ı ekremim müşârün-ileyhin me'mur olduğu umûr ve husûsların temşiyet ve icrâsında re'y-i sevâb-dîde üzerine amel ve hareket ile hidemât-ı pesen-dîde vücûda getirüp zerre kadar ihmâl ve tekâsülden ziyâde hazer eyleyesüz serdâr-ı ekremim müşârün-ileyhin me'mur olduğu umûr ve husûsların icrâ ve temşiyeti iktizâ-yı murâd-ı pâdişâhânem olmağla şöyle ki bu husûsunda mikdâr-ı zerre tehâvün ve tekâsülünüz hasebiyle bir gün akdem mükemmel kapularınız halkı ile kalkup serdâr-ı ekremim müşârün-ileyh Kars'dan hareket etmezden mukaddem varup yanuna erişüp erişmeyüp te'hîr-i maslahata bâ'is olacak olursanız bir vecihle gazap-ı ateşbâr-ı hüsrevanemden halâs olmayacağınız muhakkak ve mukarrer olduğu yakinen bilüp anâ göre basîret üzre hareket ve alâ-eyyi-hâl ta'cîl ale't-ta'cîl mükemmel kapularınız halkı halkı ile ukûbet-i sür'at ile varup serdâr-ı ekremim müşârün-ileyh Kars'dan hareket etmezden mukaddem yanuna erişüp hilâfından be-gâyet ihtirâz u içtinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Cemâziye'l-evvel, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 159

Tarih : 20 Cemâziye'l-evvel 1135

Konu : *Eşkîyalık*

Özet : *Diyarbakır alaybeylerinin adamları ile birlikte Kars'daki Şakaki eşkıyalarını bastırmak üzre Erzurum vâlisi İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirilmesi.*

Diyarbakir Eyâleti'nde vâki elviye alaybeğilerine hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrer müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum vâlisi olup Kars cânibinde olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü ba'zı umûr ve husûsların icrâ ve temşiyeti için serdâr-ı ekrem nasb ve ta'yîn ve ma'iyetine Erzurum'dan ve Kars ve Van'dan ve gayrıdan asâkir-i mevîr ta'yîn olunur siz ki mumâ-ileyhim alaybeğileriniz mukaddemâ düstûr-ı mükerrer müşîr-i mufahham

nizâmü'l-âlem Diyarbekir vâlisi vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyyeti ile Şakâki ekrâdi eşkıyâsı üzerlerine me'mur olup ancak sizin el-hâletü hâzihî bu husûs için me'muriyetleriniz iktizâ etmekle bu emr-i mühim-i takdîm olunup siz dahi sancaklarınızın umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ile serdâr-ı ekrem olan vezîr-i müşârün-ileyhin yanına me'mur ta'yîn olunmuşsuzdur imdî serdâr-ı vezîr-i müşârün-ileyh maber-i Kars'da meks ü tevakkuf eylemeyüp seri'ân ve âcilen savb-ı maksûda azîmet etmek üzere olmağla iş bu emr-i şerîfim mübâşir ta'yin olunan () ile vüsûlünde siz dahi ta'cîl ale't-ta'cîl sancaklarınızın umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmârından bir ferd gerü kalmamak üzere cümlesini bayrakların altına alup seri'ân ve âcilen kalkup alâ-cenâhi'l-isticâl serdâr-ı ekremim olan vezîr-i müşârün-ileyh Kars'dan hareket etmezden mukaddem yanuna varup ma'ân savb-ı me'mura azîmet olunmak bi-tevfiki'l-İllâhi te'âlâ me'mûr olduğu umûr u husûsların edâ ve temşiyeti re'y-i sevâb-dîde üzere amel ve hareket ile hidemât-ı pesen-dîde vücûda getirüp zerre kadar ihmâl ve tekâsülden ziyâde hazer eyleyesüz serdâr-ı ekremim olan vezîr-i müşârün-ileyhin me'mûr olduğu umûr ve husûslar ehemmi-i umûr dîniye ve lâzımü'l-levâzım devlet-i aliyyemden olmağla şöyle ki bu husûsda tehâvün ve tekâsülünüz hasebiyle bir gün mukaddem tekmîl-i neferâtınız ile serdâr-ı ekremim vezîr-i müşârün-ileyh Kars'dan hareket etmezden mukaddem varup yanuna erişmeyüp te'hîr-i maslahata bâ'is olacak olursanız bir vecihle gazab-ı ateşbâr-ı hüsrevânemden halâs olmayup bilâ-te'hîr cezânız tertîb olunacağı yakînen mukarrer ve muhakkak bilüp ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan dahi mevcûd bulunmayup yâhûd ita'at üzere hareket ile hizmet vaktinde erişmeyenlerin ze'âmet ve tîmârları âhara verileceği mukarrer olduğu kendülere bir hoşça il'âm ve iş'âr ve anâ göre basîret üzere hareket ve iş bu emr-i şerîfim varid olmağın seri'ân ve âcilen tekmîl-i neferâtınız ile kalkup yollarda dahi bir mahalde meks etmeyüp seri'ân vezîr-i müşârün-ileyhimin yanuna varup erişmekle ihtimâm-ı tâm edüp ser-i mü hilâfından be-gâyet ihzâr ve mücânebet etmeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Cemâziye'l-evvel, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 162

Tarih : 30 Cemâziye'l-evvel 1135

Konu : *İmdad-ı seferiye akçesinin tahsili.*

Özet : *Diyarbakır Vâlisi Ahmed Paşa'nın askerlerinin teçhizi için imdad-ı seferiye akçesinin Amed mollası, Diyarbakır kaduları ve ayanları tarafından toplanması ve vâliye gönderilmesi*

Amed mollasına ve Diyarbekir Eyâletinde vâki kâdıllara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Diyarbekir vâlisi olan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhute'âlâ iclâlehû mükemmel ve mürettep kapusu halkı ve müstevfî tâmü's-silâh adamlarıyla kethüdâsını Kars cânibinde serdâr-ı ekrem olan düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun yanına irsâl etmek üzere me'mur kılındığı kapusu halkı ve adamlarının teçhîz ve lâzımesi için ziyâde masraf iktizâ etmekle işbu emr-i şerîfim () ile vusulünde fukarâ ve zu'afâ imdâd-ı seferiye mutâlebesi ile tazyîk olunmamak üzere ancak bu sene-i mübâreke mukaddemâ nizâm verildiği üzere yirmi bin guruş imdâd-ı hazeriyyeye nisfî olan on bin guruş zam ve tevzî ve tahsîl ve vezîr-i müşârün-ileyh tarafına edâ ve teslîm edüp bu husûsda tesâmüh ve tekâsül ile te'hîr-i maslahata bâ'is olmakdan her biriniz ziyâde ihzâr ve ictinab eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-evvel, sene [1]135

Kimlik No : **A.DVN.MHM.d 131**

Hüküm No : **195**

Tarih : **30 Cemâziye'l-evvel 1135**

Konu : *Asker sevki / görevlendirme.*

Özet : *Diyarbakır Vâlisi Ahmed Paşa'nın askerleri ile birlikte, Kars cânibinde bulunan serdâr-ı ekrem İbrahim Paşa'nın maiyetine, Kars'dan hareket etmeden önce katılması.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olan vezîrim Ahmed Paşaya hüküm ki;

Diyarbakir Eyâleti'nin hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve umûmen elviye alaybeğileriyle zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum Vâlisi olup Kars cânibinde serdâr-ı ekrem olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun yanına me'mur ve ta'yîn olunmalarıyla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sen dahi mükemmel kapun halkı ile kethüdânı serdâr-ı müşârün-ileyhin ma'ıyyetine ta'yîn ve irsâl eylemen için mufassal ve meşrûh emr-i şerîfim ısdâr ve birkaç gün mukaddem dergâh-ı muallâm kapucıbaşlarından iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim Hadim Mehmed -dâme mecdühü mübaşeretiyle irsâl olunmuş idi lâkin serdâr-ı müşârün-ileyhin me'mur olduğu Tiflis memleketi teshîri emr-i hatîr olmağla temşiyetine takviyet verilmeğe muhtâc olup sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mezîd-i rüşd ü reviyet ve hüsn-i tedbîr ve fart-ı şecâ'at ile vüzera-yı izâmın ekrem ve akdemi olmanla sen dahî serdâr-ı müşârün-ileyhe ma'ıyyet ve ittifak ile bi-avni'llâhi te'âlâ bu mühim hatırın husûl-pezîr olmasına sa'y ve dikkat eylemeniz muktezî olmağla sen dahi bi'n-nefs serdâr-ı müşârün-ileyh ile mâ'an bu husûs için me'mur ve imdâd-ı seferiyen bi't-tamâm tahsîl ve tarafına edâ ve teslim olunmak için emr-i şerîfim şeref-bahş-ı sudûr olmuştur imdi işbu emr-i şerîfim vüsûlünde mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan evâmir-i şerîfim mücebberince eyâlet-i Diyârbakir'in hükûmet ve elviye mutasarrıflarını mükemmel kapuları halkı ile umûmen elviye alaybeğileriyle zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr serî'an ve âcilen evlerinden ve yerlerinden ihrâc ve yanında istishâb ve mükemmel ve mürettep kapun halkı ve tâmü's-silâh müstevfî ve güzîde adamlarınla kalkup sür'âtte ihtimâm ederek varup serdâr-ı müşârün-ileyh Kars'dan hareket etmezden mukaddem ma'ıyyetine erişüb ma'an savb-ı maksûda azîmet ve herhâlde re'y-i sevâb-dîdenle muvâfakat ve kemâl-i ittifâk ve ittihâd ve müzâkere ve müşâvere ve bu husûsun temşiyet ve husûlüne bâ'is ve vesile olacak esbâba teşebbüs ile itmâm-ı maslahata mübâderet eylesün bu husûsun umûr-ı sa'ireye kıyâs olunmayup temşiyet ve husûlü devlet-i aliyyenin bâ'is-i irtifâ-yı azîmet ve şân-ı şevket-nişânı olacak umûr-ı izâm vâcibü'l-ihtimâmdan olmağla vücûda gelen mesâ'i-yi cemîle ki mebrûr ve meşkûr olduğu bedihiyyü'z-zuhûr olmağla bu husûsda zerre kadar tehâvün ve terâhiye rızâ ve cevâz göstermeyüp tahammül-i a'yâ-i meşakkat ve terk-i ferâğ ve râhat ile bir gün akdem hareket ve serdâr-ı ekrem müşârün-ileyh Kars'dan kalkmadan varup erişüp ve beyninde bir türlü münâkaşa zuhûr etmemek üzere mezîd-i ülfet ve kemâl-i ittihâd ve meveddet her birinize muvâfakat bu emr-i mehâmmın husûlüne sebep olmağa sıdk-ı

niyyet ile bezl-i takdîrine vüs' ü kudret eyleyüp hilâfına rızâ ve cevâz göstermemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-evvel, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 196

Tarih : 30 Cemâziye'l-evvel 1135

Konu : İmdâd-ı seferiye vergisi.

Özet : *Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın kapu halkı ile birlikte Bağdad vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'nın maiyyetinde görevlendirilmesi üzerine, askerlerinin teçhiz edilmesi için imdâd-ı seferiye akçesinin tahsîli ve Ahmed Paşa'ya gönderilmesi.*

Amed mollasına ve Diyarbekir Eyâleti'nde vâki kâdıllara ve ayân-ı vilâyete hüküm ki ;

Düstûr-ı mükerrerem ve müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Diyarbekir vâlisi olan Vezîr Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû kapusu halkı ile kethüdâsı müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum Vâlisi olup Kars cânibinde bâzı umûr ve husûsların temşiyeti için serdâr-ı ekrem olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyetine ta'yîn ve irsâl etmek üzere bundan akdem me'mur oldukda levâzımlarına harcu sarf olunmak için imdâd-ı hazariyesine nisf-ı imdâd-ı hazariyesine dahi zam ve tahsîl ve tarafına edâ ve teslim olunmak için emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuşidi el-hâletü hâzihi vezîr-i müşârün-ileyh mükemmel ve müretteb kapusu halkı müstevfi adamlarıyla bi'n-nefs gitmek üzere me'mur olmağla tekmiî levâzım-ı seferiye için imdâd-ı seferiyesini tahsîl-i lâzım gelmekle imdi siz ki mumâ-ileyhimsiz iş bu emr-i şerîfim vüsûlünde bu sene-i mübârekenin imdâd-ı hazariyesinden ne mikdâr akçe tahsîl ve vezîr-i müşârün-ileyh tarafına edâ olunmuş ise üzerine imdâd-ı seferiyesi olan kırk dört bin gurus tekmiî olunmağa iktizâ eden akçeyi dahi ale'l-fevr tevzî' ve tahsîl ve vezîr-i müşârün-ileyh tarafına edâ ve teslim edüp te'hîr ve tevakkufdan ziyâde ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-evvel, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 233

Tarih : 10 Cemâziye'l-evvel 1135

Konu : *Eşkîyaların yakalanması.*

Özet : *Karakeçili Cemâatine kendini zorla melik seçtiren, Haşman(?) ismiyle bilinen eşkıyanın yakalanıp, ahâliden aldıklarının tahsîl edilip yargılanması için getirilmesi.*

Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sütte-i sa'adetime mektûb gönderüp eyâlet-i Diyarbakir'de sâkin gılmânan-ı Amed ocakları aklâmından Karakeçili cemâatlerinin meliki olan Haşmân(?) nâm şâkî cemâat-i merkûme re'âyasını tecrîm ve tağrîm ve memnû'âtan olan Kays Urbânî hufresi bahanesiyle ve gayr-ı vecihler ile rencideden halî olmayub ref'i lâzım gelmekle ref' ve yerine cemâat-i merkûme re'âyasından muhtârları olan Habeş nâm kimesne il meliki ta'yîn olundukda şakî-i mezbûr Haşman(?) cemâat-i merkûme ricâline ve adâvet ızhâr ve beş hâne re'âyânın mecmu'-ı emvâl ve eşyâ ve devâbb ve mevâşîsini gasb ve ândan ma'adâ bin beş yüz koyunların sürüb zabt ve te'addîsi zâhir ve bu makûle fesâdı adet edinüb her çend meliklikden ref' olundukca fukârayı rencide ve te'addî ile zorâki kendüsünü melik ta'yîn ettirmeğe me'lûf olmağla ahz u ihzâr için adamlar ta'yîn olundukda firâr ve Ruhâ'ya varub tarafından iltimâs ile Ruhâ'da ahz ve habsettirilmekle mezbûr Diyarbakir'e ihzâr olunub fukâranın emvâl ve eşyâsı tahsîl olundukdan sonra cezâ-yı şer'isi tertîb olunmak için evâmir-i şerîfem verilmek üzere arz eylediğın ecilden mezbûr Haşman(?) tarafına teslim olunmak için düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Rakka vâlisi vezîrim Osman Paşa merkûmu huzûruna ihzâr ve şer' ile görölüp zimmetinde şer'an sâbit olan hukûk-ı fukârayı tahsîl ve ashâbına red ve teslim muktezâ-yı şer'-i kavîm icrâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuşdur deyü yazılmışdır.

Fî Evâil-i Cemâziye'l-evvel, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 263

Tarih : 20 Cemâziye'l-âhir 1135

Konu : *Asker sevki.*

Özet : *Serdâr-ı Ekrem olan İbrahim Paşa Kars'dan hareket etmeden, Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın kapu halkı ile birlikte İbrahim Paşa maiyetine katılması.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Diyarbekir Eyâleti'nin hükûmet ve elviye mutasarrıfları umûmen elviye alaybeğileriyle zu'amâ ve erbâb-ı tımârın ve düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum vâlisi olub Kars cânibinde serdâr-ı ekrem olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun me'mur olduğu Tiflis memleketi teshîri emr-i hatîr olmağla temşiyetinde takviyyet verilmeğe muhtâc olmağın sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sen dahî serdâr-ı müşârün-ileyhime ma'iyet ve ittifâk ve re'y-i sevâb-dîdene muvâfakat ile bi-avnihi te'âlâ bu mühimm-i hatîrin husûl-pezîr olmasına sa'y ve dikkat eylemek üzre bundan akdem sana ısdâr ve irsâl olunan mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle me'mur ve bu husûsu mukaddemâ me'mur olduğun Şakaki üzerine takdîm olunmağla eyâlet-i Diyarbekir'in hükûmet ve elviye mutasarrıflarını dergâh-ı mu'allam kapucibaşlarından mübâşir ta'yîn olunan Hısım Mehmed -dâme mecdühû mübâşeretiyile mükemmel kapuları halkıyla umuûmen zu'ama ve erbâb-ı tımârını dahi elviye alaybeğileri ile seri'an ve icâleten evlerinden ve yerlerinden ihrâc ve yanına istishâb ve mükemmel ve müretteb kapun halkı ve tâmü's-silâh-ı müstevfi ve güzîde adamlarınla icâleten kalkıp sür'atde ihtimâm ederek varub serdâr-ı ekremim müşârün-ileyh Kars'dan hareket etmezden mukaddem ma'iyetine erişüb ma'an savb-ı maksûde azîmet ve herhâlde re'y-i sevâb-dîdenle muvâfakat ve kemâl-i ittifâk ve ittihâdıyla husûs-ı mezbûrun temşiyet ve husûlüne bezl-i nakdîne ve sa'y u kudret eylemen için tenbîh ve te'kid olunmağla me'mur olduğum vech üzre hareket ile ve serdâr-ı ekrem müşârün-ileyhe mülâkî olmağa ihtimâm üzre olman melhûz olub ve el-hâletü hazîhi nevrûz u firûz duhûl etmekle bundan sonra serdâr-ı ekremim müşârün-ileyh Kars'da meks ü tevakkuf etmeyüb bi'l-iktizâ savb-ı maksûda azîmet üzre olup ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mukaddemâ sana tenbîh-i hümâyûnum olduğun serdâr-ı ekremim Kars'dan hareket etmezden mukaddem varub mülâkî olman muktezî olmağla imdi işbu emr-i şerîfim sana her ne mahalde varub vâsıl olur ise kabz-ı tevakkuf

etmeyüb mukaddema ve hâlâ me‘mur olduğun üzre kemâl-i sür‘at ve isti‘câl ile iki konağı bir ederek bir gün akdem ve bir sâ‘at mukaddem varub vezîr-i müşârün-ileyhe mülâkî ve ma‘an savb-ı maksûda azîmet ve mezîd-i ittifâk ve ittihâd ve re‘y-i sevâb-dîdene muvâfakat ile hidemât-ı mebrûre vücûda getirmeğe sıdk-ı niyet ve safâ-yı taviyyet ile bezl-i kudret ve sarf-ı miknet eyleyüp hilâfından be-gâyet mücânebet eylesiz şöyle ki fermân-ı hümâyûnuma mugâyir ita‘at üzre hareket sebebiyle vezîr-i müşârün-ileyhin sana terakkub ile Kars'da tevakkuf ve te‘hîrine ve böyle bir maslahat-ı mühimmenin tasdîkine bâ‘is olacak olur ise mu‘akab olacağını fikr ü mülâhaza eyleyüp anâ göre basîret üzre hareket ve alâ-eyyi-hâl bir an ve bir sâ‘at evvel varub serdâr-ı ekremim müşârün-ileyhe mülâkî olmağa ziyâde isti‘câl ve müsâra‘at eyleyüp ser-i mü hilâfından fevtü'l-had tehâşî ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki

Fî Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 264

Tarih : 20 Cemâziye'l-âhir 1135

Konu : *Asker sevki.*

Özet : *Diyarbakır alaybeylerinin askerleri ile birlikte, Kars cânibinde bulunan serdâr-ı ekrem İbrahim Paşa Kars'dan hareket etmeden, onun maiyetine girmeleri gerektiği.*

Diyarbakır Eyâleti'nde vâki elviye alaybeğilerine hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum müşârün-ileyhâlisi olub Kars cânibinde serdâr-ı ekrem olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te‘âlâ iclâlehü ba‘zı umûr ve husûsların icrâ ve temşiyeti için serdâr-ı ekremim nasb ve ta‘yîn ve ma‘iyyetine Erzurum'dan Kars ve Van'dan ve gayrıdan asâkir-i mevfûre ta‘yîn olunup ve siz ki mumâ-ileyhim alaybeğilerisiz bu husûs için sizin dahi me‘muriyetiniz iktizâ etmekle bu emr-i mühim takdîm olunup siz dahi sancaklarınızın umûmen zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârıyla serdâr-ı ekremim olan vezîr-i müşârün-ileyhin yanuna me‘mur ve ta‘yîn olanlarınız ile dergâh-ı muallâm kapucubaşlarından mübâşir

ta'cîl olunan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim () -dâme mecdühû ma'rifetiyle ta'cîl ale't-ta'cîl sancaklarınızın umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmârından ferd-i vahid gerü kalmamak üzere cümlesi bayraklarınızın altına alunup serî'an ve âcilen kalkup alâ-cenâhi'l-isti'câl serdâr-ı ekremim olan vezîr-i müşârün-ileyh Kars'dan hareket etmeden yanuna varup ma'an savb-ı me'mura azîmet ve bi-tevfikihi te'âlâ me'mûr olduğun umûr ve husûsların edâ ve temşiyetinde re'y-i sevâb-dîden üzere amel ve hareket ile hidemât-ı pesen-dîde vücuda getürmek için tenbîh ve te'kîdi müştemil mufassal ve meşrûh emri şerîfim ısdâr ve irsâl olunmağa şimdiye değin me'mur olduğunuz mahalde mevcûd bulunmanız lâ-büd ve lâzım iken henüz varup erişmeyüp el-hâletü hâzihi nevrûz-ı firûz dahi hulûl edüp serdâr-ı ekrem-i müşârün-ileyh bundan sonra Kars'dan meks ü tevakkuf etmeyüp savb-ı maksûda icâleten azîmeti muhakkak ve mukarrer olmağın bir gün evvel sizin varup yanına erişmeniz mühim ve muktezi olmağla işbu emri şerîfim size her ne mahalde varup vâsıl olur ise kat'iyyen te'hîr ve tevakkuf eylemeyüp kemâl-i sür'at ve şitâb ile iki konağı bir ederek varup bir gün evvel ve bir sâ'at mukaddem serdâr-ı ekremim müşârün-ileyhin yanına erişip hilâfından mücânebet ve ihtirâz eyleyesiz şöyle ki bundan sonra itâ'at üzere hareket edüp serdâr-ı ekremim müşârün-ileyhin sizin ve vüsûlünüze terakkisi sebebiyle bundan sonra Kars'da tevakkufuna ve me'mur olduğu maslahat-ı mühimmenin te'hîr ve ta'tîline bâ'is olacak olursanız bilâ-emân cezânız tertîb olunacağını yakînen mukarrer ve muhakkak bilüp anâ göre basîret üzere hareket ve ta'cîl ale't-ta'cîl varup bir an ve bir sâ'at mukaddem me'mur olduğunuz vech üzere serdâr-ı ekremim müşârün-ileyhin yanına erişmeğe ziyâde ihtimâm ve dikkat eyleyüp hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 288

Tarih : 30 Cemâziye'l-âhir 1135

Konu : *Tîmâr*

Özet : *Diyarbakır Eyaleti'nde bulunan tîmâr sahiplerinden tîmârlarını terk edenlerin tespit edilerek onlardan alınması ve bu tîmârların, tîmârlarının başında duracak kimselere verilmesi gerektiği.*

Diyarbakır vâlisi Vezîrim Ahmed Paşaya Hüküm ki

Diyarbakır Eyâleti'nde vâki' zu'amâ ve erbâb-ı tîmârın mevcûd ve nâ-mevcûdları mâlûm olmak için yoklamaları muktezâ olmağla imdi senki vezîr-i müşârün-ileyhsin eyâlet-i merkûmenin zu'amâ ve erbâb-ı tîmârını yerlerinde olan berâvât ve tahvîllerini ve sâ'ir senedleriyle dikkat ve taharri iderek yoklayub memûr oldukları sa'y u hidemât-ı aliyemde nâ-mevcûd olanların ze'âmet ve tîmârların tarafına ısdâr ve irsâl olunan minvâl-i meşrûh tevcîhâta emr-i şerîf-i meşrûta üzre erbâb-ı istihkâktan olanlara tevcîh olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuştur buyruldu.

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-âhir, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 289

Tarih : 30 Cemâziye'l-âhir 1135

Konu :Asker sevki.

Özet : *Diyarbakır alaybeylerinin askerleri ile birlikte, Kars cânibinde serdâr-ı ekrem olan İbrahim Paşa'nın maiyetine girmeleri gerektiği.*

Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşaya hüküm ki;

Senki vezîr-i müşârün-ileyhsin eyâlet-i Diyarbakır'in hükûmet ve elviye mutasarrıfları işbu sene-i mübâreke de seninle me'an düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâm-ı âlem Erzurum vâlisi olup Kars cânibinde olan umûr ve husûsların tesbiti için serdâr-ı ekremim olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iiyetine me'muriyetleri müş'îr-i emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunub ancak bu sefer meymenet-eserde tevfir-i asker muktezâ olmakla imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mûmâ-ileyhimde her birine tahammülerine göre kapuları halkını tevfir ve adamlarını teksîr itdiresin her kangısı tahammülüne göre kapısı halkını tekmîl eyleyüb tahammülünde bulunan ile azîmetde ve hidemât-ı aliyemde tekâsül ider ise azl ve nasb ve müstehak oldukları cezâların tertîbinde saña ruhsat-ı hümâyûnum üzerine kılınmıştır

ona göre bu husûsda ziyâde tekayyüd ve ihtimâm edüp hilâfından be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyuruldu.

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-âhir, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 291

Tarih : 30 Cemâziye'l-âhir 1135

Konu : *Ze'âmet ve tîmâr tevcihâtı*

Özet : *Diyarbakir'deki ze'âmet ve tîmârların kanuna uygun ve adaletli olarak sahiplerine Vâli Ahmed Paşa tarafından tevcihinin yapılması.*

Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bi-tevfîki'l-llâhi te'âlâ işbu sene-i mübârekede me'mur olduğun sefer-i meymenet-eserde senden devlet-i aliyyeme lâyük ve rızâ-yı hümâyûnuma muvâfık küllî hizmet me'mûl-i hümâyûnum olmağla eyâletinde vâkı' ze'âmet ve tîmârların tevcihâtı sana tefvîz ve defterhâne-i âmirenden cebe defteri ihrâc ve tarafına irsâl olunmuştur eyâlet-i merkûmede vâkı' sancaklarda olan ze'âmet ve tîmâr ashâbından nâ-mevcûd olanların ve ashâbı fevt olanların ze'âmet ve tîmârları bi-hasebi'l-kânûn mahlûl olur ve fevt olan za'îmin iki oğlu kalur ise büyük oğluna beş bin ve küçük oğluna dört bin akçe ve bir oğlu kalur ise ancak beş bin akçe verilür erbâb-ı tîmârın ancak bir oğluna üç bin akçe verilür icmâlü ise icmâli bozulmamak üzere değil ise dilediği yerden alur ve şehîden fevt olanların ze'âmet ve tîmârları sancağından iki za'îm ve on nefer erbâb-ı tîmâr şehâdetleriyle merhameten kânunlarından ziyâdesiyle oğullarına verilmek kânundur ve babası fevtinden sonra vücûda gelen müteveffânın oğluna ze'âmet ve tîmâr verilmek ve icmâllü kılıçdan hisse ayrılıp âhara verilmek ve askere ecânibden re'âyâ idhâli hilâf-ı kânûn olmağla vech-i meşrûh üzere amel ve oğlu olmayan müteveffânın ve nâ-mevcûd olan benâmdan ve firâr ve terk-i hizmet edenlerin mahlûl olan ze'âmet ve tîmârları sancağında sâkin olup alaybeğisi bayrağı altında sefere eşmek şartıyla eşkâlleri ve miralay arzıyla erbâb-ı istihkâka tevcih ve hitâm-ı seferde cümlesi Âsîtâne-i sa'âdetimde berât eylemeleri şartıyla altı binden aşağısına mîr-i mîrân berâtı ziyâdesine tezkire tahrîr ve ashâbına teslim ettirüp tevcihât husûsunda ve sâ'ir

me‘mur olduğun hidemât-ı hümâyûnumda devlet-i aliyyeme lââyık ve ırz u nâmûs-ı saltanat-ı seniyyeme muvâfık hareket ile me‘ser-i cemîle vücûda getirmeğe dikkat-i tâm ve hilâf-ı kânûn tevcihâtta ve bir ferde gadr ve himâyeden tevakkî eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-âhir, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 324

Tarih : 20 Cemâziye'l-âhir 1135

Konu : İmdad-ı seferiye akçesinin toplanması.

Özet : *Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'ya şark seferinde kullanılmak üzere verilecek kırk dört bin kuruş seferiye akçesinin tahsîli.*

Amed Kâdısına ve Eyâlet-i Diyarbakir'deki kâdılarına hüküm ki;

Hâlâ Diyarbakir vâlisi düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te‘âlâ iclâlehûbi'l-cümle eyâletinde vâki hükûmet elviye mutasarrıfları ve elviye alaybeğileri ve bi'l-cümle zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârıyla şark cânibi seferine me‘mûr olup bundan akdem iş bu sene-i mübârekede tertîb olunan imdâd-ı hazeriyyeden müşârün-ileyh tarafına ne mikdâr akçe verilmiş ise anın üzerine imdâd-ı seferiyesi olan kırk dört bin guruş tekmîl edüp teslim eylesüz deyü emr-i şerîfim gönderilmiş idi lâkin eyâlet-i Diyarbakir'de imdâd-ı seferiye ve hazeriyye henüz tertîb olunup iş bu bin yüz otuz beş senesi Muharremi'nin ibtidâsından olmak üzere kıst-ı evveli olan üç bin guruş tahsîl ve altı ay murûr ve kıst-ı sânidenden henüz bir akçe alınmayup ve bu eyyâmda vezîr-i müşârün-ileyh emr-i şerîfim mücebince kalkup atlı ve piyâde ziyâde asker ile Koyunoğulları ve Karaçorlu eşkıyâsının üzerlerine varup avn-i hak ile cezâlarını tertîb ve lâzım gelen asâkirin masârıfına on bin guruş ziyâde akçe sarf eylediği i‘lâm olunup bu takdîrce imdâd-ı seferiyesi olan kırk dört bin guruş tamâmen mukaddemâ fermânım olduğu üzere her bir kazâdan vezîr-i müşârün-ileyh ma‘rifetiyle cem‘ ve tahsîl ve tarafına teslim olunmak ehemm ve elzem olmağla vech-i meşrûh üzere amel eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 326

Tarih : 20 Cemâziye'l-âhir 1135

Konu : *Asker sevki.*

Özet : *Şark seferinde görevli Diyarbakır Vâlisi Ahmed Paşa maiyetindeki Amed neferatının, Ahmed Paşa'nun isteği üzerine, bölgeyi eşkiyadan korumak maksadıyla Diyarbakır mütesellimi yanına görevlendirilmesinin uygun bulunduğu.*

Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşaya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Der-i devlet-medârıma mektûb gönderüp sen kapun halkı ve eyâletin askeriyle şark cânibi seferine me'mûr olup gilmânân-ı Amed neferâtı dahi bunun gibi seferlerde olmaları ile olunagelmekle me'mur olup ancak mevsim-i bahar erişüp ulus ta'ifesinin yaylağa azîmetleri hengâmı olmağla neferât-ı mezkûre ulus eşkiyâsından memleketi muhâfaza eylemek üzere Diyârbekir'de mütesellimin yanında alıkoyup ücret ile şecâ'atte yine süvâri ve cân tertîb ve teçhîz olunmak üzere yedlerine almak için istîzân eylediğün ecilden eyâletine mütea'llik-i umûrdan olup senin re'y-i rü'yetin makbûl-ı hümayûnum olmağla müstehak gördüğün vech üzere amel eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 327

Tarih : 20 Cemâziye'l-âhir 1135

Konu : *Asker toplama.*

Özet : *Sürgücü, Kiki, Behranki, Hani ve diğer kazalarda sâkin Zirki, Oturak, Silvan ve diğer aşîretlerden asker toplanması ve hazırda tutulması.*

Diyarbakır vâlisi olup şark cânibi seferine me'mur olan Vezîr Ahmed Paşaya hüküm ki ;

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin müddet-i medideden berü şark seferleri ber-taraf olup el-hâletü hâzihî iktizâ etmekle tevfir ve teksîr-i cünûd için eyâletin hudûdunda vâki yerlü ve yurtlu mu'teber ve kâr-güzâr aşâir ve kabâ'ilden dahi ancak bu sene-i mübârekede bir mikdâr asker olunmak ehemmi mehâmmdan olup ez-cümle Sürgücü ve Kiki ve Behranki ve Hani ve gayrı kazalarda sâkin Zirki ve Oturak ve Silvan aşiretlerinin ve sâ'ir eyâlet-i merkûmede sâkin aşâir ve kabâ'il cemâ'atlerinin her birinden hâl ve ricâllerine göre bir mikdâr süvari intihâb ve aralarından birer ihtiyârları cemâ'atleri halkına başbuğ ma'iyetinde olmaları fermânım olmağla emr-i şerîfim vüsûlünde cümlesini âğâh ve hâzır ve amâde ve ma'iyetine alup avdete me'zûn olmadıkça bir ferdini saluvermemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 334

Tarih : 10 Receb 1135

Konu : Asker sevki.

Özet : *Diyarbakır alaybeyinin askerlerini toplayarak serdâr-ı ekrem ve Erzurum vâlisi olan İbrahim Paşa maiyetinde görevlendirilen Diyarbakır vâlisi ile birlikte, Diyarbakır'dan hareket etmesi gerektiği.*

Diyarbakır Sancağı alaybeğisine hüküm ki;

Sen ki miralay-ı mezkûrsun bundan akdem sancağının umûmen zu'ama ve erbâb-ı tîmârıyla kalkup hâlâ Erzurum vâlisi olup ol havâlide mecmû askere serdâr-ı ekremim olan düstûr-ı mükerrer müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim İbrahim Paşa adâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun yanuna varup re'y-i sevâb-dîden üzre iktizâ eden hidemât-ı aliyyeme kıyâm eylesesüz deyü emr-i şerîfim sâdır olmuştur. El-hâletü hâzihî düstûr-ı mükerrer müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Diyarbakır vâlisi olan vezîrim Ahmed Paşa adâma'llâhü te'âlâ iclâlehü dahi mükemmel ve müretteb kapısı halkı yarar ve kar-güzîde şecâ'atten müstevfi adamlarıyla serdâr-ı müşârün-ileyhin ma'iyetine me'mur olmağla ısdâr olunan emr-i şerîfimde hareketin vakt-i muayyenesi

ta'yîn olunmadığından eslâfin gibi tedârikim görür ve giderim diyerek ta'lik ile vakit geçürüp betâet üzere hareket ve vezîr-i müşârün-ileyhden geri kalacak olur isen min-ba'd sana alaybeğilik tevcih olunmadığından gayrı cezâ tertîb olunacağı dahi yakîn-i mülâhaza eyleyüp Diyarbekir vâlisi vezîr-i müşârün-ileyh Diyarbekir'den ne güne hareket ve sana hangi menzilde mülâkî olmak üzere isti'câl eder ise kat'a tevakkuf eylemeyüp kalkup ol günden varup vezîr-i müşârün-ileyhin refâkatine erişüp yolda ayak sürmeyüp serî'an ve âcilen erişüp vezîr-i müşârün-ileyh ile ma'ân serdâr-ı müşârün-ileyhin yanına varup eda-yı hizmetine kıyâm eylemeğe ziyâde ikdâm ve ihtimâm eylesün şöyle ki gerek sen ve gerek sa'ir elviye alaybeğileri ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan her kim bayraklarından ve vezîr-i müşârün-ileyhden gerü kalacak cezâsı tertîb olunur anâ göre âgâh olup hilâfından be-gâyet ihtirâz eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım olmuştur buyurdum ki.

Fi Evâil-i Receb, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 339

Tarih : 10 Receb 1135

Konu : *Asker sevki.*

Özet : *Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın askerleri ile birlikte Erzurum vâlisi İbrahim Paşa maiyetine görevlendirdiği ve Amed vâlileri ve neferlerinin halkı eşkiyadan korumak için Diyarbakır mütesellimi yanında görevlendirilmesi kararının Ahmed Paşa tarafından verileceği.*

Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Bundan akdem eyâlet-i Diyarbekir'de vâki hükûmet ve elviye beyleri ve umûmen alaybeğileri zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı yanına istishâb edüp varup Erzurum vâlisi olup ol havâlide mecmû askere serdâr olan düstûr-ı mükerrer müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun yanına varup re'yine muvâfakat ile iktizâ eden hidemât-ı aliyyeme kıyâm eylemen bâbında emr-i âlî-şânım şeref-arâ-yı sudûr olmuş idi ancak hükûmet beylerinden ba'zıları eyyâm-ı sâlifede eslâfının eserlerine zahib olup betâet ve kehâlet ile vakti geçürmeyip sen Diyarbekir'den

hangi günde hareket edersen onlar dahi yerlerinden ve evlerinden ol günde bu'd mesâfesi olanlar dahi mukaddem hareket ve sana mülâkı olup cümlesi refâkatınle mahalline varup hidemât-ı aliyyeme ez-dîl ü cân bezl-ı tâb u tuvân etmeleri için hükûmet ve elviye beylerine ve alaybeğilere emr-i şerîfim ile tenbîh-i hümâyûnum olup ve gilmânân-ı Amed neferâtı vâlıleri bir yere me'mur olduklarında ma'iyetlerinden ayrılmayup ma'an geri gelmeleriyle mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebine kendilerine ulus ekrâdı eşkıyâsından eyâlet fukârasının muhâfazası için Diyarbakir'de müteselliminin hizmetinde mi alıkoyup yerlerine bedelleriyle başka asker teşhîz etmek münâsibdir yoksa kendülerini mi istishâb edersin senin re'yine merhûn olmakla inşaallahü te'âlâ cümlesini kaldurup ve götürüp mukaddemâ ve hâlâ me'mur olduğun vech üzre serdâr-ı müşârün-ileyhin re'yine muvafakat ile hidemât-ı aliyyeme kıyâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fi Evâil-i Receb, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 340

Tarih : 10 Receb 1135

Konu : İskân

Özet : *Koyunoğlu ve Karaçorlu eşkıyalarının Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın uygun gördüğü yere iskân ettirilmesi.*

Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bundan akdem eşkıyâ teftîşi için Harput kurrasından Şivân nâm karyeye ve Koyunoğlu ve Karaçorlu eşkıyâsının serî'an lâzım gelen cezâlarını tertîb ve yüz elli kadar etfâl ve ıyâllerini Harput ve Arapgir ahâlîsinin ve sâ'irlerinin iltimâslarıyla ahzu habs ve ol havâlıleri şer ve mazarratlarından te'mîn ü tathîr eyleyüp lâkin merkûmların nisâları ve ricâli kimi tüfeng ile muhârebe erbâbından oldukları lede'ş-şer' zâhir olmağla bu def'a ahz u habs olunan etfâl nisvân ve ıyâllerin yine ol havâliye avdet eder ise re'âya fukârasının yerlerinde ve yurdlarında temekkün ve firâra kudretleri olmayacağı mukarrer olduğunu ahâlî-i Harput'un iltimâslarıyla Harput kâdısı Mevlâna Ahmed -zîde fâzlıhû Der-i devlet-medârıma arz etmeğın merkûmların

münâsib olan mahalle îvâ ve iskânları senin re'y-i rezîninle ihâle olunmuştur imdi mezbûrların ne mahalle îvâ ve iskânları ma'kûl ve münâsib ise tarafından Diyarbekir'de nasb ve ta'yîn eylediğin mütesellimine tavsiye ve tenbîh ile re'yin üzre makbûl ve münâsib olan mahalde îvâ ve iskân ettirmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fi Evâil-i Receb, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 344

Tarih : 10 Receb 1135

Konu : *Eşkîya takibi.*

Özet : *Diyarbakır vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'nın görevlendirdiği müteselliminin Şakaki eşkıyalarının faaliyetlerini önlemesi ve cezâlarını tertîb etmesi gerektiği.*

Diyarbakır vâlisi vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Mukaddemâ tarafından Der-i devlet-medârıma şekâvet ve adâvetleri arz ve i'lâm olunan Şakaki ekrâdı bi-hesâbi'l-cinâyeye lâzım gelen nekâ ve gûşmâlleri tertîbi ve ahvâllerinin hüsn-i nizâm ve sûret-i müstahseneyi husûsu Kars cânibine me'muriyetin hasebiyle alâ-hâlihî kalmağla inşâallahü te'âlâ sen Kars cânibinden avdet ve kufûl ve makarr-ı hükûmetin olan Diyarbekir'e duhûl edinceye dek tarafından Diyarbekir'de nasb ve ta'yîn eylediğin mütesellimine bu husûsda hareket eylemesi makûl ve münâsib olduğuna göre amel ve hareket eylemesi ve zabt u rabt-ı memleket ve daima eşkıyâ-yı ve harâmzâdeyi tetebbû' (...) hâli olmayup eyâlet-i merkûmede her ne mahalde birden ikiden eşkıyâ haber alınur ise kat'a ihmâl ve tekâsül eylemeyüp kalîl iken kesîr olmalarına ruhsât fırsât verilmeyüp der-akab alâ-eyyi-hâl ahz ve iktizâyı şer'-i kavîm üzeri lâzım gelen cezâsını tertîb ve icrâ ve hıyânet ve sıyânet-i re'âya ve berâyâda be-gâyet tekayyüd ve ihtimâm edüp hilâfından ziyâde ittikâ eylemesi için gereği gibi tavsiye ve tenbîh ve te'kîd eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fi Evâil-i Receb, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 565

Tarih : 20 Zilka'de 1135

Konu : *Sefere katılmayanların cezâlandırılması.*

Özet : *Emirler gönderildiği halde Tiflis seferine katılmayan Cezire hâkimi ile aşiret ve kabilelerin cezâlarını vermek ve Cezire'nin hükûmet olmaktan çıkarılarak Diyarbekir vâlilerine bağlanması husûslarında Vezîr Ahmed Paşa'ya izin verilmesi.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Tiflis Kal'ası muhâfızı olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp eyâlet-i Diyarbekir'de vâkı' hükûmet ve elviye mutasarrıfları işbu sene-i mübârekede me'mur oldukları üzre ziyâde kapuları halkı ve müstevfi adamlarıyla bi-avni'l-meliki'l-kadîr feth u teshîr husûl-pezîr olan Tiflis seferinde mevcûd bulunup ancak Cezîre hâkimi olan Abdal Bey tarafına me'muriyeti için sâdır olan emr-i şerîfenin gâh asıllarını ve gâh sûretlerini irsâl ve kerrâren ve merrâren me'mur olduğu sefere da'vet ve tergîb ve terhîb olundukda bir vecihle icâbet etmeyüp adem-i itâ'ati zâhir ve vilâyet-i Cezîre serhadde vâkı' olmayup ocaklık olmağı muktezî keyfiyyâtta addolmağla mezbûr bir gûne-i fezâhat ve adem-i itâ'ati sâ'ir hükûmet mutasarrıflarına dahi ve sâ'ir nizâmlarına halel târî olmamak için Cezîre hükûmet olmaklıktan ref' ve ümerâ ve usât ol vilâyetten nefy ve ib'âd ve elviye-i sâ'ire nizâm verilüp Diyarbekir vâlileri tarafından zabt olunmak üzre müsâ'ade ve livâ-i mezbûrun ümerâ ve rüesâ ve sâ'ir aşâ'irinden adem-i itâ'at üzre olanlarının cezâ-yı şer'iyeleri tertîb emrinde sana i'ânet eylemek için Tiflis hâkimi livâ-i mezbûrda vâkı' aşâ'ir ve kabâ'il ve eyâlet-i Diyarbekir'in sâ'ir hükûmet ve elviye beyleri ve elviye alaybeğileri ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve Mardin voyvodası Vaty ve sâ'ir aşâ'ir ve kabâ'il ma'iyetine ta'yîn olunmaları için emr-i şerîfim verilmek üzre arz eylemişsin ve el-hâletü hâzihi sen eyâlet askeri ve hükûmet ve elviye mutasarrıfları ehemmi umûr-ı devlet-i aliyyemden olan Tiflis muhâfazasına me'mur ve iltimâsın olan husûsların husûlü itmâm-ı hizmet ve istikrâr-ı nizâm-ı memlekette sonra senin izin ve ruhsat-ı mülûkânem ile mansıbın olan Diyarbekir'e avdetine mevkûf olmağla in-şâ'allâhu te'âlâ

vech-i meşrûh üzre vakti gelüp avdetine izin ve ruhsat-ı hümâyûnu erzânî kılınmağla iltimâsına müsâ'ade olunmak üzre arz ve i'lâm eylemen bâbından fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Fi Evâsıt-ı Zilka'de, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 578

Tarih : 20 Zilka'de 1135

Konu : *Tiflis Kalesi'nin muhâfazası*

Özet : *Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın Tiflis Kalesi'ne ta'yîn edildiği ve Bakü Kalesi ve sahilleri tarafındaki Rus faaliyetleri konusunda Şirvan Hanı maiyetine tayîn olan Mustafa Paşa ile ara ara haberleşip gerekli tedbirlerin alınması gerektiği.*

Diyarbakır vâlisi olan vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sâbıka Tiflis Hânı olan Vahtan Han'ın oğlu olup taraf-ı devlet-i aliyyeme i'tâ'at ve şeref-i İslâm ile müşerref olan Şehnuvaz İbrahim'e Tiflis Eyâleti düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Erzurum vâlisi olup Tiflis tarafında serdâr-ı ekremim olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû tarafından tahvîl-nâme ile tevcih ve ilbas-ı hil'ât olunup lâkin eyâlet-i mezkûre feth-i cedîd ve mûmâ-ileyh mühtedi ve mübtedî olmağın bu husûs nice mahzûrat-ı mülâhâzasına müstelzim ve müsted'i olmağla merâsim-i ihtiyâta riâyet ve gâ'ile-i hâtıradan emniyette ve ol sügûrda muktezî olan umûr-ı temşiyet için vüzerâ-yı izâmdan biri Tiflis Kal'asına muhâfız ta'yin olunmasını vüzerâ-yı izâm ve ulemâ-yı kirâm ve sâ'ir ayân ve hayr-hâhân devlet-i aliyyeme istisvab etmeleriyle sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin vüzerâ-yı izâmımın mütedebbir ve namdârı ve vükelâ-yı fihâmın umûr-ı dîn ve sûtude atvârı olup senden her vecihle izhâr-ı gayret ve hamiyet ile devlet-i aliyyeme lâyük ve ırz ve nâmus-ı saltanat-ı seniyyeme muvâfık hidemât pesen-dide me'mûl-i hümâyûn-ı hidivânem olduğu ecilden senin kapun halkı ve eyâlet-i Diyarbakır'ın elviye alaybeğileriyle umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve hükûmet ve elviye mutasarrıfları dahi seninle ma'an kal'a-i merkûme muhâfazasına emr-i şerîfimle me'mur ve ta'yin olunmağla

hakkında kuzlum ü bî-kerân-ı mekârim-i hidivânem mütelâtım ve mevc-zen olup hâssaten hıla'-i fahire-i mülükânemden sana semmûr-ı faizü's-sürûra kaplu bir sevb hilat-ı mûrisü'l-behçet-i sultani inâyet ve ihsân pâdişâhânem olmağla () ile irsâl olunmuştur imdi vüsûlünde inâyet ve ihsân-ı hümâyûnum olan hil'at-ı fâhire ve kisve-i zâhire-i hidivânemi merasim-i ta'zîm ve ta'cîl ile istikbâl ve telsîm ve takbîl ve dûş-ı hamiyet-pûşunuza iksâ ve iktisâb-ı mufâharet ve mübâhât-ı bî-hesâb eyledikten sonra me'mûr olduğun üzre senin kapun halkın ile varup Tiflis Kal'ası derûnuna duhûl ve ikâmet ve Diyarbekir Eyâleti'nin elviye alaybeğileriyle umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmârını ve hükûmet ve elviye mutasarrıflarını dahi serdâr-ı müşârün-ileyh ma'rifetiyle derûn-ı kal'ada îvâ ve bi-tevfikihi te'âlâ muhâfazaya kıyâm ve mübâşeret ve hüsn-i nizâm-ı memlekette bezl-i kudret ve eknâf ve cevânibe çeşmü gûş tutup her hâlde basîret üzre hareket ve Moskov çarı ile mabeyninde müekked olan müsâleme-i müeyyed-merâsimine ri'âyet eyleyüp ancak Niyazova'nın ve Bakü Kal'asının ve bahr-ı sevâhilinde vâki henüz Moskovlu yedlerine girmeyen mahallerde rûz-ı kasımdan mukaddemce taraf-ı devlet-i aliyyemden zabt-ı husûs için cenab-ı imaretma'ab eyâlet-nisâb saâdet iktisâb Şirvan hanı olan el-Hâc Davud Han -dâme me'âliyhûya ve ma'iiyyetine ta'yîn olunan düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Kars ve Trabzon eyâletlerine mutasarrıf olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûya şurût ve kuyûdu müştemil emr-i şerîfimle tevcîh ve tenbîh olunmağla sen dahi müşârün-ileyhimâ ile peyderpey haberleşip hîn-i iktizâda temşiyet emirlerine takviyet verüp ve vukû' ve sünûh eden ahvâl ve âsârı Der-i devlet-medârıma arz u i'lâmdan hali olmayıp her husûsta i'mâl-i fikir ü reviyet ve mezîd-i basîret ve iktizâsı üzre hareket ile devlet-i aliyyeme lâyıq ve namus-ı saltanat-ı seniyyeme muvâfık hidemât-ı mebrûre ve me'ser-i meşkûre vücûda getirmeğe bezl-i tab u tevân eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki

Fi Evâsıt-ı Zilka'de, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 579

Tarih : 20 Zilka'de 1135

Konu : *Tiflis Kalesi'nin muhâfazası*

Özet : *Diyarbakir livâları mutasarrıflarının adamlarıyla beraber Tiflis Kalesi muhâfazasına ta'yîn olunan Ahmed Paşa'nın emir ve komutasında hareket etmelerinin istenmesi.*

Diyarbakir Eyâleti'nde vâki olan hükûmet ve elviye mutasarrıflarına hüküm ki;
Siz ki mûmâ-ileyhimsiz bundan akdem düstûr-ı mûkerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum vâlisi olup Tiflis cânibinde serdâr-ı ekremim olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun yanına ta'yîn olunmuş idiniz el-hâletü hâzihi düstûr-ı mûkerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Diyarbakir vâlisi vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû bi-lütfi'llâhi meliki'l-kâdir zabt ve teshîri husûl-pezîr olan Tiflis Kal'asının muhâfazasına me'mur ve ta'yîn olunmağla siz ki mûmâ-ileyhimsiz siz dahi mükemmel kapularınız halkı ile vezîr-i müşârün-ileyh ile ma'an kal'a-yı merkûme muhâfazasına me'mur ve ta'yîn olunmuşsuzdur imdi me'mur olduğunuz üzre Diyarbakir vâlisi vezîr-i müşârün-ileyh ile ma'an Tiflis Kal'ası muhâfazasında kalıp gerek muhâfaza-ı merkûme ve gerek sâ'ir iktiza eden hidemât-ı aliyyemde Tiflis muhâfızı vezîr müşârün-ileyh re'y-i savâb-dîdi üzre amel ve hareket edüp hilâfından be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fi Evâsıt-ı Zilka'de, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 580

Tarih : 20 Zilhicce 1135

Konu : *Tiflis Kalesi'nin muhâfazası*

Özet : *Diyarbakir livâlarının alaybeylerinin Tiflis Kalesi muhâfazasında Ahmed Paşa'nın emir ve komutasında hareket etmelerinin istenmesi*

Diyarbakir Eyâleti'nin elviye alaybeğilerine hüküm ki;

Tiflis Kal'ası feth-i cedîd olmağla muhâfazasında tekayyüd ve ihtimâm olunmak ehemmi me'hâmm-ı devlet-i aliyye ve elzem-i levâzım-ı saltanat-ı seniyyemden olup ve düstûr-ı mûkerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Diyarbakir vâlisi vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû kal'a-yı mezbûre muhâfazasına me'mur olmağla siz ki

mûmâ-ileyhimsiz siz dahi sancaklarınızın umûmen zu'ama ve erbâb-ı tîmârıyla vezîr-i müşârün-ileyh ile ma'an kal'a-yı mezbûra muhâfazasına me'mur ve ta'yîn olunmuşsuzdur imdi işbu emr-i şerîfi vâcibü'l imtisâlim () ile vüsûlüne me'mur olduğunuz üzre sancaklarınızın umûmen zu'ama ve erbâb-ı tîmârıyla Tiflis Kal'asında kalıp muhâfazasına kıyâm ve bi-avni'llâhi meliki'l-allâm kal'a-yı mezbûrenin hıfz ve hırâsetinde ve sâ'ir iktizâ eden hidemât-ı aliyemde vezîr-i müşârün-ileyhin re'y-i savâb-dâde üzre amel ve hareket edüp ser-i mû tehâvün ve tekâsülden her biriniz tehâşi ve tevakkî eylemeniz bâbında yazılmışdır.

Fi Evâsıt-ı Zilhicce, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 688

Tarih : 22 Zilhicce 1135

Konu : Seraskerlik ta'yini ve yetki alanı ve Revan Kalesi fethi

Özet : Azerbaycan tarafındaki Kızılbaş tâifesinin düzene sokulması, Tiflis Kalesi savunmasına ta'yin olunan Ahmed Paşa'nın idaresine Diyarbakır sancaklarıyla beraber Erzurum ve sancaklarının da verildiği ve Tiflis Kalesi'nin tertibi ve mühimmât eksiklerinin tamamlanması, Ahmed Paşa'nın Revan Kalesi'nin fethi konusunda Şirvan Kalesi muhâfazasındaki Mustafa Paşa ile haberleşmesi isteği.

Hâlâ Diyarbekir eyâletine mutasarrıf olup Revan cânibine me'mur olan asâkir-i zafer-me'serim seraskerim olan vezîrim Ahmed Paşa 'ya hüküm ki;

Bi-hamdi'llâhi te'âlâ a'dâ-i-ekser ashâb-ı seyyidü'l-kevneyn ve seyyâb-ı(?) şeyheyn ve zi'n-nûreyn olan revâfız-ı Kızılbaş-ı bed'-ma'âşın hazî ve hüsrân ve miknet ve hazelân-ı dünyevîleri mütehakkık ve nümâyân ve fi'l-asl mezbûrlar ile musâlaha dahi sahîh olmayıp tâ'ife-i merkûmeden rafz u ilhâd ve bağı u inâdda ısrâr eden ricâlin katilleri ve nisvân ve sibyanlarının seby ü istirkâkları meşrû' olduğuna münâsib ve meşrûh iki kıt'a fetâvâ-yı şerîfe vermekle bundan sonra tevakkuf ve terâhî olunmayıp mukaddemâ nice sinîn ve dühûr-ı memâlik-i mahrûse-i hâkâniyyem nizâmında muntazam iken ba'zı avârız ve illet tatarruku ile tâife-i merkûmenin dest-i nuhuset-i peyvestlerine giriftâr ve ba'dehû müsâleme-i fâside bahânesi ve seferler gâ'ilesiyle bu

ana dek nez' ve tahlis olunmayan memleket Azerbaycan ve sa'ir hudud ve memalik masunu'l mesalik iskenderaneme karib olup henuz Mahmud Han tasarrufuna dâhil olmayan mahallerin zabt ve teshiri için Bagdad ve Van ve Erzurum taraflarından tertibi uhbe ve atad ve bas ve tesyir-i ecnad-ı zafer-i'tiyad olunmasi vuzerâ-yı izam ve ulemâ-yı kiram ve a'yan-ı ricâl-i devlet-i aliyyem ve kapum kullari zabitan ve sa'ir hayr-hâhân-ı saltanat-ı seniyyem olan erbâb-ı istişare bi'l-ittifak istikrar ve ittifak-ârâ ile dustur-ı mükerrrem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem Bagdad vâlisi vezirim Hasan Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü tertib eylediği asâkir ile Kirmanşah ve Hamedan üzerine ve dustur-ı mükerrrem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem Van Eyâleti vezirim Abdullah Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü Tebriz üzerine ve dustur-ı mükerrrem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum Eyâleti'ne mutasarrıf olan vezirim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü dahi Tiflis Eyâleti teshirinden sonra Revan üzerine me'mur ve ma'iyetine ta'yin olunan emirü'l-ümerâi'l-kiram Çıldır beylerbeyiisi İshak Paşa -dâme meâliyahü ve Sivas beylerbeyisi Reşvanzâde Seyyid Mahmud -dâme ikbâlehü mefâhirü'l-ümerâi'l-kiram Erzurum ve Çıldır eyâletlerinin hükümeti ve elviye [mutasarrıfları -dâme izzühüm mükemmel müretteb kapulari halki ile Erzurum ve Çıldır ve Sivas ve Maraş eyâletlerinin elviye] alaybegileri umûmen zu'ama ve erbâb-ı tîmârınızla ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve cebeci ve topçu ve top arabacılarından ve sa'irlerinden dahi ta'yin olunan tarafeyn-i asâkir-i zafer-me'sere serasker nasb ve ta'yin ve emrine takvîyet için ba'zı eyâletlerin cebe defterleri dahi defterhâne-i âmireden ihrâc ve tarafına irsâl ve kânûn-ı tevcîhâtı müştemil emr-i şerîfimle mahlûl olan ze'âmet ve tîmâr tevcîhine izn ve ruhsat-ı hümâyûnum erzânî ve reis ve defterdâr vekilleri ta'yin ve irsâl ve mühimmât-ı cebehâne ve sa'ir udde ve atad ve levâzım-ı mühimmât ve tetimmât-ı seferiye tertib ve tekmil ve sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin kapun halkı ve eyâlet-i Diyarbekir'in hükümet-i elviye mutasarrıfları ve elviye alaybegileriyle Tiflis Kal'ası muhâfazasına ta'yin olunmuş idin lâkin Erzurum vâlisi vezir müşârün-ileyhin ba'zı taksîrâtı ve mesleki savâbdan münharif harekâtı zâhir ve bu emr-i hatîr-i devlet-i aliyyemin ecell-i umûr-ı aliyye ve a'zam-ı şuûn-ı sâmiyesinden olmağla vuzerâ-yı izâmımdan bu mühîm hatîri takallüd ve ta'ahhüd edenden elyak ve uhrâ olduğu üzre her hâlde basîret ve intibâh üzre hareket ve i'mâl fikr ve revîyyet ve sîdk-ı niyyet ile lâyıq-ı devlet-i aliyye ve sezâvar-i namus-ı saltanat-ı seniyyem olur âsâr-ı cemîle vücûda getirmen için terk-i asâyîş ve râhat ile bezl-i vüs' u kudret

eylemen melhûz ve matlûb olup ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin vüzerâ-yı devlet-i aliyyemin erşed ve sadâkat-güzârı ve vükelâ-yı saltanatı seniyyemin müdebbir ve kâr-güzârı ve hamiyet-şi'ârı olmanla senden her vecihle şâyeste-i dîn-i devlet-i aliyye ve sezâvâr-ı şân-ı saltanat-ı seniyyem olur hidemât-ı mebrûre ve mesâî-i meşkûre me'mûl-ı tâb-ı hatîr-i safâ tahmîr-i pâdişâhânem olmağla Revan üzerine me'mur ve Erzurum vâlisi vezîr-i müşârün-ileyh kapusu halkı ve eyâlet-i Erzurum'un hükûmet ve elviye-i mutasarrıfları ve elviye alaybeğileri ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmârıyla Tiflis Kal'ası muhâfazasına me'mur ve ta'yîn olunup ve mîrî mirân-ı mûmâ-ileyhimâ ve Diyarbekir ve Çıldır eyâletlerinin hükûmet ve elviye mutasarrıfları yine mükemmel kapuları halkı ile ve Erzurum'dan mâ'adâ me'serü'z-zikr eyâletlerin elviye alaybeğileri umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmârlarıyla ve dergâh-ı muallâm yeniçerileri ve cebeci ve topçu ve top arabacılarından zâbitleri ve defterdâr ve reîsü'l-küttâb u killeri ve sâ'ir tavâif-i asâkir-i zâbitleri bi'l-cümle neferât ve adamları ve takımlarıyla senin yanına me'mûr ve sen cümlelerin üzerine serasker nasb ve ta'yîn olunmağla şânına terfî ve emrine takvîyet mukaddemâ vezîr-i müşârün-ileyhe ısdâr ve irsâl olunan kânûn-ı tevcîhâtı müştemil emr-i şerîfim mücebince mahlûl olan ze'âmet ve tîmârların tevcîhine ve tuğrâna sana dahi izn ve ruhsat-ı hümâyûnum erzânî kılınup ve hakkında evfâ cihântâb-ı inâyet-i şahânem ifk-ı mekârim hidivânemden şâyân ve kulzûm-ı bi-gerân-ı avâtîf hüsrevânıma mevc-endâz berrü ihsân olup hassaten hila'-ı fâhire-i pâdişâhânemden sana semmûr-ı fâizü's-sürûra kaplu bir sevb-i hil'ât-ı mûris-i behcet-i hakânî i'tâ-yı mülûkânem olmağla () ile irsâl olunmuştur imdi işbu emr-i şerîfimle vüsûlünde inâyet ve ihsân hümâyûnum olan halvet-i fâhire ve kisve-i bâhiremi merâsim-i ta'zîm ve tebcîl ile istikbâl ve telsîm ve takbîl ve dûş ile hamiyet-perverine zîb ve zîver ve izhâr-ı mübâhât ve mufâharet-i evfer eyledikten sonra bu emr-i şerîf-i celîlü'l kadîrim rüesâ-i zâbitan-ı asâkir-i nusret-mezâhir muvâcehelerinde hatm ve kırâet ve mazmûn-ı münîfini cümleye i'lân ve işâ'at ve Erzurum vâlisi vezîr-i müşârün-ileyh me'mur olduğu üzere mükemmel ve müretteb kapusu halkı ve eyâletiniz hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve elviye alaybeğileri ve bi'l-cümle zu'amâ ve erbâb-ı tîmârıyla Tiflis Kal'ası muhâfazasına idhâl ve ikâmet ve eyâlet-i Tiflis'in kâffe-i umûruna dahi vech üzere hüsn-i nizâm verdikten sonra sen ma'iyetine me'mur olan tavâif-i asâkirin cümlesini ve tertîb olunan udde ve atâd ve cebehâne ve mühimmât ve sâ'ir levâzım ve tetimmât-ı seferiyeyi tertîb ve takımlarıyla yanına istishâb ve cümle ile mu'âmele-i mehâmmle ve ittihâd ve ittifâk-ı

kulûb ile bir gün akdem savb-ı Revan'a müteveccih ve revân olup izhâr ı mezîd-i haşmet ve şükûh ve cemiyet-i cünûd-eşbâh ile Revan Kal'asına varup ahâlîsini taraf-ı devlet-i aliyyeme hüsn-i i'tâ'ate da'vet ve tergîb ve teşvîk eylesesin eğer itâ'ati kabûl ile kal'a-yı Revanı bi't-tav'î ve'r-rızâ ve teslîm ederlerse aman verip emlâk ve emvâl ve eşyâlarını yedlerine ibkâ ve kal'a-yı merkûmeyi taraf-ı devlet-i aliyyemden zabt ve derûnuna iktizâsı mikdârı asker vaz' ve ber-vech-i enseb nizâmı tetmîm ve tekml olunmak üzere Der-i devlet-medârıma arz eylesesin ve eğer âdem-i itâ'at ile izhâr huşûnet iderler ise bi te'yîdi'llâhi te'âlâ verilen fetvâ-yı şerîfe mücebince tâ'ife-i kızılbaşı rafz u ilhâd ve bağy u inâdda ısdâr iden ricâlini mukâtele ile kahr u tedmîr nisvân ve sıbyânlarını esir ve seby ve kal'a-ı Revan'ı unveten zabt ve teshîr ve bi-lutfi'llâhi'l-meliki'l-kadîr feth ve teshîrini arz ve tebşîr ile senden me'mûl hümâyûn-ı pâdişâhânem olduğu üzere me'ser-i cemîle ve mesâî-i cezîle vücûda getiresin bu gûne müsâ'id istihsâl-i emânı ve âyâl olan eyyâm-ı hayr-encâmda sa'y-ı ikdâmda taksîrin meâlî takvîyet-i vakt ile te'essüf ve melâlden gayrı olmadığı zâhir olmağla sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin senin re'y ve tedbîr ve ihtimâm ve sa'yde terâhî ve taksîr etmeyeceğine hüsn-i i'timâd-ı hümâyûnum olduğuna binâen bu mühimm-i hatîr senin uhde-yi ihtimâmına taklîd ve takrîr ve sana emrinde kemâl-i istiklâl ve re'yinde mezîd-i istibdâd ve her vechle ruhsat-ı hümâyûn-ı pâdişâhânem erzânî kılınmağla zinhâr takvîyet-i vakt eylemeyip gerek memleket-i Tiflis'in tertîb-i esbâb-ı hüsn-i nizâmında ve gerek itmâm-ı hüsn-i nizâmından sonra sür'at ve isti'câl üzere hareket ve ala-eyyi-hâl bir gün evvel savb-ı me'mura azîmet ve bi-tevfiki'llâhi te'âlâ bu emr-i mühimde kemâl-i ittifâk üzere amel ve hareket ile karîben kal'a-yı merkûmenin fethi ve teshîri tebşîri ile senin ve ma'iyetine me'mûr olanların re'yine muvâfakat ve emrine mutâbe'at ile sa'y-ı cemile zuhûr edenlerin mesâ'î-i cemîleleri mebrûr ve meşkûr olmağla bezl-i tab u tevân ve sen ki mûmâ-ileyhim beylerbeyileri ve hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve sâ'ir rüesâ ve asâkir ve dergâh-ı muallâm yeniçerileri ve cebecileri ve topçuları ve top arabacıları ve sâ'ir tevâif-i asâkir-i zâbitânı ve elviye alaybeğilerisiz vezîr-i müşârûn-ileyhi taraf-ı hümâyûn-ı pâdişâhânemden üzerinize serasker ve hakkınızda şükr ve şikâyetini müsemmir ve mü'essir bilip emrine mutâbe'at ve re'yine murâfakat eyleyüp ser-i mû muhâlefetten begâyet mücânebet eylesesiz ve sen ki serasker-i mükerrerim olan vezîr-i müşârûn-ileyhsin emrinde her vechle müstakil olmanla re'y-i savâb-dîdene muhâlefet ve emrine adem-i itâ'atları zâhir olanları Der-i devlet-medârıma arza tevkîd eylemeyip tedbîr ve

terhîd ve azli iktizâ edenleri azl ve yerine müstahikini nasb ve emrine mutab‘at ve re’y-i savâb-dîdene muvâfakat üzere olanlara ala-kadr-i ve rahatihim iğzâz ve ikrâm ve uğûr-ı dîn ü devlet-i aliyemde ikrâm-ı pâdişâhâneme müstehak olacak mesâ‘î-i cemîlesi zuhûr edenleri avâtıf-ı aliyeye-i pâdişâhânemden hâl ve şânına göre muktezîyyü'l-merâm olmasıçün Der-i devlet-medârıma arz ve i‘lâm ve düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Şirvan tarafına me‘mûr olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû ve cenab-ı imaretma‘ab eyâlet-nisâb saâdet iktisâb hâlâ ber-vech-i ocaklık Şirvan hânı olan el-Hâc Davud Han -dâmet me‘âliyhû ile dahi mükâtebe ve mürâsele ile istitlâ‘-ı ahvâl ve iskân-ı mürettebe iktizâ eden umûr ve husûslarda mu‘âvenet ve muzâheret ve her husûsda merdâne ve müdebbirâne ve kerîmâne hareket ile mezbûr mastûr sahâifî a‘sâr ve a‘vâm olmağa şâyân-ı âsâr-ı celîl-i kadr vücûda getirmene cidd-i tâm ve ziyâde ikdâm ve ihtimâm eylemen bâbında şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûn şevket-makrûn mücebince fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fi 22 Zilhicce, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 690

Tarih : 30 Zilhicce 1135

Konu : *Mutasarrıflık tevcîhi*

Özet : *Ahmed Paşa'nın Tiflis Eyaleti'ne mutasarrıf olarak tevcîhi*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan tarafına me‘mûr asâkir-i zafer me‘serim seraskerim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen vüzerâ-yı izâmımın şecî‘ ve nâmdârı ve vükelâ-yı kirâmımın müdebbir ve kâr-güzârı olup her vecihle müstehakk-ı atıfet-i şâhâne ve sezâvâr-ı enzâr-ı inâyet-i pâdişâhânem olduğundan gayri me‘mur olduğun hidemât-ı aliyemin edâ ve temşiyetinde hâl ü şânına terfi‘ ve takviyyet için neyyir-i atûfet-i şâhânem lem‘ân ve ummân-i bî-kerân-ı re‘fet-i hidîvânem feyzân edüp Tiflis Eyâleti işbu bin yüz otuz beş senesi Zi'l-hiccesinin on dokuzuncu gününden ber-vech-i zamîme sana tevcîh ve inâyet-i hümâyûn-ı mülûkânem olmağla i‘lâm için () ta‘yîn ve irsâl olunmuştur. Buyurdum ki sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mucibince Tiflis Eyaleti'ne ber-vech-i zamîme sen

mutasarrıf olup zabt u rabtında ve sükkân-ı vilâyet ve kuttân-ı memleketin ve re'âyâ ve berâyânın himâyet ve sıyânetlerinde ve sâ'ir fermân-ı hümâyûnum olan umûr ve husûsların temşiyet ve icrâ ve tekmîl ve edâsında ihtimâm u dikkat eyleyesin deyu yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zilhicce, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 691

Tarih : 30 Zilhicce 1135

Konu : *Muhammed Kulu Han'ın emvâl ve eşyası.*

Özet : *Firâr eden Muhammed Kulu Han'ın emvâl ve eşyasının zayi ve telef edilmeden sayılıp mühürlenerek muhâfaza edilmesi ve defterinin Dersââdet'e gönderilmesi.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan tarafına me'mûr olan asâkir-i zafer me'serim seraskerim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Bundan akdem me'asker-i zafer (...) terk ve firâr eden Muhammed Kulu Han'ın emvâl ve eşyâsı bir mahall-i mahsûsda memhûren hıfz olunduğu düstûr-i mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem sâbıkâ seraskerim olup hâlâ Tiflis Kal'ası muhâfazasında me'mur olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü tarafından arz ve inhâ olunmağla zikr olunan emvâl ve eşyânın a'dâd ve ecnâs ve keyfiyyet ve kemiyyetleri sıhhati üzere ma'lûm-ı hümâyûnum olmak mühim ve muktezî ve hâlâ seraskerlik uhde-i ihtimâmına tefvîz ve taklîd olunmağın işbu emr-i şerîfimle seraskerliğin fermân-ı âlişânı varup sana vüsûl olduğu gün te'hîr ve tevakkuf eylemeyüp mezkûr Muhammed Kulu Han'ın emvâl ve eşyâsını tefahhus ve bir habbesi ketm ve ihfâ ve zâyi' ve telef olmamak üzere kemâl mertebe tettebbu' ve tekayyüd ve taharrî ile her ne mahalde ise cümlesini zuhûra getirüp () ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve defter ve yine memhûren hıfz ve keyfiyyeti defteriyle Der-i devlet-medârıma arz ve i'lâm eyleyüp lâkin bu husûsda (...) tesâmüh ve tekâsül ve âdem-i tekayyüd ile bir hilâli ketm ve ihfâ olunmaktan be-gâyet hazer olunmak bâbında fermân-ı âli-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Zilhicce, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 692

Tarih : 30 Zilhicce 1135

Konu : *Seraskerlik yazışmaların toplanması*

Özet : *Tiflis muhafızı İbrahim Paşa'ya seraskerliği müddetinde gönderilen emirler, mektûblar ve kaimelerin toplanarak Dersaâdet'e gönderilmesi gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mûr olan asâkir-i zafer me'serim seraskerim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum vâlisi olup Tiflis muhâfızı olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûya ibtidâ-i seraskerliğinden azli vaktine gelince Der-i devlet-medârımdan ısdâr ve irsâl olunan evâmir-i şerîfe ve mekâtib ve kavâim-i sadr-ı a'zamî bi'l-cümle Der-i devlet-medârıma irsâl ve îsâl olunmak muktezî olmağla emr-i şerîfim ile vüsûlünde vezîr-i müşârün-ileyhe ibtidâ-i seraskerliğinden azli vaktine gelince Der-i devlet-medârımdan irsâl olunan evâmir-i şerîfe ve mekâtib ve kavâim-i sadr-ı a'zamîyi bi'l-cümle kendiden talep ve ahz ve der-kîse eyleyüp memhûren Der-i devlet-medârıma irsâl ve îsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki;

Fî Evâhir-i Zilhicce, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 693

Tarih : 22 Zilhicce 1135

Konu : *Tiflis hanının faaliyetlerinin önlenmesi*

Özet : *Ahmed Paşa tarafından, Eski Tiflis Hanı Vahtan, oğlu Şehnuvaz ile kardeşi Lespehan'ın bölgede çıkardıkları fesâdı önlemek için gereken tedbirlerin alınması.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mûr olan asâkir-i zafer me'serim seraskerim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sâbika Tiflis hânı olan Vahtan ve oğlu Şehnuvâz ve karındaşı Lespehan bundan akdem taraf-ı devlet-i aliyyeme arz-ı itâ'at ve inkıyâd eylemeleriyle kendülere ve mâllarına ta'arruz olunmayıp re'y ve emân verilmiş iken mesfûr Vahtan aslında bir muhîn-i dîn muhayyel-i bed'-âyin olup mukaddemâ dahi nicenize hîle ve hıyâneti zâhir olup mekr ve hîle ve hıyâneti âdet-i müstemiresi olduğundan nâşî hâlâ yine kendi hâlinde ve hüsn-i itâ'atte sâbit olmayıp oğlu ve karındaşı ve kendi tarafında olan ba'zı melâ'in ile yek-dil ve yek-cihet ve hufyeten ba'zı erâzil ve eşhâsı fitne ve fesâda tahrîk ve ikâ'-ı ihtilâle sâ'î oldukları zâhir ve mütehakkık olmağla mesfûrların def' ü ref'i mekr ve ihtilâlleri için ahz ve hapisleri elzem gelmekle sen ki seraskerim vezîr-i müşârün-ileyhsin mesfûrları ve sâ'ir kendileriyle tahrîk-i fitnede yek-dil olmağla ahz u hapisleri lâzım gelenleri ahz u hapis ile Şehnuvâz'ın izâle-i vücûdları pek mühim ve muktezî olur ise Der-i devlet-medârıma arz ve i'lâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdu ki.

Fi 22 Zilhicce, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 694

Tarih : 22 Zilhicce 1135

Konu : Zarar tahsîli

Özet : *Kâhta Sancağı'nın Muhammed Kulu Han'a ocaklık olarak verildiği ve Kâhta Sancağı'nda esir edilenlerin salıverilmesi ile yağma edilen emvâl ve eşyalarının sahiplerine teslim edilmesi.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mûr asâkir-i zafer me'serim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Emîr'ül ümerâi'l-kirâm Muhammed Kulu Hân -dâme ikbâlehûnun kadîmden ocaklığı olmağla yine kemâ-kân ber-vech-i ocaklık taraf-ı saltanat-ı seniyyemden ibkâ kılınan Kâhta Sancağı'ndan seby ü istirkâk olunanların ıtlâkları bi nehb u gâret olunan emvâl ve eşyâlarının tahsîli ve ashâbına red ü teslim emri lâzım ve hatb-ı mütehattim

olmağla işbu emr-i şerîfim () ile vüsûlünde livâ-i mezbûrdan seby ü istirkâk olunanlar her kimin yerlerinde bulunurlar ise itlâk ve gâret olunan emvâl ve eşyâların dahi tekayyüd ve ihtimâm ile bi't-tamâm tahsîl ve ashâbına red ü teslîm ve merkûmların ba'de'l-ıtlâk yanlarına mu'teber adamlar ta'yîn ve yerlerine yurdlarına îsâl ve îvâ eyleyüp bu husûsta ihmâl ve müsâmahaya cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fi 22 Zilhicce, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 695

Tarih : 22 Zilhicce 1135

Konu : *Zâhire temini*

Özet : *Ahmed Paşa'nın Tiflis Kalesi muhâfazasına me'mur tayin edildiği ve Vezîr İbrahim Paşa'nın zimmetindeki mal-ı mîrînin tahsîl edilerek Tiflis Kalesi'nin tayinâtları için zâhire te'min edilmesi gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mûr asâkir-i zafer me'serim seraskerim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem sâbık serasker olup hâlâ Tiflis Kal'ası muhâfazasına me'mûr olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun seraskerliği müddetinde emvâl-i mîrîyyeden makbûzat masrûfâtının hesâb ve kitâbı görülüp zimmetinde îcâb eden mâl-ı mîrînin cânib-i mîrî için ahz u kabzı mühim ve muktezî olmağla işbu emr-i şerîfim () ile vüsûlünde vezîr-i müşârün-ileyhin mîrîden makbûzâtı ne mikdârdır masrûfatı ne mikdâra bâliğ olur ve ne mahalle harç ve sarf olunmuştur beyhûde mahalle harç ve sarf ile itlâf ve izâ'at olunan mâlî hesâba idhâl ile mîrîye gadr olunmaktan tehâşî olmak üzere kemâl-i takayyud ve teharrî ile mâl-ı mîrîyi sıyânet ederek müfredât defteri üzere yerli yerinde muhâsebesini görüp zimmetinde îcâb eden mâl-ı mîrî kendüden mîrî için bi't-tamâm tahsîl ve Tiflis Kal'ası ve tayinât-ı asâkir için kifâyet mikdârı zehâyirin vakt ü zamânıyla tedârik ve cem' iddihârına ihtimâm olunmak emr-i elzem ve hatb-ı lâbûd ve mütehattim olmağla bu husûs için dahi ziyâde takayyud ve ihtimâm ve münâsib olan mahallerden harc-ı cârîleri

üzre kifâyet mikdârı zehâyir iştirâ ve cem‘ ve der-anbar ve lâkin narh-ı cârîsinden ziyâde itlâf-ı mâl-ı mîrî olunmamak üzere takayyud ve her hâlde mâl-ı mîrîyi sıyânette ve gâyet ihtimâm eylemen bâbında fermân-ı âlîşân sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fi 22 Zilhicce, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 696

Tarih : 22 Zilhicce 1135

Konu : *Kışlak yeri ta'yini*

Özet : *Ahmed Paşa'nın ordusunu Tiflis, Ahışa, Kars veya Arpaçayı'ndan uygun gördüğü birinde kışlaması gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me‘mur olan asâkir-i zafer-me’ser vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin me‘mûr olduğu umûr ve husûsların bi-avni'llâhi te‘âlâ ithâmıyla avdetinde mâ’iyetinde olan asâkir- i fevz-me’ser ile Tiflis yâhud Ahışa yâhud Kars yâhud Arpaçayı nâm mahallerden birisinde kışlamasına ma‘kûl ve münâsib olmağla ol mahallerden her kangısında kışlamak ma‘kûl ve münâsib ise şimdiden tasmîm ve bi-lütfi'llâhi te‘âlâ itmâm-ı maslahat ile avdet vakti geldikde mâ’iyetinde olan askerden bir ferdin âhar mahalle gitmesine ruhsat ve müsâ‘ade göstermeyip zikr olunan mahallerden her kangısında kışlaman ma‘kûl ve münâsib ise mecmu‘-ı mâ’iyetinde olan asker ile ol mahalle varup herkese vech-i münâsibi üzere kışla ta’yîn ve kışlayup hilâfına rızâ ve cevâz göstermemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki

Fi 22 Zilhicce, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 697

Tarih : 22 Zilhicce 1135

Konu : *Görevlendirme*

Özet : *Tiflis'in fethi sonrası Ahmed Paşa'nın Şehnuvaz İbrahim Paşa'nın emrine girmesi.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mur olan tavâif-i asâkire seraskerim olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Memleket-i Tiflis feth-i cedîd olmağla nizâm-ı umûru tertîb ve tekmîl olununcaya dek i'timâd hâsıl olan ve inşâllahü te'âlâ ba'de tekmîl intizâm merâmında müsâ'ade-i hümâyûn-ı pâdişâhânem erzânî kılınmak üzere emîrû'l-ümerâi'l-kirâmdan Şehnuvaz İbrahim Paşa'nın alâ-tarîki'r-rehin mu'asker-i zafer-rehberde alikonulması muktezî olunmuş sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mûmâ-ileyh Şehnuvaz İbrahim Paşa'ya rehin olmak üzere muasker-i zafer-me'serde alıkoman bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki

Fi 22 Zilhicce, sene [1]135

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 705

Tarih : 10 Muharrem 1136

Konu : *Rumeli Beylerbeyi'nin Kâhta'daki mal varlığının teslimi*

Özet : *Rumeli Beylerbeyi Mehmed Kulu(?) Paşa'nın Kâhta tarafında kalan mal varlığının Diyarbekir Vâlisi Ahmed Paşa'nın kontrolünde Mehmed Paşa'ya teslîm edilmesi.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mûr olan asâkir-i zafer me'serim serasker hamiyet-perverim olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm hâlâ Rumeli Beylerbeyiliği pâyesiyle ber-vech-i arpalık Kâhta Sancağı'na mutasarrıf olan Mehmed Kulu(?) Paşa -dâmet me'aliyehunun ol tarafta bıraktığı emvâl ve eşyası tefahhus ve bir habbesi ketm ve ihfâ olunmamak üzere zuhûra getirülüp tahrîr ve defter ve memhûren hıfz ve defteri Der-i devlet-medârıma irsâl olunmak üzere bundan akdem sana emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuş idi mîr-imîrân mûmâ-ileyhin emvâl ve eşyası kendüye red ü teslîm ve te'lîf bâbıyla yanına getürdülüp iktizâ eden hidemât-ı aliyyede i'mâl ve istihdâm olunması istihsân olunduğu tarafından arz ve inhâ olunmağla arz ve i'lâmın üzere mîr-imîrân mûmâ-ileyhin emvâl ve

eşyâsı her ne mahalde ise bi'l-cümle zuhûra getirüp geri kendüye bi't-tamâm red ü teslîm ve kendüsünü yanına getürdüp iktizâ eden hidemât-ı aliyyemde re'y-i savâb-dâden üzre i'mâl ve istihdâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Fi Evâil-i Muharrem, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 706

Tarih : 10 Muharrem 1136

Konu : *Mâl-i mîrî zabtı*

Özet : *Ahmed Paşa tarafından sâbık Vezîr İbrahim Paşa'nın Kabakbalı(?) Nahiyesi cizyesinden, zimmetinde olan mal-ı mîrînin hesab edilmesi, teftîşi ve tahsîl edilmesi.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan tarafına me'mûr olan asâkir-i zafer me'serim serasker hamıyyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Mukaddemâ düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem serasker sâbık vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû tarafından Kıkılı(?) Nâhiyesi'ne ta'yîn olunan adam cizye ve sâ'ir hukûk ve rusûmu ahz u kabz ve henüz zimmetinde kalıp merkûmun nâhiye-i mezbûreden makbûzâtı mîrî olmağla mahallinden teftîş ve tefahhus ve hesâb ve kitâbı görölüp zimmetinde olan mâl-ı mîrî tahsîl olunmak muktezî olmağla işbu emr-i şerîfim () ile vüsûlünde mezbûru ahz ve nâhiye-i merkûmeden makbûzâtı bir hoşça teftîş ve tefahhus ve zimmetinde olan mâl-ı mîrîyi hitâm-ı mîrî için tahsîl ol tarafta muktezî olan masârıfa harç ve sarf olunmak bâbında fermân-ı âlîşân yazılmışdır

Fi Evâil-i Muharrem, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 707

Tarih : 10 Muharrem 1136

Konu : *Asker sevki / görevlendirme.*

Özet : *Diyarbakir'deki liva mutasarrıflarının hükümet ve sancaklarında ibka edildiği ve ma'ıyyetlerindeki adamları arttırıp silahla donattıktan sonra Serasker Ahmed Paşa'nın emri altında hareket etmelerinin istenmesi.*

Diyarbakir Eyâleti'nde vâki hükümet ve elviye mutasarrıflarına hüküm ki;

Siz ki mûmâ-ileyhimsiz izhâr-ı gayret ve hamiyet ile me'mûr olduğunuz hidemât-ı aliyemde düstûr-ı mûkerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Diyarbakır Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan cânibine me'mûr olan asâkir-i zafer me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun re'y-i savâb-dîde üzre amel ve harekette mezîd-i ihtimâm ve dikkatiniz serasker-i müşârün-ileyh tarafından i'lâm ve müşârün-ileyhin hakkınızda olan arzu inhâ ve şükr ü şikâyeti müsmir ve müessir olmağla avâtıf-ı aliyeye-i hüsrevânemden üzerlerinizde olan hükümet ve sancaklarınız kemâ-kân her birinize başka başka evâmir-i aliyem ile ve mukarrer kılınup size teslîm olunmak üzre müşârün-ileyh tarafına irsâl olunmuştur imdî işbu emr-i şerîfim () ile vüsûlünde her birinize müşârün-ileyh tarafından hükümet ve sancaklarınızın ibkâ ve mukarreri evâmir-i şerîfesi teslîm olundukda alup adamlarınızı tevfir ve kapularınız halkını tekâmîl ve teksîr ile me'mûr olduğunuz hidemât-ı hümâyûnumda seraskerim vezîr-i müşârün-ileyhin re'y-i savâb-dîde üzre amel ve hareket ve hidemât-ı mebrûre ve mesâî-i meşkûre vücûda getirmeğe ihtimâm ve dikkat eyleyüp zerre kadar hilâfına rızâ ve cevâz göstermemeniz bâbında fermân-ı âlîşân yazılmışdır.

Fi Evâil-i Muharrem, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 708

Tarih : 10 Muharrem 1136

Konu : İskân

Özet : *Ahmed Paşa'nın Rakka'ya iskân olunan bazı ekrâd tâifeleriyle Tiflis seferinden sonra ilgilenmesi.*

Diyarbakir vâlisi olup Tiflis muhâfızı olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Bundan akdem Rakka'ya iskânları fermân olunan Millü ekrâdı mülhakâtından Cemaleddinli Yaşaroğlu Yusuf sâbık Rakka vâlisi müteveffâ Ali Paşa zamanında Rakka'dan firâr ve senin emr-i şerîfimle Rakka'ya iskân eylediğin Zirki ekrâdından Hikermelü(?) Mustafa ve İsmail me'mur olduğun Tiflis seferine azîmetinden sonra Millü ile muhârebe ve firâr ve gelüp Van ve Erzurum câniblerine yaylağa çıkup [.....]

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 709

Tarih : 10 Muharrem 1136

Konu : *İskândan affetme*

Özet : *Rakka'ya iskânları istenen ekrâd tâifesinin iskânlarının affedildiği ve Diyarbakır tarafına yerleşmelerine izin verildiği.*

Diyarbakır vâlisi olup Tiflis muhâfızı olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bundan akdem Rakka'ya iskânları fermânım olan Millü ekrâdı mülhakâtından Cemaleddinli Yaşaroğlu Yusuf ile Zirki Ekrâdından Hikermelü(?) Mustafa ve İsmail'in kendileri atlılarıyla yanında bulunmak ve evleri Diyarbakır tarafına gitmek üzere iskândan isti'fâ eylediğini hâlâ tarafından arz ve kâimenle Der-i devlet-medârım i'lâm eylemekle vech-i meşrûh üzere mezbûrların iskândan afvlarına müsâ'ade-i hümayûnum erzânî kılınmıştır imdi vech-i meşrûh üzere mezkûrların kendüleri atlılarıyla yanında bulunmak ve evleri Diyarbakır tarafına gitmek üzere Rakka'ya iskândan afv olunmalarıyla fîmâ-ba'd iskân teklîfi ile mezbûrlara tarafından ve âhardan bir ferde ta'addî ettirmemek bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fi Evâil-i Muharrem, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 711

Tarih : 10 Muharrem 1136

Konu : *Revan Kalesi'nin fetih hazırlıkları*

Özet : *Kirmanşah, Tebriz ve Revan üzerine yapılacak sefer öncesinde Erzincan tarafındaki kızılbaş tâifesi'nin itaat altına alınması ve Ahmed Paşa tarafından Revan Kalesi'nin kış gelmeden alınması isteği.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan üzerine me‘mur olan asâkir-i zafer me‘serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Tâ'ife-i kızılbaş-ı bed'-maâşın dâr ve diyârlarına hücûm ve bağı u inâd ve rafz ve ilhâdda isrâr eden ricâlinin katlleri(?) nisvân ve sıbyânlarının seby ü istirkâkı meşrûh olduğuna bundan akdem verilen iki kıt'a mufassal ve meşrûh fetvâ-yı şerîfe mücebinece Kirmanşah ve Tebriz ve Revan üzerlerine üç taraftan birden hücûm ve bilâd-ı mezkûre ve Azerbaycan ve sâ'ir hudûd-ı memâlik-i mahrûseme karîb olup henüz Mahmud Han tasarrufuna dâhil olmayan mahaller taraf-ı devlet-i aliyyemden zabt ve teshîr olunmağa ikdâm ve ihtimâm olunmasını vüzerâ ve ulema-yı kirâm ve a'yân-ı ricâl-i devlet-i aliyye ve sâ'ir hayr-hâhân-ı saltanat-ı seniyyem bi'l-ittifâk istihsân ve istisvâb etmeleriyle düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Bağdad vâlisi vezîrim Hasan Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû Kirmanşâhân ve Hemedan üzerine ve düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Van vâlisi vezîrim Abdullah Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû Tebriz üzerine evâmir-i şerîfem ile me‘mur oldukları bundan akdem sana devlet-i aliyyemin ecell-i umûr ve a'zam-ı meş'ûnundan olan Revan cânibi seraskerliği taklîdi ile ısdâr ve irsâl olunan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla mu'anven mufassal ve meşrûh emr-i şerîfde ifâde ve iş'âr ve Tiflis'in hüsn-nizâm-ı umûru hitâm-pezîr oldukda sen dahi meks ü tevakkuf eylemeyüp savb-ı me'mura azîmet eylemen husûsu mufassalan tavsiye ve tenbîh-i hümâyûn-ı pâdişâhânem olmuş idi el-hâletü hâzihi Bağdat vâlisi vezîrim müşârün-ileyh mâh-ı Zilhicce'nin onuncu gününde hareket ve savb-ı me'mura azîmet eylediğini mektûb ve kâimesiyle Der-i devlet-medârıma arz ve inbâ Tebriz ve Revan üzerlerine dahi bu esnâda azîmet olunması enseb ve evlâ olduğunu i'lâm ve inhâ etmekle Van vâlisi vezîr-i müşârün-ileyh dahi bir gün akdem mahall-i me'mura azîmet eylemesi için tekrâr tenbîh ve te'kîdi müştemil emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunup ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Der-i devlet-medârıma irsâl eylediğin kâ'imende tahrîr olunan Moskovlu mükâlemesi husûsu ancak Bahr-ı Hazar sevâhilinde vâki mahaller için olmağla senin me'mur olduğun Revan tarafına şurût-ı mükâlemenin kat'a ta'alluku olmayıp ve hâlâ Bağdad vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhin asker-i firâvân ile Kirmanşâhân ve Hamedan üzerlerine azîmet ve hücûm-ı delîrânesi

dağdağa-fermâ-yı memâlik-i İran (...) endâz kılup kızılbaşayan olacağı nümâyân olmağla bu vakitlerde senin dahi me‘mur olduğun Revan üzerine azîmetin tâ‘ife-i kızılbaşın teşebbüs-i umûr ve teferruk-ı cumhûruna bâ‘is ve eshel vecihle husûl-i merâma vesîle olacağı melhûz olmağın işbu emr-i şerîfim () ile vüsûl ve mazmûn-ı münîfi ma‘lûmun oldukda sen dahi izhâr-ı gayret ve himâyet ve iktizâsına göre hareket ve eğer şiddet-i şitâ hulûlüne dek Revan Kal‘asının zabt ve teshîrine dest-res mümkün ve cümle indinde müstahsen görülür ise takviyyet-i vakt eylemeyüp mukaddemâ sana ısdâr ve irsâl olunan emr-i şerîfim mücebince amel ve hareket ile şiddet-i şitâ hulûlünden mukaddem varup kal‘a-yı merkûmenin taraf-ı devlet-i aliyymenden zabt ve teshîrine bezl-i kudret ve sarf-ı miknet (...) hadd-i imkânda olduğu zâhir ve nümâyân olur ise askeri beyhûde (...) münâsib olan meşâda vüsûl (...) senden sadâkat ve istikâmet ile devlet-i aliyyme nâfi‘ olan umûrda sıdk-ı niyet-i kıyâm ve ikdâm ve ihtimâm eylemen me‘mûl ve matlûb olmağla senden melhûz olan rüşd ve kiyâset muktezâsınca ma‘kûl ve münâsib olan vecih üzre amel ve hareket ve mümkünü'l-husûl olan umûr-ı hayriyede tehâvün ve terâhiye rızâ ve cevâz göstermemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Fi Evâil-i Muharrem, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 714

Tarih : 10 Muharrem 1136

Konu : *Tiflis Kalesi'nin muhâfazası*

Özet : *Çıldır civârında bulunan beylerin Tiflis Kalesi'nin savunmasıyla görevlenderilen Erzurum vâlisi İbrahim Paşa'ya katılmaları gerektiği.*

Diyarbakir vâlisi olub Revan üzerine me‘mur-ı asâkir-i zafer-me‘serim serasker olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Emîrül-ümerâi'l-kirâm Çıldır Beylerbeyisi İshak Paşa edâmallâhü ve eyâlet askeri ile senki Tiflis muhâfazasına me‘mur için emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl ve düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâm-ı a'lem Erzurum vâlisi olub mukaddemâ emr-i şerîfim Tiflis muhâfazasına me‘mur olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhü te'ala

iclâl'ehu tevcîhiyle amel ve hareket etmesi (...) ki isâl olunmakla işbu emr-i şerîfim vusûlünde mîr-i mirân mûmâ-ileyh Tiflis Kal'ası muhâfazasına (...) ve eyâlet-i Çıldır'ın elviye mutasarrıfları ve elviye alaybeğileriyle umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr dahî mîr-i mirân mumâ-ileyhin yanına ta'yîn ve me'an muhâfaza hizmetinde kıyâm ve istihdâm itdirüb ve vezîr-i müşârün-ileyh tevcîh ile amel ve hareket itmesi makbûl ve münâsib ise âna göre tevcîh ve mîr-i mirân mûmâ-ileyhin yanına Tiflis muhâfazası için bir eyâlet askeri dahi ta'yîn olunmak münâsib olmağla Erzurum Eyâleti'nden hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve eyâlet askeri dahi Tiflis muhâfazası için mîr-i mirân mûmâ-ileyhin yanına ta'yîn olunmak makbûl ve münâsibdir yohsa onları kendü yanına istishâb ve Tiflis muhâfazası için âhir eyâlet askeri ta'yîn olunmak münâsibdir emrince makbûl ve münâsib ise âna göre iktizâsı üzre amel ve hareket eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fi Evâil-i Muharrem, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 720

Tarih : 20 Cemâziye'l-âhir 1136

Konu : Vergi

Özet : *Erzurum gümrüğü emini Osman Zîde ve defterdar vekili olan Seyyid Mahmud'dan, defter fazlası olan meblağın tahsîl edilmesi gerektiği.*

Diyârbekir vâlisi olup Revân cânibine memûr olan asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiye- perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya Hüküm ki;

Bundan mukaddem Erzurum vâlisi İbrahim Paşa Tiflis cânibine serasker ta'yîn olundukda Erzurum gümrüğü emîni vekili Osman -zîde mecdühû tarafından virilmek üzre cânib-i mîr-i mîrân bir mikdâr ta'yînât ve rûz-merre virilmesi için emr-i şerîf götürülüb sonra taraf-ı mîr-i mirâna virilmesi fermân olunan ta'yînât dâiresi halkına kifâyet eylemez işbu bin yüz otuz beş senesi Rebiü'l-evvel'in sekizinci gününde sene-i mezbûrda zilkâdesinin on beşinci gününe gelinceye değin taraf-ı mîr-i mîrândan ta'yîn olunandan ziyâde gönderdiği defter mücebince emîn-i mumâ-ileyhden yüz yetmiş bin dört yüz elli dört vukiyye nân ve seksen üç bin on vukiyye lahm-ı ganem ve seksen dört

bin beş yüz seksen altı İslambulî kile şa'ir olub mecmû'unun bahası altmış bin dört yüz yigirmi beş buçuk guruş itdügi emîn-i mûmâ-ileyhin hesâbına mahsûb olunmak için vezîr-i müşârün-ileyh İbrahim Paşa mektûbla i'lâm ve cumhûr defterin dahî irsâl etmiş vezîr-i müşârün-ileyh emr-i şerîf-i âlî-şân ile ta'yîn olunanlara ma'adâ kendi buyruldu su ile aldığı ta'yînâtın mahsûb olunması iktizâ eylemeyüb tamâmen kendüsünden tahsîli lâzım gelmekle sen ki seraskerim vezîr-i müşârün-ileyhsin marifetinle görmeyüb gönderdiğüm defter mücebince vezîr-i müşârün-ileyhin emr-i şerîfden izdiyâd olduğu ta'yînâtın bahâsı olan meblâğ-ı mezbûr tamamen ve kâmilen kendüsünden tahsîl ve hâlâ maiyyetinde defterdar vekili olan seyyid Mahmûd -zîde mecdühû-ya görülecek mesârif-i mühimme için teslim itdirilmek üzere arz ve telhîs oldukda şeref-i efzâ-yı sudur olan hatt-ı hümâyûn şevket-makrûnum mücebince baş muhâsebeye kayd ve tahsîli için emr-i şerîf yazılmak üzere sâdır olan fermân-ı âlî-şân mücebince muhâsebe-yi merkûmeye kayd ve divân-ı hümâyûnum tarafından mübâşir ile emr-i şerîfim tahrîri için kâime virilmesi mucibince () mübâşir ta'yîn ve irsâl olunmuşdur imdi senki seraskerim vezîr-i müşârün-ileyhsin vech-i meşrûh üzere marifetinle görmeyüb gönderdiğüm defter mücebince vezîr-i müşârün-ileyhin emr-i şerîfden ziyâde aldığı ta'yînâtın bahâsı olan meblâğ-ı mezbûrî tamamen ve kâmilen kendüsünden ve hâlâ maiyyetinde defterdar vekili olan mûmâ-ileyh seyyid Mahmûd -zîde mecdühû-ya görülecek mesârif-i mühimme için teslim itdirmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyruldu.

Fi Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 773

Tarih : 29 Cemâziye'l-âhir 1136

Konu : *Elçi nakli*

Özet : *Şehzade Tahmasb tarafından gönderilen elçinin Kars'tan Erzurum'a emniyetle nakli ve ihtiyaçlarının karşılanması.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan üzerine me'mûr olan asâkir-i zafer me'ser serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Mukaddemâ şehzâde Tahmasb tarafından elçi olmak üzere Kars'a gelüp hâlâ anda mukîm olan Berhurdar Bey nâm adamının Erzurum'a nakil ve anda ikâmet ettirilmesi münâsib olmağla sen ki serasker-i vezîr-i müşârûn-ileyhsin işbu emri şerîfim () ile vüsûlünde mûmâ-ileyh Berhurdar'ı Erzurum'a nakil için tarafından bir mu'temedün-aleyh ve kâr-güzâr kimesneyi kifâyet mikdârı adamlarıyla ta'yîn ve mûmâ-ileyh Berhurdar'ı menâzil ve merâhilde muhâfazasında ihtimâm-ı tâm ederek emnen ve sâlimen Erzurum'a nakil ve Erzurum'da bir münâsib ve mahfûz mahalde îvâ ve kemâfi'l-evvel ta'yînâtı verilmek üzere Erzurum vâlisi ma'rifetiyle ve Erzurum mütesellimi ve yeniçeri zâbiti ve gümrük emînine teslîm ettiresin mûmâ-ileyhin vech-i meşrûh üzere Erzurum'da bir münâsib mahalde îvâ ve ikâmeti üslub-ı sâbık üzere ta'yînâtı verilmesi için mûmâ-ileyhe tenbîh ve te'kîdi müştemil emr-i şerîfim ısdâr ve ırsâl olunmuştur sen dahi bu husûs için tarafından ta'yîn olunan kimesneye tenbîh ve te'kîd eylesen ki menâzil ve merâhilde mezkûrun vehme tâbi' olup bir târik ile gaybet eylemesinden hazer üzere olunup ancak mahbûs misillü tazyîk olunmayup merâsim-i mihmân-ı nüvâziye ri'âyete üslub-ı kelîm üzere hareket ve muhâfazasında ziyâde ihtimâm ve dikkat ederek emnen ve sâlimen gönderüp mûmâ-ileyhime teslîm eyleyüp bu husûsta ziyâde basîret üzere hareket ve ser-i mû ihmâl ve tesâhül olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Fi Evâhir-i Cemâziye'l-âhir, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 787

Tarih : 10 Safer 1136

Konu : *Kışla seçimi*

Özet : *Ahmed Paşa tarafından Tiflis, Ahışa, Kars, Özi ve Revan tarafları için uygun bir kışlak bulunması ve kışladıktan sonra askerlerin başka bir yere gitmesinin önlenmesi isteği.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mur olan asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Avn-ı melîk-i allâm ile maslahât hitâmı ve kışla hengâmında Tiflis ve Ahışa ve Kars ve Özi veyâhûd Revan ve sâ'ir mahallerden her kangısında kışlamağı ma'kûl ve münâsib görölmek üzere kışlamak me'zûn ve murahas olmuşundur imdi me'mûr olduğun hidemât-ı celîlede mecd ü sâ'î olup bi-inâyeti'llâhî te'âlâ hâiz-i me'mûl ve fâiz-i mes'ûl olmağa cevher-i hamîyyet ve nakdîne-i bât ve zaferinin masrûf ve mebzûl ve hengâm-ı kışlak hulûl eyledikte me'zûn ve merhûs olduğun üzere mes'ûl ve münâsib gördükleri mahalde kışlayup ve ma'îyyetinde olan vüzerâ ve mîr-imîrân ve ümerâ ve sâ'ir tavâif-i askere dahi münâsib gördükleri mahalleri kışla ta'yîn kışladup bir ferdin âhar mahalle gitmesine kat'a ruhsat ve cevâz göstermeyesin.

Fi Evâil-i Safer, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 793

Tarih : 10 Safer 1136

Konu : *Asker sevki / görevlendirme.*

Özet : *Şirvan tarafına memur olan Mustafa Paşa'nın Şamahı'ya bir an önce varması gerektiği, eğer varamaz ise Ahmed Paşa'nın oraya ulaşip işleri yürütmesi gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mur olan asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamîyyet-perverim olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Trabzon ve Kars eyâletlerine mutasarrıf olup Şirvan tarafına me'mur olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun mukaddemâ me'mur olduğu üzere bir gün evvel Şamahı'ya varması mühim ve muktezî olmağla sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin işbu emr-i şerîfim vüsûlünde vezîr-i müşârün-ileyh henüz mahall-i me'mura gitmemiş bulunur ise kat'â te'hîr ve tevakkufuna rızâ ve cevâz göstermeyüp bir güne mukaddem Şamahı'ya varup ol havâlilerin muhâfazasına kıyâm ve mukaddemâ mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle me'mur olduğu umûr ve husûsların temşîyet ve icrâsına ihtimâm ve dikkat eylemek üzere tavsiye ile irsâl ve yanına iktizâsı mertebe asâkir koşup i'ânetiyle

savb-1 mezkûre îsâlinde ziyâde ihtimâm eyleyüp hilâfına rızâ ve cevâz göstermemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fi Evaili Safer, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 794

Tarih : 10 Safer 1136

Konu : *İslâm'a ve devlete itaat*

Özet : *Eski Tiflis hanının İslâm'ı ve devlete itaati kabul ettiği, yeni han olan Muhammed Kulu Han'ın aynı şekilde kabul etmemesi hâlinde yapılması istenenler.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan Cânibine me'mur olan asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sâbıka Tiflis Hânı olan Bese(?) Hân dergâh-ı âlem-penâh-ı pâdişâhâneme arzuhâl gönderüp bundan akdem asâkir-i zafer-me'serim Çıldır sahrâsına nüzûl eylemekde mûmâ-ileyh mu'asker-i zafer-rehberim gelüp istikbal ve kabûl-i itâ'at ve izhâr ubûdiyyet ve sadâkat eylediğın bildirip istid'â-yı inâyet etmeğın sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mûmâ-ileyh Bese(?) Hân İslâm'ı kabûl eder ise telkîn ve ziyy-i İslâm'a idhâl ve Muhammed Kulu Han itâ'at etmez ise Kâhta Eyâleti'nden bir hâslı sancağı Elyesa için tahrîr ve bir sancağı dahi oğlu için tahrîr ve sebt-i defter ve hâsıllarını arz eylesin ve eğer Muhammed Kulu Han itâ'atte bulunur ise mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince Kâhta Eyâleti'ni ana zabt ettirip Lori Sancağı'na etrâkdan ba'zı kurâ ve mezâri' inzimâmıyla ve Bozcalı aşiretini dahi tahrîr ve sebt-i defter ettirüp mûmâ-ileyh Elyesa ve oğluna iki sancaklık olmak üzere ifrâz ve tefrîk ve arz eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fi Evaili Safer, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 806

Tarih : 10 Safer 1136

Konu : Şakilik

Özet : Diyarbakır'da Şeyh Efendi namlı eşkıyanın ele geçirilip cezâsının verilmesi gerektiği.

Âmed kadısına ve Diyarbekir mütesellimine ve kazâ-i mezbûrun kethüdâyeri ve yeniçeri serdârı ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki;

Hâlâ Deyr-i Rahbe ve Selmiye Sancağı beyi olan Hamdü'l-abbas bundan akdem zuhûr eden nâ-hemvâr hareketinden rücû' ve inâyet ve ezyâl-ı afv-ı pâdişâhâneme istimsâk ve iltica ve fimâ-ba'd mevâli urbânından bir ferd şakâvete tasaddî etmemek üzere zabt u rabtlarına tekeffül ve şakâvete tasaddî ederi olur ise alâ-eyyi-hâl ahz ve cezâsı tertîbine ta'ahhüd ve oğlu rehin vermekle düstûr-ı mükerrrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Haleb vâlisi vezîrim el-Hâc Receb Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun arzı mûcebince cerîde-i esâet-i sâbıkasına rakam-ı afv-ı hümâyûnum keşîde ve şurût-ı merkûme üzere Detr-i Rahbe ve Selmiye Sancakları kendüye inâyet ve ihsân olunmuş idi el-hâletü hâzihî mevâli urbânından Şeyh Efendi demekle ma'rûf şakî hevâsına tâbi ba'zı mevâli eşkıyâsıyla cibilletinde merkûz olan şakâvetin izhâr ile varup Ali Hamamı demekle ma'rûf mahalden Şaty-i ubûr ve Musul kurâsından üç dört karyeyi basıp hayvanların gâret ve ba'dehu Nusaybin harmanlarına varup ve dilediği mahallerde kemâ-fi'l-evvel gezüp kat'-ı tarîk ve ebnâ-yı sebîle ve sâ'ir ibâdullâha îsâl-i muzırta ve katl ve gâret misüllü fesâd ve şakâvetten halî olmamağla ol etrâf ve hevâlinden emniyet mürtefi' ve kârbân ve sâ'ir ebnâ-yı sebîl mürûr ve ubûrdan münkat'ı olunduğuna ol semtlerden tevârüd edenler bi't-tevâtür haber vermeleriyle şakî-i merkûmun ve refiklerinin ittifâk ve ittihâd ile ahz ve ele getirilüp cezâ-yı sezâları tertîbi için Musul ve Mardin ve Malatya kadılarına ve Musul mütesellimine ve Mardin ve Malatya voyvodalarına ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları ve ayân-ı vilâyete ve iş erlerine tenbîh ve te'kîdi müştemil evâmir-i şerîfem ısdâr ve irsâl ve vezîr-i müşârün-ileyh dahi merkûmun ta'ahhüdü üzere şakî-i merkûma ahz eylemesi için tenbîh ve kendüsü dahi ikdâm ve ihtimâm eylemen üzere mufassal ve meşrûh emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmağla imdi siz ki mütesellim-i mûmâ-ileyh ve kethüdâyeri ve yeniçeri serdârı ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerisiz işbu emr-i şerîfim () ile vüsûlünde mûmâ-ileyhim Musul mütesellimi ve Mardin ve Malatya voyvodalarıyla haberleşip şakî-i merkûm Şeyh Efendi her ne mahalde ise haber alıp ve kazâ-kerde mütemekkîn asâkiri ve iş erlerinden dahi darb u harbe kâdir olanlarıyla ittifak ve ittihâd ve kemâl-i basîret ve iktizasına göre

hareket ile şakî-i merkûm Şeyh Efendi'yi ve rüfekâları olan eşkiyâyı ne tarîk ile olursa olsun ahz ve ele getirüp bilâ-eman müstehak oldukları cezâların tertîb ve şer ve mazarratları bilâd ve ibâd üzerinden def' ü ref' eyleyüp bu husûsta zerre kadar ihmâl ve müsâhele bir rızâ ve cevâz göstermekden be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz şakî-i merkûm Şeyh Efendi'nin bu gûne kat'-ı tarîk ve gasb-ı emvâl ve katl-i nüfûs âdet-i müstemirresi olmağla alâ-eyyi-hâl kahr u tedmîrleriyle mekru fesâdlarından bilâd ve ibâdın te'mîn ve tahlîsi ehemm ve ecyâb-ı dîniyye ve etemm-i mehâmm-ı devlet-i aliyyemden olmağın şöyle ki bu husûsta ser-i mû tehâvün ve taksîriniz zuhûr edecek olunur ise bir vecihle irâd edeceğiniz a'zâr-ı fâsideye i'tibâr olunmayıp mu'âheze ve mu'âkab olacağınız zâhir ve'l-hâsıl merkûm şakî ve rüfekâsının alâ-eyyi-hâl izâle-yi vücûd-ı habâset-âlûdları ile te'mîn ve terfih-i ibâd aksâ-yı murâd olmağın bu emri mühimde iktizâsına göre hareket ve takvîyet-i fırsat eylemeyip ittifâk ve ittihâd ile alâ-eyyi-hâl izâle-i vücûd-ı şakâvet-âlûdlarıyla sa'yiniz mebrûr ve meşkûr olmağa herbiriniz mübâderet ve cidd-i tâm ile bezl-i vüs' u kudret eyleyüp ser-i mû hilâfindan gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olunmuştur buyurdum ki.

Fi Evâil-i Safer, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 812

Tarih : 29 Safer 1136

Konu : *Görev verilmesi*

Özet : *Bakü Kalesi ve Hazer Denizi sahilinin Moskov tehdidi altında olduğu ve bundan önce İbrahim Paşa'ya emrolunduğu gibi Ahmed Paşa'nın da bu husûsta Mustafa Paşa'ya her türlü desteği vermesi gerektiği.*

Diyarbakir vâlisi olup Revan üzerine me'mur olan asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamîyyet-perver olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Bundan akdem Tiflis'in zabtı müyesser oldukda cenab-ı imaretma'ab eyâlet nasb-ı sa'adet iktisâb Şirvan Hânı el-Hâc Davud Hân -dâme me'âliyahû ile ittifâk ve ittihâd ile Bakü Kal'asının taraf-ı devlet-i aliyyemden zabt ve teshîri ve Şirvan Eyâleti'nin hüsn-i

nizâmı ve Bahr-ı Hazar sevâhilinde vâki henüz Moskovlu tasarrufuna girmeyen mahallerin dahi zabt u teshîri için sâbıkâ Kars beylerbeyisi olup hâlâ vezîr olan düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûya avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden pâye-i vezâret ile ber-vech-i zamîme Trabzon Eyâleti inâyet ve ihsân olup eyâletleri asâkiri ile bu husûslar için me'mur ve bir gün akdem hân-ı müşârün-ileyhin yanına varup Bakü Kal'ası Moskovlu eline girmezden mukaddem hân-ı müşârün-ileyh ile ittifâk ile alâ-eyyi-hâl kal'a-yı merkûmeyi zabt ve teshîr ve ba'dehu sâ'ir me'mur olduğu umûrun temşiyetine kıyâm eylemek üzre hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumla mu'anven mufassal ve meşrûh emri şerîfim ısdâr ve irsâl ve tafsîlen her ahvâl tavsiye ve tenbîh ve sâbıkâ serasker olan vezîr İbrahim Paşa'ya dahi müşârün-ileyh Mustafa Paşa'ya bir an akdem savb-ı me'muriyete tesyîr ve iktizâ eden top ve sâ'ir levâzım-ı cebehâne ile imdâd ve i'ânet ve kendüsü dahi meks ü tevakkuf eylemeyip me'mur olduğu Revan üzerine azîmet ve zabt ve teshîrine ihtimâm ve dikkat eylemesi için vezîr-i müşârün-ileyh İbrahim Paşa'ya dahi hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumla tenbîh ve te'kîdi müştemil mufassal ve meşrûh emri şerîfim ısdâr ve irsâl ve müşârün-ileyh Mustafa Paşa'ya vezâret ber-vech-i zamîme âhar eyâlet inâyet ve ihsân için iktizâ-yı murâd-ı hümayûnum Bakü Kal'asının zabt u teshîri ve Şirvan tarafının hüsn-i nizâm-ı umûru olduğu zâhir iken ve ifhâm olunmuşiken müşârün-ileyh İbrahim Paşa fermân-ı hümayûnuma mugâyir müddet-i medîd meks ü tevakkuf ve tazyik-i evkât eylediğünden mâ'adâ vezîr-i müşârün-ileyhin mahall-i me'mûra tesyîrinde dahi müsâmaha ve imhâl etmekle müşârün-ileyh bu âna dek mahall-i me'mûra varmayup ve henüz ne mahalde idüğü dahi ma'lûm olmayup ve hâlâ maksûd-ı aslî olan Bakü Kal'asını Moskovlu zabt ve teshîr eylediği haber alınmağla vezîr-i müşârün-ileyh bu güne harekât-ı nâ-hemvârlarından mes'ûl ve her birinden bu husûslar için sened ve cevâb-ı matlûb-ı hümayûn-i padişâhânem olduğu mukarrer ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin vükelâ-yı devlet-i aliyyemden olmanla ol esnâda bu güne devlet-i aliyyeme nâfi' ve mühim ve muktezî olan umûr ve husûsların temşiyet ve icrâsında say' ve ihtimâm eylemen lâzime-i zimmet-i ubudiyetin olduğundan mâ'adâ bu ahvâl taraf-ı devlet-i aliyyemden sana dahi ifhâm ve iş'âr olunmuş iken senin dahi bu husûslarda adem-i tekayyüdüne bâ'is ve bâdi nedir sen dahi mes'ul ve senden bunun aslı ve cevâbı matlûb-ı hümayûnum olmağla işbu emri şerîfim () ile vüsûlünde bu husûslara bâ'is bâdi nedir ve senin dahi imhâl ve tesâmühüne sebep nedir cevâb ve

senedini beyân ve müşârün-ileyh Mustafa Paşa'yı mukaddemâ me'mur oldukları vech üzere bir an akdem Şamâhî'ya varup muhâfazasına kıyâm ve sâ'ir me'mur olduğu umûr ve husûslara temşîyyet ve icrâsında ikdâm ve ihtimâm etmen üzere tesyîr ve irsâlinde ve daima mükâtebe ve mürâsele ile iktizâ eden umûru müzâkere ve iktizâsına göre hareket olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuştur.

Fi Evâsıt-ı Safer, sene 1136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 814

Tarih : 20 Safer 1136

Konu : *Tîmâr ve ze'âmet tevcîhi*

Özet : *Revan seraskeri Ahmed Paşa tarafından, sabık serasker İbrahim Paşa'da bulunan cebe defterlerin alınarak defterlerde zikredilen eyalet ve livalarda tîmâr ve ze'âmet yoklamasının yapılması, kanuna uygun bir şekilde tîmâr tevcîhlerinin yapılması ve görevlendirilen kâtip Mehmed Necib vasıtasıyla defterlere kaydedilmesi ve fethedilen yerlerde itaat edenlere istimannâme verilmesi.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan üzerine me'mur asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamîyyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Bundan akdem serasker-i sâbık Vezîr İbrahim Paşa'nın ma'iyetine me'mur olan eyâlet ve elviyenin zu'amâ ve erbâb-ı tîmârlarının tevcîhâtı kendüye sipâriş ve Defterhâne-i âmiremnden cebe defterleri ihrâc ve tarafına irsâl ve Dîvân-ı hümâyûnum kâtiblerinden İbrahim Edhem -zîde kadruhû reîs vekîli nasb ve ta'yîn olunmuş idi el-hâletü hâzihî sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin vüzerâ-yı izâmımın erşed ve nâmdâr ve emced kâr-güzârı olmanla senden her vecihle devlet-i aliyyeme lâyık me'ser-i mebrûre me'mûl-i tab'-ı safâ-makrûn-ı pâdişâhânem olduğu ecilden bu emr-i hatîr senin uhde-i ihtimâmına tefvîz ve takrîr olunmağla tevcîhât umûru dahi sana tefvîz ve sipâriş ve Dîvân-ı hümâyûnum kâtiblerinden kıdvetü erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem umdetü ashâbi't-tahrîr ve'r-rakam Kâtib Mehmed Necib -zîde kadruhû reîs vekîli nasb ve ta'yîn olunmuştur. İmdi serasker-i sâbık müşârün-ileyhden defterleri ahz ve zikr olunan eyâlet ve elviyede vâkı' ze'âmet ve tîmâr ashâbından nâ-mevcûd olanların ve ashâbi fevt

olanların ze‘âmet ve tîmârları bi-hasebi'l-kânûn mahlûl oldukda fevt olan za‘îmin iki oğlu kalur ise büyük oğluna beş bin ve küçük oğluna dört bin akçe ve bir oğlu kalur ise beş bin akçe verilür erbâb-ı tîmârın ancak bir oğluna üç bin akçe verilür icmâllü ise icmâli bozulmamak üzere icmâllü değil ise dilediği yerden alunur ve şehîden fevt olanların ze‘âmet ve tîmârları sancağından iki za‘îm ve on nefer erbâb-ı tîmâr şehâdetleriyle merhameten kânunlarından ziyâdesiyle oğullarına verilmek kânundur. Babası fevtinden sonra vücûda gelen müteveffânın oğluna ze‘âmet ve tîmâr verilmek ve icmâllü kılıçdan hisse ayrılıp âhara verilmek ve askere ecânibden re‘âyâ idhâli hilâf-ı kânûn olmağla vech-i meşrûh üzere amel ve olmayan müteveffânın ve nâ-mevcûd olan benâmdan ve firâr ve terk-i hizmet edenlerin mahlûl olan ze‘âmet ve tîmârları sancağında sâkin olup alaybeğisi bayrağı altında sefere eşmek şartıyla eşkâlleri ve miralay arzıyla erbâb-ı istihkâka tevcîh ve tahvîl hükmü ve ol tarafda ahz olunmak üzere tezkire verüp ve verdiği tahvîli kâtib-i mezbûra tahrîr ettirüp ve devlet-i aliyyem tarafından zabt ve teshîrine me‘mur olduğun mahaller halkından kabûl-i itâ‘at ve istîmân edenlere verilmesi mühim ve muktezî olan tuğrâlu re‘y ve emân ahkâmı vermek üzere dahi me‘zûn ve murahhas olmanla Âsitâne-i sa‘âdetten tahrîr ve irsâline tevkîf ile takviyyet-i vakt eylemeyüp ol misillü ziyâde mühim ve muktezî olan ahkâmı ol tarafda kâtib-i mûmâ-ileyhe tahrîr ve sen unvânına tuğrâ-yı âlî-şânım keşîde kılıp istîmân edenlere i‘tâ ve tevcîhât husûsunda ve sâ‘ir me‘mur olduğun hidemât-ı hümâyûnda senden me‘mûl-i hümâyûnum olduğu üzere me‘ser-i cemîle vücûda getürmeğe dikkat-i tâm ve hilâf-ı kânûn tevcîhâtтан ve bir ferde gadr ve ta‘addîden ve hidemât-ı aliyyemde tehâvün ve tekâsülden be-gâyet tevakkî eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâstı Safer, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 848

Tarih : 30 Safer 1136

Konu : *Tiflis üzerine yapılan sefer ve sonrası*

Özet : *Tiflis'in zabtından sonra Gence üzerine yapılacak harekâta önem verilmesi ve sefere katılanlardan padişahın memnuniyeti ile askerin kışlak sorununa çözüm bulunması.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me‘mur olan asâkir-i zafer-me’serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin hâlâ ma‘iyyetine me‘mur olan vüzerâ-yı ‘izâm ve mîr-imîrân-ı kirâm ve ümerâ-yı zevi'l-ihtirâm ve sâ‘ir rüesâ-yı asâkir-i İslâm ve kapum kulları ve eyâlet askeri ve sâ‘ir tavâif-i asâkir-i nusret-rehber uğur-ı dîn ü devlet-i aliyyemde izhâr-ı gayret ve hamiyet ve merdâne hareketleri sebebiyle bi-hamdî'llâhi te‘âlâ Tiflis bi'l-cümle neferat ve ocağı ile taraf-ı devlet-i aliyyemden zabt teshîr olunduktan sonra Gence üzerine azîmet ve anın dahi feth ve teshîrine kemerbend-i gayret ve hamiyet ve sâ‘y u ihtimâmda ser-i mû kusûr ve fütûr etmeyip fevkalü fevka'l-vüs‘ velkudret ihtimâm ve dikkat eyleyüp lâkin küllî emr-i bu vakte merhûn medlûl-ı hikemiyâtnumû üzre her şeyin husûlü vakti mukadderi hulûlüne mevkûf ve merhûn olduğunda şekk ve şüphe olmayıp bu merâm-ı hayr-encâmın henüz vakt-i mukadderi hulûl etmemekten nâşî bi-emri'llâhi te‘âlâ ba‘zı mevâkî zuhûru te’hîrine bâ‘is ve bâdî olmuş bu sefer-i hamiyet-esere me‘mur olan gerek vüzerâ-yı ‘izâm ve gerek mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümerâ-yı benâm ve sâ‘ir vücûh-ı asker ve kapum kulları ve sâ‘ir kullarım rûz-ı hızırdan berü me‘mur oldukları hidemât-ı dîn-i devlet-i aliyyemde mâlen ve bedenen bezl-i makdûr ve sa‘y-i bi-kusûr etmeleriyle cenâb-ı hilâfet-meâbım indinde say‘ları mebrûr ve meşkûr olmuşdur hakk üzre berhurdar olsunlar cümlesine nân ve nemek-i hidivânem helal olsun ve dua-yı hayr-ı icâbet-makrûn-ı mülûkâneme mazhar oldukları cümleye i‘lân ve işâ‘at ve inşaa'llâhu te‘âlâ seninle dahi me‘mur oldukları üzre kemâ-fi'l-evvel hidemâttan ve devlet-i aliyyemden bezl-i tab u tevân edenler aded-i hasene (...) müstahsene-i şehriyârî üzre eltâf-ı galebe-i pâdişâhânemden her biri hâl ve şânına lâyük ikrâm ile (...) merâm olacakları mukarrer ve musammam-ı mülûkânem olduğun ifâde ve ifhâm eyleyüp ve el-hâletü hâzihî rûz-ı kasım hulûl eylemekle inşâllahü te‘âlâ evvel bahâr-ı meymenet-âsârda yine ma‘iyyetinde mevcûd ve () bezl-i mechûd eylemek üzre bundan sonra asker-i zafer-me’serime kışla ta‘yîn ve tertîbi ile irâde ve sâ‘ir husûslarında dahi kemâ-kân görmeğe me’zûn ve murahhas olmanla iktizâsı ve ma‘kûl ve münâsib gördüğün vech üzre kışlaların ta‘yîn ve tertîb ve

sâ'ir iktizâ eden umûr ve husûsları dahi vech-i ma'kûl ve münâsib üzre görüp her husûsda kemâ-yenbağî nizâm vermeğe ihtimâm-ı tâm eylesin deyü yazılmışdır.

Fi Evâhir-i Safer, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 856

Tarih : 10 Rebiü'l-evvel 1136

Konu : Vergi toplanması

Özet : *Diyarbakir vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'nun mütesellimi ma'rifetiyle Tiflis'in kazâ ve elviyelerinden askerlere dağıtılacak paranın tahsîli.*

Amed mollasına ve eyâlet-i Diyarbakir'de vâki kadılara voyvodalar ve ayân-ı vilâyete ve iş erlerine hüküm ki;

Hâlâ Diyarbakir vâlisi vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû bin yüz otuz beş senesinden berü Tiflis cânibine me'mûr ve külliyyetlü askerleriyle gidip edâ-yı hizmet eyledikten sonra yine mükemmel ve müretteb kapun halkıyla Tiflis muhâfazasına me'mûr oldukda levendât ve sâ'ir hademe kara kullukçusuna varınca tekrâr bahşîş ve ulûfe verüp masârif keşîdesi vâki olup ve bu sene-i mübârekede dahi bi-avnîhi te'âlâ Revan cânibine me'mûr olan asâkir-i mansûrem üzerlerine serdâr ve serasker ta'yîn olunup müceddeden kapusunu tertîb ve kendi askeri tevfir ve teksîri fermânım olmağla bundan akdem nizâm verildiği üzre Eyâlet-i Diyarbakir'den seferler vaktinde verilmesi fermânım olan kırk dört bin guruşu vezîrim ve seraskerim müşârün-ileyhin Diyarbakir'de olan mütesellimi ma'rifetiyle kazâ ve elviyeden bi't-tamâm tahsîl ve tarafına bir gün evvel irsâl ve îsâle cümleliz tekayyüd ve ihtimâm edüp bir akçesi ketm ve gerüye kalmamak üzre cümlesini bi't-tamâm tahsîl eylemeniz bâbında fermân-ı âlişân sâdır olmuştur.

Fi Evâsıt-ı Rebiü'l-evvel, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 884

Tarih : 30 Rebiü'l-evvel 1136

Konu : *Asker toplama*

Özet : *Diyarbakir liva mutasarrıflarının silahla donatılmış adamlar tertip etmeleri ve onlardan Diyarbakir Vâlisi Ahmed Paşa'nın emirlerine uyulması isteği.*

Diyarbakir Eyâleti'nde vâki hükûmet-i elviye mutasarrıflarına hüküm ki;

Siz ki mûmâ-ileyhimsiz bundan akdem Tiflis tarafına me'mûr olmuş idiniz hâlâ düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Diyarbakir vâlisi olan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ Revan cânibine me'mûr olan asâkir-i zafer-me'serim serasker-i nusret-rehber nasb ve ta'yîn olunmağla siz dahi mükemmel ve müretteb kapularınız halkı ve tâmü's-silah yarâr ve müstevfi adamlarınız ile serasker müşârün-ileyhin yanına me'mûr ta'yîn olunmuşsuzdur imdi işbu emr-i şerîfim () ile size vüsûlünde mükemmel ve müretteb kapularınız halkı ve yarâr ve bahâdır pür-silah müstevfi adamlarınız ile serasker-i müşârün-ileyhin yanına varup zabt ve teshîr-i memleket ve sâ'ir iktizâ eden umûr ve husûsların temşiyet ve icrâsında re'y-i savâb-dîde üzre amel ve hareket ile hidemât-ı pesen-dîde vücûda getirip sa'yiniz mebrûr ve meşkûr olmağla sarf-ı miknet ve bezl-i vüs' ve kudret eyleyüp ser-i mü hilâfına rızâ ve cevâz göstermekten be-gâyet tevakkî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fi Evâhir-i Rebiü'l-evvel, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 908

Tarih : 30 Rebiü'l-evvel 1136

Konu : *Osmanlı Devleti ve Rus Devleti arasındaki barış görüşmeleri*

Özet : *Rus çarı tarafından görevlendirilen vekil ile Osmanlı-Rus dostluğu üzerine Hazar Denizi sahilinde yapılacak görüşmeler sırasında her türlü tedbirin alınması ve dostluk görüşmeleri son bulana kadar Ahmed Paşa'nın bölgede*

bulunan askerleri ile Rus askerlerinin sınırlara yapacakları herhangi bir tecavüze karşılık tedbir alınması lâkin sulha zarar vermemeye dikkat edilmesinin istenmesi.

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup şark cânibine me‘mur asâkir-i zafer-me’serim serasâkir-i hamiiyet-perverim olan Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Devlet-i aliyye-i ebed-peyvendimle te’yîden dostluk ve müsâleme ve musâdekat üzere olan Moskov çârı tarafından mâ-beyninde müeyyed ve müşeyyed olan sulh u salâh ve meveddet muktezâsınca Âsitâne-i sa‘adetimde mukîm kapu kethüdâsını murahas vekîl edüp Bahr-ı Hazer sevâhilinin ahvâli mükâleme olunacağı mukaddemâ sana i‘lâm olunmuşidi hâlâ çâr-ı müşârün-ileyh husûs-ı mezbûr için Âsitâne-i sa‘adet-âşiyânemde kapu kethüdâsını murahas vekil nasb ve ta’yîn etmekle işbu sene-i mübâreke şehri-i Rebiü'l-evvelinin yirmi birinci günü devlet-i aliyyem murahasları ile mükâleme olundukda sevâhil-i Bahr-ı Hazer'de kendülerin adamları bulunan mahallere karîb yerlerde devlet-i aliyyemin dahi asâkiri bulunmak takrîbiyle ol câniblerde tarafeynin asâkiri harekette olmak miyânede olan dostluk ve müvâlâta nev‘an keder verir bir hâlin vukû‘u muhtemel olmağla hâtıradan ihtiyât için çâr-ı müşârün-ileyhin sâlifü'z-zikr mahallerde olan adamları ve anlara karîb yerlerde bulunan asâkir-i mansûrem ibtidâ-yı mükâlemeden hitâm mükâlemeye dek buldukları hâl üzere tevakkuf ve ârâm eylemek üzere mükâlemeye âsâyış vaz‘ olunmasın iltimâs etmekle tarafeynin murahaslarının rızâ ve ittifâklarıyla senin me‘mur olduğun mahallerde her ne vakitte hareket olunur ise asla tevakkuf ve ârâm iktizâ eder bir hâlde olmayup ancak ibtidâ-yı mükâlemeden hitâm-ı mükâlemeye değin Şirvan Eyâleti'nin kürsü-yi memleketi olan Şamahı şehrinde ve eyâlet-i mezkûrenin Bahr-ı Hazer'e karîb sâ‘ir mahallerinde taraf-ı devlet-i aliyyemden olan muhâfazacılar buldukları mahallerde tevakkuf ve ârâm ve kezâlik çâr-ı müşârün-ileyh tarafından derbend ve Bakü Kal‘alarında ve sahil-i Geylan'da Reşide(?) nâm mahalde olan adamları ve onlardan mâ‘adâ mechûlümüz olan mahallerde asâkiri var ise cümlesi buldukları hâl üzere kalup sahil-i Bahr-ı Hazer'i tecâvüz ile bir hatve ilerüye ve sağ ve sola hareket etmeyüp ve gizli ve âşikâre müceddeden asâkir göndermeyip mükâleme hitâmına dek buldukları mahalde tevakkuf ve ikâmet etmeleri esâs-ı mükâleme kılınup ve kapu kethüdâsı çâr-ı müşârün-ileyh tarafından me‘muriyeti hasebiyle ol taraflarda olan zâbitlerine bu şurûta ri‘âyet olunmak üzere kağıdlar göndermekle imdi sen ki seraskerim vezîr-i müşârün-ileyhsin memâlik-i İran'dan senin feth ve teshîrine me‘mur olduğun memâlike her ne vakit hareket iktizâ eder ise

ma'iyyetine me'mur olan asâkir-i mansûrem ile bilâ-tevakkuf hareket edüp ancak bundan akdem serasker-i sâbık İbrahim Paşa tarafından Şamahı'ya gönderilüp hâlâ anda hizmet-i muhâfazada olan Osman ve senin tarafından irsâl olunan Hasankeyf Sancağı mutasarrıfı Genç Ali Bey ve mûmâ-ileyh Ali Bey tavsiye olunan mahallere vaz' olunan muhâfazacılar bi'l-cümle yerli yerinde ârâm ve ikâmet ve mükâleme hitâm-pezîr oluncaya dek çâr-ı müşârün-ileyhin adamları bulunduğu mahallere hareket eylememeleri için tenbîh ve te'kîd ve düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Erzurum vâlisi olup Şamahı muhâfazasında olanların takviyyeti ve Şirvan eyâletlerinin tanzîm ve tensik-i umûru için asâkir-i mevfûre-i mansûre ile Şirvan tarafına gitmek üzere nâmzed ve me'mur olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûyu dahi hitâm-ı mükâlemeye dek ol tarafa hareket ettirmeyip tevkîf ve işbu emri şerîfim sana vüsûl olduğu günden mukâleme tamâm olduğunun haberi varıncaya dek bu şurûta riâyet ve hilâfından ictinâb eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fi Evâhir-i Rebiü'l-evvel, sene 1136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1077

Tarih : 10 Cemâziye'l-evvel 1136

Konu : *Asker tedariki*

Özet : *Kirmanşah tarafında bulunan Serasker Hasan Paşa'nın maiyetine katılmaları için Tokad'dan Diyarbakır'a kadar olan kazalardaki eski serdengeçdilerin bayrak açarak asker toplamaları.*

Tokad'dan Diyarbakır'e varınca yol üzerinde ve yemîn ve yesârında vâkı' olan kadılara ve Turnacıbaşı sâbık Salih -zîde mecdühûya ve yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki;

Sen ki mûmâ-ileyh Salih -zîde mecdühû-sun hâlâ Bağdad vâlisi olup bi-fazli'llâhi te'âlâ feth u teshîre müyesser olan Kirmanşâhân cânibinde asâkir-i nusret-me'serim serasker-i zafer-rehberim olan düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim Hasan Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyyetine me'mur Dergâh-ı âlî

yeniçerilerinin teksîr ve tevfirî için Tokad'dan Diyarbekir'e varınca vâkı' olan kazâlarda sâkin atîk serdengeçdi ağalarının kânûn üzre esâmîlerine terakkî tahmîl olunmak şartıyla on aded serdengeçdi ağalarının bayrakların küşâda veyâhûd sefer görmüş ve neferât i'mâline kâdir emekdârlara müceddiden bayrak verüp esâmîsi çalık yeniçerilerden ve cenk ve harbe kâdir tuvânâ ve tâmü's-silâh Kuloğullarından her bayrağa yirmişer nefer tashîh ve be-dergâh edüp neferâtları mevcûd olmak üzre zikr olunan on bayrağı vezîr-i müşârün-ileyhin bulunduğu mahalle götürüp beheri savâb-dîde üzre hidemât-ı lâzîmede kıyâm ittirmek için bundan akdem occak tarafından mektûb tahrîr ve mucibince emr-i şerîf-i âlî-şânım sâdır olmuşidi. Zikr olunan bayrakları bir gün evvel küşâda ve fermân olduğu vech üzre neferâtların tashîh ve be-dergâh ve bir sâ'at akdem itmâm ve tekâmîl ve mahalline îsâl eylemen için fermân-ı âlî sâdır olmağın vüsûlünde gerekdir ki bu husûsu bir sâ'at akdem vücuda gelmesi senin uhde-i ihtimâmına tefvîz ve havâle olunmağla hâb ve râhati terk edüp neferât-ı mezbûreyi bir gün evvel tashîh ve be-dergâh ve itmâm ve tekâmîl ve mahalline îsâl etmeğe bezl-i makdûr ve sa'y u dikkat-i nâ-mahsûr eylesin ve siz ki serdârlar ve ocak ihtiyârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerisiz Turnacıbaşı sâbık mûmâ-ileyh ma'rifetiyle küşâda olunması fermân olunan serdengeçdiyi icâleten küşâda ve neferâtların itmâm ve tekâmîle cümleliz ittifâk ve ittihâd üzre tekayyüd ü tâm ve sa'y u ihtimâm eylesiniz şöyle ki bu husûsda te'hîre bâ'is mikdâr-ı zerre hareketi zuhûr edenlerin özür ve cevâbları ısgâ olunmayup mes'ûl ve mu'âkab ve tertîb-i cezâ olunacakların muhakkak bilüp anâ göre basîret ve âkıbet-endîşâne hareket edüp hilâfından be-gâyet ihtirâz eylesiniz deyü iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fiil dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan Hasan Ağa -dâme uluvvuhû tarafından mühürlü mektûb virilmekle mucibince amel bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Fî Evâil-i Cemâziye'l-evvel, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1148

Tarih : 20 Cemâziye'l-evvel 1136

Konu : Şirvan hanlık tevcîhi.

Özet : *Şirvan Hanlığı'nı talep eden el-Hâc Davud Han'ı, Dağıstan ümerasının kabul etmemelerinden dolayı yerine Sürhay'ın tevcîh edilmesi ve Dağıstan ümerasına gerekli taltif ve tevcîhlerin yapılması için görevlendirilen Miralem Derviş'e gerekli yardım yapılması.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Mukaddemâ Şirvan memleketi kızılbaş-ı bed-ma'âşın tasallut ve tegallüblerinden tahlîs ve ol esnâda memleket-i merkûmede bulunan Moskov tüccârına dahi hasâret olunmağla Moskov çarı ahz-ı intikâm kasdında olduğu cenab-ı imaretma'ab-ı eyâlet-nisâb-ı gayret-iktisâb el-Hâc Davud Han -dâmet me'âliyhû tarafından Der-i devlet-medârıma i'lâm ve Şirvan Hanlığı taraf-ı saltanat-ı seniyyemden kendüye tevcîh ve ol tarafların kuttân ve sükkânı olan müslimîn taht-ı muzille-i himâye-i pâdişâhânemde mahmî kılınmak bâbında istid'â-yı inâyet ve Şirvan'ın ulemâ ve sulehâ ve eşrâf ve a'yân ve zu'âfâsı dahi mahzar birle müşârün-ileyh el-Hâc Davud Han'dan izhâr-ı rızâ ve şükrân üzre olmalarıyla ber-mısdâkı's-sultân zıllu'llâhi fi'l-arzîni hamiyet-i İslâm-perverîş-i şâhânem muktezâsınca zıll-i zılliyyet-i pâdişâhânem cümlesinin üzerine medd ve devlet-i ebediyyü'l-istikrârımla Moskov çarı beyninde olan müsâhaleye binâen çar-ı müşârün-ileyhe taraf-ı devlet-i aliyyemdeen haber ~~gönderüb~~ gönderilüp ittihâd-ı dîn muktezâsı üzre Şirvan ve Dağıstan ahâlîsi sâye-i himâye-i pâdişâhânemde mahmî olduklarını ifâde ve iş'âr ve çar-ı müşârün-ileyhi ol niyetten sarf-ı nazar ve Şirvan Hanlığı dahi müşârün-ileyh el-Hâc Davud Han'a tevcîh ve taklîd ve sâ'ir ümerâ-i Dağıstan dahi eltâf-ı aliyye-i hidivvânem şâmil olup her birinin rütbe ve hâline göre ifâza-i birr u ihsân-ı mülûkânemle cümlesini taraf-ı devlet-i aliyyeme tahsîs ve eyâlet-i Şirvan'a hüsn-i nizâm virilmek murâd-ı hümayûnum olmağla düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Kars ve Trabzon eyâletlerine mutasarrıf olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû bu husûs için Şirvan taafına me'mur kılınmış idi lâkin ba'zı mevâkî' vukû'u bâ'is-i te'hîr olmağla ümerâ-i Dağıstan beynlerinde ba'zı mertebe ihtilâf âriz ve müşârün-ileyh el-Hâc Davud Han'ın Şirvan Hanı olmasına mu'âriz olmalarından nâşî Şirvân Hanlığı vüzerâ-yı izâmımdan yerine tevcîh olunmak üzre emîrül-ümerâi'l-kirâm Sürhay -dâme ikbâlehû cânibinden mektûbla tarafına inhâ ve kendüye avâtıf-ı aliyye-i pâdişâhânemden ba'zı mahallin hükûmeti tevcîh ve i'tâen tuğ ve âlem ile hâl ve şânı terfî' ve a'lâ iltimâs istid'â eyledükde kâimenle Der-i devlet-

medârıma arz ve inhâ etmekle Şirvan Eyâleti ümerâ-i Dağıstan'ın sa'y ü hamiyyetleriyle istisfâ ve kurb ve civârlarında olmağla tashîh-i sâbık üzre gerek Şamahı ve gerek tevâbi'inden olan mahallerine ümerâ-i Dağıstana tevcîh ve taklîd ve <<inneme'l-mü'minûne ihvetün fe-aslihû beyne ahaveykum>>¹²¹ fermân-ı celîlü'l-mikdârına imtisâlen beynlerin tevfik için hâlâ ümerâ-i Dağıstan'dan her birinin hâl ve rütbesine göre avâtıf-ı aliyye-i mülûkânemden beylerbeyiliği ve beylik pâyelerin ve hila'-ı fâhireve tuğ ve alem i'tâsıyla şânları terfî' ve müşârün-ileyh el-Hâc Davud Han'ın Şirvan hanı olmasından ictinâb ederler ise si'at-i devlet-i aliyyemden müşârün-ileyhin taraf-ı devlet-i aliyyeme olan ihtisâs ve imtihâzı(?) muktezâsınca âhar mansıb ile taltîf olunmak üzre ümerâ-yı mûmâ-ileyhim içlerinden ihtiyâr eyledikleri her kim ise Şirvan hânı nasbolunmak için müceddiden Şirvan Hanlığı beratı tahrîr anın için dahi bir sevb semmûr kaplı hil'at-ı fâhire atıyye-i mülûkânem olup ve hâlâ Moskov çarı ile kat' olunan taraf-ı devlet-i aliyyem hudûdu dâhilinde olan mahaller dahi yine ümerâ-i Dağıstan'dan her birine hâl ve şânına göre mümtâz(?) ve tevcîh ve tahsîs ve cümlesine kifâyet ettiği takdîrce âhar vecihle taltîf ve tatyîb olunup her birisi mekârim-i şâmile ve atayât-ı kâmile-i hidivvânemden hissemend olacakları muhakkak olmağla bu husûs için iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Miralem Derviş Mehmed -dâme mecdühû müstakillen mufassal ve meşrûh nâme-i hümâyûn-ı mülâtafet-makrûnumla ta'yîn olunmuştur. İmdi sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin emr-i şerîfim vüsûlüne değin ümerâ-i Dağıstan ile mükâtebe ve mürâsele ve her birine alâ-kaderi derecâtihim devlet-i aliyyemden ikrâm ve ihtirâm olunacağı ifâde ve ifhâm olunmağla beynlerinde vukû' bulan ihtilâl ve ihtilâf hüsn-i itilâfa mübeddel ve memleket-i Şirvan'ın hüsn-i nizâm üzre tanzîm ve tertîbi kuvvet-i karîbeye gelüp kuvvet-i fâhire ile varılmağı iktizâ eder hâlet kalmamış ise mûmâ-ileyh Derviş Mehmed'in yanına tavâif-i askeriyeden münâsib olanlardan iktizâsı mertebe () âminen ve sâlimen Şirvan'a irsâl ve îsâl ve her birine i'tâ ve ihsân-ı hümâyûnum olan tuğ ve alem ve berât-ı âlişânı teslîm ile beynlerinde tevfik ve tenmîk ve hüsn-i (...) eylemek üzre tavsiye ve ümerâ-i Dağıstan tarafına mürâsele ve mükâtebe ile müzâkeresi lâzım gelen umûr ve husûsu i'lâm ve isti'lâmdan hâlî olmayup ve iktizâ eden husûsda re'y-i savâb-dîdene muvâfakat eylemeleri için nâme-i hümâyûnumda sipâriş olunmağla sen dahi anâ göre hareket ve bu keyfiyyâtı tarafından dahi mektûbunla ifâde ve i'lâm ve isti'lâm ile Der-i devlet-medârıma arz ve eğer suhûlet ile

¹²¹**Hucurat suresi, 10. Ayet:**Mü'minler ancak kardeşirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin.

husûlü me'mûl değil ise bi-tevfiki'llâhi te'âlâ vakt ü zamânıyla savb-ı maksûda Kırım'da ve bi-fazli'llâhi'l-meliki'l-azîz Revan ve Gence'nin zabt ve teshîri husûl-pezîr olundukda musammam olan vecih üzre Şirvan'a varup iktizâsına göre hareket ile anın dahi âmme-i umûr-i cüz'iyeye ve külliyesine hüsn-i nizâm virüp âsâr-ı mesâ'î-i cemîlen bedîdâr olmağa bezl-i iktidâr ve her emirde basîret ve üslûb-ı cemîle üzre hareket ile marziyyü'l-eser ve memdûhü's-siyer olmağa sa'y-i bî-şumâr eylesin deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Cemâziye'l-evvel,sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1173

Tarih : 30 Cemâziye'l-evvel 1136

Konu : *Revan seferi*

Özet : *Hamedan seraskeri Hasan Paşa ile Tebriz seraskeri Abdullah Paşa'nın görev yerlerine hareket ettikleri ve Revan saraskeri Ahmed Paşa'nın da Tiflis vâlisi Receb Paşa Tiflis'e geldiğinde, Revan'a hareket ederek Revan'ı zabtetmesi gerektiği.*

Emr-i şerîfi unvânına mucibince amel oluna deyü hatt-ı hümâyûn-ı mehâbet-makrûn keşîde kılınmıştır.

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen vüzerâ-yı izâmımın erşed ve kâr-güzârı ve vükelâ-yı kirâmımın müdebbir ve şecâ'at-şî'ârı olmanla mukaddemâ hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla mu'anven mufassal ve meşrûh emr-i şerîfe me'mur olduğun üzre bi-avni'llâhi te'âlâ Revan kal'asının feth u teshîri senden matlûb-ı hümâyûn-ı şâhânem olmağla gerek techîz ve tesyîr-i ehibbâ ve gerek tertîb-i udde ve atâd ve sâ'ir levâzım ve mühimmât husûslarında cemî'î-i matâlib ve iltimâsâtına müsâ'ade-i hümâyûnum erzânî kılınmağla cümlesi tetmîm ve tekmîl olup ve Tiflis Eyâleti dahi düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîr el-Hâc Receb Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûya tevcîh ve taklîd olunmağla bi-hamdi'llâhi te'âlâ Kal'a-i Tiflis muhâfazası fikri dahi ber-taraf olup ve hâlâ talî'a-i bahâr-ı meymenet-âsâr işbu şiddet-i şitâda izhâr-ı kuvvet ve iktidâr etmekle

düstûreyn-i mükerreremeyn müşîreyn-i mufahhameyn nizâmü'l-âlem Bağdad vâlisi olup Hamedan cânibi seraskeri olan vezîrim Hasan Paşa ve Van vâlisi olup Tebriz cânibi seraskeri olan vezîrim Abdullah Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehümâ savb-ı me'murelerine azîmet üzre olmalarıyla sen ki Revan cânibi seraskeri olan vezîr-i müşârün-ileyhsin Tiflis vâlisi vezîr-i müşârün-ileyh Tiflis'e gelüp zabt ve muhafazasına kıyâm eylediği gibi sen dahi te'hîr ve tevakkuf eylemeyüp ma'iyetine me'mur olan düstûr-ı mükerrrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Erzurum vâlisi Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûyu ve sâ'ir yanına ta'yîn olunan tavâif-i askeri bi'l-cümle yanına istishâb ve savb-ı maksûda azîmet ve kemâl-i ittihâd ve ittifâk ve izhâr-ı celâdet ve delîrâne ve müdebbirâne hareket ile ale'l-kaderi(?) matlûb-ı hümâyûnum olan Revan Kal'ası üzerine varup ahâlisini itâ'ate da'vet eğer kabûl-i itâ'at ile tav'an kal'ayı viriler ise zabt ve eğer muhâlefet ederler ise bi-avnilâh kerhen ve kahren kal'a-i merkûmeyi zabt ve teshîr eylesin ve'l-hâsıl kal'a-i merkûmenin taraf-ı devlet-i aliyyemden zabt ve teshîri aksâ-yı murâd-ı hümâyûnum olmağla işbu emr-i şerîfim () ile vüsûlünde savb-ı matlûba azîmete müteheyyî olup vezîr-i müşârün-ileyh Receb Paşa Tiflis'e geldiği gibi sen dahi te'hîr ve tevakkuf etmeyüp hareket ve bir gün evvel Revan'a varup gerek tav'an ve gerek cebren ve kerhen zabt ve teshîr ile mesâ'î-i cemîlen marzî ve meşkûr olmağa bezl-i tâb ü tuvân eyleyüp te'hîr ve tevakkufa rızâ ve cevâz göstermemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-evvel, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1211

Tarih : 10 Cemâziye'l-âhir 1136

Konu : *Sefer için asker tedariki*

Özet : *Trabzon mutasarrıfı Mustafa Paşa ile Kars Eyaleti mutasarrıfı Yusuf Paşazade Mustafa Paşa'nın kapıları halklarıyla beraber Revan seraskeri Ahmed Paşa'nın emrine verildiği, seraskerin onları istediği tarafta görevlendirebileceği.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zaferme'serim serasker-i hamıyyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin bundan akdem Der-i devlet-medârıma arz ve inhâna binâen düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Trabzon İyâleti'ne mutasarrıf olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü kapusu halkı ve Trabzon ve Kars eyâletlerinin zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve Kars'ın yemîn ve yesâr neferâtı ile mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle (...) tarafına me'mur ve emr-i şerîfi tarafına irsâl olunduktan sonra tekrâr vezîr-i müşârün-ileyhe ve ma'iyetine me'mur olanlara evâmîr-i şerîfem ısdâr ve irsâl olunup cümlesi icâleten yanına varup her ne işe istihdâm eyler isen kıyâm ve berây-ı savâb-dîden üzre amel ve hareket eylemeleri için tenbîh-i ekîd olunduğu kâime-i sadr-ı a'zamî ile tarafına iş'âr olunup ba'dehu vezîr-i müşârün-ileyh kapusu halkıyla ma'iyetinden ba'îd ve Kars Eyâleti bir paşaya virilmek üzere tarafından arz olunmağla arzın mucibince vezîr-i müşârün-ileyh kapusu halkıyla Van tarafına me'muriyet için emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl ve Kars Eyâleti dahi emîrül-ümerâi'l-kirâm Yusuf Paşazâde Mustafa -dâme ikbâlehûya tevcîh ve ma'iyetine me'mur kılınmış idi el-hâletü hâzihi vezîr-i müşârün-ileyh Mustafa Paşa tarafından me'mur olduğu üzere Tiflis'e varup berây-ı savâb-dîden üzre hidemât-ı aliyyeye kıyâm eylediği Kâhta tarafına me'muriyeti münâsib olduğu kâimende tahrîr ve inhâ olunmağla Kâhta tarafına me'muriyetini müş'ir emr-i şerîfim ısdâr ve () ile tarafına irsâl olunmuştur vüsûlünde vezîr-i müşârün-ileyhin Kâhta tarafına irsâli mi münâsibdir Van cânibine gönderilmesi mi iktizâ eder yohsa ma'iyetine istishâb eylemen mi iktizâ eder her ne vechile amel ve hareket olunması ma'kûl ve münâsib ise anâ göre amel ve hareket ve her husûsda tedbîr ve basîret üzre hareket ile me'ser-i mebrûre ve mesâ'î-i meşkûre vücuda getirüp bezl ü sa'y u kudret eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Fî Evâil-i Cemâziye'l-âhir, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1214

Tarih : 10 Cemâziye'l-âhir 1136

Konu : *Sefer için asker toplama*

Özet : *Çıldır Eyaleti ile Ahıska, Hirtos(Hirtıs) ve Azğur kalelerinden sefer zamanında önceleri ne kadar asker göndermişlerse aynı şekilde asker göndermelerinin tenbîhi.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me‘mur asâkir-i zafer-me’serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Çıldır Eyâleti'nin zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârı ve Ahışa ve Hirtos(Hirtıs) ve Azğur Kal’alarının yemîn ve yesâr tuvânâ ve ocaklık beylerinin şartnâmelerinde mukaddemâ fâhir adam ile sefer eşmek mukayyed ise mahallinden ihrâc ve ol vechile yoklama ve nizâmları virilüp ve bir ferde iki dirlik olmayup zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârdan gönüllüyân tuvânâ tefrîk ve defter ve tashîh ve ra‘iyyet olmayan ze‘âmet ve tîmâr elviye karyeleri havâs için zabt olunmak üzere bir müsta‘id mübâşir ta‘yîn ve tahrîr-i cedîd misillü nizâm virilmek lâzım olduğunu kâimenle Der-i devlet-medârıma i‘lâm etmekle ocaklık beğlerinin dîvân-ı hümâyûnum taraflarında fâhir adam ile sefere eşmeleri şart kılındığına müte‘allik kayıd bulunmayup ~~defterhânde olan defterlerin~~ defterhânde hâlâ müsta‘mel olan defterler dahi tetebbu‘ olundukda şartnâmeleri bulunmayup hazîne-mânde olan köhne defterlerden tetebbu‘a muhtâc olduğu haber virilüp ve hâlâ bu husûs için tazyi‘-i vakt münâsib olmamağla işbu emr-i şerîfim () ile vüsûlünde şimdiki hâlde husûs-ı mezbûr ol tarafda tefahhus ve suâl ve cümle beyninde kadîmden ne mikdâr adam ile sefere eşgeldikleri müte‘ârif ve meşhûr ise yine ol mikdâr adam ile eşmeleri için tenbîh ve te’kîd ve bâlâda mezkûr olan sâ‘ir husûsda dahi i‘lâmı mucibince amel ve hareket ile hüsn-i nizâm virmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâil-i Cemâziye’l-âhir, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1223

Tarih : 20 Cemâziye’l-âhir 1136

Konu : *Revan seferi*

Özet : Serasker Ahmed Paşa'nın, Revan seferi için gerekli olan asker ile Tiflis, Kâhta ve Şirvan taraflarını kendi düşünce ve görüşlerine göre düzenleyerek Tiflis vâlisi Receb Paşa Tiflis'e geldiğinde Revan Seferi'ne başlaması gerektiği.

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Bu def'a tarafından Der-i devlet-medârıma gelen mektûb ve kâimelerinin hülâsa-i mefhûmâtında Tiflis ve Kâhta muhâfazaları için altı yedi bin asker muktezî olup ve bunlardan mâ'adâ seninle ma'an Revan üzerine gidecek asker on beş bin mikdârı olmağa muhtâc olduğunu arz ve inhâ etmişsin sen ki serasker-i müşârün-ileyh bundan akdem tarafına ta'yîn olunan defterdâr Rami Ahmed -zîde mecdühû ile irsâl olunan defterde el-ân Tiflis'de olan eyâlet askeri ve kapum kulları dâhil olmayup ve Şirvan ve Kâhta taraflarına gönderilmek üzere tashîh olunan asker başka gösterilüp ve seninle Şirvan üzerine gidecek tavâif-i asâkirin dahi cümlesi ne mikdâr olmak iktizâ eylediği ta'yîn ve tasrîh ve ba'dehu Şirvan ve Kâhta taraflarına tashîh olunanlar dahi yanına varmaları münâsib görülmeğin mecmû'u yanına varup re'y-i savâb-dîden üzerine hareket eylemeleri için evâmir-i şerîfem ısdâr ve irsâl olunup li'llâhi'l-hamd seninle tavâif-i asker fevka'l-me'mûl tevfir ve teksîr olunup ancak hîn-i iktizâda Kâhta tarafına ne mikdâr asker ta'yîn olunmak lâzım gelür Şirvan tarafı için ne vechile amel ve hareket olunmak iktizâ eder bu tarafda ma'lûm olmamağla bu husûslarda bu husûsların iktizâsı senin re'y-i savâb-dîdene mufavvaz olmağın bu tarafa arz ve i'lâma tevkîf takvîyet-i vakitten gayri bir şeyi müntec olmayacağı bi'l-bedâhe zâhir ve sen vüzerâ-yı izâmımın a'kal ve erşed ve umûr-ı dîn ü emcedi olup senin fikr-i rezîn ve tedbîr-i isâbet-karînine i'timâd-ı hümâyûnum olduğuna binâen evâmir-i haber-encâm müstakillen senin uhde-i ihtimâmına tefvîz ve ilzâm olunup emrinde müstakil ve re'y ve tedbîrinde müstebid ve mütevahhid ve her vecihle sana izin ve ruhsat-ı hidivvânem erzânî kılınmağla gerek hâlâ Tiflis'de olanların tebdîl ve ibkâsı ve gerek Kâhta tarafına asker ta'yîni ve Şirvan tarafı her ne gûne hareket ve amele mübâşeret olunmak husûsu ve kimleri yanına istishâb eylemen ma'kûl ve münâsib olduğu ve'l-hâsıl ol tarafların kâffe-i umûrun ve bi'l-cümle ma'iyetine me'mur havâs u avâm tavâif-i askeriyyenin ne işe me'mur kılınacakları husûsları senin uhde-i ihtimâmına ihâle ve seni dahi bi'l-cümle asker-i zafer-rehberimle ma'an cenâb-ı hüdâ-yı bî-hemtâyâ vedî'a eylemişimdir. İmdi hâlâ Tiflis bu bahâr ile havalar mu'tedil ve vakt-i hareket munhasıl olmağla bundan

sonra bu husûsları Der-i devlet-medârıma arz ve i'lâma tevkîf ile beyhûde takviyyet-i vakit eylemeyüp minvâl-i meşrûh üzre uhde-i ihtimâmına mufavvaz olan umûr ve husûslarda tedbîr ve dikkat teemmül ve sünnet-i seniyye-i teşâvüre (...) ve tevfik-i inâyet-bârî te'âlâya tevessül ile iktizâsı ve ma'kûl ve münâsib görüldüğü vecih üzre ta'yîn-i asker olunmak iktizâ eden mahallere iktizâsı üzre ta'yîn ve ba'dehu arz ve i'lâm ve yanına istishâb edeceğin asâkir-i zafer-me'seri dahi istishâb ve harekete müteheyi' olup düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Tiflis vâlisi vezîrim el-Hâc Receb Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü Tiflis'e vüsûl ve muhâfazasına kıyâm eyledikde sen dahi ma'iyetine istishâb eyledüğün asâkir-i zafer-me'serim ile hareket ve savb-ı maksûda azîmet ve avn ü tevfik-i hüda-yı müste'ân ile izhâr-ı kuvvet ve kudret ve işrâk-ı şevârik-ı şecâ'at ve celâdet ederek Revan Kal'ası üzerine varup mukaddemâ sana emri-i şerîfimle tevcih ve matlûb-ı hümayûn-ı pâdişâhânem olduğu üzre gerek tav'an ve gerek kerhen bi-avni'llâhi'l-meliki'l-mennân Kal'a-i Revan'ı feth u teshîr ve zabt u rabt ile me'ser-i mebrûre ve mesâ'î-i meşkûre vücûda getirmeğe bezl-i bâtu (...) eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1259

Tarih : 30 Cemâziye'l-âhir 1136

Konu : *Asker yoklaması*

Özet : *Kars'ın gönüllüyan neferatı ile ze'âmet ve tîmâr erbabının ayırt edilmesi için yoklama yapılması işinin Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'ya verildiği.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Kars'ın alaybeğisi ve gönüllüyân-ı yemîn ve yesâr ağaları Tiflis'e varup lâkin mahsûs emri-i şerîfimle bir mukaddem mübâşir ma'rifetiyle zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı başka ve ve yemîn ve yesâr neferâtı başka yoklanup birbirinden tefrik olunmak muktezî idiği tarafından kâimenle i'lâm olunmağla sen ki müşârün-ileyhsin bu husûs senin re'y-i rezînine ihâle ve uhde-i ihtimâmına tefvîz ve havâle olunmuştur. İmdi işbu emri-

şerîfim vüsûlünde mezkûrları kemâ-yenbağî yoklayup birbirlerinden tefrîk ve temyîz ve iktizâ eden hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyyemde istihdâm ve i'mâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-âhir, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1269

Tarih : 30 Cemâziye'l-âhir 1136

Konu : *Asker yoklaması*

Özet : *Tiflis'e gelmeleri gereken Kars'ın gönüllüyan neferatı ile ze'âmet ve tîmâr erbabının bozulan düzenlerinin yeniden te'sis edilmesi için yoklama yapma işinin Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'ya verildiği.*

Diyarbakır vâlisi olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Kars'ın elviye alaybeğileriyle zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve yemîn ve yesâr neferâtı eyâlet-i mezbûr mutasarrıfı ile ma'an Tiflis'e varup ma'iyetinde iktizâ eden hidemât-ı aliyyede i'mâl ve istihdâm olunmaları için bundan akdem emr-i şerîfimle me'mur kılınmaşlar iken hilâf-ı emr-i şerîf savb-ı me'murelerine varmakda batâet üzre hareket ve tarafından dahi emr-i şerîf ve buyurulduklar ile bi'd-defa'ât te'kîd olunmuşken ancak Kars'ın alaybeğisi ve gönüllüyân-ı yemîn ve yesâr ağaları mecmû'u elli altmış kadar adamlarıyla varup neferâtları henüz tamâmen varmadıklarından mâ'adâ mürûr-ı eyyâm ile nizâmları muhtel ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ile gönüllüyân neferâtı mahlût olup ve bir neferde iki dirlik bulunmağla killet-i asâkire bâ'is olmağın zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr başka ve yemîn ve yesâr neferâtı başka yoklanup birbirinden tefrîk ve tashîh ve defter olunup nizâmı verildikten sonra hidemât-ı me'murelerinde mevcûd ettirilmek muktezî olmağla imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin işbu emr-i şerîfim mübâşir ta'yîn olunan () ile vüsûlünde mezkûrları kemâ-yenbağî başka başka yoklayup birbirlerinden tefrîk ve temyîz ve hüsn-i nizâmları verilip iktizâ eden hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyyemde istihdâm ve i'mâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-âhir, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1314

Tarih : 10 Receb 1136

Konu : *Asker yoklaması*

Özet: *Revan seraskeri Ahmed Paşa maiyetine verilen Anadolu vâlisi Osman Paşa'nın ne kadar askeri olduğu yoklamasının Ahmed Paşa tarafından yapılması gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Anadolu vâlisi vezîrim Osman Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü ma'iyetine me'mur olmağla mükemmel ve müretteb kapusu halkı adamlarından asâkir-i mevîr ile varmak üzere Anadolu Eyâleti'nden üç yüz otuz üç kese akçe imdâd-ı seferiyesi tahsîl olunmağla vezîr-i müşârün-ileyh tarafına varup mülhak ve mülâkî oldukda kapusu halkını ve adamlarını kemâl-i tekayyüd ve taharrî ederek yoklayup ne mikdâr kapusu halkı ve sâ'ir adamları ve askeri olduğun defter ve kezâlik sâ'ir ma'iyetine me'mur olan eyâlet ve elviye mutasarrıflarının imdâd-ı seferiyeleri dahi kapuları halkı tekmîl ve adamlarını tevfir ve teksîr için tahsîl ettirilüp aslâ bu husûsda bâ'is-i özür ve illet olacak keyfiyyet kalmamağla anların dahi kapuları halkını ve adamlarını tekayyüd ve ihtimâm ile yoklayup her birinin kapuları halkı ve adamlarını ne mikdâr olduğun başka başka defter ve defterlerin Der-i devlet-medârıma irsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâil-i Receb, sene 1[136]

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1348

Tarih : 10 Receb 1136

Konu : *Revan sefer hazırlıkları*

Özet : Nizamı sağlamak için *Erzurum vâlisi Mustafa Paşa'nın Şirvan tarafına, Çıldır Beylerbeyi İshak Paşa'nın Kâhta tarafına askerleriyle birlikte hareket ettikleri, Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın da, Recep Paşa'nın Tiflis'e varmasından sonra askerleriyle birlikte Revan'a hareket etmesi gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zaferme'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Erzurum vâlisi vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü mükemmel ve müstevfi kapusu halkı ve eyâlet askerinin Bayezid Sancağı beyinden mâ'adâ eyâlet-i Erzurum'un hükümet ve elviye mutasarrıfları ve Erzurum'un yemîn ve yesâr ve neferâtı ile mukaddemâ tertîb defterinde tahsîs olunduğu üzere ve tarafından ta'yîn olunacak on beş bayrak yeniçeri serdengeçdileri bir orta cebeci ve bir orta topçu ve dört şâhî top ve nisf orta top arabacısı ile Şirvan tarafı nizâmı husûsu için me'muriyetini müş'ir mufassal ve meşrûh emri şerîfim ısdâr ve irsâl olunup ve kapusu halkı bin beş yüz neferden ekal olmayup tamâm bin beş yüz olmak üzere tekmîl ve ma'rifetinle iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim bu husûs için müstakilen mübâşir ta'yîn olunan Derviş Mehmed -dâme mecdühü-yu yanına istishâb ve ma'iyetine ta'yîn olanlar ile savb-ı maksûda azîmet ve emri şerîfimle tavsiye olunduğu üzere iktizâsına göre hareket ile memleket-i Şirvan'a bi-tevfikihi te'âlâ hüsn-i nizâm virmesi tenbîh-i hümâyûnum olup ve emîrü'l-ümerâi'l-kirâm Çıldır beylerbeyisi İshak Paşa -dâmet me'âliyahü dahi mükemmel kapusu halkı ve eyâlet askeri ve elviye mutasarrıfları ve Ahışa'nın yemîn ve yesâr ağaları ve Azğur ve Hirtos(Hirtıs) Kal'alarının gönüllüyân ağaları ve neferâtları ile Kâhta tarafına me'muriyeti emri şerîfi dahi ısdâr ve irsâl ve mîr-imîrân-ı mûmâ-ileyhin yanına kezâlik tarafından ta'yîn olunacak beş bayrak yeniçeri serdengeçdileri ve bir yeniçeri ortası ve bir cebeci ortası ve bir topçu ortası ve mikdâr-ı kifâye top ve top arabacısını yanına alup Kâhta tarafına azîmet ve re'y-i savâb-dîden üzere eyâlet-i Kâhta ve Toprakağaç Kal'asını zabt ve ta'mîr ve muhâfazasına kıyâm eylemesi için âna dahi emri şerîfimde tavsiye ve tenbîh olunmuşdur. İmdi sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin gerek vezîr-i müşârün-ileyhin ve gerek mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin ma'iyetine ta'yîn olanlar ile yanlarına verilen toplara göre mühimmât-ı cebehâne verip ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri zâbitlerinden birer zâbit ta'yîn olunmak iktizâ eder ise ta'yîn edip vakt ü zamânıyla savb-ı me'murelerine tesyîre ihtimâm ve inşâllahü te'âlâ düstûr-ı

mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Tiflis vâlisi ve muhâfızı olan vezîrim Receb Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü Tiflis'e vüsûl ve muhâfazasına kıyâm eyledikde mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh İshak Paşa ve sâ'ir ve kendü ile ma'an me'mur olanlar çıkup yerlerine yerlü neferâtı ve kapum kullarından mâ'adâ bir eyâlet vaz' olunmak iktizâ eder ise münâsib görüleni hizmet-i muhâfazaya vaz' ve ta'yîn ve Tiflis'in muhâfazası emrinde iktizâsına göre itmâm ve tekmîl eylediğın gibi bi-avni'llâhi te'âlâ me'mur olduğun üzre sen dahi hareket ve savb-ı maksûda azîmet ve Revan Kal'asını tav'an ve yâhûd kerhen ve kahren feth ü teshîr ve sâ'ir umûr-ı lâzımenin rü'yet ve kemâ-yenbağî itmâm ve temşiyeti ile me'ser-i meşkûre vücûda getürmeğre bezl-i vüs' ü kudret eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâil-i Receb sene 1[136]

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1457

Tarih : 30 Şa'bân 1136

Konu : Görevlendirme

Özet : *Dergah-ı âli Gedikli müteferrikalarından Çavuş Ali ve Mehmed'in hizmette bulunmaları için Diyarbakır vâlisi Ahmed Paşa'nın yanına gönderildiği.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim dergâh-ı mu'allâm Gediklü müteferrikalarından Ali -zîde mecdühü ve Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân dergâh-ı mu'allâm Gediklü çavuşlarından Mehmed -zîde kadruhü yanında iktizâ eden hidemât-ı aliyyede istihdâm olunmak üzre me'muren tarafına irsâl olunmalarıyla vüsûllerinde mûmâ-ileyhimâyı yanında alıkoyup iktizâ eden hidemât-ı aliyyede i'mâl ve istihdâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Şa'bân, sene 1[136]

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 131

Hüküm No : 1470

Tarih : 20 Şa'bân 1136

Konu : *Tahrir için görevlendirme*

Özet : *Tiflis memleketinin arâzîleri, karyeleri, mezraaları ve sâ'ir bilumum yerlerinin tahriri için istenen Kâtib Avni İbrahim ile iki şakirdin görevlendirildiği.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Bi-fazli'llâhi te'âlâ feth ü teshîri müyesser olan Tiflis memleketi ve tevâbi'i mülhakâtının ve lütf-i bârî'den feth ü teshîri me'mûl ve muntazır olan mahallerin arâzî ve kurâ ve mezâri' ve menâfi' ve merâfıkının tahrîri için bir iki kâtib ta'yîn ve irsâl olunmak üzere arz ve inhâ etmenle hâlâ defter-i hâkânî küttâbının fenn-i tahrîrde mâhirlerinden kıdvetü erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem Avni İbrahim -zîde kadruhû yine defter-i hâkânî kâtibleri şâkirdlerinden iki nefer şâkird ile ta'yîn ve irsâl olunmağla vüsûlünde hizmet-i merkûmede istihdâm olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Şa'bân, sene 1[136]

2.5.3. 132 NOLU MÜHİMME DEFTERİ

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 59

Tarih : 30 Ramazân 1136

Konu : *Taarruz ve istilanın önlenmesi*

Özet : *Diyarbakır Eyaleti mutasarrıfı ve Revan canibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşaya Çaldıran ve Ovacık taraflarına taarruz eden Besyan aşiretinin faaliyetlerini önlemesi görevinin verildiği.*

Diyarbakır Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revân cânibine me'mur asâkir-i zafer-mezâhirim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Van vâlisi olup Tebriz cânibine me'mur asâkir-i zafer-me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Abdullah Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü tarafından Der-i devlet-medârıma kâimesi gelüp hülâsa-yı mefhûmunda Erzurum Eyâleti'nde civâr-ı Van'da vâki Besyân ekrâdı iki sene mukaddem İran hudûdunda Cûreş Eyâleti'nde vâki Çaldıran ve Ovacık nâhiyelerine fuzûlî ta'arruz ve istîlâ ve hâlâ bi-avni'llâhi teâla Cûreş Kal'ası nevâhîsi ile taraf-ı devlet-i aliyyemden zabt u teshîr olunmağla nâhiyetân-ı mezbûretândan keff-i yed eylemeleri için mezbûrlara ve beylerine serasker-i müşârûn-ileyh taraflarından bir iki defâ buyuruldu gönderilüp tenbîh olunmuş iken mezbûrlar ısgâ eylediklerini arz ve inhâ etmekle tâife-i merkûmenin zikr olunan nâhiyelere ta'arruzları izn-i hümâyûn-ı padişâhanemden olmayup fuzûlî olduğundan mâ'adâ gerek zikr olunan nâhiyelere ve gerek memâlik-i İran'dan zabt ve teshîri matlûb-ı hümâyûnum olan memleketlere Besyân ta'ifesinin dahl ü ta'arruzuna bir vecihle rızâ-yı hümâyûn-ı hüsrevânem olmamağın nâhiyetân-ı mezbûretân taraf-ı devlet-i aliyyemden zabt u rabt ve mezbûrların ta'addî ve ta'arruzlarının men' u def'i için serasker-i müşârûn-ileyhe tenbîh ve te'kîdi müştemil emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmağla imdi sen ki serasker-i müşârûn-ileyhsin mezbûrların nâhiyetân-ı merkûmetândan keff-i yedleri için beylerine muhkem tenbîh ve te'kîd ve dahl ü ta'arruzlarını men' u def eyleyüb hilâfına rızâ ve cevâz göstermemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Ramazân, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 119

Tarih : 20 Şevvâl 1136

Konu : *Çalınan mektûb ve kaimelerin bulunması*

Özet : *Diyarbakır ve Revan yakınlarında Yaramaz(?) Boğazı mahallinde Ekrâdi eşkiyaları tarafından soyulan İbrahim nam kişinin taşıdığı, mühim mektûb ve kaimelerin bulunması.*

Amed kâdısına ve sâbık Diyarbekir mütesellimi olan Mustafa -zîde mecdühû-ya hüküm ki,

İftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim dergâh-ı muallâm kapıcılar kethüdâsı olup bundan akdem ba'zı umûr-ı mühimme ile Bağdad tarafına irsâl olunan Mustafa -dâme mecdühû ba'zı i'lâmı muktezî husûsların i'lâmı için ademisi İbrahim -zîde kadruhûyu mektûb ile Der-i devlet-medârıma irsâl ve mezbûr dahi getirüp teslim ve getürdüğü kağıdların cevâbı olmak üzre mûmâ-ileyhe ve düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Bağdâd vâlisi olup Hemedan cânibinde serasker olan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû ya cânib-i sadr-ı a'zamîden iki kıt'a mektûb kâ'imeleriyle Revân ve Diyarbekir'e on iki sâ'at karîb Yaramaz(?) Boğazı nâm mahalle vardığında ekrâdi tâ'ifesinden altı nefer şakîler mezkûr İbrahim'in yoluna inüp giydüğü esvâbından gayrı heybesinde eşyâ ve kağıdları alup kendüyi ve sürücüsünü bir kaç yerlerinden darb u cerh etmeleriyle mezkûr İbrahim ve Diyarbekir mütesellimine varup bu ahvâli i'lâm eyledikde dağda soyulan adama ne edeceğim deyü redd-i cevâb eyledüğü i'lâm ve mütesellim-i mezkûrun zabt u rabt-ı memleket ahz-ı eşkiyâda acz u fütûru nümâyân olmağla azl ve sen ki mûmâ-ileyh Mustafa -zîde mecdühû-sun mütesellim nasb ve ta'yîn olunmuşundur imdi sen ki mevlâna-yı mûmâ-ileyhsin Diyarbekir mütesellimliğün mûmâ-ileyh Mustafa -zîde mecdühû zabt ettirüp ve sen ki mütesellim mûmâ-ileyh Mustafa -zîde mecdühûsun mezbûrûn şakîleri alâ-eyyi-hâl ahz ve ele getirüp şer'an müstehak oldukları cezâları tertîp ve eşkiyâ-yı merkûmeyi zuhûra getirüp zikr olunan mekâtîb kâ'imeleri memhûren Der-i devlet-medârıma irsâl ve zabt

urabt-ı vilâyet def' ü ref'-i erbâb-ı şekâvet ve himâyet ve sıyânete ri'âyet ve te'mîn-i ebnâ-yı sebîl husûslarında ve sâ'ir me'mur olduğun husûslarda mesâ'î-i mebrûre vücûda getürmeğe bezl-i tâb u tuvân eyleyüp zerre kadar ihmâl ve tekâsüle rızâ ve cevâz göstermekden be-gâyet ihtirâz eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır [olmuştur.]

Fi Evasıt-ı Şevvâl, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 173

Tarih : 20 Zilka'de 1136

Konu : *Revan'ın Fethi*

Özet : *Revan'ın fethi için gerekli askerlerin Bayezid ve Çıldır Sancaklarından sağlanması ve bu askerlerin mühimmât ve tayinâtlarının temini.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zafer me'serim serasker-i hamiyet-perverim olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrem Erzurum Eyâleti'ne mutasarrıf olup Şirvan tarafı nizâmına me'mur olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyetine me'mur olan tavâif-i askerden mâ'adâ tarafından yanına ta'yîn ve hâlâ ta'yîni fermânım olan on beş bayrak yeniçeri serdengeçtileri için hâlâ Revan Kal'ası muhâsarasında olan tavâif-i askeri birbirlerinden ayırmak münâsib görülmemekle zikr olunan on beş bayrak yeniçeri serdengeçtilerinin birbirine Tiflis cânibinde alikonulan on bayrak ve Tiflis muhâfazası için tahrîr olunan on bayrağın beşi ta'yîn olunduğunu tarafından tahrîr ve vech-i meşrûh üzere kal'a-i mezbûrenin feth ve teshîri arzusunda olan kullarımın birbirlerinden ayrılması münâsib olmamağla bi-avnihî te'âlâ kal'a-i merkûmenin feth ve teshîri müyesser oldukda gerek müteferrikan ve gerek müctemi'an her ne tarafa me'mur olurlar ise cân ve baş ile bezl-i tab u tevân eylemeğe cümlesi huzûrunda ta'ahhüd eylediklerin Revan cânibinde ma'iyetinde olan dergâh-ı muallâm yeniçerileri zâbitanları ve serdengeçtiyân ağaları taraflarından dahi mühürlü mahzarlarıyla arz ve inhâ olunup ancak vezîr-i müşârün-ileyhin ma'iyetine ta'yîni fermânım olan serdengeçtilerin bayraklarına tahsîs olunan neferâtın ba'zıları mevcûd olmayıp noksân olduğundan ma'adâ cebeci ve topçu ve top arabacıları dahi fermân-ı hümâyûnum olduğu üzere

tamâmen ta'yîn olmayup noxsân üzre ta'yîn olunduğu vezîr-i müşârün-ileyh tarafından i'lâm olunduğundan ma'adâ Erzurum Eyâleti'nin Bayezid Sancağı beyinden ma'adâ hükûmet ve elviye mutasarrıfları bi'l-cümle vezîr-i müşârün-ileyhin ma'iyetine me'mur iken Bayezid sancağından mâ'adâ dahi alıkoyup anların yerlerine Çıldır zu'amâ ve erbâb-ı tîmârî ta'yîn ve Çıldır beylerbeyisi ve ocak beyleri ve yemîn ve yesâr neferâtının Tiflis'de lüzûmu olmadığı hâlde anlar dahi Şirvan tarafına gitmek üzre ta'yîn olunup lâkin mukaddemâ Tiflis muhâfazasında olan neferâtın bir senelik zahîreleri eyâlet-i Çıldır'dan mübâya'a ve evvel be-evvel Çıldır beylerbeyisi ve ümerâ ve gulâmânî kefâletleriyle gelip Tiflis anbârlarına teslîm olunması hüccet-i şer'iyeye olunup ve kefâletleri hasebi ile zehâyir-i mezkûre tertîb defteri mûcebince mezbûrlardan matlûb ve bu ana dek öşr-i mi'şârî gelüp teslîm-i anbâr olunmamağla Şirvan seferi bahânesi ile bunlar gitmek lâzım gelür ise zehâyir-i mezkûrenin âhar mahalden tedârikine imkân olmayıp ve bunlar dahi elden çıktıkdan sonra zahîre isteyen tavâif-i askeriyeye me'yûs olup serhaddin ihtilâline bâ'is bir emr-i mekrûh hudûsu mukarrer olduğuna binâ'en mezbûrların Tiflis'te hizmet-i muhâfazada bulunmaları muktezî ve mâdem ki bâ-hüccet-i şer'iyeye müte'ahhid ve mütekeffil oldukları zehâyir-i mezkûreyi tekmîlen teslîm ve ibrâ-yı zimmet etmedikçe âhar hizmete istihdâmlarına ruhsat verilmek münâsib olmadığı düstûr-ı mükerrer hâlâ Tiflis muhâfızı vezîrim el-Hâc Receb Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü tarafından i'lâm olunmağla bi'l-iktizâ Erzurum vâlisi vezîr-i müşârün-ileyh Revan fethine dek Tiflis'te ikâmet ve avn-i hak ile Revan fethinden sonra ma'iyetine me'mur olan tavâif-i askeriyenin cümlesini yanına istishâb ve savb-ı me'mura azîmet eylemek üzre kendüye tahrîr olunmağla imdi sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin ma'kûl ve münâsib görüldüğü üzre hâlâ ma'iyetinde kal'a-i mezbûre feth ve teshîri arzûsunda olan tavâif-i askeriyeyi birbirlerinden ayırmayup avn ve inâyet-bârî ile Kal'a-i Revan'ın feth ve teshîri müyesser oldukda vezîr-i müşârün-ileyhi dahi eğlendirmeyüp mukaddemâ ma'iyetine me'mur olan umûmen eyâleti askerî ve Bayezid Sancağı'ndan mâ'adâ bi'l-cümle hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve Erzurum'un yemîn ve yesâr ağaları ve neferâtını ve tarafından ta'yîni fermânım olan on beş bayrak yeniçeri serdengeçtileri ve birer orta cebeci ve topçu ve yarım orta top arabacılarını cümlesinin neferâtları tekmîl olmak üzre tamâmen ve kâmilen yanında mevcûd ettirüp ve top ve sâ'ir mühimmât-ı cebehâneyi dahi mukaddemâ fermân-ı hümâyûnum olduğu üzre ta'yîn ve bu vech-i vecîh üzre kemâl-i celâdet ve esbâb-ı

haşmet ile savb-ı me‘murîyete tevcîh ve tesyîrde ser-i mû tesâmüh ve tesâhüle rızâ ve cevâz göstermemen bâbında yazılmışdır.

Fi Evâsıt-ı Zilka‘de, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 207

Tarih : 30 Zilka‘de 1136

Konu :*Revan'ın Fethi*

Özet :*Revan'ın fethi için gerekli hazırlıkların yapılması bu sefere katılacak olan askerlere fetih ve cihadın öneminden bahsedilmesi ve askere güç ve cesaret verecek duaların edilmesi.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan üzerine me‘mur olan asâkir-i zafer me‘serim serasker-i hamîyyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû'ya, Anadolu Eyâleti'ne mutasarrıf olan Vezîr Osman Paşa'ya ve beylerbeyilere ve hükûmet ve elviye beylerine ve sâ'ir ümerâ ve dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ve sipâh ve silahdâr ve cebeci ve topçu ve top arabacısı zâbitlerine ve terakkîlü ve serdengeçti ağaları ve elviye alaybeğileri ve sâ'ir tavâif-i asâkir zâbitlerine hüküm ki;

Eimme-i ulemâ-i dîn-i mübînin kütüb-i mu‘tebereden Bezzâziye ve Tatarhâniyye ve hülâsa-i fetâvâ ve şerhü'l-hidâye ve fetâve't-tahriyye ve sâ'ir kütüb-i mu‘tebereden küfr ve irtidâdlarına hüküm olunup üzerlerine ahkâm-ı mürtedî icrâ ve diyârları dârü'l-harb ve İslâm'a gelmeyen ricâli katl ve nîsâ ve sıbyânları istirkâk olunur deyü fetvâ-yı şerîfe verilen revâfız-ı kızılbaşın kahr u tedmîrleriyle i‘lâ-i kelime-i dîn-i mübîn ve işrâf-ı envâr şerî‘at-ı seyyidü'l-mürselîn şeref-bahş-ı sudûr olan emr-i şerîf-i celîlü'l-kadrim mücebince ittifâk ve ittihâd ile Revan Kal‘ası üzerine varılıp merdâne hareket ve nass-ı kerîm <<inna'l-lâhe yuhibbu'llezîne yukâtilûne fi-sebîli'llâhi-saffen ke-ennehüm bünyânun mersûs>>¹²² mîsdâkınca pür-dilân-ı guzât-ı İslâm düşman-ı dîn üzerine hücum ve iktihâmda aslâ tevkîf ve ârâm etmeyip izhâr-ı gayret ve hamîyyet ve

¹²²**Saf Suresi, 4. Ayet:**Hiç şüphe yok ki Allah, kendi yolunda, duvarları birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever.

kemâl-i ikdâm iderek muhârebe ve mukâtele ile varoşu zabt ve hâlâ kal'a-i mezbûreyi muhâsara ve cân ve başı yakmayup leyl ü nehâr muhârebe ve mukâtele ve feth ü teshîrine bezl-i nakdîne-i kudret ve mücâhede üzre olduğunuz i'lâm olunmağla sa'yiniz meşkûr ve hidemât-ı cemîleniz mebrûr olup duâ-yı hayr-ı hidîvâneme mazhâr olmuşsuzdur yüzünüz ak ve dâ'imâ kılıcınız ehl-i küfr ve ilhâd üzerine neyyir ve berrâk olsun sizden me'mûl pâdişâhânem uğur-ı dîn-i mübîn ve devlet-i âliyyemde bu gûne mesâ'î-i cemîle vücûda getirmekdir nân ve nemek-i hidîvânem cümledenize helâl olsun sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin harridi'l-mü'minîne ale'l-kıtâl âyet-i kerîmesi mîsdâkınca fîmâ-ba'd dahi ma'iyetine me'mur olan kullarımı gazâ ve cihâda tahrîs ve tergîb ve ittifâk ve ittihâd ile Kal'a-i Revan'ın fethü teshîrine ikdâm ve ihtimâm ve sen ki Anadolu vâlisi vezîr-i müşârün-ileyh ve siz ki mûmâ-ileyhim beylerbeyiler ve hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve sâ'ir elviye beyleri ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve sipâh ve silâhdâr ve cebeci ve topçu ve top arabacıları ve elviye erleri beyleri ve terakkilü ve serdengeçti ağaları ve sâ'ir tavâif-i asker zâbitânı ve umûmen askerî kullarımız âyet-i kerîme-i <<faddalallâhü'l-mücâhidîne ale'l-kâ'idîne ecren azîmâ>>¹²³ mîsdâkınca dünyada ve ukbâ ecr-i azîm ve gurur-ı ka't-ı cesîm ihrâzı için fîmâ-ba'd dahi izhâr ve hamîyyet-i dîniyye ve seraskerim müşârün-ileyhin emrine imtisâl ve re'y-i savâb-dîdene muvâfakat ve mutâba'at ile Kal'a-i Revan'ın feth ü teshîrine bezl-i kudret eyleyüp <<ve aleyküm bi'l-çihâdi fe-ennhu vehbâniyyeten ümmeti>>¹²⁴ <<li-gazvetin fî- sebîli'llâhi hayyir mine'd-dünyâ ve mâ fihâ>>¹²⁵ hadîs-i şerîfi üzre bu gazâ-yı garrâda mebzûl olan mesâ'î-i cemîleniz inda'llâhi-te'âlâ mebrûr ve meşkûr olacağı senin ve şehirden müberrâ olduğundan mâ'adâ vücûda gelen hidemât-ı sâdıkânız cenâb-ı hilâfet-meâb indinde dahi mebrûr ve meşkûr olacağı muhakkak ve mukarrer bilüp anâ göre izhâr-ı gayret ve hamîyyet ve ittifâk ve ittihâd ve merdâne hareket ile Kal'a-i Revan'ın bir gün evvel bi-avni'llâhi te'âlâ feth ü teshîrine bezl-i vüs' ve kudret eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fi Evâhir-i Zilka'de sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

¹²³**Nisa Suresi, 95. Ayet:** Allah, mücadele edenleri büyük bir ödülle oturanlara üstün kılacaktır.

¹²⁴**Hadis:** Size cihad etmek gereklidir. Çünkü cihad ümmetimin ruhbanlığıdır.

¹²⁵**Hadis:** Allah yolunda yapılan bir savaş dünyadan ve dünyada bulunanlardan daha hayırlıdır.

Hüküm No : 222

Tarih : 30 Zilka'de 1136

Konu : *Revan'ın Fethi*

Özet : *Revan'ın fethinin genel hazırlıkları ve sefere katılacak olan askerlerin zâhire ve ulufelerinin kışa kadar temin edilmesi, sorun çıkaranların cezâlandırılması.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan üzerine me'mur asâkir-i İslâm serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya ve sâ'ir vüzerâ-yı kirâm beylerbeyiler ve hükûmet ve elviye mutasarrıflarına ve sâ'ir ümerâyâ ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri zâbiti -zîde mecdühû-ya ve terakkilü ve yeniçeri serdengeçtileri ağalarına ve dergâh-ı mu'allâm cebecileri ve topçuları ve sâ'ir tavâif-i asker zâbitleri ve elviye alaybeğileri ve umûmen askerî zâbitleri ve ihtiyârlarına hüküm ki;

Eimme-i ulemâ-i dîn-i mübînün kütüb-i mu'teberelerinden Bezzâziye ve Tatarhâniyye ve Hülâsa-i fetâvâ ve Şerhül-hidâye ve sâ'ir kütüb-i mu'teberede küfr ve irtidâdlarına hüküm olunup ricâli katl ve nisâ ve sıbyânları istirkâk olunur deyü fetvâ-yı şerîfe verilen revâfız-ı kızılbaşın kahr u tedmîr ve diyârlarının envâr-ı İslâm tenvîri ile i'lâ-i kelime-i dîn-i mübîn ve takviyyet-i şerî'at-ı seyyidül'l-mürselîn için şeref-bahş-ı sudûr olan emr-i şerîf-i celîlül'l-kadrim mücebince ittifâk ve ittihâd ile Revan Kal'ası üzerine varılıp merdâne hareket ve âyet-i kerîme <<yücâhidüne fi sebîlillâhi velâ-yehâfûne levmete lâim>>¹²⁶ mîsdâkınca izhâr-ı gayret ve hamiyet ile bi-avnihi te'âlâ revâfız-ı mesfûrine mugâlebe ve varoşu zabt ve Kal'a-ı Revan'ı muhâsara ve fi-sebîlillâh muhârebe ve mukâtele ve feth üteshîrine bezl-i ihtimâm ve mücâhede üzre olduğunuza ilm-i cihân-ârâ-yı pâdişâhânem muhît ve şâmil olmuşdur berhurdâr olasız ber-vefk-ı hadîs-i şerîf <<ve aleyküm bi'l-cihâdi le-gazvetin hayrun mine'd-dünyâ vemâ fihâ>>¹²⁷ sa'y-i cemiliniz mebrûr ve meşkûr olup dünya ve ukbâda ücûr-ı bî-hesâbnâil olacağınız şek ve şüpheden müberrâ olmağla fimâ-ba'd dahi izhâr-ı gayret ve hamiyet ile Kal'a-ı Revan'ın bi-avni'llâhi te'âlâ feth u teshîri te'hîre kalur ise asâkir-i mansûremin bie hatve ayrıldıklarına rızâ-yı hümâyûnum yokdur inşâ'allâhu-te'âlâ

¹²⁶**Maide Suresi, 54. Ayet:** Allah yolunda cihad ederler ve hiç kimsenin kınamasından korkmazlar. Hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar.

¹²⁷**Hadis:** Cihadi terk etmeyin. Bir gazâ, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır.

zahîre ve ulûfeleri vakt ü zamânıyla ayrıştırılacağı muhakkak ve mukarrer olduğundan mâ'adâ sıdk-ı derûn ile fî-sebîli'llâh hidemât-ı mebrûresi zâhirolanlarikrâmât-ı lâyika ile ikrâm ve fermân-ı hümâyûnuma mugâyir hareket ve tekâsülü zuhûr edenlerin haklarından gelinüp dünya ve ukbâda karîn ikâb ve hazân olacakları nümâyân ve'l-hâsilvâlîde-i ceddîm enâra'llâhu te'âlâ burhânehu zamânında Kandîye Kal'âsı üç sene ale't-tevâli zıyk ve şitâda muhâsara ve asâkir-i İslâm metrislerde kışlayup ikdâm ve ihtimâmları sebebiyle feth u teshîri müyesser olduğu gibi Kal'a-i Revan'ın dahi muhasarası hulûl ve eyyâm-ı şitâya dek mümted olur ise mâdâm ki feth u teshîri müyesser olmadıkça siz dahi bir hatve ayrılmayup umûmenanda kışlayup kızılbaş-ı bed ma'âş-ı şevket-i İslâm'ı irâet ve izhâr-ı gayret ve hamîyyet ile elbette bi-eyyi-hâl feth u teshîrine mübâderet eylesiz netice-i kelâm kal'a-i Revan'ın feth u teshîri iktizâ-yı merâm-ı hayr-encâm-ı pâdişâhânem olup bu emr-i hatîrin teshîl-i husûlü için yevmen-fe-yevmen tarafınıza imdâd ve i'ânet ile tesyîr-i asker ve irsâl-i mühimmât-ı cebehâne ve lağımcı ve humbaracı ve sâ'ir ricâl-i harb ve kıtâl ve müstevfî zahîreleriniz ve ulûfleriniz gönderüp zarûret ve müzâyaka çekdirilmeyeceğini muhakkak ve mukarrer bilüp siz dahi anâ göre basîret üzre hareket ve izhâr-ı gayret ve hamîyyet ve kemâl-i ittifâk ve ittihâd ile kal'a-i merkûmenin feth u teshîrine bezl-i kudret ile inda'llâhi teâlâ ecr-i gazâ ve cihad ile me'cûr ve ikrâmât-ı pâdişâhânem ile dahi memnûn ve mesrûr olmağa cidd-i mevfûrve sa'y-i bî-kusûr eylesiz deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zilka'de, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 240

Tarih : 10 Zilhicce 1136

Konu : *Asker sevki / görevlendirme.*

Özet : *Diyarbakır mutasarrıfı Vezîr Ahmed Paşa'nın, Revan Kalesi fehtedildikten sonra, askerleri ile birlikte kızılbaş faaliyetlerini önlemek amacıyla Nahçıvan'a hareket etmesi gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan cânibinde asâkir-i İslâm serasker-i hamîyyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Revâfız-ı kızılbaşın Tebrîz tarafında vefret ve kesret-i dernek ve cem'iyetleri bi-avni'llâhi te'âlâ mesfûrların teşebbüs-i cem'iyette kahr u tedmîr ve def'i mekrileri için düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Tebrîz cânibi seraskeri vezîrim Abdullah Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun yanına tesyîr-i asker ile imdâd ve i'ânet lâzım ve lâbüd ve bi-fadli'llahi te'âlâ Nahcivan'm dahi zabt u teshîri aksâ-yı merâm-ı hayr-encâm-ı pâdişâhânem olduğundan gayrı bi-inâyeti'llâhi'l-meliki'l-kadîr Revan Kal'asının feth ve tathîri müyesser oldukda emr-i muhâfazasına nizâm ve istihkâm verildikten sonra ma'iyetinde olan asâkir-i İslâm ile Nahcivan tarafına atf-ı inân ve ol havâililere varıldıkda Tebrîz kurb-ı civârda olmak takrîbi ile müşârün-ileyh Abdullah Paşa'ya imdâd ve i'nâyet âsân olmağla sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin bi-inâyeti'llâhi'l-meliki'l-ekber Revan Kal'asının an-karîb feth ve teshîri müyesser oldukda icâleten iktizâsı üzre muhâfazacı ta'yîn ve muhâfazası emrine istihkâm eyledükden sonra kat'â meks ü tevakkuf etmeyüp ma'iyetine me'mur olan vüzerâ-yı izâm ve mîr-i mirân-ı kirâm ve ümâra-yı zevi'l-ihirâm ve hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve sipâh ve silâhdâr ve dergâh-ı mu'allam yeniçerileri ve serdengeçtiyân ve cebeci ve topçu ve top arabacıları ve Mısır askeri ve zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve sâ'ir ma'iyetine me'mur bi'l-cümle tavâif-i asâkir-i nusret-medâr ile ma'an Nahcivan cânibine atf-ı inân-ı azîmet ve tahrîk-i elviye-i nusret ve ızhâr-ı şevket-i İslâm ederek serî'an ve âcilen Nahcivan'a varup anın dahi zabt ve teshîrine i'mâl-i himmet ve müşârün-ileyh Abdullah Paşa'ya terakkîlü neferât ve Mısır askerinin mecmû'uyla mı olur yoksa atlasundan kifâyet mikdârı ve sâ'ir tavâif-i askerden dahi münâsib olanlardan mikdâr-ı kifâyete asker ile imdâd ve inâyete tekayyüd ve ihtimâm eylesin [sen ki] serasker-i müşârün-ileysün Abdullah Paşa bu günlerde Tebrîz'de olması ağleb-i ihtimâl olmağın tarafına kifâyet mikdârı asker tesyîri bâ'is-i takviyet olduğu zâhir olmağla bu husûsda ziyâde ihtimâm eyleyüp ve'l-hâsıl bu eyyâm-ı nusret-encâmında senden ve ma'iyetinde olan guzât-ı İslâm'dan ızhâr-ı gayret ve hamiyet-i dîniyye ile bâ'is-i takviyet-i dîn ü devlet-i aliyem olup mesâ'i-i cemîle melhûz tab'ı hümâyûn-ı padişâhânem olmağla meâsir-i hamîdesi vucûda gelenlerin sa'y-ı meşkûr ve hâl ve şânına göre ikrâm-ı padişâhânem ile mahbûr u mesrûr olacakları mukarrer olmağın harîzü'l-mü'mînin ale'l-kıtâl mîsdâkınca asâkir-i zafer-me'serimi gazâ ve cihâda takrîz ve tergîb ile bi-avni'llâhi te'âlâ bir gün mukaddem Revan Kal'asını feth ve teshîr ve nizâm ve muhâfazası ve malzemesi görölüp bir vecihle gâilesi çekilmeyecek vechile istihkâm verildikten sonra kat'â meks

ü tevakkuf eylemeyüp avn-i hakka tevessül ile seri‘ân Nahcivan’a varup muhâsara ve asâkir-i mansûremden terakkîlü askeri ve sâ’irlerden münâsib olan güzîde asker-i şecâ‘at-eser ile alâ-eyyi-hâl ne vecihle olur ise serasker müşârün-ileyh Abdullah Paşa’nın ma‘iyyetine me‘mur olan asâkir-i İslâm takvîyet ve Tebrîz tarafında taharrî eden Revâfız-ı kızılbaşın tefrîk-i cem‘iyet ve kahr u tedmîr ile dîn-i mübîne nusret eylemekte bezl-i tâb u tuvân eylesün ve siz ki vüzerâ-yı izâm ve mir-i mirân-ı kirâm ve hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve sâ‘ir ümerâ ve sipâh ve silahdâr ve dergâh-ı mu‘allam yeniçerileri ve cebeci ve topçu ve top arabacıları ve Mısır askeri zâbitleri ve ihtiyârları ve elviye alaybeğileri ve zü‘amâ ve erbâb-ı timâr ve sâ‘ir bi'l-cümle tevâîf-i asâkir-i zafer-medâr kullarısız serasker-i müşârün-ileyh Ahmed Paşa’nın re‘y-i sevâb-dîdine muvâfakat ve ızhâr-ı gayret ve hamîyyet-i dîniyye ile kızılbaş-ı bed-ma‘âşın kahr u tedmîrlerinde sa‘y u içtîhâd eyleyüp <<li-gazvetin hayrün mine'd-dünyâ ve mâ fihâ>>¹²⁸ hadîs-i şerîf mîsdâkınca dünya ve ukbâda ücûr-ı bî-hesâb guzât ve cihâd veikrâmât-ı padişâhânem ile mesrûrû'l-fuâd olmağa bezl-i makdûr ve sa‘y-ı bî-kusûr eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâîl-i Zilhicce, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 252

Tarih : 10 Ramazân 1136

Konu : *Revan ve Gence'nin fethi*

Özet : *Diyarbakır mutasarrıfı Ahmed Paşa'nın askerleri ve gerekli mühimmat birlikte Revan ve Gence'nin fethine görevlendirildiği.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan cânibine me‘mur asâkir-i zafer-me’serim serasker-i hamîyyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Mukaddemâ Der-i devlet-medârıma irsâl eylediğin kâimende Gence [ve] Şamahı'nın memerrinde vâkı‘ olmağla düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum Eyâleti'ne mutasarrıf olup Şîrvân cânibi nizâmına me‘mur olan olan

¹²⁸ **Hadis:** Bir gazâ, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır.

vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü savb-ı me'mura azîmetinde doğru Gence'ye varup zabt u teshîrinden sonra Şamahı'ya azîmet eylemesi eshel olduğunu arz ve inhâ ve istisvâb ve istihsân eylediğine binâen vech-i meşrûh üzre amel ve hareket eylemesi için vezîr-i müşârün-ileyh emr-i şerîfimle me'mur olmuşidi el-hâletü hâzihi vezîr-i müşârün-ileyh doğru Gence'ye vardığı takdîrce zabt ve teshîri müyesser oluncaya değin bir kaç gün muhâsarasında meks ve tevâkkuf üzre ahâlisi ta'annüdlerinde iştidâd ile eyyâm-ı muhâsara imtidâd bulmak lâzım gelür ise fi'l-asl me'muriyetinden maksûd-ı aslî olan Şirvan nizâmının dahi te'hîri bâis olacağı zâhir ve mücerred Şirvân tarafının nizâmı matlûb-ı hümâyûnum olup ol emr-i mühim ile me'mur kılınmış iken Gence'nin teshîri vezîr-i müşârün-ileyhe ihâle ve Şirvân umûruna takdîmi havâle olunduğunun dahi tesyîri Moskov çarı ile Şirvan taraflarının hudûdu mükâlemesine âğâz olunmuş olunmağla ol emre hitâm verilince tevakkuf vesîle olmak için olup el-hâletü hâzihi çar-ı müşârün-ileyh ile Şirvan tarafında sevâhil-i bahr-ı Hazar'da zabt ve tasarruf eylediği mahallerin hudûduna kıyâs verülüp bahr-ı mezbûr tarafında kendü tasarrufunda olan mahallinden mâ'adâ memleket-i Şirvan taraf-ı devlet-i aliyemde olmak ve Nehr-i Kür'ün (Kura) bahr-ı Hazar'a mansıb olduğu mahalle karîb nehr-i mezbûr ile nehr-i Aras'ın mülâkî olduğu mahall re's-i hudûd olmak üzre karâr-dâde ve mahall-i mezkûrdan Erdebil ve Tebriz'i muhat olduğu hâlde Meraga'nın yanından geçüb Şehr-i Zor Dağı'nın dâmenine varınca bir hat çekilmekle hatt-ı mezkûrun içinde kalan Erdebil ve Tebriz ve Meraga ve Rumiye (Urmiye) ve Hoy ve Salmas ve bi'l-cümle memâlik-i Azerbaycan ve Gence ve Karabağ ve Ardubad (Ordubad) ve Nahçıvan ve memleket-i Revan bi'l-cümle muzâfât ve havâlileriyle taraf-ı devlet-i aliyemde olmak üzre tarafından mutavassıt ihtiyâr olunan Franca elçisi ve çar-ı müşârün-ileyhin murahhas vekîli olan kapu kethüdâsıyla asitâne-i sa'adetimde madde akd olunup çar-ı müşârün-ileyh Şahzâde Tahmasb ile ittifâk-ı ahd ü misâk eylemelerine binâen bu vecihleri şahzâde-i merkûm tarafına i'lâm ve bu memleketleri devlet-i aliyem tarafına teslîm eylemek üzre ibrâm edüp kabûl eylediği sûrette taraf-ı devlet-i aliyemden dahi şâhlık elkâbıyla kendüye nâme-i hümâyûn yazılıp Acem Şâhı olmak üzre kendüsüyle bu makûlede musâlaha ve çar-ı müşârün-ileyh dahi ittifâkına binâen umûrunda kendüye i'ânet etmek üzre müte'âhhid ve eğer şahzâde-i merkûm bu sûrete rızâ vermez ise kendü ile olan ittifâkı fesh edüp devlet-i aliyem asâkiri ile ittifâkan üzerlerine varup sevâhil-i bahr-ı Hazar'da Gilan ve Esterabad'a(Gürgan) varınca

kendüye zabt ve tahsîs eyledüğü mahalleri kendüsü ve bâlâda zikr olunan mahaller devlet-i aliyyem tarafından zabt olunmak üzere şurût-ı mezkûre lâzime-i sâ'iresiyle musâlaha-i müeyyideye istihkâm verilmekle bu keyfiyyet vezîr-i müşârün-ileyh tarafına dahi ilâm ve bir gün akdem Şirvan tarafına azîmet ve Gence yolu üzerinde uğradıkda bu ahvâlî ahâlîsine ifâde ile tav'ân itâ'atlerine tergîb ve eğer itâ'at ederler ise febihâ etmedikleri sûrette eğlenmeyüp geçüp me'mur olduğu üzere Şamahı'ya varup ol memlekete hüsn-i nizâm verilmek üzere tavsiye ve tenbîh-i hümâyûnum olmuşdur Gence ahâlîsi tav'ân Gence'yi bu def'a vezîr-i müşârün-ileyhe teslim etmedikleri sûrette bi-avni'llâhi-te'âlâ Revan feth ve Şamahı'ya nizâm verildikde anlar dahi bi'z-zarûre itâ'at ve istîmân edecekleri vâzih ve nümâyân olmağla imdi sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin iş bu emr-i şerîfim vusûlünde vezîr-i müşârün-ileyhi meks ü tevakkuf ettirmeyüb mukaddemâ fermânım olduğu üzere ma'iyetine ta'yîn olunan eyâleti askeri ve Bayezid Sancağı'ndan ma'adâ hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve Erzurum'un yemîn ve yesâr ağaları ve neferâtı tarafından ta'yîni fermânım olan dergâh-ı mu'allâm yeniçeri serdengeçtilerinden on beş bayrak ve birer orta cebeci ve topcu ve dört şâhî top ve yarım orta top arabacıları bir gün evvel ta'yîn ve ma'iyetinde mevcûd ettirdüp Şamahı'[ya] tesyîr ve Şamahı bundan sonra izâ'at-i vakt etmeyüp ma'iyetine me'mur olan asâkir-i zafer-mezâhirimle hareket ve bir gün akdem Revan cânibine azîmet ve bi-lütfi'llâhi te'âlâ bu emr-i hatîrde kemâl-i basîret ve ma'iyetine me'mur olan rüesâ ve zabîtân-ı asâkir-i devlet-me'serimle hüsn-i vifâk ve mezîd-i ittihâd ve ittifâk ve her hâlde hüsn-pezîr ve reviyet ile hareket ve ızhâr-ı hamîyyet ve şecâ'at-i şevket-i İslâm ederek Revan'a varup mukaddemâ sana evâmîr-i aliyyemle tevcîh ve tenbîh-i hümâyûnum olduğu üzere gerek tav'an ve gerek kerhenevvelâ Revan'ı ve ba'dehü Gence'yi inâyet-i bâri ile zabt ve teshîri ile me'ser-i mürüvvet vücûda getürmeğe bezl-i tâb u tuvân eyleyüp bundan sonra zerre kadar tehâvünü terâhîye rızâ ve cevâz göstermemen bâbında emr-i âlî-şânım sâdır olmuşdur deyu yazılmışdır.

Fî Evâil-i Ramazân, sene [1]136

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 314

Tarih : 10 Muharrem 1137

Konu : *Revan'ın Fethi*

Özet : *Revan'ın fethinin uzaması üzerine, Tebriz'de bulunan Abdullah Paşa'nın maiyyetinde olan Mısır askerinin de gönderilmesi.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan cânibinde asâkir-i zafer me'sere serasker-i hamiyet-perver olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sefer-i hümâyûnuma me'mur olan Mısır-ı Kahire askeri düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Van Eyâleti'ne mutasarrıf olup Tebriz cânibi seraskeri olan vezîrim Abdullah Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyetine ta'yîn ve tertîb kılınan asker-i nusret-rehberden iken Revan Kal'ası muhâsarası imtidâd bulmağla asker-i mezkûr (...) mu'temediye asker olmalarından nâşî tekmîl-i esbâb feth u nusret ve tesyîr-i husûl-i maslahat için ma'iyetine ta'yîn ve tesyîr kılınmağla inâyet-i kâdir-i müste'ân ile Kal'a-i Revan feth u teshîr olundukda asâkir-i mezkûr ve sâ'ir münâsib olan şece'ân-ı ecnâd-ı gazâ-i'tiyâd ile müşârûn-ileyhe i'ânet ve imdâd eylemen için bundan akdem sana emr-i şerîfim tevcîh ve tenbîh-i pâdişâhânem olmuş idi el-hâletü hâzihi serasker-i müşârûn-ileyh tarafından Der-i devlet-medârıma mektûb ve kâ'imesi gelüp mefhûmunda müşârûn-ileyh dahi Tebriz'e varup muhâsarasına kıyâm eyleyüp ancak mukaddemâ ma'iyetine tertîb olunan cünûd-ı zafer-vürûddan Mısır askerinin Revan cânibine me'mûriyetleri ma'iyetinde askerinin kesr ve noksânına bâ'is olmağla cebr ve telâfisi ile imdâd ve i'ânete muhtâc olduğun arz ve inhâ etmekle sen ki serasker-i müşârûn-ileyhsin avn u nusret-i cenâb-ı rabbü'l-izzet ile Revan Kal'asının feth u teshîri müyesser olduğu gibi Mısır askerini eğlendürmeyüp derhal tamâmen ve kâmilen ve serî'an ve âcilen serasker-i müşârûn-ileyhin yanına tesyîr ve îsâle mübâderet eyleyip bu emr-i mühimde bir vecihle imhâl u ihmâl rızâ ve cevâz göstermeyesin ve Mısır askerini bi'l-cümle evvelâ irsâl eyledikten sonra sâ'ir tavâif-i ecnâd-ı vefâ-mu'tâddan irsâli münâsib olanların dahi serasker-i müşârûn-ileyh tarafına ta'yîn ve irsâli ile ol tarafda olan asâkir-i İslâm'ın dahi bi-tevfikihi te'âlâ mansûr ve muzaffer ve feth u nusrete mazhâr olmalarına dil u cân ile hayr-ı tâm ve bu vechle dahi mesâ'î-i mebrûre vücûda getirmeğe sa'y-ı mâlâ-kelâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâil-i Muharrem, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 358

Tarih : 20 Muharrem 1137

Konu : *Revan'ın Fethi*

Özet : *Revan'ın fethinin hızlandırılması için verilen emirlerin yerine getirilmesi ve emirlere uymayanların cezâlandırılması.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan cânibine me'mur asâkir-i zafer-i mezâhirim serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen vüzerâ-yı i'zâmın eşca' ve nâmdârı ve vükelâ-yı fihâmımın umûr-ı dîn ve kâr-güzârı olup senin re'y-i rezîn ve meziyyet-i reviyet-i isâbet-karînine hervecihle i'timâd-ı hümâyûnum olmağla bi-tesyîri'llâhi'l-meliki'l-kadîr feth u teshîr ve zamîme-i memâlik-i cenâb-ı hilâfet-mâb-ı kişver-gîrim kılınması aksâ-yı mütemennâ-yı zamir-i efhâm-pezîrim olan Revan cânibine me'mur olan asâkir-i nusret me'serim serasker-i müstakil nasb ve ta'yîn ve bu emr-i hatîrin bi-tevfiki'l-llâhi te'âlâ husûl-pezîr olmasının şerâyit ve esbâbı ma'yyetine me'mur olan vüzerâ-yı kirâm ve mîr-i mîrân zevi'l-ihtirâm ve ümerâ-i niyâm ve sâ'ir rü'esâ ve zâbitân-ı asâkir-i zafer-irtisâmımın emrine itâ'at ve re'y-i savâb-dîdene muvâfakat ve ittihâd-ı kulûb ile bezl-i tâb u tevân eylemeleri idüğü vâzih ve nümâyân olmağla bu emr-i hatîrde sana her vechle istiklâl ve ruhsat-ı hümâyûnum erzânî kılınup ma'yyetine me'mur olanların cümlesinin haklarında şükr ve şikâyetini müsemmir ve mü'essir her kimin hakkında herne tahrîr ider isen makbûl-ı hümâyûnum olup mu'teber tutulacağımı muhakkak ve mukarrer bilüp ve bu emr-i şerîfimi cümle muvâcehesinde kırâ'et ve mazmûn-ı münîfini i'lân ve işâ'at ve ma'yyetine me'mur olan vüzerâ-yı i'zâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümerâ-yı zevi'l-ihtisâm ve sâ'ir ve rü'esâ ve zâbitân ve bi'l-cümle asâkir-i nusret-encâm ve şece'ân-ı şecâ'at-irtisâmım ile ittifâk ve ittihâd ve istizhâr ve i'tizâd ve avn u inâyet-ihüdâ-yı müte'âle ittikâl veistinâd ile kal'a-i merkûmenin bir gün evvel feth u teshîrine sarf-ı niyyet ile bezl-i vüs' u kudret eylesin kal'a-i merkûmenin bi-avni'llâhi te'âlâ feth u teshîri sebab-i zuhûr-ı şevket-i dîn ü devlet-i aliyye ve bâ'is-i şüyu'-ı satvet-i saltanat-ı kahirem olmağla bu vechile hatîra me'mur olan vüzerâ-yı i'zâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümerâ-yı zevi'l-ihtirâm ve sâ'ir rü'esâ ve zâbitân ve bi'l-cümle asâkir-i zafer me'serim emr-i şerîfime itâ'at ve re'y-i savâb-dîdene muvâffakat ve ittihâd kılupve sarf-

ı niyyet ile ez-dil ü cân sa'y u dikkat eylemeleri üzerlerine lâzım ve vâcib iken her kim zerre kadr-i hilâfını irtikâb eder ise her kim olur ise olsun şer'an müstehak olduğu cezâsı tertîb olunmak üzere Der-i devlet-medârıma i'lâm ve re'y-i rezîne muvâfakat ile mesâ'î-i cemîlesi husûle gelenleri dahi avâtıf-ı aliyye-i hidîvânemden hâl u şânına göre ikrâm olunmak için arz ve inhâ ve inâyet rabbânî ile bir gün evvel kal'a-i merkûmenin feth u teshîri tebşîri ile kulûb-ı İslâm'ı tahyîr ve tenvîr eyleyüp gerek sen ve gerek re'yine muvâfakat ile hidemât-ı mebrûresi vücûda gelen kibâr u sıgar-ı du'â-yı hayr-ı icâbet-me'ser ve nevâziş ve ikrâm-ı pâdişâhâneme mazhâr olmağa cidd-i tâm ve bezl-i tâb u tevân olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Muharrem, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 383

Tarih : 30 Muharrem 1137

Konu : *Revan'ın Fethi*

Özet : *Tebriz'de bulunan Abdullah Paşa'nın maiyetindeki askerlerin bir an evvel Revan tarafına gönderilmesi, bundan hariç kendi rızasıyla gitmek isteyenler olur ise izin verilmesi ve bu askerlerin ihtiyaçlarının karşılanması.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revan cânibinde serasker-i hamîyyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Der-i devlet-medârıma irsâl eylediğin mektûb ve kâimen gelüp vâsıl olup mazmûn-ı beşâret-nümûnuna ilm-i cihân ârâ-yı pâdişâhânem muhît u şâmil olmuştur Revan ahâlîsi kal'ayı vermek üzere istîmân ve üç güne dek teslîm eylemek üzere temessükleştğin arz ve i'lâm eylemişsin el-hamdülillâhi'l-azîzi'l-'allâm bu nev-arûs sa'bu'l-misâl âmâl senin yümn-hamîyyet ve hulûs-bâlin ve asâkir-i zafer me'serimin ittifâk-ı kulûb ve hüsn-i ihtimâmları sebebiyle cilve-ger-i marzıyye-i merâm olmağla sezevâr-ı avâtıf ve ikrâm olduğunuz mukarrer ancak el-hâletü hâzihî Tebriz tarafında revâfız-ı kızılbaşın ziyâde kesret u vahdet üzere cem'îyyetleri olmağla düstûr-ı mükerrer müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Tebriz cânibinde seraskerim olan vezîrim Abdullah Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû Tebriz'e varup muhâsarasına kıyâm eyledikde melâ'in-i

kızılbaş üç def'a asâkir-i İslâm ile mukâbele ve mukâteleye cesâret ve bi-te'yîdi'llâhi te'âlâ her bir def'ada asâkir-i zafer-me'serim izhâr ve mugâlebe ve melâ'in-i mesfûrîn mağlûben ve müdebbiren gerüye avdet eyleyüp lâkin teşît-i cem'iyet cünûd-ı muvahhidine takviyet için hâlâ Tebriz muhâsarasında olan asâkir-i İslâm'a imdâd ve i'ânet olunmak ehemmi-i vâcibât-ı dîniyye ve etemm-i umûr-ı saltanat-ı seniyyemden olduğu bedîhiyyâtta olup bundan akdem bu husûs için iki def'a emr-i şerîfimle te'kid olunmuş idi hâlâ bi-fazli'llâhi te'âlâ Revan Kal'asının zabt ve teshîri husûliyle def'aten dağdağa olmağla sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin işbu emr-i şerîfim () ile sana vüsûl bulduğu sâ'at icâleten ma'iyetinde olan Mısır askerinin atlılarından ve terakkilü neferâtından ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin atlılarından ve sâ'ir tavâif-i askerinin yarâr ve bahâdırlarından imdâd ve i'ânete vâfi ve kâfi olacak mikdârı müstevfî ve güzîdesüvârî asker intihâb ve serasker-i müşârün-ileyhin yanına ta'yîn ve üzerlerine tarafınızdan mu'teber mübâşirler ta'yîni ile ta'cîl ale't-ta'cîl tesyîr ve bir gün evvel ve bir sâ'at mukaddem serasker-i müşârün-ileyhin yanına îsâl ile anda olan asâkir-i İslâm'a imdâd ve takviyet vermeğe be-gâyet ihtimâm ve dikkat eyleyesin Tebriz cânibinde zehâirin kesret u vefreti olup her ne kadar ziyâde asker gönderilse müzâyaka ve zahmed çekmeyecekleri muhakkak ve her tarafından ganîmet dahi müstevfî olmağla vech-i meşrûh üzere ta'yîn ve irsâli fermân-ı hümâyûnum olan müstevfî süvârîden mâ'adâ nâil-i iğtinâm ve tahsîl-i nîk nâm için kendi gönülleriyle gitmeğe dahi rağbet ider olur ise izn ve ruhsat verip ve'l-hâsıl Tebriz cânibinde olan asâkir-i İslâm'a imdâd ve i'anette ziyâde ihtimâm olunmak muktezî ve ne kadar ziyâde asker irsâl olunur ise mahzâ isâbet olmağla zinhâr bu emr-i mühimde zerre kadar ihmâl ve müsâmahaya rızâ ve cevâz göstermeyip emr-i şerîfimin vürûdunda kat'an te'hîr ve terâhî eylemeyüp ol sâ'at fermân-ı hümâyûnum üzere Mısır askerinin atlılarından ve sâ'ir münâsib olan güzîde askerden ale'l fevr müstevfî süvârî asker intihâb ve ta'yîn ve bir sâ'at akdem serasker-i müşârün-ileyhin yanına eriştirüp ve sâ'ir kendi gönülleriyle gidenlere dahi ruhsat ve müsâ'ade ile me'mûlden ziyâde asker ile imdâd ve i'ânet eylemeğe i'mâl-i gayret ve hamiyet ve bu husûsda dahi ilâveten mesâ'i-i cemîlen olacak me'ser-i celîle vücûda getirmeğe bezl-i nakdîne-i vüs' u kudret eylemen bâbında fermân-ı âli-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Muharrem, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 397

Tarih : 10 Safer 1137

Konu : *Asker ve mühimmat sevki*

Özet : *Dukakin ve İlbasan Sancaklarından sevk edilen asker ile Trabzon ve Rumeli'den gelen mühimmat'ın, Ahmed Paşa'nın uygun gördüğü biçimde Revan, Tiflis ve Gori Kalelerine dağıtılması.*

Diyarbakir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revân cânibinde serasker-i zâfer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Bundan akdem Mehmed Kulu Han dedikleri la'în-i bî-imânın Revân Kal'asında mahsûr olan revâfız-ı kızılbaşâ imdâd için a'dâd eyledüğü bir mikdâr asker nuhûset-eser üzerine Tiflis tarafından asker-i şecâ'at-perver ba's ve irsâliyle bi-avni'llâhi'l-meliki'l-kadîr kahr u tedmîr olunduktan sonra la'în-i mesfûr tanassur ve nâmını Kostantin vaz' ve Gürcü ve kızılbaş ve sâ'ir bir tavâ'if-i evbaşdan başına on binden mütecâviz asker-i hezîmet-eser cem' ve Tiflis'e sû'i-i kasd ile Gori Kal'ası'na doğru yürüdüğü şâyi' ve müte'ayyin oldukda düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Tiflis muhâfızı vezîrim Receb Paşa edâma'llahû-te'âlâ iclâlehû Tiflis muhâfazasında olan tavâ'if-i askerden mümkün mikdârı asker-i şecâ'at-şi'âr intihâb üzerlerine emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Çıldır Beylerbeyisi İshak Paşa -dâmet me'âliye huy u başbuğ nasb ve melâ'in-i mesfûrînün üzerlerine ba's ve irsâl ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh dahi Gori Kal'ası'na karîb mahalle vusûlünde melâ'in-i mesfûrîn Gori Nehri'nden Tiflis tarafına mürûr etmekle mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh dahi ma'iyetinde olan asker-i zâfer-peyker ile mukâbele ve merdâne hareket ile mukâtele ve muhârebeye iktihâm ve mübâderet ve ihtimâl-i şedâyid-i harb ve kîtâl ve ızhâr-ı tessebbüt etmeleriye <<kem min fietin kalîletin galebet fieten kesîreten bi-izni'llâh>>¹²⁹ nass-ı kerîmi mîsdâkınca nesem-i nûr ve zâfer-i cânib-i İslâmiyâna mütenessim ve melâ'in-i hâsîrîn mütezelzil ve mütehezzim ve ekseri ta'âm-ı şimşir-i guzât-ı düşmen-gîr ve niceleri nehr-i mezbûra can atup garkan pür-bevâr mezbûr Kostantin bakıyye-i helâk u demâr olan akl-ı kalîl ile karâr edüp lâkin la'în-i mesfûr bir muhîbb-i hîle-endîş hâin-i bî-dîn olmağla karârından

¹²⁹**Bakara Suresi, 249. Ayet:** Nice az topluluk, çok topluluğa Allah'ın izniyle üstün gelmiştir.

sonra tekrâr ahz-ı intikâm fikr-i fâsıdî ile Lezgi'den ve Gürcü usâtından asker tedârîki ile meşgûl ve Tiflis tarafında bulunan askerin ciğerdârlarına altı def'â vukû' bulan muhârebelerde telef ve Tiflis Kal'ası cebehânedен tehî olduğu vezîr-i müşârün-ileyh tarafından mektûb ve kâimesi ile i'lâm ve Gori Kal'ası muhâfazasında olanlar kezâlik mahzar birle feryâd etmeleriyle sen ki serasker-i müşârün-ileysin ol serhadd-i mansûrem kılâ'ının ale'l-husûs Tiflis'in gerek (...) asker ve gerek cebhâne ve mühimmât ile takviyeti ehemmi-i umûr-ı dîn ü devlet-i aliyyemden olduğu zâhir ve Trabzon tarafından irsâl olunan bârût ve mühimmât-ı cebhâne karar-ı kifâyeden ez'âf-ı muzâ'af olup ve hâlâ Rumeli tarafından dahi emîrül-ümerâi'l-kirâm Dukakin Sancağı mutasarrıfı Kurd Mehmed Paşa ve İlbasan Sancağı mutasarrıfı Zeynel Mehmed Paşa mükemmel ve mürettep kapuları halkı ve beşer yüz mîri piyâde asker ile ve bin nefer evlâd-ı fâtihân dahi zâbitleri ile tarafına me'mur ve ta'yîn olunmalarıyla inşa'llahu te'âla vüsûllerinde mezbûrlardan ve ma'iyyetinde olan asâkir-i zâfer-me'serden ma'kûl ve münâsib olanları gerek Revan Kal'asına ve gerek Tiflis ve Gori ve sâ'ir kalâ'a husûsen Revân ve Tiflis Kal'alarının muhâfazalarına ta'yîn ve vaz' ve müstevfi barut ve sâ'ir mühimmât-ı cebehânelerin dahi iktizâsına göre vaz' ve her tarafa gereği gibi takviyet ve her ahvâle hüsn-i nizâm verilmeğin ziyâde tekayyüd ve ihtimâm eylemen bâbında fermân-ı âli-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâil-i Safer, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 426

Tarih : 10 Safer 1137

Konu : *Revan'ı fethedenlerin ödüllendirilmesi*

Özet : *Revan'ı fetheden Ahmed Paşa'nın seraskerliğinin ibkası ile maiyyetinde bulunanlarla birlikte uygun bir yerde kışlamaları ve bölgelerine yakın olan yerlerin nizâm ve intizamına ve gerektiğinde henüz fethedilmeyen Gence'ye yardıma gayret etmeleri belirtilerek kendisi ve maiyyetindekilerin hilat ile ödüllendirildiği.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revân cânibinde serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Feth u teshîrine nâmzed olduğun Revan Kal'ası derûnunda olan revâfız-ı kızılbaş mukaddemâ izhâr-ı huşûnet ve sedd ü dervâze-i itâ'at ve urûc-ı burûc muhâlefet ile ceng ü cidâle mübâşeret etmeleriyle ma'iyyetinde olan asâkir-i islâm ile kal'a-i merkûmeyi muhâsara ve müddet-i medîd terk-i hâb u ârâm ve a'mâl ve edevât-ı harb u kıtâl ile mezbûrları tazyîk ve lağımlar hafrına şürû' ve lâkin lağımlar hafrının mâni'-i kavîleri zâhir ve kârgîr olmayup itmâmı müte'azzir olduğun müte'ayyin olmağla izhâr-ı gayret ve hamiyet ve vüzerâ-yı kirâm ve mîr-i mîrân-ı fihâm ve ümerâ-i zevi'l-ihtrâm ve rüesâ ve zâbitân ve sâ'ir asâkir-i nusret-irtisâmımın ittifâk ve ittihâd ve i'tizâd ve hayl-i metîn avn ü inâyet-i rabbânîye istinâd ile ber-muktezâ-yı hüsn-i tedbîr ve iktizâ-yı re'y-i isâbet-semîr toprak sürmeğe şürû' fi-sebîli'llâhi'l-meliki'l-celîl tahsîl-i ecr-i cezîl için ihtimâl-i meşâk ile toprak sürerken kal'aya karîb varıldıkda tâife-i merkûm (...) İslâm'a şikâr ve giriftâr nice kahr-ı dimâr olacakların bi'l-bedâye istiş'âr idicek teşebbüs-i ezyâl-i afv ü amân ve teslîm-i kal'a etmek şartıyla nüfûs-ı evlâd u iyâl ve emvâllerine ta'arruz olunmamak üzere istîmân etmeleriyle <<el-afvu zekâtü'z-zafer>>¹³⁰ müsted'âsınca aman verildiği bundan akdem mektûb ve kâimen ile arz ve inhâ ve müte'âkiben mektûbun ile mefâtihi kal'ayı dahi hâssa silahşörlerimden ol tarafda bulunup ve hâlâ bu hizmet-i cemîlesi mukâbelesinde dergâh-ı mu'allâm kapucubaşılığı ihsânım olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Mustafa -dâme mecdühû ile Der-i devlet-medârıma irsâl eylemen ile karîn-i vüsûl olup hülâsa-i mazmûn-ı mektûbunda Revan ahâlîsinin cümlesi <<evfû bi'l-uhûd>>¹³¹ nass-i kerîm vâcibü'l-imtisâline işmâr ile bi'l-cümle iyâl ü evlâd ve emvâllerine kal'adan taşra ihrâc ve kal'a-i merkûme mâh-ı Muharremü'l-harâmın on dördüncü cemî'-i tevâbi' ve levâhıkıyla zabt u teshîr ve zamîme-mâlik-i cenâb-ı hilâfet-meâb-ı kişver-gîrim kılınup muhâfazasına düstûrül-mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Anadolu vâlisi vezîrim Osman Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû ta'yîn ve takrîr ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve cebeci ve topçuları zâbitleri ve odalar ve dizdâr vaz' ve icrâ-yı salât-ı cum'a merâsim-i mesâmî ve nâm-ı kirâm-ı pâdişâhâneme hutbe kırâet ve ol memleket dahi envâr-ı şe'âyir-i İslâm iş'âr ve izâet ve hâlâ kal'a-i merkûmenin top ve humbara darbından münhedim ve rahnedâr olan burç ve bârûları ve tophâne ve cebehâne ve zehâyir anbârlarının ta'mîr ve termîmine kıyâm ve mübâşeret olduğun arz ve i'lâm eylemişsin <<el-hamdü li'llâhi'llezî eyyede'd-diyne ve e'azze'l-

¹³⁰ **Hadis:** Affetmek, zaferin zekatıdır.

¹³¹ **İsra Suresi, 34. Ayet:** Vaatlerinizi yerine getirin.

*İslâme ve'l-müslimîyne fi'l-ardayni hâzâ min-fadli rabbîyyahtassû bi-rahmetihî men-yeşâu va'llâhu zü'l-fadli'l-azîm>>*¹³² bu nusret-i azîme-i rabbânîye ve ni'met-i cesîme-i samadânîye bu sene-i mübârekede inâyet-i amîme-i sübhâniyeden sünûh eden fütûhât-ı hamedânîyeye zamîme-i azîme olmağla âmme-i kulûb-ı müslimîn ve mü'minîne sermâye-i feyzân-ı sürûr ve şâdî ve hâssaten derûn-ı hamîyyet-makrûn-ı cenâb-ı hilâfet-meâbîma neşât ve inbisât gûnâ-güne bâ'is ve bâdî olmağla bu bâbda cilve-i nümâ-yı merrât sünûh ve zuhûr olan mesâ'î-i cezîlen makbûl ve mebrûr ve senin ile bu hidemât-ı celîlede mu'ayyen ve re'y-i rezînine muvâfakat ve ittifâk ve ittihâd ile bezl-i cidd-i cehdde teşmîr-i sâk u sâk eden düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Erzurum vâlisi vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû ve Anadolu vâlisi vezîrim müşârûn-ileyh ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümerâ-i zevi'l-ihtirâm ve sâ'ir rüesâ ve zâbitân-ı leşker ve bi'l-cümle tavâif-i asker-i zafer-me'serimin sa'y-i cemîlleri dahi marzî ve meşkûr olup du'â-yı hayr-i icâbet-eser-i mümlûkâneme mazhar olmuşsuzdur berhurdâr olasız ve nân ve nemek-i hidivânem cümledenize helâl-i hoş-güvâr ve iki cihânda yüzünüz ak ve hemvâre kefere mürtedîn üzerlerine kılıcınız keskîn ve berrâk olsun sen ki seraskerim müşârûn-ileyhsin vüzerâ-yı izâmımın erşedi ve hüsn-i tedbîr ve şecâ'at cihetlerinden (...) ve emcedi olman ile senden melhûz-ı zamir-i safâ-masîr-i pâdişâhânem uğûr-ı dîn ü devlet-i aliyyemde bezl-i tâb u tevân ile bu gûne me'ser-i cezîle ve mesâ'î-i cemîle vücûda getürmen idi bi-hamdi'llâhi vâhidi't-tevfik hakkında olan hüsn-i zann-ı pâdişâhânemi tasdik etmen ile fîmâ-ba'd gerek eyâlet-i Revan'ın ve gerek mukaddemâ mazbût kabza-i teshîr kılınan Tiflis ve sâ'ir kılâ'ın muhâfaza ve temşîyyetinde kâffe-i umûr ve mehâmmı ve gerek mufavvaz uhde-i ihtimâmın üzre sâ'ir husûsların rü'yet ve hüsn-i nizâmında tedâbir-i sâibeyi derpiş ve i'mâl-i akl-ı istikâmet (...) ederek tanzîm ve tensîki umûrunda ve memâlik-i Azerbaycan'dan henüz dâhil-i havza-i feth u teshîr olmayan Gence ve sâ'ir mahallerin dahi bi-tevfiki'llâhi'l-meliki'l-kadîr te'lif-i kulûb-i ahâlîsi ile zabt ve teshîrinde senden şân-ı şevket-nişân-ı devlet-i aliyyeme lâyıq ırz-ı nâmûs-ı saltanat-ı seniyyeme muvâfık harekât-ı hamîde ve hidemât-ı pesen-dîde zuhûru me'mûl-i tab'-ı hümayûn-ı safâ-makrûn-ı pâdişâhânem olmağla seraskerliğin kemâ-kân ibkâ ve mukarrer kılınup hakkında hurşid-i avâtîf-ı aliyye-i

¹³² **Tercüme:**Hamd, dini destekleyen ve yeryüzünde İslam'ı ve müslümanları izzetli kılan Allah'a mahsustur. Bu rabbimin lütfundandır. O rahmetini dilediğine has kılar. Allah büyük lütuf sahibidir.

pâdişâhânem Pertev-endâz bürûz ve zuhûr ve deryâ-yı bî-gerân-ı avârif-i celîle-i mülûkânem temevvüc perdâz sünûh ve sudûr olup sana hâssa-i hila'-ı fâhire-i hüsrevânemden semmûr-ı fâizü's-sürûre kaplu bir sevb hil'at-ı mûrisü'l-behçet-i sultânî ve esyâf-ı fâtihatü'l-eknâf-ı hidîvânemden bir kabza-i şimşîr-i zafer-semîr-i hâkânî ve re'y-i savâb-dîdene muvâfakatte ve emrine teb'iyet ile bu gazve-i küberâda mesâ'î-i cemîle vücûda gelen vezîrân-ı müşârün-ileyhimâya semmûre kaplu birer sevb hil'at ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümerâ-yı zevi'l-ihtirâm ve Mısır beyi ve sâ'ir zâbitân ve rüesâ-yı asker için dahi () aded-i hila'-ı fâhire inâyet ve ihsân-ı pâdişâhânem olup () ile irsâl olunmuştur. (...) el-vüsûl merâsim-i ta'zîm ve iclâl ile istikbâl ve sana inâyet ve ihsânım olan hil'at-ı fâhire ve kisve-i zâhidemi telsîm ve iktisâ ve zîb-i dûş ve birrü samsâm-ı zafer-irtisâmımı miyân-ı hamîyyet-perverine zîver ve vezîrân-ı müşârün-ileyhimâ ve mîr-i mîrân ve ümerâ ve sâ'ir zâbitân ve rüesâ-yı asker-i zafer-mükerrem için irsâl olunan hila'-ı fâhireyi dahi her birine ilbâs ve izhâr-ı mübâhât-ı evfer ve iktisâb-ı mufâheret-i meserret-güster ile devâm-ı ömr-i devlet ve kavâm-ı saltanat-ı ebed-müddetimin du'â-yı vâcibü'l-edâsını îfâdan sonra kal'a-i merkûmenin tekmîl-i müstahfizîn ile zabt u rabt ve istikrâr ve istihkâmı ve itmâm-ı ta'mîr ve termîmi ve tertîb-i tevfir-i cebehâne ve zehâyiri ve sâ'ir temşîyyet ve icrâsı muktezî umûr ve husûsları temşîyyet ve icrâdan sonra ma'kûl ve münâsib olan mahalde ma'iyetinde olan asker ile kıslamak üzere me'zûn ve murahas olman ile zikr olunan umûr ve husûsları ma'kûl ve münâsib olan vech-i ~~veeh~~ vecîh üzere temşîyyet ve icrâda ve ol memlekete müte'allik olan umûr-ı külliye ve cüz'iyede ve Tiflis ve sâ'ir mazbut kabza-i feth u teshîr olan kılâ' ve bukâ'm kemâ-yenbagî kâffe-i ahvâline hüsn-i nizâm vermekde ve memâlik-i Azerbaycan'dan henüz zabt ve teshîr olunmayan Gence ve sâ'ir mahallerin dahi istimâlet ve celb-i kulûbleri ile zabt ve teshîrlerinde ziyâde ikdâm ve ihtimâm ve a'mâl-i himmet ile itmâm-ı maslahata mübâderet eylesin ve ~~seki~~ ve siz ki seraskerim müşârün-ileyhin ma'iyetine me'mur olan vezîrân-ı müşârün-ileyhimâ ve beylerbeyiler ve hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve sipâh ve silâhdâr ve cebeci ve topçu ve top arabacıları ve ihtiyârları ve MısırKâhire askeri dilâverleri üzerlerine te'mîr kılınan bey ve yedi ocak zâbitleri ve ihtiyâr ve dilâverleri ve sâ'ir rüesâ ve zâbitân-ı leşker ve bi'l-cümle tavâif-i asker-i zafer-me'ser kullarısız seraskerim müşârün-ileyhin emrine ve re'yine mütâbe'at ve muvâfakat ve ittifâk ve ittihâdımız sebeble hak sübhânehu ve te'âlâ bu gûne feth ve zafer-i firûzu ihsân

ve rûzî kılıp cümleliz du'â-yı hayr-i icâbet-eser-i hidivâneme mazhar olmuşuzdur berhurdâr ve dâimâ bu gûne marziyyü'l-eser olur ecr-i gazâ ve gazv-i ni'am-i dünyâ ve ukbâdan behredâr olasız fimâ-ba'd dahi fermân-ı hümâyûnum olan hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyemin itmâm ve ikmâlinde serasker-i müşârün-ileyhin re'y-i savâb-dîdene muvâfakat ve emrine imtisâl ve itâ'at ve sen ki seraskerim müşârün-ileyhsin ale'l-ittifâk hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyemin tetmîm ve tekmîlinde bezl-i tab u tevân ile bundan böyle dahi me'ser-i mebrûre vücûda getürmeğe cidd-i tâm ve sarf-ı nakdîne-i ihtimâm ve inşâ'llâhu'l-meliki'l-allâm itmâm-ı maslahat ve tekmîl-i hizmetten sonra ma'iyetinde olan asker-i zafer-rehberim ile kışlanmak ma'kûl ve münâsib olan mahalde meştâ-nişîn istirâhat olman bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâil-i Safer, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 429

Tarih : 10 Safer 1137

Konu : *Revan Kalesi fethi*

Özet : *Ahmed Paşa'ya Revan Kalesi'nin tesliminde bulunan Revan hanı ve Acem hanlarının ihtiyaçlarının giderilmesi görevinin verildiği.*

Hâlâ Diyarbekir vâlisi olup Revân cânibinde serasker-i zâfer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Bundan akdem Revân Hanı olan Ali Kulu Han ve yine Acem hanlarından olup Revân Kal'âsında bulunan () Han, Kal'a-yı Revân'ın tesliminde bulunmalarıyla sen ki serasker-i müşârün-ileysin hanân-ı mûmâ-ileyhimâya müstevfi ta'yîn verdirüp taraf-ı devlet-i aliyeme itâ'ate celb ve imâleye tekayyüd ü ihtimâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâil-i Safer, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 431

Tarih : 20 Safer 1137

Konu : *Revan Kalesi Fethi*

Özet : *Revan Kalesi'nin tesliminde bulunan Revan hanı Ali Kulu'ya ve Acem ayanından olan Mehmed Kasım'a Revan Kalesi tesliminde yararlık göstermeleri sebebiyle ikramlarda bulunulması ve eğer devlet-i aliyye tarafında görev almak isterler ise Ahmed Paşa tarafından arz ve ilâm yazılması.*

Diyarbakir Vâlisi olup Revân cânibinde serasker-i zâfer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Bundan akdem Revân hanı olan Ali Kulu Han ve yine Acem a'yânından olup Revân Kal'âsında bulunan Mehmed Kâsım Kal'a-yı Revân'ın teslîminde bulunmalarıyla sen ki serasker-i müşârûn-ileysin mûmâ-ileyhimâya müstevfî ta'yîn verdürüp istimâlet ve ikrâmlarında ihtimâm ile taraf-ı devlet-i aliyyeme itâ'ate celb ve imâleye tekayyüd ü tâm ve eğer Der-i devlet-medârıma gelmek murâd ederlerse bu tarafa gelenlerine hâl ü şânlarına göre mansıb ile ihtirâm olunmak üzere ri'âyet ve ikrâm ile irsâl ve eğer iç ilde birer menâsıb verilmek üzere yanında kalmağa rağbet ederler ise yanında alıkoyup hâl-i şânına münâsib birer mansıb verilmek üzere arz ve i'lâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı safer, sene 1137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 432

Tarih : 10 Safer 1137

Konu : *Tîmâr ve ze'âmet tevcîhi*

Özet : *Ahmed Paşa'nın Erzurum Eyaleti dâhilinde bulunan tîmâr ve ze'âmet tevcîhlerinde görevlendirildiği.*

Hâlâ Diyarbakir Vâlisi olup Revân cânibinde serasker-i zâfer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki serasker-i müşârûn-ileyhsin me'mur olduğun feth ü teshîr-i memleket ve sâ'ir umûr-ı husûsların icrâ ve temşiyetinde senden devlet-i aliyyeme lâyük ve ırz ve

nâmûs-ı saltanat-ı seniyyeme muvâfık hidemât-ı sa'îde ve harekât-pesen-dîde me'mûl tab'-ı hümâyûn-ı pâdişâhânem olmağla emrine takviyet için hâlâ ol tarafda olan Erzurum Eyâleti'nin dahi ze'âmet ve tîmârlarının dahi tevcîhâtı sana tefvîz ve sipâriş ve defterhâne-i âmirenden cebe defterleri ihrâc ve tarafına irsâl olunmuştur imdi zikr olunan Erzurum Eyâleti'nde vâkî ze'âmet ve tîmâr ashâbından nâ-mevcûd olanların ve ashâbı fevt olanların ze'âmet ve tîmârları bi-hasebi'l-kânûn mahlûl olur fevt olan za'imın iki oğlu kalur ise büyük oğluna beş bin akçe küçük oğluna dört bin akçe ve bir oğlu kalur ise ançak beş bin akçe verilür erbâb-ı tîmârın ancak bir oğluna üç bin akçe verilür icmâllü ise icmâl bozulmamak üzere icmâllü değil ise diledüğü yerden alur ve şehîden fevt olanların ze'âmet ve tîmârları sancâğında iki za'im ve on nefer erbâb-ı tîmârın şehâdetleriyle merhameten kânûnlarından ziyâdesiyle oğullarına verilmek kânûndur ve babası fevtinden sonra vücûda gelen müteveffânın oğluna ze'âmet ve tîmâr verilmek ve icmâllü ve kılıncdan hisseleri olup âhara verilmek ve askerîye ecânibden re'âya idhâli hilâf-ı kânûn olmağla vech-i meşrûh üzere amel ve oğlu olmayan müteveffânın ve nâ-mevcûd olan niyâmdan ve firâr ve terk-i hizmet edenlerin mahlûl olan ze'âmet ve tîmârları sancağında sâkin olup alaybeğisi bayrağı altında sefere eşmek şartıyla eşkâlleri ve mîralay arzıyla erbâb-ı istihkâka tevcîh ve tahvîl hükmü ettirüp ve sen unvânına tuğrâ-yı âlî-şânımı keşide kılup ol tarafda âmed olmamak üzere tezkire verüp ve verdiğin tahvîl ve tezkireleri yanına reîs vekîli ta'yîn olunan ~~Mehmed Necîb-zîde~~ mecdehu defter emîni vekîli ~~İbrâhim Edhem-zîde~~ kadruhûya tahrîr ve ashâbına teslîm etdirdüp tevcîhât husûsunda ve sâ'ir me'mur olduğun hidemât-ı hümâyûnumda senden me'mûl-i hümâyûnum olduğu üzere me'ser-i cemîle vücûda getirmeğe dikkât-i tâm ve hukûk-ı tevcîhâtta ve bir ferde gadr olmakdan ittikâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuştur.

Fî Evâil-i Safer, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 476

Tarih : 20 Safer 1137

Konu : *Revan Eyaleti tevcîhi*

Özet : *Revan Kalesi fethinde gösterdiği yararlılıklar sebebiyle Diyarbakır ve Revan mutasarrıfı Ahmed Paşa'ya on beş bin atıyye ile Revan Eyaleti tevcîhi ve maiyetindeki askerleri gerektiği gibi istihdam etme görevi verildiği.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revân eyâletlerine mutasarrıf olup Revân cânibinde serasker-i zâfer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Bi-inâyeti'llâhi'l-meliki'l-mecîd feth-i cedîd ve semere-i sa'y-i hamîd olan Revân Kal'ası fethinde rif'at ve metânetde bî-himmet ve câmi'-i menâfi'-i evfâ ve her vecihle i'tibâr ve i'tinâyâ şâyeste-i ve ahrâ olmağla tertîb-i esbâb-ı hüsn-i nizâm ve tekmîl-i levâzım-ı hıfz u hırâset ve istikrâr u istihkâmı devlet-i aliyyemin a'zam-ı umûr ve ehemmi-i mehâmmından olmağla sen ki serasker-i müşârûn-ileyhsin vüzerâ-yı izâmın a'kal ve erşedi ve vükelâ-yı fihâmın ekmel-i emcedi olmağla senden me'mûl-i hümâyûnum olduğu üzre harekât-ı müstahsene ve cidd ü cehdin ma'iyetine me'mur olan vüzerâ-yı kirâm ve mîr-i mîrân-i zevi'l-ihtirâm ve ümerâ-yı benâm ve serân-ı asker ve zâbitân ve ihtiyârân-ı leşker ve sâ'ir dilâverân-ı cünûd-ı şecâ'at-perverimin ittifâk-ı re'y-i rezînine muvâfaklatlarıyla bi-hamdi'llâhi meliki'l-kadîr bu feth-i bî-nazîr-i marziye-i zuhûrda cilve-pezîr olmuşdur ber-hûrdâr olası bu mesâ'i-i cemîlenin tetimme ve tekmîli için ma'iyetinde olan asâkir-i fevz-mezâhirimle ma'ân Revân Kal'asında kışlayup muhâfazâsına kıyâm ve temşiyet ve edâsı müktezi olan umûr ve husûsları temşiyet ve edâ ve tekmîl ve îfâyâ ikdâm ve ihtimâm eylemen müktezâ-yı vakt ü eyyâmdan olmağla sen bi'n-nefs ma'iyetinde olan asâkir-i mansûrem ile Revân muhâfazâsına me'mur ve emrine takviyyet için Revân Eyâleti dahi üzerinde olan Diyarbekir Eyâleti'ne ilhâkan avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden sana tevcîh ve ihsân ve kariha-i sabîha-i hüsrevânemden enderûn-ı hümâyûn hazinesinden kendü havâyicine harc u sarf için an-nakd on beş bin guruş ifrâz ve sana atıyye-i mülûkânem olmağın tebliği için () iş bu emr-i şerîfimle ta'yîn olmuşdur imdi vüsûlünde in'âm-ı hümâyûnum olan meblağ-ı mersûm on beş bin guruş ahz u kabz ve kal'a-ı merkûmeye duhûl ile muhâfazâsına kıyâm ve ma'iyetinde olan vüzerâ ve mîr-i mîrân ve ümerâ ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve cebeci ve topçu ve top arabacıları ve sipâh ve silâhdâr ve Mısır askeri ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve sâ'ir ~~asakir~~ tevâif-i asker-i zâfer-rehberimden seninle ma'ân Revân Kal'ası muhâfazâsında olmaları iktizâ edenleri yanına istishâb ile hizmet-i muhâfazâda istihdâm ve âhar kılâ' ve bukâ'ın muhâfazâsına istihdâmları müktezî olanları ol mahaller muhâfazalarına ta'yîn ve sâ'ir iktizâ eden

hidemât-i aliyyeye ta'yîn olunmaları mûktezî olanları ol mahaller muhâfazalarına ta'yîn ve sâ'ir iktizâ eden hidemât-ı aliyyeye ta'yîn olunmaları mûktezî olanları dahi iktizâ ~~mezkur~~ eden hidemât-ı aliyyede ve'l-hâsıl ma'iyetine me'mur olan tavâif-i asker-i nusret-me'serimin amel ve istihdâmları senin re'y-i rezînine tefvîz ve ihâle ve azil ve nasb ve terhîb ve te'dîblerine dahi sana izn ü ruhsat-ı hümâyûnum erzânî kılınup emrinde müstakil ve re'yinde müsta'îd olmanla re'yine muvâfakat ve emrine itâ'at edenlere ikrâm ve mümâna'atları zâhir olanları iktizâsına göre azil ve nasb ve terhîb ve te'dîb ile gerek Kal'a-yı Revân'ın bi-avni'llâhi melik'l-müste'ân muhâfazâ ve muhâresede ve tertîb ve tekmîl-i esbâb-ı nizâmı ile istikrâr ve istihkâmında ve gerek seraskerliğine dâir amme-i umûrun ve temşiyyeti muktezî olan kâffe-i şu'ûnun tekmîl ve icrâ ve tetimme ve edâsında bezl-i nakdîne-i ihtimâm eylesin ve siz ki vükelâ-yı kirâm ve mîr-i mîrân-ı zevi'l-ihtirâm ve ümerâ-yı hükûmet ve elviye ve dergâh u mu'allâm yeniçerileri ve cebeci ve topcu ve tob arabacıları ve sipâh ve silâhdâr zâbitleri ve ihtiyârları ve Mısır askeri serdârı ve zâbitân ve ihtiyârları ve elviye alaybeğileri ve sâ'ir rü'esâ-yı asker ve bi'l-cümle dilâverân-ı leşker-i zafer-me'serim kullarısız serasker-i müşârün-ileyhim re'y-i savâb-dîdine muvâfakat ve emrine itâ'at ve sabır ve sebât ve ittifâkınız sebebiyle bi-lütfi'llahi'l-meliki'l-ekber manzûr ve muzaffer ve âhar gazâ(?) du'â-yı hayr-ı icâbet-eser-i Hidîvâneme mazhar olmuşsuzdur berhudâr olasız bundan böyle dahi serasker-i müşârün-ileyhim re'y-i savâb-dîdî ile amel ve hareket eylemek üzere me'mur olmanız ile fimâ-ba'd dahi bu hizmet-i cezîlin tetimme ve tekmîlinde serasker-i müşârün-ileyh sizi kapularınız halkı ve neferâtınız ile Revân Kal'ası muhâfazasında mı alıkor yoğsa âher mahallin muhâfazasında mı ta'yîn eder ve yâhûd sâ'ir iktizâ eden hidemâtın devlet-i aliyyemden âher hizmetine mi ta'yîn eder her ne gûne hizmete ta'yîn ederse kemâ-fi'l-evvel re'y-i savâb-dîdinde muvâfakat ve emrine itâ'at ile edâ ve tekmîlinde sa'y-ı cemîl ile marziyyü'l-eser ve memdûhü'l-birr olub hilâfına rızâ ve cevâz göstermekten ziyâde ittikâ ve ihzâr olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Safer, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 513

Tarih : 30 Safer 1137

Konu : *Asker Sevki*

Özet : *Diyarbakır ve Revan vâlisi Ahmed Paşa'nın Şamahı'ya beş yüz asker göndermesi gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revân eyâletlerine mutasarrıf olup Revân cânibinde serasker-i zâfer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Dağıstan ümerâsının Şamâhı ahâlisine ta'addî ve tecâvüze ve tasaddîden hâli olmadıkların cenab-ı imaretma'ab-ı eyâlet-nisâb el-Hâc Davûd Hân –dâmet me'aliyehu cânibinden tarafına mektûbla arz ve inhâ ve mezkûrların ta'addîleri def' için beş yüz nefer adam irsâl olunmak üzere istimdâd eylediği kâimenle i'lâm olunmağla bu esnâda müşârûn-ileyh el-Hâc Davûd Hân'a iltimâsı üzere imdâd ve i'ânet olunmak ma'kûl ve münâsib ve mühim ve mûktezî olmağın ma'iyyetinde olan mîr-i mîrân-ı kirâmdan birisini alâ-eyyi-hâl beş yüz nefer asker ile müşârûn-ileyhe imdâd ve i'ânet için Şamahı'ya ta'yîn ve irsâl eyleyüp bu emr-i mühimmde ser-i mû tekâsül ve tesâmüh ve tesâhüle rızâ ve cevâz göstermeyesin bu husûsda ihtimâmı mertebe-i vucûbiyyet üzere ehemmi-i umûr devlet-i aliyyemden olmağla ihtimâm u dikkat ve kangı sınıfta mümkün olur ise be'y-i hâl beş yüz nefer asker tedârik ve üzerlerine beylerbeyileri de bir münâsibi ta'yîn ve bir gün evvel müşârûn-ileyhin yanına isâllerine bezl-i kudret ile emirlerine takviyet ve yerine sarf-ı miknet eylemek bâbın da fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Safer, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 578

Tarih : 30 Safer 1137

Konu : *Ermenilerin güvenliği*

Özet : *Bazı askerler tarafından zararsız Acem Ermeni tâifesine kötü muamele edildiği, itaatkârların mal ve güvenliğinin Diyarbakır ve Revan mutasarrıfı Ahmed Paşa tarafından sağlanması.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revân eyâletlerine mutasarrıf olup Revân cânibinde serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Acem tüccârından kırk elli nefer Ermeni re'âyâsı südde-i sa'âdetime arzuhâl edip hâlâ bi-lüfi'llâhi-te'âlâ memâlik-i Acem'den feth ve teshîri müyesser olan mahallerde sâkin ve mütemekkîn Ermeni re'âyâsı asâkir-i İslâm vardıkda bir türlü muhâlefet etmeyüp istîmân ve itâ'at ve kabûl-i ra'iyet etmişler iken askerî tâîfesinden bâzıları karyelerin urup nehb ugâret ve nisvân ve sıbyânı seby ü istirkâk ve perâkende ve perişân olmalarına bâ'is oldukların bildürüp ol bâbda istid'â-yı merhamet etmeleriyle bu husûsda a'lemü'l-ülemâi'l-mütebahirîn efdalü'l-fudâla'il-müteverri'in câmi'-i ulûm-i sünnî ve hâiz-i fazl ve takvâ şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm Mevlânâ Abdullâh edâmallâhu-te'âlâ fezâiluhûdan istiftâ oldukda diyârları darü'l-harb olup ahâlîsi ehl-i harb hükmünde olan revâfız-ı Acem diyârları üzerine sultânü'l-müslimîn seyyidü's-selâtin tarafından ta'yîn olunan asâkir-i İslâm ol diyârdan bir beldeyi unveten feth eylediklerinde ol belde ahâlîsinden küfr-i aslî ile kâfir olanların ricâl ve nisâ ve sıbyânlarını istirkâk ve mallarını gânimet câiz iken sultân-ı müşârûn-ileyh nüfûs-ı mezbûreyi istirkâk ve mallarını ganimet etmeyüp ricâlleri üzerine cizye ve arâzîlerine haraç vâz' edüp nisâ ve sıbyân ve emvâlleriyle yine beldelerinde ibkâ eylemesi meşrû'dur deyü fetvâ-yı şerîf verdikleri pây-pezir-i ma'dâlet masîr-i padişâhâneme arz ve telhîs olunmağla fi'l-hakîka memleket ra'iyet ile ma'mûr olacağı bedîhü'z-zuhûr olub mîriden bu kadar mebâliğ-i azîme ve mesâ'i-i cesime bezl ve sarf olunmuşken re'âyânın isr ü istirkâklarıyla memleket hâlî ve harâb kalup şecerr-i bî berk ve berr-i merdüm-i bî-hüner gibi mefkûdü'l-nef' olduğu mukarrer ve feth-i kıl'â ve teshîr-i memlekette maksûd aslî temlîk-i ra'iyet ve tahsîl-i hazîne ve emvâl-ve teksir-i beytü'l-mâl ile takvîyet-i dîn ü devlet ve himâyet-i memleket mülk ü millet olup hâlî anî'r-ra'iyet olan memleket bî-menfa'at olduğu bedîhiyâttan olmağla sen ki serasker-i müşârûn-ileyhsin bu makûle arz-ı itâ'at ve kabûl-i ra'iyet eden Ermeni re'âyâsını istimâlette ve mîn-ba'd seby ü istirkâklarına ruhsat vermeyüp kâdîmi yerlerinde kemâ-kân îvâ ve takrîr ve itâ'atlarından mukaddem istirkâk olmuşlarından ol tarafta nâs yedinde bulunan üsârâtı dahi rakabetden tahlîs ve ra'iyete idhâl için akrabâ ve aşînâlarından iştirâyâ tâleb olanların bahâsıyla almalarına mümâna'at olmayup ruhsat ve müsâ'ade olunmağla ol makûle yedinde esîr bulunan kimselerden iştiraya tâleb olur ashâbı zuhûr eyledikde mu'tedil bahâ ile alıverüp kadîmî yerlerinde ve yurtlarında îvâ

ve iskân ile i‘mâr-ı memleket ve tanzîm-i umûr-ı vilâyette be-gâyet ihtimâm ve dikkat eylemen bâbında şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mücebince fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Safer, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 588

Tarih : 10 Rebiü‘l-evvel 1137

Konu : *Revan Kalesi fethi*

Özet : *Trabzon Eyaleti zu‘amâ ve tîmâr sahiplerinin Tiflis muhafızı Recep Paşa maiyetine ta‘yîn olunmaları.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revân eyâletlerine mutasarrıf olup Revân cânibinde serasker-i zâfer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa‘ya hüküm ki;

Trabzon Eyâleti‘nde zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârı düstûrül-mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü‘l-âlem eyâlet-i merkûm mutasarrıfı olup Tiflis muhâfızı olan vezîrim Recep Paşa edâmallâhü te‘âlâ iclâluhunun ma‘iyyetine ta‘yîn olunmaları müstehâk görülmekle vech-i meşrûh üzre me‘muriyetlerin müş‘ir alaybeğilerine emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olmuştur imdi iş bu emr-i şerîfim () ile vüsûlünde mezbûrları alaybeğileriyle ma‘an me‘mur oldukları Tiflis muhâfazasında istihdâm olmak üzere vezîr-i müşârûn-ileyh ile tarafına irsâl ve îsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâil-i Rebiü‘l-evvel, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 626

Tarih: 30 : 20 Rebiü‘l-evvel 1137

Konu : *Aras Nehri‘nin temizlenmesi*

Özet : *Bingöl‘den çıkıp Hazar‘a dökülen Aras Nehri‘nin etrafındaki kazalar ahâlîsi tarafından bedenen çalışarak temizlenmesi.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Revan cânibinde serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya ve Erzurum kâdısına ve Erzurum'dan Revan'a varınca Nehr-i Aras'ın uğradığı mahallerin kâdılarına ve Erzurum mütesellimine ve yeniçeri zâbitine ve nehr-i mezbûr tathîrine mübâşir ta'yîn olunan () -zîde mecdühû-ya ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine ve zikr olunan mahallerde vâkı' ümenâ ve ummâl ve kurâ zâbitlerine hüküm ki;

Erzurum Eyâleti'nde vâkı' Bingöl nâm mahalden çıkan Aras nâm nehir-i azîm Revan'a üç sâ'atlik yerden geçüp aşağılardan varup Bahr-ı Hazar'a muttasıl olup lâkin ba'zı yerleri tathîre muhtâc olmağla tathîr ve tanzîf ettirildiği sûrette sal ve külünk ile zehâyir Revan'a üç sâ'atlik yere dek varacağı mukarrer olmağla Nehr-i Zengi (Hrazdan) dahi tathîr olursa başlar yukarı çekilerek zehâyir (...) ile revan üzre gelüp ve giderek Nehr-i Aras dahi Tuna misillü firkateler peydâsı mümkün olup bahr-i Hazar'a ve Azer, Morava suyu kadar varur keşf ve tathîr ettirilmesi muktezâ-yı vakt ü hâle göre emri münâsibdir deyu sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin bundan akdem tarafından i'lâm olunmağla mârrü'z-zikr Nehr-i Aras'ın çıktığı mahalden Revan'a üç sâ'atlik mahalle varıncaya dek vilâyet ve tarafeynden tathîr olunmak iktizâ eden mahaller ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ve a'yân-ı vilâyet ma'rifetleriyle mu'âyene ve keşf ve tathîr ve tanzîf ettirilmek için Erzurum kâdısı ve mütesellimi mûmâ-ileyhimâya mâliye tarafından emri şerîf ısdâr ve irsâl olunmuş idi. Nehr-i merkûmun tathîr ve tanzîfi vücûh ile devlet-i aliyeme nâfi' ve rûz be-rûz muhassenâtı zâhir olacağı emri bedîhî olmağla bu mühimm-i hatîrin temşiyet ve itmâmına ihtimâm emri mühimm-i mehâmmdan olmağla ancak bu husûsu celb-i mâle vesîle ile re'âyâ ve berâyâdan bir akçe ve bir habbe ahz ve celb olunduğuna kat'â rızâ-yı hümâyûnum olmamağla siz ki Erzurum kâdısı ve mütesellimi ve yeniçeri zâbiti mûmâ-ileyhimsiz bi'n-nefs nehr-i merkûmun kenârına varup tathîri için suyun iki tarafında olan kazâlara tâbi' kurâ ahâlisini ihrâc ve serasker-i müşârün-ileyhin inzimâm-ı re'y-i savâb-dîdeyle nehr-i merkûmun tathîrine şürû' ve bu emirde re'âyâyâ bedenen hizmet-i tathîrden gayri bir nesne tekâlîf olunmayup ve eğer re'âyâyâ kendüleri işlemeyüp hüsn-i rızâlarıyla yerlerine konulmak için akçe vermek murâd ederler ise müsâ'ade olunmayup ve bir akçeleri alınmayup bi'n-nefs kendülerini i'mâl ile inşa'llâhu te'âlâ müddet-i kalîlede nehr-i merkûmun ber-vefk-i dilhâh tathîr ve tanzîfine ihtimâm-ı tâm eyleyüp bu husûsda zerre kadar tekâsülden ve hilâf-ı emri şerîf vaz' u hareketten be-gâyet ihtirâz ve ictinâb

eyleyesiz şöyle ki bu emr-i hatîrde zerre kadar tehâvün ve taksiriniz zâhir ve yâhud re'âyâyâ tathîrden gayri bir nesne teklîf eyleyüp ve hüsn-i rızâlarıyla bedel vermek murâd edenler akçe verüp bedel tutulmasına müsâ'ade ve bir akçe ve bir akçeleri alınacak olur ise gadab-ı intişâr-ı hüsrevânemden bir vecihle halâs ve necâtınız mutasavver olmadığını yakînen bilüp anâ göre basîret ve istikâmet üzere hareket ve min-ba'd re'âyâyâ tathîrden gayri bir şey teklîf olunmayup nehr-i merkûmun kenârında vâkı' olan kazâlar re'âyâsını emr-i tathîrde bedenen i'mâl ile zamân-ı kalilde bu emr-i mühimmin hüsn-i hitâm bulmasına ikdâm ve ihtimâm eyleyüp ve sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin tarafından birkaç günde bir adam gönderüp keyfiyyet-i ahvâli tetebbu' ve tefahhus ve re'âyâ ve berâyâdan dahi bir akçe ve bir habbe alınmayup cümlesi re'y-i savâb-dîden üzere bedenen i'mâl olunmak üzere tenbîh ve te'kîd ve hilâf-ı emr-i şerîf hareket eder olur ise haklarından gelinmek üzere Der-i devlet-medârıma arz ve i'lâm ve bir gün akdem ikdâm-ı maslahatta ihtimâm olunmak üzere fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Rebiü'l-evvel, sene 1137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 718

Tarih : 30 Rebiü'l-âhir 1137

Konu : *Hemedan seferi*

Özet : *Cezîre hâkiminin kapı halkı ve yüz nefer asker ile Nevruz ayında Hemedan'a serasker olan Ahmed Paşa'nın maiyetinde hareket etmesi gerektiği.*

Diyarbakir Eyâleti'nde vâkı' Cezîre hâkimine hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Bağdad Eyaleti'ne mutasarrıf olup Hemedan cânibinde serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû bi-tevfîki'l-İlâhi te'âlâ nevrüz-ı firûzda Luristan'ın feth u teshîrine teveccüh ve azîmet etmek üzere mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle me'mur olmağla bu mühimm-i hatîrin teshîl ve (...) için serasker-i müşârün-ileyhin ma'ıyyetinde asâkir-i zafer-mezâhirimin tevfir ve teksiri mühim ve muktezî olmağın sen mükemmel kapun halkı ve aşâ'ir ve kabâ'ilin ricâlinden yüz nefer güzîde tâmü's-silâh

ricâl-i harb u kîtâl ile kemâ-fi'l-evvel serasker-i müşârün-ileyhin ma'iyetine me'mur olmuştur imdi işbu emr-i şerîfîm () ile vüsûlünde kapun halkını tekâmîl ve aşâ'ir ve kabâ'ilin ricâlinden yüz nefer yarâr ve güzîde ve tâmü's-silâh ricâl-i harb u kîtâl techîz ve i'dâd ve hâzır ve âmâde ve nevrüz-ı firûzda serasker-i müşârün-ileyh ile ma'an Hemedan'dan savb-ı maksûda azîmet ve bi-avni'llâhi te'âlâ Luristan'ın feth u teshîrinde ve sâ'ir iktizâ eden hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyyemde serasker-i müşârün-ileyhin re'y-i savâb-dîde üzre amel ve hareket ile mesâ'î-i mebrûre vücûda gatürmeğe mübâderet eylesin bi-fazli'llâhi te'âlâ i'lâ-i kelime-i din-i mübîn ve takviyyet-i şerî'at-i seyyidi'l-mürselîn için Luristan'ın dahi feth u teshîri ~~aksâ-yı aksâ~~ aksâ-yı mütemennâ-yı zamîr-i ilhâm-semîr-i mülûkânem olmağla şöyle ki fermân-ı hümâyûnum üzre mükemmel kapun halkı ve tamâmen yüz nefer güzîde tâmü's-silâh ricâl-i harb u kîtâl ile nevrüz-ı firûzda serasker-i müşârün-ileyh ile ma'an savb-ı me'mura azîmet ve yâhûd re'y-i savâb-dîdene muvâfakatte bir gûne kusûr ve fütûrun zuhûr edecek olur ise aslâ cevâba kâdir olmayup muâhaze ve mu'âteb olacağını mukarrer ve muhakkak bilüp anâ göre basîret üzre olup hilâf-ı emr-i şerîf hareketten be-gâyet ittikâ ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Rebiü'l-âhir, sene 1137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 812

Tarih : 30 Cemâziye'l-evvel 1137

Konu : Ağçakalenin Lori'ye ilhaki

Özet : Ağçakale'nin Lori Sancağı'na bağlanarak bir mîr-i mîrân tarafından idare edilmesi gerektiği.

Diyarbakir ve Revan Eyâleti'ne mutasarrıf olup serasker-i zafer-rehberim olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Der-i devlet-medârıma irsâl eylediğin mektûb ve kâimen ile Lori Kal'ası ahâlîsinin mühürlü arzuhâlleri gelüp vâsıl olup hülâsa-i mefhûmunda bundan akdem taraf-ı devlet-i aliyyemden zabt olunup sancâk i'tibârıyla muhâfiz ta'yîn olunan Ağça Kal'ası kadîmden Lori Sancağı nevâhîsinden olmağla ekser

ahâlî kal'anın emlâk ve arâzîsi Ağça Kal'a nâhiyesinde bulunup el-hâletü hâzihi Kal'a-i Lori'yi tahliye ve tarafına teslimde Lori Sancağı tevcîh olunup muhâfazasına ta'yîn olunan beylerbeyi Lori'de ikâmet ve Ağça Kal'ayı tarafından zabt edüp Ağça Kal'adan başka sancaklık i'tibârî sâkıt olmak üzere olan istid'â ve iltimâsları karîn-i ilm-i âlem-ârâ-ı pâdişâhânem olup müsâ'ade-i hümâyûnum erzânî ve avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden Lori Sancağı Ağça Kal'a ile ma'an emîrû'l-ümerâi'l-kirâm () -dâme ikbâlehûya inâyet ve ihsânım olmağla imdi emr-i şerîfim vüsûlünde Lori Sancağı'nı Ağça Kal'a nahiyesiyle ma'an mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe zabt u rabt ve muhâfazasına ta'yîn ve tanzîm-i memleket ve terfih ahvâl-i fukarâ ve ra'ıyyete küllî ikdâm ve ihtimâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-evvel, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 814

Tarih : 30 Cemâziye'l-evvel 1137

Konu : *Alaybeyilik tevcîhi*

Özet : *Revan'da alaybeyi veya sancak beyi tevcîhinde Dersââdet'e arz edilip onay alınması gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revan Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan cânibinde serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Alaybeğiler ba'zı mechûl kimesnelere verilmekle çatal arzları gelüp bu makûle ihtilâlâ bâ'is harekete cesâret etmeleriyle sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin min-ba'd ol tarafda kimesneye alaybeğilik ve sancakbeğiliği tevcîh etmeyüp azl ü nasb ve tebdîl ve tağyîrleri lâzım geldikde ve müceddiden beylerbeyilik ve sancakbeğiliği verilmek iktizâ eyledikde Âsitâne-i sa'âdetimde tevcîh olunmak üzere Der-i devlet-medârıma arz eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-evvel, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 824

Tarih : 30 Cemâziye'l-evvel 1137

Konu : *Gence ve Şamahı seferi*

Özet : *Gence ve Şamahı seraskeri Ahmed Paşa'nın ma'iyyetinde olan top arabacıbaşı zabiti Ömer Çorbacı'nın emrinde olan top arabacılarından bir kısmının Mahmud Çorbacı ile birlikte Revan Kalesi muhâfazasında görevlendirmesi ve yanında bulunanların isimlerini havi deftelerin Dersâadet'e göndermesi gerektiği.*

Diyarbakir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Gence ve Şamahı taraflarında serasker-i hamiyet-perverim olan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun yanında mevcûd Dergâh-ı mu'allâm top arabacıları üzerine zâbit olan Ömer Çorbacı -zîde kadruhûya hüküm ki;

Hâlâ serasker-i müşârün-ileyhin yanında ma'iyyetinle mevcut olan Dergâh-ı âlî top arabacıları neferâtından yüz kırk neferi yine serasker-i müşârün-ileyh ile ma'an me'mur ve ta'yîn ve nezdinde mevcûd bulunup (...) otuz nefer Revan Kal'ası muhâfazasına me'mur olmak üzere fermân-ı âlî sâdır olmağın vech-i meşrûh üzere neferât-ı mezbûrdan yüz kırk neferini ifrâz eyleyüp ve ma'an kendinin dahi bi-nefsihi ta'yîn ve serasker-i müşârün-ileyh ile ve yanında neferât ve ortan ile mevcûd olman muktezî olmağın inşâ'llâhu te'âlâ vüsûlünde gerekdir ki sâdır olan fermân-ı âlî mucibince yanında olan neferâtından yüz kırk neferin ifrâz ve ortan ile bi-nefsihi kendün serasker-i müşârün-ileyh ile ma'an mevcûd bulunup me'mur olduğun hidemât-ı aliyyede (...) ve sa'y eyleyüp gereği [gibi] ihtimâm ve bezl-i makdûr eylesin ve bâkî otuz neferi Revan Kal'ası muhâfazasında olmak üzere Mahmud Çorbacı -zîde kadruhûnun yanında alıkoyup ve senin ile ma'an me'mur olan yüz kırk neferin defter mahalline kayd için bu tarafa irsâl eyleyüp hilâf-ı marzî hareketten be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylesiz deyu top arabacıbaşı olan Ahmed -zîde mecdühû tarafından mühürlü mektûb verilmekle mucibince amel oluna deyu yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Cemâziye'l-evvel, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 832

Tarih : 20 Receb 1137

Konu : *Gence Seferi*

Özet : *Serasker Ahmed Paşa'nun Gence ve Şamahı seferine ta'yin kılınması ve baharın gelmesi ile birlikte hareket ederek Dağistan, Şamahı ve Lezgi taraflarına intizam verdikten sonra Gence'yi fethetmesi gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin vüzerâ-yı izâmımın a'kal ve erşedi ve her vecihle mu'temed ve emcedi olmanla seni sâ'ire takdîm ile Revan cânibi seraskerliğine intihâb ve hâl ve şânın a'lâ ve terfi' ve her husûsda kavî ve amelîne i'timâd ve arzların makbûl-ı hümâyûnum olup ol havâliye müte'allik cemî'-i umûr ve husûslarda fatk u ratkın ve şükr ü şikâyetin mu'teber tutulmakla sen dahi avn-i hak ve tevfiik-i feyyâz-ı mutlak ile dâimâ merzâ-yı hümâyûnuma muvâfık hareket ile hidemât-ı celîle vücûda getirmeğe muvaffak olup bi-hamdi'llâhi'l-veliyi't-tevfik hakkında olan hüsn-i zann-ı mülûkânemi tasdik etmenle sa'yin mebrûr ve hakkında âfitâb-ı âlem-tâb-ı inâyet ve ikrâm-ı pâdişâhânemi pertev-efken-i mesâha-i zuhûr ve kemâ-fî'l-evvel seraskerliğin ibkâ ve mukadder kılınup me'mur olduğun hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyemin tetimmât-ı lâzimesinden olan Gence teshîri ve Şirvan cânibi nizâmı dahi bi'l-iktizâ bundan akdem ısdâr ve irsâl olunan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla mu'anven mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle senin uhde-i ihtimâmına taklîd ve elzem olunup ve el-hâletü hâzihi mevsim-i bahâr hulûl emekle me'mur olduğun hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyemin edâ ve temşiyetine kıyâm eylemen muktezî ve seraskerliğin umûrunda kemâ-fî'l-evvel sana mezîd-i istiklâl erzânî kılınup her vecihle re'y-i tedbîrine i'timâd-ı hümâyûnum mukadder ve ol havâlinin kılâ'ı umûru ve sâ'ir bi'l-cümle umûr ve husûslarının temşiyet ve icrâsında ve Şirvan ve ümerâ-i Dağistan'ın ve Lezgi ahvâlinin hüsn-i nizâmında müstakil ve müstebid kılınmanla temşiyet ve icrâsı dîn ü devlet-i aliyeme nâfi' olan umûr ve husûsları Der-i devlet-medârıma arz ve i'lâma tevfiik ile imrâr-ı vakt eylemeyüp ol tarafda olan hayr-hâhân-ı devlet-i aliyemle istişâre ve ma'kûl ve münâsib görüldüğü vecih üzre amel ve hareket ile Revan ve Tiflis Kal'alarının ve sâ'ir feth ü teshîrleri müyesser olan Nahcivan ve Ardubad ve Yezidabad ve gayri memâlikinin iktizâ eden levâzım ve mühimmât ve muhâfazalarına lâzım gelen askeri bir

gün akdem vaz' u takviyyet ile hüsn-i nizâm verdikten sonra ma'iyetine me'mur olan tavâ-yif-i asker ile savb-ı meramına azîmet ve bi-inâyeti'llâhi te'âlâ Gence'yi ve Lori Kal'asını dahi eyâdi-i kızılbaş-ı bed-ma'âşdan nez' ve teshîr ve derûnlarına mikdâr-ı kifâye muhâfazacı ta'yîn ve takrîr olunduktan sonra Şirvan tarafına azîmet ve Şamahı'ya varup mukaddemâ hatt-ı hümâyûnumla mu'anven şeref-bahş-ı sudûr olan mufassal ve meşrûh emr-i şerîf-i celîlü'l-kadrim mucibince iktizâsına göre amel ve hareket ile edâ-i Dağıstan ve (...) ahvâline ve (...) etrâf ve enhânın kâffe-i umûruna tertîb-i nizâm ve intizâm ile hüsn-i hitâm-ı hidemât-ı aliyeme bezl-i tab u tevân eylesin ve'l-hâsıl senin seraskerliğin bu hidemât-ı aliyenin itmâmı ile pezîrâ-yı hüsn-i hitâm olacağı mukarrer olup ve sana her vecihle hüsn-i i'timâd-ı hümâyûnum muhakkak olmağla şimdiye dek Der-i devlet-medârıma arz eylediğin umûr ve husûslara müsâ'ade-i hümâyûnum erzânî kılındığı gibi fimâ-ba'd dahi müsâ'ade olunacağı nümâyân olmağla bu hidemât-ı aliyenin edâ ve itmâmına temşiyeti iktizâ eden umûr-ı hazineyi Der-i devlet-medârıma arz ve i'lâma tevfiğ ile izâ'at-i vakt eylemeyüp dîn ü devlet-i aliyeme hayırlı olan her ne ise ol tarafda olan hayr-hâhân-ı devlet-i aliyemle müzâkere ve müşâvere ve iktizâsına göre amel ve hareket ile hüsn-i hitâm-ı maslahata mübâderet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Receb, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 838

Tarih : 20 Receb 1137

Konu : *Alaybeylerine emir*

Özet : *İki seneden beri Ahmed Paşa maiyyetinde olan Diyarbekir Vilâyeti alaybeğilerinin rûz-ı Kasım'a kadar daha Ahmed Paşa'nın emirleri doğrultusunda hareket etmeleri gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyetinde olan mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân Diyarbekir Eyâleti'nin elviye alaybeğilerine hüküm ki;

Zu‘amâ ve erbâb-ı tîmâr-ı devlet-i aliyemin mu‘temediyye askerinden olmağla mukaddemâ vukû‘ bulan Engürüs ve sâ‘ir seferlerde ikişer üçer sene ve dahi ziyâde ale't-tevâli kılâ‘ muhâfazalarında ve sâ‘ir iktizâ eden hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyemde istihdâm olunagelüp ve siz ki mûmâ-ileyhimsiz iki seneden berü i‘lâ-i kelime-i dîn-i mübîn için me‘mur olduğunuz hidemât-ı aliyye ve gazavât-ı seniyyede bulunup sa‘yiniz mebrûr olup ancak bu gazavât-ı azîmenin tetimmâtı için rûz-ı Kasım'a dek hizmette bulunmanız muktezî olmağın inşâ'llâhu te‘âlâ bu yaz dahi rûz-ı Kasım'a dek iktizâ eden hidemât-ı aliyyemde sancaklarınızın zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârıyla kemâ-fi'l-evvel serasker-i müşârün-ileyhin re‘y-i savâb-dîde üzre amel ve hareket ve rûz-ı Kasım'da vilâyetinize avd ve insirafa me‘zûn ve murahhas kılınmanız üzre serasker-i müşârün-ileyh sizi sancaklarınızın bi'l-cümle zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârı ile muhâfaza-i kal‘a hizmetine ta‘yîn eder ise kıyâma ve me‘mur olduğu cânibe teveccüh ve azîmetinde kendü yanına istishâb murâd eder ise maiyyetle ma‘an savb-ı me‘mura azîmet ve'l-hâsıl ne gûne hizmete me‘mur eder ise emrine itâ‘at ve re‘y-i savâb-dîde üzre amel ve hareket ile hidemât-ı pesen-dîde vücûda getirmeğe bezl-i kudret eyleyüp zerre kadar tehâvün ve tekâsülden be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur deyu yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Receb, sene 1137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 851

Tarih: : ---

Konu : *Revan'ın tahriri*

Özet : *Diyarbakir ve Revan mutasarrıfı Ahmed Paşa'nın fethedilen sancak ve karyelerinin tahririni bir an önce yaparak defterini Dersaâdet'e göndermesi ve kendi görüşleri doğrultusunda has, ze‘âmet ve tîmâr olacak yerleri tanzim etmesi.*

Diyarbakir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olan Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Bi-te'yüdi'l-meliki'l-mennân feth u teshîri müyesser olan Revan Kal‘asına tâbi‘ memleketin ve Revan mülhakâtından olan Nahcivan sancağında vâkı‘ Yezidabad ve Eklisler(?) ve tevâbi‘i karyelerinin sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin ma‘rifetinle

müceddiden tahrîr ve defter ettirilmesi için bundan mukaddem evâmir-i şerîfem gönderilmişidi bu def'a sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından bir kıt'a mevâd kâimesi gelüp hülâsa-i mazmûnunda fermân olunduğu üzre emr-i tahrîre mübâşeret ve Revan'ın ba'zı yerleri tahrîr ettirilüp lâkin eyyâm-ı şitâ hulûl eylemekden nâşî kurâ ve mezârî'in tahrîrlerinde imkân olmamağla alâ-hâlihâ terk ve el-hâletü hâzihi mevsim-i bahâr karîb olup tahrîrin vakt ü zamânı gelmekle tekrâr mübâşeret olunmak iktizâ eyledüğün ve Nahcivan Sancağı fi'l-asl Revan ülkesinden olup Yezidabad başka hâs ve Ardubad kasabası ve kurâsı Kuban Sancağı ile zabt olunur iken sonradan vakfiyyet üzre İfrâz ve Eklisler(?) nâmında iki üç pâre karye Musa Hanzâde Ahmed Bey'in mülkiyet üzre zabtında olup Nahcivan ma'rekesinde itâ'at-i müsâre'atta cümleye tekaddüm etmekle mâl-ı maktû' ile ibkâsını niyâz eyledüğün ve Ardubad kasabası Kuban Sancağı'na tahrîr olunmak münâsib olduğun ve Revan Eyâleti'nde vâkı' Nahcivan ve Sederek ve Meke ve Aralık ve Şark ve Saatçukuru ma'a Eğdir ve Gökçe ve Zaruzebil ve sâ'ir nevâhî misillü yerlerin Nahcivan'dan ma'adâsına Acem vaktinde meşâhir-i aşâ'irden birer sultan(?) ta'yîn ve sancaklık üzre i'tibâr olup lâkin bu def'a âyîn-i sâbıkı üzre tahrîr olduğu sûrette nasb olunacak ümerâ vaktinde bir işe yaramayup asılları hebaya mütekallib olmak lâzım gelmekle bunların ba'zısı müstakil kazâ ve ba'zılarının dahi ikisi ve üçü bir kazâ olup mukâta'aya münâsib olanları mîrî mukâta'a ve haslığa cesbân olanları vâli hâssı olmak üzre tahrîr olur ise memleketin şen ve âbâdân olmasına bâ'is olup hem Revan vâlilerinin âhar mansıb ilhâkı talebinden müstağnî olacakları sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından i'lâm olunmağla memleket-i mezbûrenin tahrîr husûsu mukaddemâ dahi uhde-i kifâyetine ihâle kılınmış bir mâdde olup tarafından [.....]

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 887

Tarih: : ---

Konu : *Gence ve Şirvan seferi*

Özet : *Ahmed Paşa'nın fethedilen Revan, Tiflis, Nahcivan, Ardubad ve sâ'ir yerlerin muhâfaza ve nizâmalarını te'sis ettikten sonra Gence'nin fethi için maiyetine ta'yin edilen Erzurum, Bayezid ve Çıldır beylerbeyi, sancak ve alaybeyleri ile*

vakt ü zamânıyla haberleşip fethettikten sonra gerektiği kadar muhâfaza için asker bırakarak Şirvan tarafına intizam vermek için hareket etmesi gerektiği.

Hâlâ Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa ve Erzurum vâlisi olup Revan muhâfazasına me‘mur olan vezîrim Mustafa Paşa'ya ve serasker-i müşârün-ileyhin ma‘iyyetinde olan beylerbeyiler ve ümerâ-i hükûmet ve elviye beylerine ve Mısır askeri serdârına ve dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ve cebecileri ve topçuları zâbitânı ve sipâh ve silahdâr terakkilüleri ağalarına ve kapum kullarına ve Mısır askerinin zâbitlerine ve ocakları ihtiyârlarına ve Revan'da ve serasker-i müşârün-ileyhin ma‘iyyetinde olan elviye alaybeğilerine ve yemîn ve yesâr ağalarına ve ihtiyârlarına ve sâ‘ir tavâ‘if-i askeriyye zâbitlerine ve ihtiyârlarına hüküm ki;

Sen ki serasker-i müşârün-ileyhsin Der-i devlet-medârıma irsâl eyledüğün memhûr kâimelerin gelüp vâsıl ve hülâsa-i mefhûmlarına ilm-i cihân-ârâ-yı pâdişâhânem muhît u şâmil olmuştur. Sen vüzerâ-i izâmımın erşed ve nâmdâr ve kadîr ve kâr-güzârı olmanla seni seraskerliğe intihâb ve ihtiyâr ve akl u reşâd ve re‘y-i sedâdına i‘timâden ol havâlinin kâffe-i umûru uhde-i ihtimâmına mufavvaz ve gerek Revan ve Tiflis ve Nahcivan ve Ardubad ve sâ‘ir feth u teshîr ve muzâfât-ı memâlik-i cenâb-ı hilâfet-meâb-ı kişver-gîrim kılınan kılâ‘ ve bukâ‘ın umûr-ı muhâfaza ve nizâmları ve gerek Gence'nin ve Lori Kal‘asının bi-avni'llâhi te‘âlâ zabt u teshîrlerinde ve Şirvan tarafının hüsn-i nizâmında ve ol havâlinin kâffe-i umûrunda ma‘kûl ve münâsib olan vecih üzere harekete me‘zûn ve murahhas kılınman ile iktizâsı ma‘kûl ve münâsib olduğu üzere hareket ve ma‘iyyetine ta‘yîn ve tahsîs olunan askeri tertîb ve techîz ve mevcûd ve Erzurum vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhin ve ma‘an Revan muhâfazasına me‘mur olan Erzurum Eyâleti'nin elviye alaybeğileriyle zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârını ve Erzurum Eyâleti'nin elviye beylerinden Tebriz cânibine me‘mur olan Bayezid Sancağı mutasarrıfı Mahmud Paşa'dan mâ‘adâ bi'l-cümle elviye beylerini ve Erzurum'un gönüllüyân yemîn ve yesâr neferâtını ağaları ve kethüdâları ve sâ‘ir zâbitleri ve bi'l-cümle neferâtlarıyla ve sâ‘ir muhâfaza-i mezbûreye me‘mur olanları kal‘a-i mezbûre muhâfazasına takrîr ve Nahcivan ve Ardubad ve Yezidabad ve sâ‘ir zabt u teshîr olunan mahallerin muhâfazasına takviyet ve nizâm verüp ve Gence'nin zabt u teshîrlerinde ma‘iyyetinde bulunmak üzere evâmîr-i şerîfemle me‘mur olan emîrül-ümerâi'l-kirâm Çıldır Beylerbeyisi İshak Paşa -dâmet me‘âliyehû ve Çıldır Eyâleti'nin

elviye mutasarrıfları ve alaybeğileri ve umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmârî ve Ahîsha ve Azgur ve Harkub(?) Kal'alarının gönüllüyân ağalarıyla neferâtı ve Sivas Eyâleti'nin elviye alaybeğileriyle umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmârî me'mur oldukları vecih üzere yanına irsâl olunmak için düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Tiflis muhâfızî olan vezîrim el-Hâc Receb Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûya emri şerîfimle tenbîh ve te'kid olunmağın vezîr-i müşârün-ileyh ile haberleşüp vakt ü zamânıyla mezkûrları yanına getürdüp istishâb ve sâ'ir ma'iyetine me'mur olan asâkir-i zafer-mezâhirimle kalkup Gence tarafına azîmet ve bi-tevfiki'l-İllâhi te'âlâ izhâr-ı celâdet ve (...) şevket-i İslâm'ı (...) ederek Gence'ye varup muhâsara ve ahâlîsini itâ'ate da'vet ve eğer tav'an kabûl-i itâ'at ederler ise fe-bihâ itâ'at etmeyüp izhâr-ı huşûnet ederler ise muhârebe ve tazyîk ile bi-avni'llâhi te'âlâ cebren ve kerhen zabt u teshîr ve derûnuna iktizâsı mertebe muhâfizîn ta'yîn ve takrîr eyledikde Çıldır beylerbeyisi mîr-imîrân-ı mûmâ-ileyh ile eyâlet askerini ve elviye beylerini ve Ahîsha ve Azgur Hartos kal'alarının gediklüyân ağalarıyla neferâtını ve Sivas Eyâleti askerini yine Tiflis muhâfazası için vezîr-i müşârün-ileyhin yanına ircâ' ve Şirvan tarafının nizâmı ve senin bi'n-nefs Şamahî'ya varman muktezî olduğu hâlde kat'â te'hîr ve tevakkuf etmeyüp bir gün akdem Şamahî'ya varup mukaddemâ sana ısdâr ve irsâl olunan mufassal ve meşrûh emri şerîfim mucibince amel ve hareket ile gerek ümerâ-i Dağistan beylerinde olan hilâf ve şikâkın hüsn-i vifâka tahvîli ve te'lîf kabûl etmeyenlerin te'dîb ve tekmîli Şirvan hânının nasb ve takriri [.....]

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 939

Tarih : 30 Şa'bân 1137

Konu : *Revan'ın muhâfazası*

Özet : *Ahmed Paşa'nın uhdesinde olan seraskerliğin Erzurum vâlisi Mustafa Paşa'ya verilmesi ve fethedilen Revan'ın muhâfazası, tamiri ve tahririnin yapılması için Diyarbekir ile birlikte Revan mutasarrıflığının uhdesinde ibkâ edilip dağılmış olan halkının geri getirilerek bütün tedbirlerin alınması.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup sâbıkâ serasker olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen vüzerâ-yı izâmımın erşed ve nâmdârı ve vükelâ-yı fihâmımın kâr-güzâr ve istikâmet ile şî'ârı olmanla uhde-i ihtimâmına tefvîz ve taklîd olunan seraskerlik umûrunda ve hidemât-ı celîle-i dîn ü devlet-i aliyyemin temşiyet ve edâsında terk-i hâb u râhat ve kemâl-i istikâmet ile bezl-i vüs' u kudret eyleyüp ser-i mû kusûr ve rehâvetin zuhûr etmemekle vücûda gelen mesâ'î-i cemîlen mebrûr ve meşkûr olup ancak bu def'a senin semere-i sa'y-i cemîlen olan Revan Kal'ası muhâfazasına kıyâm eylemen bi-hasebi'l-iktizâ ma'kûl ve münâsib görülmekle seraskerliğin umûru düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Erzurum vâlisi olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun uhde-i ihtimâmına taklîd ve fimâ-ba'd dahi zâtında merkûz olan mezîd-i rüşd ü sedâd ve sadâkat ve istikâmet ve fart-ı şecâ'at ve şehâmet muktezâsınca Kal'a-i Revan'ın muhâfaza ve muhârese ve ta'mîr ve tahrîrinde ve perâkende olan re'âyâsının istimâlet ve izhâr-ı âsâr-ı merhamet ile evtânlarına ircâ' ve ümrân-ı memlekette ve sâ'ir hidemât-ı aliyyemin temşiyet ve edâsında me'ser-i cemîle ve mesâ'î-i cezîle melhûz-ı hümâyûnum olmağın Diyarbekir ve Revan eyâletleri kemâ-kân sana ibkâ kılınup mükemmel ve müretteb kapun halkı ve techîz ve tevfir eyledüğün bin nefer adamlarıyla Revan Kal'asının muhâfaza ve ta'mîri ve memleket-i Revan'ın tahrîr ve kâffe-i umûrunun temşiyet ve tanzîmi senin uhde-i ihtimâmına tefvîz ve mukaddemâ vezîr-i müşârün-ileyh ile kal'a-i merkûme muhâfazasına ta'yîn olunan tavâif-i askeriye seninle ma'an Revan Kal'ası muhâfazasına me'mur ancak Erzurum Eyâleti askerine bedel Diyarbekir askeri ve hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve gılmânân-ı Amed neferatı ma'iyetinle ta'yîn olunup ve vezîr-i müşârün-ileyh ile bu ana değin beyninizde cârî olugelen mezîd meveddet ve mu'âmele-i mücâmele merâsimine kemâ-fi'l-evvel ri'âyet ve her umûru müzâkere ve müşâvere ile gerek Revan Kal'asının muhâfazası umûrunda ve gerek sâ'ir umûr ve husûslarda ittifâkan ma'kûl ve münâsib görülen vecih üzre amel ve hareket olunmak için vezîr-i müşârün-ileyhe tavsiye ve tenbîh-i hümâyûnum olmağla hâlâ hâl u şânını taltîf ve tekrîm için avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden sana bir sevb-i samur-ı fâizü's-sürûre kaplu hil'at-ı fâhire inâyet ve ihsânım olup () ile irsâl olunmuştur. İmdi vüsûlünde inâyet ve ihsânım olan hil'at-ı fâhiremi ta'zîm ve tekrîm ile iksâ ve izhâr-ı mübâhât-ı evfâ eyledikten sonra sen dahi kemâ-kân vezîr-i müşârün-ileyh ile hüsn-i mu'âmele ve mezîd meveddet ve ittifâk

merâsimine ri'âyet ile Revan Kal'ası muhâfazasına kıyâm ve ma'iyyetinle muhâfazaya me'mur olan tavâif-i askeri istishâb ve bi-avni'llâhi'l-meliki'l-allâm kal'a-i merkûmenin muhâfaza ve ta'mîrinde ve tahrîr-i vilâyette ve hüsn-i nizâm-ı memlekette ve himâyet ve sıyânet-i ahâlî ve ra'iyette ve'l-hâsıl kal'a-i merkûmenin muhâfaza ve ta'mîrine müte'allik ve hüsn-i nizâm ve te'mîn-i memlekete müterettib kâffe-i umûr ve husûsların edâ ve temşiyetinde cidd-i tâm ve perâkende olan re'âyâyı dahi nevâziş ve istimâlet ve üslûb-ı hakîm üzre hareket ile yerlerine götürüp şen ve âbâdân olmasına ihtimâm-ı mâlâ-keâm ile fîmâ-ba'd dahi me'ser-i mebrûre vücûda getürmeğe bezl-i tâb u tevân eylemen bâbında sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mucibince fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuştur.

Fî Evâhir-i Şa'bân, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 940

Tarih : 30 Şa'bân 1137

Konu : *Revan'ın muhâfazası*

Özet : *Diyarbakir hükûmet ve elviye mutasarrıflarının Ahmed Paşa maiyyetinde Revan'ın muhâfazası için görevlendirilmeleri.*

Diyarbakir Eyâleti'nin hükûmet ve elviye mutasarrıflarına hüküm ki;

Siz ki mûmâ-ileyhimsiz mukaddemâ düstûr-i mûkerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem hâlâ Diyarbakir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup sâbıkâ serasker olan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû ile Gence ve Şirvan taraflarına me'mur olmuş idiniz hâlâ vezîr-i müşârün-ileyh Revan Kal'ası muhâfazasına me'mur ve ta'yîn olunmağla siz dahi mükemmel ve müretteb kapularınız halkı ve müstevfî adamlarınız ile vezîr-i müşârün-ileyh ile ma'an Revan Kal'ası muhâfazasına me'mur ve ta'yîn olunmuşuzdur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vüsûlünde mükemmel ve müretteb kapularınız halkı ve müstevfî adamlarınız ile vezîr-i müşârün-ileyh [ile] ma'an Revan Kal'ası muhâfazasına kıyâm ve bi-avni'llâhi'l-meliki'l-allâm gerek kal'a-i mezbûrenin muhâfazasında ve gerek sâ'ir iktizâ eden hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyemde vezîr-i müşârün-ileyhin re'y-i savâb-dîde üzre amel ve hareket ile hidemât-ı mebrûre

vücûda getirüp sa'yiniz meşkûr olmağa bezl-i tâb u tevân eyleyüp ser-i mû hilâfından be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Şa'bân, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 942

Tarih : 30 Şa'bân 1137

Konu : *Defterlerin gönderilmesi*

Özet : *Ahmed Paşa'nın maiyyetinde olan defterdar vekili ve reîsü'l-küttâb ve defter emini vekillerini cebe defterleriyle birlikte serasker Mustafa Paşa'ya göndermesi gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Revan Kal'ası muhâfızı olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Mukaddemâ ma'iyetinde olan defterdâr vekîli ve reîsü'l-küttâb u defter emîni vekîlleri takımlarıyla düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum Eyaleti'ne mutasarrıf olup seraskerim olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun yanına me'mur olmalarıyla mezkûrları serasker-i müşârün-ileyhin yanına irsâl ve cebe defterlerin dahi memhûren serasker-i müşârün-ileyh tarafına teslim eylesin deyu yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Şa'bân, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 944

Tarih : 30 Şa'bân 1137

Konu : *Asker toplama*

Özet : *Ahmed Paşa'nın Revan Kalesi muhâfazası için gerekli olan iki bin üç yüz yetmiş yedi yerli neferatın bir an önce tamamlanarak muhâfaza hizmetinin yerine getirilmesi gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Revan Kal'ası muhâfızı olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki;

Mukaddemâ Revan Kal'ası muhâfazası için tahrîri fermânım olan iki bin üç yüz yetmiş yedi nefer süvârî ve piyâde yerlü neferâtı henüz tekmîlen tahrîr olunmadığı ihbâr olunmağla zikr olunan yerlü neferâtının kusûrunu tahrîr ve iki bin üç yüz yetmiş yedi nefere tekmîl olunmak için düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem sâbıkâ Revan Kal'ası muhâfızı olup hâlâ seraskerim olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehüya emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuş idi neferât-ı merkûmenin kusûru henüz tahrîr ve tekmîl olunmamış ise ma'rifetinle zikr olunan yerlü neferâtın kusûrunu alâ-eyy-i hâl tahrîr ve iki bin üç yüz yetmiş yedi nefere tekmîl ve hizmet-i muhâfazada mevcûd eylemeğe ihtimâm eyleyüp ser-i mû ihmâl ve müsâmahaya rızâ ve cevâz göstermemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Şa'bân, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 958

Tarih : 30 Şa'bân 1137

Konu : *Eşkîyanın yakalanması*

Özet : *Diyarbekir, Erzurum, Maraş ve Kars alaybeylerinin, Niş ve Vidin'den kaçıp Revan'a gelerek eşkıyâlık yapan Seriyeye(?) eşkıyasının yakalanması husûsundaki gayretlerinin övülmesi.*

Diyarbekir ve Erzurum ve Maraş ve Kars Eyâletleri'nin alaybeğilerine hüküm ki;

Bundan akdem Niş ve Vidin'de fesâd ve fezâhatleri zâhir olan Seriyeye(?) eşkıyâsının firâr ile ele girmeyüp bakıyyetü's-süyûf olan şakîler bu vakitlerde Revan cânibine varup cibilliyetlerinde merkûz olan şekâvetleri muktezâsınca âdet-i müstemirreleri olan fitne ve fesâda şürû' için birbirleriyle müşâvere ve zağarcıbaşı sâbık Mehmed -zîde mecdühü-ya varup bî-edebâne nice sözler ile tahvîf ve ba'dehu düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem sâbıkâ seraskerim olup hâlâ Revan Kal'ası muhâfızı olan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun sarayına varup ikâ'-ı fesâd ve şekâvet ve ol vakitte Şirvan tarafına me'mur ve Revan Kal'ası

muhâfazasına ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri odaları ve cebeci ve topçu ve top arabacıları ve ocakları zâbitânı ve neferâtı perâkende bulunmalarıyla müdâfa'alarına imkân olmayup ancak ba'dehu ocaklarının zahîre tekmîl için ittifâk ile eşkıyâ-yı merkûmeyi tecessüs ve üç nefer ma'lûmü'l-esâmî şakileri ahz ve ele götürüp müstehak oldukları cezâları tertîb ve mâ'adâsını dahi bi'l-cümle ele götürüp cezâ-yı sezâları tertîbine ta'ahhüd ve siz ki mûmâ-ileyhimsiz bu fesâdın vukû'unda rızâ-yı hümâyûnum tarafında bulunup neferâtınızı zabt u rabt ve eşkıyâ-yı merkûmenin fesâd ve şekâvetlerine rızâ vermeyüp ve neferâtınızdan bir ferd içlerine varmayup müdâfa'alarına sa'y eyledüğünüz i'lâm olunmağla cümleiniz du'â-yı hayr-ı icâbet-eser-i pâdişâhâneme mazhar olmuşsuzdur berhudâr olasız zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr devlet-i aliyemin meveddet ve muktedîr askerinden olmalarıyla ecdâd-ı izâmım enâra'llâhu te'âlâ berâhînehümzamân-ı sa'âdet-iktirânlarından beru vâkı' olan sefer ve gazavâtta zuhûr eden sa'y u cemîlleri bâ'is-i fevz ü nusret olup edebden hâriç vaz' u hareketleri zâhir olmamağla bu def'a dahi merâsim-i âdâba ri'âyet ile hukûk-ı nân u nemek-i hidivânemi yerine götürüp (...) hafîr-i mülûkâneme bâ'is olmuşsuzdur ekmeğim size ve cümle neferâtınıza helâl ve iki cihânda yüzünüz ak olsun fîmâ-ba'd dahi me'mur olduğunuz hidemât-ı celîlede izhâr-ı gayret ve hamîyyet ile me'mur olduğunuz hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyemde sa'y u ikdâm ile mesâ'î-i cemileniz mebrûr ve meşkûr olmağa ihtimâm-ı tâm eyleyesiz deyu yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Şa'bân, sene [1] 137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 1074

Tarih : 30 Şevvâl 1137

Konu : *Revan'ın muhâfazası*

Özet : *Revan muhâfazasına me'mur ve ta'yîn kılınan Diyarbekir ve Revan mutasarrıfı Recep Paşa'nın haksız uygulamalardan dolayı terk-i vatan eyleyen Revan ahâlîsini geri getirmesi ve Revan'a intizam vermesi için ihtiyacı olan askeri toplaması ve Gence ve Şirvan serakeri olan Erzurum vâlisi Mustafa Paşa'dan yardım alabileceği.*

Diyarbakir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olan vezîrim Receb Paşa'ya hüküm ki;

Bundan akdem Revan Kal'ası muhâfazasına ta'yîn olunan düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem serasker sâbık vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû bi'l-iktizâ Nahcivân ve Ardubad muhâfazasına ta'yîn olunup velâkin mukaddemâ gerek Revan ahâlîsi ve gerek nevâhîsinde sâkin re'âyâ vezîr-i müşârün-ileyhin adamlarının ve tarafından ta'yîn eylediği ummâlin cevri ü ta'addîlerinden nâşî ba'zıları terk-i evtân ve yine kurb ve civârda vâkı' ba'zı mahallere varup tavattun etmeleriyle gerek kal'a-i mübâreke-i Revan'ın ve enhâ ve nevâhînin muhâfaza ve muhâsesinde ve gerek âhar mahallere nakleden ahâlî ve re'âyâsının istimâlet ile kadîmî yerlerine ircâ' ve iskânı ve cümlesinin himâyet ve sıyânetleri ve terfih-i ahvâl ve tatmin-i bâlleriyle ümrân-ı memleket ehemmi mehm-ı lâzımü'l-ihimâm-ı devlet-i aliyyemden olmayup ve sen vüzerâ-ı izâmımın müdebbir ve kâr-güzârı ve umûr-ı dîn ve şecâ'at-şî'ârı ve me'mur olduğun hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyyemde mesâ'î-i mebrûren vücûda gelmiş mücerrebü'l-etvâr sadâkat-kâr olmanla bu mühimmi-i hatîrde dahi senden dikkat-i tâm ve sa'y-i mâlâ-kelâm ile me'ser-i meşkûre melhûz tab'-ı safâ-makrûn-ı pâdişâhânem olmağın avâtıf-ı aliyye-i hidivânemden sana Diyarbakir ve Revan eyâletleri inâyet ve ihsân-ı hümâyûnumla emrine ifâza-i takviyyet kılınup mükemmel ve müretteb kapun halkı ve müstevfi adamlarınla Revan ve Revan Kal'ası muhâfazasına me'mur ve ta'yîn ve hâlâ tarafına irsâl olunan defter mucibince seninle ma'an Revan Kal'ası muhâfazasına ta'yîn olunan tavâif-i askerden mâ'adâ Mâliye tarafından ısdâr ve irsâl olunan emri-i şerîfim mucibince kendin ol tarafda cânib-i mîrîden bin nefer asker tahrîrine dahi müsâ'ade-i hümâyûnum ve iktizâ eder ise ma'iyyetinde olan asâkir-i mansûreden kifâyet mikdârı asker ta'yîni ile dahi emrine takviyyet verilmek üzere düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum vâlisi olup Gence ve Şirvan taraflarına me'mur asâkir-i mansûre ve serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûya tenbîh ve tavsiye olunmuştur. İmdi işbu emri-i şerîfim mübâşir ta'yîn olunan () ile vüsûlünde mükemmel ve müretteb kapun halkı ve müstevfi adamlarınla kalkup serî'an ve âcilen kal'a-i mübâreke-i Revan'a varup derûnuna duhûl ve muhâfazasına kıyâm ve seninle ma'an muhâfazaya me'mur olanları dahi re'y-i savâb-dîden üzere hizmet-i muhâfazada istihdâm ve bin nefer mîrî askeri dahi yarâr ve güzîde ve tevân olmak üzere re'y-i ma'rifetinle tahrîr ve hizmet-i muhâfazada ve

sâ'ir iktizâ eden hidemât-ı aliyyede i'mâl ve istihdâm ve etrâf ve eknâfa hatem ve gûş(?) tutup ol havâlilerde makbûz kabza-i zabt u teshîr kılınan mahallerden bir mahalle tâife-i kızılbâş-ı evbaş ve a'dâ-i bed-ma'âşdan ta'addî ve tecâvûz zuhûr eder ise derhâl ma'îyyetinde olan tavâif-i askerden ve adamlarından kifâyet mikdârı asker ta'yîn ve irsâli ve iktizâsı üzre hareket ile bi-avni'llâhi te'âlâ tedmîr ve müdâfa'a ve kemâl-i basîret ve intibâh üzre hareket ile bi-tevfiki'l-llâhi te'âlâ kal'a-i merkûmenin ve tevâbi' ve nevâhîsinin muhâfaza ve muhâsesinde ve ahâlî ve ra'îyyetin himâyet ve sıyânetleri ve etrâfa nakl ü rihlet edenlerin edenlerin dahi izhâr-ı merhamet ve şefkat ve nevâziş ve istimâletleriyle yerlerine getürüp îvâ ve terfih-i hâl ve tatmin-i bâlleriyle ol memleketin kâffe-i ahvâlini hüsn-i nizâm üzre tanzîm ve tensîkında ziyâde hayr ve ihtimâm eyleyüp zinhar re'âyâ ve berâyâdan kânûn ve kâ'ide-i devlet-i aliyyemden ziyâde bir şeyleri aldirmayup dahi başıbozuk askerinin çete tarîki ve âhar vechile kabûl-i itâ'at eden kurâ re'âyâsı üzerlerine varmalarına ve zerre mikdârı hasâret ve ta'addî ve tecâvûz etmelerine ruhsat ve cevâz göstermeyüp ve itâ'at ve inkıyâd üzre olan re'âyâdan nehb ve istirkâk eyledikleri emvâl ve eşyâ ve evlâd ü iyâllerin gerü ashâbına istirdâd ile icrâyı merâsim-i adâlet ve te'lif kılup isitmâletleriyle ümrân-ı vilâyete bezl-i tâb-ı tevân eyleyüp senden me'mûl-i hümâyûnum olduğu üzre hidemât-ı mebrûre vücûda getürmekde ser-i mü tekâsül ve tevânîye rızâ ve cevâz göstermemen bâbında şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mucibince fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Şevvâl, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 1081

Tarih : ---

Konu : *Tahrir yapılması*

Özet : *Revan Kalesi muhafızı Receb Paşa tarafından, Ahmed Paşa zamanında tahrir edilemeyen yerlerin tahririnin yapılması, Musa Hanzade Ahmed Bey'in mülkiyetinde olan yerlerin yine mülkiyetinde bırakılması, Nahcivan hariç diğer nahiyelere meşhûr aşiretlerden birilerinin ta'yîn edilerek sancaklık suretiyle düzenlenmesi.*

Diyarbakir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Revan Kal'ası muhâfazasında olan vezîr el-Hâc Receb Paşa'ya hüküm ki;

Bi-te'yîdi'l-meliki'l-mennân feth u teshîr olunan Revan Kal'asına tâbi' memleketin ve Revan mülhakâtından olan Nahcivan Sancağı'nda vâkı' Yezidabad ve Eklisler(?) ve tevâbi'i karyelerinin düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem sâbıkâ Revan muhâfazasına ta'yîn olunan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü ma'rifetiyle müceddiden tahrîr ve defter ettirilmesi için bundan akdem evâmîr-i şerîfem ile gönderilüp ba'dehu vezîr-i müşârün-ileyh tarafından bir kıt'a mevâd kâimesi gelüp hülâsa-i mazmûnunda fermân olunduğu üzre emr-i tahrîre mübâşeret ve Revan'ın ba'zı yerleri tahrîr ettirilüp lâkin eyyâm-ı şitâ hulûl eylemekden nâşî kurâ ve mezâri'in tahrîrlerinde imkân olmamağla alâ-hâlihâ terk ve ba'dehu mevsim-i bahâr karîb olup tahrîrin vakt ü zamânı gelmekle tekrâr mübâşeret iktizâ eyledüğün ve Nahcivan Sancağı fi'l-asl Revan ülkesinden olup Yezidabad başka hâs ve Ardubad kasabası ve kurâsı Kuban Sancağı ile zabt olunur lâkin sonradan vakfiyyet üzre İfrâz ve Eklisler(?) nâmında iki üç pâre karye Musa Hanzâde Ahmed Bey'in mülkiyet üzre zabtında olup Nahcivan ma'rekesinde itâ'at-i müsâre'atta cümleye tekaddüm etmekle mâl-ı maktû' ile ibkâsını niyâz eyledüğün ve Ardubad Kasabası Kuban Sancağı'na tahrîr olunmak münâsib olduğun ve Revan Eyâleti'nde vâkı' Nahcivan ve Sederek ve Meke ve Aralık ve Şark ve Saatçukuru (Revan) ma'a Eğdir ve Gökçe ve Zaruzebil ve sâ'ir nevâhî misillü yerler Nahcivan'dan ma'adâsına Acem vaktinde meşâhir-i aşâ'irden birer sultan(?) ta'yîn ve sancaklık üzre i'tibâr olunup lâkin bu def'a âyîn-i sâbıkı üzre tahrîr olduğun sûrette nasb olunacak ümerâ vaktinde bir işe yaramayup hâsılları hebaya mütekallib olmak lâzım gelmekle bunların ba'zısı müstakil kazâ ve ba'zılarının dahi ikisi ve üçü bir kazâ olup mukâta'aya münâsib olanları mîrî mukâta'a ve haslığa cesbân olanları vâli hâssı olmak üzre tahrîr olur ise memleketin şen ve âbâdân olmasına bâ'is olup hem Revan vâlilerinin âhar mansıb ilhâkı talebinden müstağnî olacakları vezîr-i müşârün-ileyh tarafından mukaddemâ i'lâm olunmağla bundan akdem fermân olduğun üzre memleket-i mezbûr [.....]

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 1087

Tarih : 20 Şevvâl 1137

Konu : *Madenlerin intizamı*

Özet : *Gümüşhane ve Keban madenlerinde çalışanların işlerinin aksamaması ve Darbhane için lâzım olan simin tedariki için gereken önlemlerin alınması.*

Diyarbakir mütesellimine hüküm ki;

Canha(?) nâm-ı diğer Gümüşhâne mukâta'ası senede iki yüz bin guruş mâl ve dört yüz kise akçe mu'accele ile düstûreyn-i mükerremeyn müşîreyn-i mufahhameyn nizâmı bi'l-fiilkapudânım olan vezîrim Mustafa Paşa ve hâssa musâhibim ve dâmâd-ı muhteremim vezîr Mehmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûmâ ve emîrül-ümerâil-kirâm kethüdâ-yı sadr-ı a'zamım olan Mehmed Paşa -dâmet me'âliyhûya ber-vech-i iştirâk mâlikâne tevcîh ve inâyet olunup lâkin beher sene narh-ı cârîsi üzre darbhâne-i âmireme üç bin vukıyye sîm vermeleri husûsu yedlerine i'tâ olunan bervât-ı âlî-şânımda şart ve ta'yîn olunmaktan nâşî mukâta'a-i mezbûre dâhilinde vâkı' ma'denlerde işleyen ustabaşları ve sâ'ir işçilerin hâsılları olan simi mîrî için mübâyâ'a etmek ve sâ'ir ma'âdine müte'allik olan umûra nizâm vermek husûsları mu'temed ve kâr-güzâr kimesnelerin me'muriyetlerinden lâbüd olmağla Gümüşhâne ma'denlerine Simkeşhâne Emîni Mustafa ve Çemişgezek'de vâkı' Keban ve sâ'ir ma'denlerin zabtına Ruscuk voyvodası olan Sadullah ve Ergani'de olan ma'denlerin zabtına sâbıkâ Kıbrıs muhassılı olan Ahmed -zîde mecdühûm ta'yîn olunup ancak me'mur oldukları husûs umûr-ı külliyyeden olmak cihetiyle ma'denlerin zabt u rabtında ve işçilerin hâsıl olan simlerini mîrî için mübâyâ'a ettirmekte ve sâ'ir umûr ve husûsda ol havâlide olan hükkâm taraflarından kendüsüne i'ânet ve müzâheret olunmak lâzıme-i hâlden olmağla sen ki mûmâ-ileyhsin ale'd-devâm çeşm ü gûş tutup zabtına me'mur oldukları ma'denlerin umûruna müte'allik ve mukâta'a-i mezkûrenin cüz'î ve küllî sâ'ir ahvâline dâir bir emr-i mühimmin temşiyyeti için ümenâ-i merkûm taraflarından sana haber vardığı sâ'atte bilâ-tevakkuf iktizâsına göre tesviye ve icrâ ve ma'den re'âyâsı ve işçileri ve sâ'ir a'yân ve ahâlîden ve yâhûd ekrâd tâifesinden ma'denlerin zabt ve i'mâline mûmâna'at olunup te'dîb ve takrîr ile men' u def olunmaları iktizâ eyledikde kezâlik mezbûrların taraflarından haber tevârüd eylediği gibi bilâ-tevakkuf hareket ve o makûle eşkıyânın üzerlerine varup muktezâ-yı şer' üzre haklarında lâzım geleni icrâ ve gereği gibi te'dîb

ile müdâhalelerin men' u def eyleyüp nizâm-ı mukâta'ayı halel tatarrukundan vikâye ve muhâfaza etmek hâsıl-ı kelâm ümenâ-i mezkûrenin hakkında zuhûr eden şükür ü şikâyetleri müsmir ve müessir olup bu husûsda tekâsülün i'lâm olduğu sûrette muhkem hakkından gelineceği mukarrer ve muhakkak olmağla ümenâ-i merkûme taraflarından her ne vakitte ve ne makûle haber gelür ise bilâ-tereddüd te'diye ve temşiyetinde mecd ü sâ'î olup tehâvün ve tekâsülden be-gâyet ittikâ ve ihtirâz eylemen bâbında dîvân-ı hümâyûnum tarafından emr-i şerîfim tahrîr için iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fiil başdefterdârım olan el-Hâc İbrahim -dâme uluvvuhû tarafından i'lâm olunmağla mûmâ-ileyhin i'lâmı mucibince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâsıt-ı Şevvâl, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 1128

Tarih : 30 Zilka'de 1137

Konu : Asker toplama

Özet : *Revan Kalesi muhafızı Receb Paşa'nın Revan Kalesi muhafazasında olan Maraş alaybeyleri askerlerinin yerlerine asker ta'yîn ettikten sonra Maraş alaybeylerini Gence seraskeri Mustafa Paşa maiyetine göndermesi gerektiği.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Revan Kal'ası muhâfızı olan vezîrim el-Hâc Receb Paşa'ya hüküm ki;

Maraş Eyâleti'nin elviye alaybeğileri umûmen sancaklarının zu'amâ ve erbâb-ı tîmârıyla düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Erzurum vâlisi olup Gence ve Şirvan taraflarına me'mur asâkir-i mansûrem serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun yanına me'mur olmuşlar iken bi-hasebi'l-iktizâ serasker-i müşârün-ileyh tarafından Revan Kal'ası muhâfazasına ta'yîn olundukları i'lâm olunup lâkin mezkûrların yerine asker-i sâ'ir ta'yîn ve tertîb olundukda mezkûrların yine serasker-i müşârün-ileyh tarafından her ne vakitte haber varup mezkûrûn alaybeğileri ma'iyetine talep eder ise bilâ-te'hîr umûmen sancaklarının erbâb-ı tîmârıyla ma'an serasker-i müşârün-ileyh yanına irsâl eyleyüp

hilâfına rızâ ve cevâz göstermemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Zilka'de, sene 1137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 1308

Tarih : 30 Zilhicce 1137

Konu : Kürt aşiretlerinin iskânı

Özet : *Aslen Kiği reayasından olup yerlerinden kalkıp Çarsancak Kazasına yerleşen ve buranın halkına eziyet eden Şeyh Hüseyinli ve Dislimli(?) Kürtlerinin tamamının önceki yerlerine geri gönderilmesi gerektiği.*

Diyarbakir ve Rakka mütesellimlerine hüküm ki;

Fî'l-asl Kiği Kazâsı re'âyâsından Şeyh Hüseyinli ve Dislimli(?) demekle ma'rûf ekrâd eşkıyâsı kâdîmî yerlerinden kalkup varup Diyarbakir Eyâleti'nde Çarsancak Kazâsı re'âyâsını yerlerinden ihrâc ve tagallüben mutasarrıf oldukları karye ve arâzî ve emlâklerini zabt edüp öşür ve resimlerin ve mâl-ı mirîlerin vermediklerinden gayri re'âyâ fukarâsının emvâl ve erzâkların nehb u gâret etmek âdet-i müstemirreleri olmağla haklarında nice def'a evâmir-i şerîfem sâdır olmuş iken itâ'atleri olmayup yevmen-fe-yevmen ta'addî ve zulümleri efvân ve kızılbaş-ı bed-ma'âş seferi zuhûr edeli anların dahi hâricî mezheb oldukları zâhir olup hattâ kızılbaş-ı i'ânet ve Acem mâlî ve emîrleri sizde ne gezer deyu eşkıyâ-yı mezbûrûndan ser-cem'iyet olan Hüseyin kulu nâm şakî bu sene-i mübâreke Ramazan-ı şerîfinin on ikinci günü hevâlarına tâbî eşkıyâyı başına cem' ve sünnî ve müslümânlardan Meşkak(?) Nâhiyesi kurâsını basup evlerin harâb ve emvâl ve eşyâların gâret ve ellerinde bulunan kızılbaş esîrlerin alup yine kızılbaş-ı teslîm edüp vel-hâsıl bunun emsâli isyânları hadd-i tecâvüz ve revâfiz oldukları âşikâr olmağla ibâdu'llâha terahhümen tâife-i merkûmenin haklarından gelinüp şerr ü mazarratları üzerimizden def' olunsun deyu kazâ-i mezbûrun ulemâ ve sulehâ ve sâ'ir ahâlî ve re'âyâsı istirhâm eylediklerin Amed kâdîsı Mevlânâ Ahmed -zîde fazâiluhû ile Çemişgezek kâdîsı Halil ve Sağman kâdîsı Mehmed -zîde fazâiluhûmâ arz etmeleriyle Der-i devlet-medârımdan mübâşir ta'yîn ve irsâl olunup mahalline vardıkda sen ki

Diyarbakir mütesellimi mûmâ-ileyhsin mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle tâife-i mezbûrenin bir ferdi gerüye kalmamak şartıyla oldukları mahalden kaldırılıp bi'l-cümle ehl ü iyâl ve devâbb ve mevâşileriyle sevk ve tesyîr olunarak Rakka'ya îsâl ve sen ki Rakka mütesellimi mûmâ-ileyhsin ma'rifetinle Rakka'da münâsib olan mahalle iskân olunup fimâ-ba'd mahall-i iskânlarından bir hatve hâric mahalle çıkmayup yerlerinde mukîm olmaları üzre kavî nezre bağlanup ve hüccet-i şer'iyeye olunup mahalline kayd için Der-i devlet-medârıma irsâl olunmak üzre dîvân-ı hümâyûnum tarafından emri şerîfim tahrîri bâbında iftihârü'l-ekâbir bi'l-fiil başdefterdârım olan el-Hâc İbrahim - dâme uluvvuhû i'lâm etmeğin sen ki Diyarbakir mütesellimi mûmâ-ileyhsin işbu emri şerîfim mübâşir ta'yîn olunan () ile vüsûlünde ma'rifetin ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle tâife-i mezkûrenin bir ferdi gerüye kalmamak şartıyla oldukları mahalden kaldırılıp bi'l-cümle ehl ü iyâl ve devâbb ve mevâşileri sevk ve tesyîr olunarak Rakka'ya îsâl ve sen ki Rakka mütesellimi mûmâ-ileyhsin ma'rifetinle Rakka'da münâsib olan mahalle iskân ve fimâ-ba'd mahall-i iskânlarından bir hatve hâric mahalle çıkmayup yerlerinde mukîm olmaları üzre kavî nezre bağlayup ve hüccet-i şer'iyeye olunup mahalline kayd için hücceti Der-i devlet-medârıma irsâl eyleyüp bu husûsda ser-i mü ihmâl ve tekâsülden be-gâyet hazer olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Zilhicce, sene 1137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 1331

Tarih : 30 Zilhicce 1137

Konu : *Revan'ın intizamı*

Özet : *Revan varoşlarındaki reayanın gasp edilen mallarının bulunarak sahiplerine verilmesi ve başka yerlere göç eden reayanın evvelki yerlerine dönmelerinin sağlanması.*

Hâlâ Diyarbakir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olan Revan muhâfızı vezîrim Receb Paşa'ya hüküm ki;

Der-i devlet-medârıma irsâl eylediğın kâimen bana vürûd edüp hülâsa-i mefhûmunda bu vakitlere gelince varoşda mütemekkîn olan mün'im ve mütemevvil sükkânından gecelerde evleri basılıp kendüleri ve etbâ'ları katl ve emvâlleri gâret olunmağla ekseri şenlik mahallere dağılıp ve eyâlet-i Revan re'âyâsının dahi ekseri çetecilerin ta'addî ve hasâretlerinden firâr ve ba'zıları (...) ve sâ'ir mahallere gidüp ve sen Revan'a dâhil olduğunda çeteci elinden ellişer ve yüzer Revan re'âyâsı istihlâs ve kimi ashâbına red ve kimisi henüz sâhibi zuhûr etmemekle kal'ada emânda konulup taraf taraf münâdîler irsâl ve istimâlet verilmekle ta'addî ve bî-kerân olan re'âyâ gürûh gürûh gelmeğe başlayup evvel be-evvel gelenlerin yanlarına yasakçılar koşup karyelerine iskân ve uzakda bulunanlara dahi re'âyâların işgüzârlarından ve adamlarından da'vetciler gönderüp cem'lerine ihtimâm üzre olduğun i'lâm etmişsin sen vüzerâ-yı kirâmımın erşed ve a'kalı olup her vecihle dîn ü devlet-i aliyyeme lâyük hidemât-ı celîle me'mûl-i hümâyûnum olmağla devlet-i aliyyemin a'zam umûrundan olan Revan Kal'asının muhâfaza ve re'âyâsının himâyet ve sıyânet ve istimâletleriyle perâkende olanları dahi iktizâsı üzre hareket ile yerlerine getirüp hüsn-i nizâm-ı memleket senin uhde-i ihtimâmına tefvîz ve taklîd olunmağla bu mühimm-i hatîrde senden me'mûl-i tab'-ı safa-makrûn-ı pâdişâhânem olduğü üzre tekayyüd ü tâm ve Revan Kal'ası fethinden sonra sünnî ve istirkâk olunan re'âyâ vüzerâ ve mîr-i mîrân etbâ'ı yedlerinde midir yohsa sâ'ir tavâif-i askeriye yedlerinde mi bulunur aslâ himâyet hâtırları kaydına düşmeyüp her ne mahalde ve her kimin yedinde bulunur ise ahz ve yerlerine ircâ' ve muhâlefet edenlerin haklarından gelinüp ve etrâf ve eknâfa perâkende olanları dahi her ne mahalde ve kimin toprağında bulunur ise istimâlet ve iktizâsına göre hareket ile alâ-eyy-i hâl kaldırıp yerlerine nakl ve iskân ve bu makûle varoş ahâlîsine ta'addî ve çeteye çıkmayup hasârete ictirâ edenlerin dahi şekâvetleri men' u def' ve mündefî' olmayanların (...) oldukları kurâların tertîb ve izâle-i fesâdları (...) ümrânına sa'y u ihtimâm eylesin gerek bu husûs ve gerek Revan Kal'asının muhâfaza ve bi'l-cümle eyâlet-i Revân'ın tertîb-i esbâb-ı nizâmı senin uhde-i ihtimâmına ilzâm ve emrini takviyyet için sana Revan Eyâleti'nden gayri Diyarbekir Eyâleti gibi bir kesîrül-cûdî eyâlet dahi ihsân-ı hümâyûnum olmağla lâzıme-i uhde-i ihtimâmın olan umûr ve husûsların temşiyet ve itmâmında iktizâsına göre hareket ile me'ser-i mebrûre vücûda getürmeğe bezl-i tâb ü tevân eyleyüp zinhar ser-i mû tesâhüle rızâ ve cevâz

göstermekden be-gâyet ihtirâz eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Zilhicce, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 1333

Tarih : 30 Zilhicce 1137

Konu : *Revan'ın intizamı*

Özet : *Revan'da çetecilerin zulmünden etrafa dağılan reayanın tekrar geriye dönmelerinin sağlanması, çetecilerin yakalanarak gerekli cezâların verilmesi ve Revan'ın imarı için gerekli tedbirlerin alınması.*

Diyarbakir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Revan muhâfızı vezîrim el-Hâc Receb Paşa'ya hüküm ki;

Der-i devlet-medârıma irsâl eylediğin kâimen vürûd edüp hülâsa-i mefhûmunda (...) gelince varoşda mütemekkîn olan mütena'im ve mütemevvil sükkânından gecelerde evleri basılıp kendüleri ve etbâ'ları katl ve emvâlleri gâret olunmağla ekseri şenlik mahallere dağılıp ve eyâlet-i Revan re'âyâsının dahi ekseri çetecilerin ta'addî ve hasâretlerinden firâr ve ba'zıları peçtelere(?) ve sâ'ir mahallere gidüp ve sen Revan'a dâhil olduğunda çeteci elinden ellişer ve yüzer Revan re'âyâsını istihlâs ve kimi ashâbına red ve kimisi henüz sâhibi zuhûr etmemekle kal'ada emânda konulup taraf taraf münâdîler irsâl ve istimâlet verilmekle bakıyye-i gâret-gerân olan re'âyâ gürûh gürûh gelmeğe başlayup evvel be-evvel gelenlerin yanlarına yasakçılar koşup karyelerine iskân ve uzakda bulunanlara dahi re'âyânın işgüzârlarından ve adamlarından da'vetciler gönderüp cem'lerine ihtimâm üzre olduğun i'lâm eylemişsin sen vüzerâ-yı kirâmımın erşed ve a'kalı olup her vecihle dîn ü devlet-i aliyyeme lâyıq hidemât-ı celîle me'mûl-i hümâyûnum olmağla devlet-i aliyyemin a'zam umûrundan olan Revan kal'asının muhâfaza ve re'âyâsının himâyet ve sıyânet ve istimâletleriyle perâkende olanları dahi iktizâsı üzre hareket ile yerlerine götürüp hüsn-i nizâm-ı memleket senin uhde-i ihtimâmına tefvîz ve taklîd olunmağla bu mühimm-i hatîrde senden me'mûl-i tab'-ı safa-makrûn-ı pâdişâhânem olduğu üzre tekayyüd ü tâm ve Revan Kal'ası

fethinden sonra seby ü istirkâk olunan re'âyâ vüzerâ ve mîr-i mîrân etbâ'ı yedlerinde midir yohsa sâ'ir tavâif-i askeriye yedlerinde mi bulunur aslâ himâyet hâtırları kaydına düşmeyüp her ne mahalde ve her kimin yedinde bulunur ise ahz ve yerlerine ircâ' ve gerek varoş ahâlîsine bu gûne ta'addî ve hasâret ve gerek çete nâmıyla taşra kurâya varup re'âyâya ta'addî ve tecâvüz ve seby ü istirkâklarına tecâsür edenler eğer askerî ise zâbitleri ma'rifetiyle te'dîb ve terhîb ve eğer askerî olmayup levendât makûlesi ve sâ'ir başı boş tavâifden ise alâ-eyyi-hâl ahz olunup tahrîb-i memleket ve ta'dîl-i ahâlî ve ra'iyete cesâretleri için bilâ-te'hîr müstehak oldukları cezâların tertîb ile bi'l-küllîye çeteyi men' u ref' ve gerek varoş ahâlîsi ve gerek kurâ re'âyâsını himâyet ve sıyânet ve etrâf ve eknâfa perâkende olanları dahi her ne mahalde ve kimin toprağında bulunur ise istimâlet ve iktizâsına göre hareket ile alâ-eyyi-hâl kaldırıp yerlerine nakl ve iskân ve'l-hâsıl eyâlet-i Revan'ın gerek muhâfaza ve gerek himâyet-i ahâlî ve re'âyâsıyla ümrâna ve bi'l-cümle tertîb-i esbâb-ı nizâmı senin uhde-i ihtimâmına ihâle ve senden matlûb-ı hümâyûnum olmağla bu makûle varoş ahâlîsine ta'addî ve çeteye çıkup hasârette ısrâr edenlerin müstehak oldukları cezâların tertîb ve izâle-i fesâdlarına me'zûn ve murahhas kılınup ve emrine takviyyet için sana Revan Eyâleti'nden gayri Diyarbekir Eyâleti gibi bir kesîrül-cedvâ eyâlet dahi ihsân-ı hümâyûnum olmağla iktizâsına göre hareket ve emrine muhâlefet ve hilâf-ı emr-i münîf hareket edenlerin terhîb ve te'dîb ve lâzım gelen cezâların tertîb ve izâle-i fesâdlarıyla memleket-i Revan'ın kâffe-i umûruna hüsn-i nizâm ve kemâ-fi'l-evvel şen ve âbâdân olmasına bezl-i tâb ü tevân ile sa'yin mebrûr ve meşkûr olmağa cidd-i tâm ve ihtimâm-ı mâlâ-keâm eyleyüp zinhâr ser-i mû tesâhüle rızâ ve cevâz göstermekden be-gâyet ihtirâz eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Zilhicce, sene [1]137

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 1379

Tarih : 20 Muharrem 1138

Konu : *Asker izni*

Özet : İki üç seneden beri ailelerinden uzak Revan Kalesi muhâfazasında bulunan Diyarbekir ve Maraş Eyaletleri tîmârlı askerlerinin yerlerine bedelli asker tedarik edilerek izin verilmesi gerektiği.

Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Revan muhâfızı olan vezîr el-Hâc Receb Paşa'ya hüküm ki;

Hâlâ Revan Kal'ası muhâfazasında olan Diyarbekir ve Maraş eyâletlerinin zu'amâ ve erbâb-ı tîmârî iki üç seneden berü ehl ü iyâllerinden dûr ve i'lâ-i kelime-i dîn-i mübîn için me'mur oldukları hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyyemde bezl-i maddûr ve sa'y-i bî-kusûr edüp ze'âmet ve tîmârları dahi kendüleri zabt eylemediklerinden hâsıllarına za'af ve fütûr târî olmağla rûz-ı Kasım'dan vilâyetlerine avdetlerine izin verilmesini müş'ir bundan akdem emr-i şerîfim şeref-bahş-ı sudûr olmuş idi lâkin şark seferleri henüz pezîrâ-yı hüsn-i hitâm olmayup ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr devlet-i aliyyemin mu'tediye askerinden olmağla evvel bahârda yine sefere me'mur kılındıkları hâlde kendülere usret olmağla hâllerine merhameten bedelleri tahsîl ve yerlerine sâ'ir asker tedârik ve istihdâm olunmak üzere kendülere kuvvet ve kudret gelince vilâyetlerine varup istirahatlerine merâhim-i aliyye-i pâdişâhânemden izin ve ruhsatlarına müsâ'ade-i hümâyûnum erzânî kılınmağa şâyân olmalarıyla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin vech-i meşrûh üzere bedelleri tahsîl ve hâllerine kuvvet gelinceye dek yerlerine bedelleriyle sâ'ir asker tedârik ve istihdâm olunmak şartıyla rûz-ı Kasım hulûlünde mezkûrların vilâyetlerine avdet ve ric'atlerine izin ve ruhsat verüp lâkin zinhâr izin bahânesiyle bir akçe ve bir habbeleri alınmaktan be-gâyet ittikâ ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Muharrem, sene [1]138

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 1437

Tarih : 20 Safer 1138

Konu : Ze'âmet tevcîhi

Özet : Ahmed Paşa tarafından kanuna aykırı olarak Bayezid Sancağı mutasarrıfının oğluna verilen ze'âmetin mîrî olarak zabtedilmesi gerektiği.

Hâlâ Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Revan Kal'ası muhâfızı olan vezîrel-Hâc Receb Paşa'ya hüküm ki;

Revan nevâhîsinden Saatçukuru demekle ma'rûf Seremlü Nâhiyesi bir şerîf ve metîn nâhiye olmağla beş bin guruş mâl ile iltizâma verilüp ba'dehu nâhiye-i merkûmeden Eğdir nâmında bir karye-i azîmeye otuz pâre mikdârı şen ve ma'mûr kurâ zam ve bir âhar nâhiye i'tibâr olunup ze'âmet olmak üzre emîrül-ümerâi'l-kirâm Bayezid Sancağı mutasarrıfı paşanın oğluna verilüp serasker-i sâbık vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü tarafından yedine emr-i şerîf verilüp ve kusûr birkaç pâre bî-hâsıl karyesi dahi yedi yüz elli guruş iltizâm verilmiş bulunmağla cümlesi mîrî tarafına zabt ve mahsûs adam ta'yîn eyledüğünü kâimenle i'lâm etmenle Defterhâne-i âmiremde mahfuz olan defâtire mürâca'at olundukda kaydı bulunmamağla bilâ-tashîh kurâ-i merkûmenin ze'âmet olması hilâf-ı kânûn olmağın yedinde olan emre i'tibâr olunmayup taraf-ı mirîden zabtolunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır oluştur buyurdum ki.

Fî Evâsıt-ı Safer, sene [1]138

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 1450

Tarih : 20 Safer 1138

Konu : *Haksız vergi alımı*

Özet : *Revan'a tabi Deli Alakerli(?) Nahiyesi karyelerinden bazılarında Nahcivan muhafızı tarafından yapılan tecavüzün önlenmesi haksız olarak alınan para ve eşyaların tazmini ve sebep olanların cezâlandırılması.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Revan Kal'ası muhâfızı olan vezîrel-Hâc Receb Paşa'ya hüküm ki;

Deli Alakerli(?) Nâhiyesi kurâsı ahâlîsinden Mehmed b. Hacı Vahid b. İbrahim ve Hasan b. Velihan ve sâ'ir ma'lûmü'l-esâmî re'âyâ tâifesi taraflarından asâleten ve karyeleri ahâlîsi taraflarından vekâleten meclis-i şer' de Sefer b. Abdullah nâm kimesne muvâcehesinde mezbûr Abdullah kendi hâlinde olmayup kadîmü'l-eyyâmdan berü nâhiyemiz Revan'a tâbi' olup tekâlîfimizi Revan tarafına vergelmiş iken mezbûr Sefer

bizi bi-gayri vech Nahcivan tarafına gamz edüp iki bin guruşumuzu aldırup ve Nahcivan muhâfızı tarafından levendât getürüp birkaç pâre karyemizi urdurup emvâl ve erzâkımızı nehb u gâret ettirdi deyu da'vâ ve üzerine sâbit olduğunu akzâ kuzâtî'l-müslimîn Revan kâdısı Mevlânâ Abdullah -zîdet fezâiluhû tarafına i'lâm eyledüğünü kâimenle Der-i devlet-medârıma arz ve inhâ ve mevlânâ-yı mûmâ ileyhin i'lâmını dahi irsâl eylemenle merkûm Sefer'in lâzım gelen ta'zîr ve te'dîbini ve re'âyânın gâret ve hasâret ve bi-gayri hak ahz olunan akçe ve sâ'ir eşyâların dahi teveccüh edenlerden bi't-tamâm tahsîl ve ashâbına red ve teslim ve fimâ-ba'd bu gûne ta'addî ve tecâvüzü fukarâ ve re'âyâ üzerinden men' ve memnû' olmayanların haklarından gelüp re'âyâ ve berâyâyı himâyet ve sıyânet ile ümrân-ı vilâyete kemâl mertebe ihtimâm ve dikkat eyeleyesin deyu yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Safer, sene [1]138

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 132

Hüküm No : 1457

Tarih : 20 Safer 1138

Konu : İskân meselesi

Özet : *Revan fethi esnasında aile ve eşyalarını korumak için Kars, Bayezid ve Kürdistan'a göç eden Şüregel, Abaran ve Seremlü Nahiyeleri karyelerinin tekrar eski yerlerine dönmelerinin sağlanması.*

Hâlâ Diyarbekir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Revan Kal'ası muhâfızı olan vezîrel-Hâc Receb Paşa'ya hüküm ki;

Mukaddemâ asâkir-i nusret-me'serimin Revan Kal'ası üzerine teveccühlerinde Revan nevâhîsinden Şüregel ve Abaran ve sâ'ir nevâhî ve kurâsından sagîr ve kebîr iki yüz yirmi altı aded karye ahâlîsi evlâd ü iyâl ve emvâl ü eşyâların hıfz u hırâset için Kars kurâlarına ve ol havâlide ba'zı kasabât ve kurâyâ nakl ve Seremlü ve sâ'ir nahiyeden dahi seksen mikdârı karye ahâlîlerinden ekser ahâlîsi Bayezid ve Kürdistan'da vâkı' kasabât ve kurâyâ perâkende ve tavattun eyleyüp el-hâletü hâzihi Revan ve nevâhî ve kurâsına ve re'âyâsına nizâm verilmek üzere ihtimâm olunmağla perâkende olan re'âyâ kadîmi yerlerine gelmek istediklerinde mütesellim ve a'yân ve

sâ'ir taraflarından mûmâna'at olunduğu tarafından kâimen ve akzâ kuzâtî'l-müslimîn hâlâ Revan kâdisi Mevlânâ Abdullah -zîde fazâiluhû tarafından dahi mektûbuyla arz ve i'lâm olunmağla dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim () -dâme mecdühû Kars tarafında olan re'âyâyı ve () -dâme mecdühû dahi Bayezid ve sâ'ir Kürdistan'da olan re'âyâyı kaldırıp kadîmî yerlerine ve yurdlarına nakl ve iskân eylemek üzere tenbîh ve te'kîdi müştemil mufassal ve meşrûh başka başka emr-i şerîfimle me'mur ve re'yin ile hareket eylemek üzere tarafına irsâl olunmalarıyla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin vech-i meşrûh üzere re'âyâ-yı merkûmenin iskânlarına me'mur olan mûmâ ileyhimâ kapucubaşları re'yinle hizmet-i merkûmede i'mâl (...) me'mur oldukları taraflarda mütemekkin olan re'âyâyı mübaşeretleriyle kaldırdup kadîmî yerlerine ve yurdlarına nakl ve îvâ ve iskân ile ümrân-ı memlekete ihtimâm-ı tâm eylemen bâbında yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Safer, sene [1]138

2.5.4. 133 NOLUMÜHİMME DEFTERİ

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 133

Hüküm No : 72

Tarih : 10 Rebiü'l-evvel 1138

Konu : İmdâd-ı seferiye

Özet : *Diyarbakir ve Revan Eyâletleri'nin 1138 senesine ait imdâd-ı seferiyesinin tahsîli.*

Diyarbakir Eyâleti'nde vâkı' olan kadılara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki;

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Diyarbakir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olan vezîrim el-Hâc Receb Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû südde-i sa'âdetime arzuhâl gönderip bundan akdem nizâm verildiği üzere vezîr-i müşârün-ileyhin eyâlet-i Diyarbakir'den verilmesi fermânım olan kırk dört bin kuruş imdâdiye seferiyesi işbu bin yüz otuz sekiz senesine mahsûb olmak üzere tamâmen tahsîl ve tarafından kabzına me'mur olana teslim ettirmek bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin vech-i meşrûh üzere fermân olunan imdâd seferiyesi alıverilmek bâbında fermân-ı âlîşân yazılmışdır.

Fî Evâil-i Rebiü'l-evvel, sene [1]138

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 133

Hüküm No : 188

Tarih : 20 Rebiü'l-âhir 1138

Konu : *Tîmâr ve ze'âmet tevzii*

Özet : *Şüregel Nâhiyesi ve karyelerinin ma'mûr hâle gelmesi için tîmâr ve ze'âmetin uygun şekilde dağıtılması ve halka tohum verilerek geliştirilmesinin sağlanması.*

Diyarbakir ve Revan eyâletlerine mutasarrıf olup Revan muhâfızı olan Vezîr Receb Paşa'ya hüküm ki;

Mukaddemâ Revan Eyâletine tâbi Şüregel Nâhiyesi'ne taraf-ı devlet-i aliyye'nden gönderilen muharrir tahrîr eyledikte fakat iki karyesinde on beş yirmi ev re'âyâ olup mâ'adâsını ale'l-umûm hâlî ani'r-re'âyâ kayd ve her birisinin tahtında ber-vech-i tahmîn biner ve sekiz yüz akçe yaz u vaz' etmekle bu surette iki-üç karyesi ancak bir kılıç tîmâr olabilmek ma'a-hâzâ herbir karye toprağının müstakil tîmâr olmağa tahammülü olup ba'zı karyeler dahi başlı başına ze'âmet olmağa mütehammil iken muharrir yazusuna göre ehl-i tîmâra müşâreket üzere taksîm eylemek iktizâ eyler ise cemî'-i nevâhîden yüz kılıç hâsıl olmayacağından gayri müşârikler beyninde adem-i istiklâlden nâşî birisi dahi imaretine tekayyüd etmeyecekleri bedhî olup lâkin her bir karye-i hâlîyeti müstakilen tîmâr ve toprağı ziyâde olanları müstakilen ze'âmet i'tibârıyla erbâbına tevzî' olunarak şimdiye dek dört yüz mikdârı tîmâr tahrîr ve evvel be-evvel gelen re'âyâsına sipâhileri kefâletleriyle tohum ve bedâr verilip ve nicelerine dahi sipâhilerine imdâd ve i'ânet ettirmekle ekser kurâyâ üçer ve beşer re'âyâ cem' olmağa başlayıp bu vechle himmet olunur ise bir-iki seneye dek memleket ma'mûr ve âbâdan olacağı senki vezîr-i müşârün-ileyhsin kâimende tahrîr ve ilâm eylemişsin maksûd olan memleketin i'mârı ile tertîb-i esbâb-ı kat'î olup ve ze'âmet ve tevzî'inde bu vechi ihtiyâr edip müddet-i tesyîrde memleketin i'mârında vesîle olmak melhûz olmağla eyâlet-i mezbûrede verilecek ze'âmet ve tîmârı siyâk-ı meşrûh üzere tertîb ve tevzî' eylemek için iftiharü'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fiil başdefterdârm olan el-Hâc İbrahim -dâme uluvvuhû ilâm etmeğın mücebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki.

Fi Evâsıt-ı Rebiü'l-âhir, sene [1]138

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 133

Hüküm No : 189

Tarih : 20 Rebiü'l-âhir 1138

Konu : *Sancaklığın kaldırılması*

Özet : *Sancak yapılan Zaruzebil Nâhiyesi, irâdının ancak mir livâyâ kifâyet edip sancaklığa tahammülü olmadığından sancaklıktan ref' olunması.*

Diyarbakir ve Revan Eyâleti'ne mutasarrıf olup Revan muhâfızı olan Receb Paşa'ya hüküm ki;

Revan mülhakâtından olan Zaruzebil Nahiyesi mukaddemâ sancak i'tibârıyla Ömer Paşa'ya verilip ol dahi bi-emri'llâhi te'âlâ kazaya uğradıkda re'âyâsı havfa teb'iyet ile Saknak(?) keferesine mülhak ve ba'dehû yine izhâr-ı itâ'ate mübâderet eyleyip lâkin henüz vahşet veremedikleri zâil olmamağla öşr ve resimleri mutâlebesinden şimdilik te'âmî ve iğmâz ve fakat cizye talebiyle iktifâ olunup lâkin bundan sonra sancaklık ile verilir ise ilhâktan mîrî ve tîmâr ifrâzına tahammül olmayıp irâdı ancak mir livâsına kifâyet edeceği zâhir olmağla mirlivâlık ile kalması irâde olunmaz ise Revan Kalesi yerlü neferâtına ocaklık verilen Gökçe Nâhiyesi'ne mülâsık olmağla altı yedi bin kuruş mâl ile ocaklıklarına ilhâk olunmak münâsib olduğun senki vezîr-i müşârün-ileyhsin kâimende tahrîr ve ilâm eylemişsin zikr olunan Zaruzebil Sancağı muhâfaza şartıyla Maraş alaybeğisi Dulkadiroğlu Seyid Mustafa mirlivâlık ile düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem sâbık serasker vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehû tarafından verilmeğle mücebince tevcîh olduğun dîvân-ı hümâyûn kaleminden ihraç olunmuştur nâhiye-i mezkûrenin sancaklığa tahammülü olmayıp mutasarrıf olanları vaktinde bir hizmete yaramayacakları zâhir olduğundan gayrı serasker-i müşârün-ileyh tarafından mukaddemâ sancaklık ile verilmesi ol vakitte muhâfazasına medâr olmak mülâhâzasıyla olup el-hâletü hâzihi sancaklıkta ibkâ kılınmasının iktizâsı olmamağla senki vezîr-i müşârün-ileyhsin ilâmın mücebince sâbıkü'l-zikr Zaruzebil Nahiyesi'ni sancaklıktan ref' ve senevî on bin kuruş mâl ile taraflarından zabt olunmak üzere neferât-ı mezkûrun ocaklıklarına zam ve ilhâk ve vech-i meşrûh üzere zabt ettirilmesi için dîvân-ı hümâyûnum tarafından emr-i şerîfim tahrîri () için iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fiil başdefterdârm olan el-Hâc İbrahim - dâme uluvvuhû ilâm etmeğın mücebince () ocaklıklarına zam ve ilhâk olunmağla vech-i meşrûh üzere zabt ettirilmek için yazılmışdır.

Fi Evâsıt-ı Rebiü'l-âhir, sene [1]138

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 133

Hüküm No : 281

Tarih : 20 Cemâziye'l-evvel 1138

Konu : *Sefer tertibi*

Özet : *Diyarbakır vâlisi Mehmed Paşa'nın maiyyetinde bulunan kapı halkı ve adamlarının Hamedan'da bulunan Ahmed Paşa'ya gönderilmek üzere sefere hazırlanması, bunun için yapılması gerekenlerin ibtidâ-i bahâra kadar tamamlanması.*

Hâlâ Diyarbakır vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki;

Senki vezîr-i müşârün-ileyhsin mükemmel ve müretteb kapun halkı ile evvel bahârda düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Belgrad Eyâleti'ne mutasarrıf olup Hamedân cânibinde asâkir-i mansûrem serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyetinde bulunmak üzere Diyarbakır Eyâleti avâtıf-ı aliyye-yi padişahanemden sana inâyet ve ihsânım olmağla işbu emr-i şerîfim () ile vüsûlünde kalkıp merci'i olan Diyarbakır'e varıp şimdiden idde ve utâd ve lâzıme-i izz u cihâd-ı tedârik ve tertîbe ve kapun halkı ve adamlarını teçhîz ve tevfir ve teksîre mübâşeret ve ibtidâ-i bahâr-ı meymenet-asâra dek mühimmât-ı seferiyeni tertîb ve tekmîl ve kapun halkı ve adamların teçhîz ve tevfir ve teksîr ve ibtidâ-i fasl-ı bahârda mükemmel ve müretteb kapun halkı ve müstevfî ve mevki-i yarar ve güzîde-i müşât silah adamlarınla mahall-i me'mura azîmet ve serasker-i müşârün-ileyh savb-ı maksûda hareket etmezden mukaddem yanına varup mülhak mülâkî ve zabt u rabt-ı memleket ve muhâfaza-i vilâyete vesâ'ir iktizâ eden fermân-ı dîn-i devlet-i aliyyem'in re'y-i savâb-dîd üzere amel ve hareket ile mesâ-i mebrûre vücuda getirip ser-i mû hilâfından ziyâde ihtirâz ve ictinâb etmen bâbında fermân-ı âlîşân sudûr olmuştur buyurdum ki.

FîEvasıt-ı Cemâziye'l-evvel, sene [1]138

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 133

Hüküm No : 354

Tarih : 20 Cemâziye'l-âhir 1138

Konu : *Asker Sevki*

Özet : *Diyarbakır vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'nın asker toplayıp, Bağdat vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'nın maiyyetinde görevlendirilmesi.*

Hâlâ Diyarbakır vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Bağdâd Eyâleti'ne mutasarrıf olub Hamedan ve Loristan câniblerine me'mûr asâkir-i mansûrem serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyetinde bulunmak üzere bundan akdem avâtıf-ı aliyye-yi mülûkanemden Diyarbekir Eyâleti sana inâyet ve ihsânım olmağla Diyarbekir'e varup udde ve atâd ve levazım-ı gazv-ı cihâdı tedârik ve tertîbi ve kapun halkı ve adamlarını techîz ü tevhîd ve iptidâ-yı fasl-ı bahârda asker-i kesîr ile serasker-i müşârün-ileyhin yanına varup mülhak ve mülâkî olman için emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olmuş idi el-hâletü hâzihi serasker-i müşârün-ileyhin ma'iyetinde olan asâkir-i nusret-mezâhirinin tefir ve teksîrleri ve yanına me'mûr olanlar mevsim-i bahâra bakmayup bir gün akdem ma'iyetinde mevcut bulunanları iktizâ etmekle eyâlet-i Diyarbekir'in hükûmet ve elviye mutasarrıfları fermân-ı hümâyûnum olduğu mikdâr kapuları halkı ve adamlarıyla bi'l cümle elviye alaybeğileri umûmen sancaklarının zu'amâ' ve erbâb-ı tîmârıyla ve gılmânân-ı âmed neferâtından üzerlerine ta'yîn olunan zâbitânı ve iki yüz aded neferâtlarıyla seninle mâ'an serasker-i müşârün-ileyhin yanına me'mûr kılınmışlardır imdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde bilâ tehîr kapun halkı ve adamların cümlesi yarar ve güzîde ve şaki's-silâh olmak üzere bin yüz nefer tekâmîl ve (...) ve seninle mâ'an me'mûr olan hükûmet ve elviye mutasarrıflarına ve alaybeğilerine ve gılmânân-ı Amed neferâtı ağalarına ve kethüdâlarına tarafımdan dahi evâmîr gönderüp me'mûr oldukları vecih üzere kapuları halkı adamlarını techîz ü tekâmîl ve alaybeğileri dahi bi'l-cümle zu'amâ' ve erbâb-ı tîmârı ile gılmânân-ı Amed'den tâ'yîn olunan zâbitânı ve iki yüz neferâtlarıyla icâleten sefer-i tedarüklerini gördürüp hazır ve amâde ve hareketini ibtidâ-yı fasl-ı bahâra tevakkuf eylemeyüp serasker-i müşârün-ileyh ile haberleşüp ne vecih üzere hareket eylemen tavsiye ü işaret ederse anâ göre amel ü hareket ve bin beş yüz nefer kapun halkı ve tîmû's-silah yarar ve güzîde adamlarınla senin ile mâ'an me'mûr olan hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve elviye alaybeğilerine ve zu'amâ' ve erbâb-ı tîmâr ve gılmânân-ı Amed'den üzerlerine tâ'yîn olunan zâbitân ile iki yüz neferâtıyla bir gün akdem hareket ve serasker-i müşârün-ileyh her ne vakitte yanına varup mülhak ve mülâkî olmanı tavsiye ederse bilâ hilâf ol vakitte yanına varup ma'iyetine mevcûd bulunup feth ü teshîr-i bilâd ve kahr u tedmîr â'dayı bed-nihâd ve sâ'ir iktizâ eden hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyyemde serasker-i müşârün-ileyhin rey-i rezîn-i isâbet karinine muvafakat ve kemâl-i ittifâk u ittihâd ile mesâ'î-yi mebrûre vucûda getürmege

bezl-i kudret ve sarf-ı nakdîne-i vüs'at eyleyüp ser-i mû hilâfından be gâyet hazer eylesün bu sene-i mübâreke de temşiyeti muktezî olan hidemât-ı aliyye sâ'ir umûra kıyâs olunmayup her ne vecihle ihtimâmı ehem-i umûr-ı diniyye ethem-i mehâmm-ı saltanât-ı seniyyemden olmağla bu mehâmm hatırda mukaddemâ emr-i şerîf mikdâr-ı zerre tehâvünü tevkirin zuhûr edecek olur ise bir vecihle cevaba kadîr olmayacağını yakinen muhakkak ü mukarrer bilüp anâ göre hareket ve mazmûn-ı emr-i hümâyûnumu usve-i amel eyleyüp ser-i mû inhirâftan gâyetü'l-gâye tahaşşi ve mücânebet eylesün deyü yazılmışdır.

Fi Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir, sene 1138

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 133

Hüküm No : 587

Tarih : 20 Receb 1138

Konu : *Eşkiya hareketinin bastırılması*

Özet : *Musul Beylerbeyi tarafından bildirilen eşkiya hareketini bastırmak üzere Diyarbakır vâlisi Mehmed Paşa'nın görevlendirilmesi.*

Diyarbakır Eyâleti'ne mutasarrıf olan vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki;

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bin beş yüz nefer yarâr ve güzîde tâmü's-silâh kapun halkı ve adamlarınla Diyarbakır'in hükûmet ve elviye mutasarrıfları bi'l-cümle elviye alaybeğileri ve zu'amâ' ve erbâb-ı tîmârın ve iki yüz gılmânân-ı Amed neferâtıyla düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Bağdad Eyâleti'ne mutasarrıf olup Hamedan ve Loristan taraflarına me'mûr asâkir-i mansûrem serasker-i zaferrehberim olan vezîrim Ahmed Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyetine mufassal u meşrûh emr-i şerîfimle me'mûr olmuş idin hâlâ fasl-ı bahâr hulûl etmekle bundan sonra te'hîr ü tevakkuf eylemeyüp me'mûr olduğun vecih üzere savb-ı me'mûre azîmet eylemen için emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmak üzere iken emîrü'l-ümerâî'l-kîrâm Musul beylerbeyisi Hüseyin Paşa -dâmet ma'âliyhû tarafından Der-i devletime mektûb ve kâ'ime Musul kâdısı Mevlâna Mustafa tarafından arz ve Musul'da mutavattın ulemâ ve sulehâ ve sadât ve eimme ve hütebâ ve sa'ir ahâlîsi tarafından dâhi mahzar gelüp hülâsa-yı mefhûmlarında Medîne-yi Musul'un Bâb-ı Irâk ta'bîr olunur

nısf-ı şehirde sâkin Abdülcelîl oğullarından K r Mustafa M sfid Mahmud Taha ve yeğenleri Osman ve Besinoğlu Mehmed ve Bekir S nme medîne-i merkûmenin meden ta'bir olunur nısf-ı aharında sâkin K r Ali ve iki karındaşı ve K r Fehmi Mehmed ve Şeyh Osman oğlu Hacı Ahmed ve G llecici Hacı Mustafa-zade İsa ve Muzır Mehmed ve HamdoŐ ve Zeviloğlu ve Gerusoğlu Musa n m m sfidler mütegalibe eŐkiry dan olmalarıyla hevâlarına tâbi ah li-i mezbûreden ve Arap eŐkiry sından iki binden mütecâviz eŐkiry ya re'is olduğu a'lenen leylem ve neh ren katl-i nuf s ve gâret-i ahvâlleri bunun emsâli envâ-ı fesâd ve Şekâvet-i adide mak leleri olmağla medîne-i mezbûrenin meden ta'bir olunur nısf aherinin ah lsini cebren kendülere itba ettirmek için üzerlerine huc m ve tarafeyn olup muhârebe ve muk tileye Őur  eyledikleri k d y  mezkûr ve ulemâ ve s d t ve meŐ yih cem olup eğer birbiriniz ile Şer' n d vanız var ise gelüp mürâfa'a-i Şer' olun deyü da'v -y  Şer' eyledikleri mezbûrlar it at-ı Şer'i Őerif eylemeyüp tekrâr cem'iyetlerine ulemâ ve sad t ve meŐ yihden adamlar gönderilüp fes dların men'   def' say u nush u bend eyledikleri eŐkiry -y  merkûme bir vecihle memnu ve m tenassih olmayup    gün    gece muhârebe ve fesâd u Őek vetleri sebebiyle câmi'ler a ılmayup ez nlar okunmayup sad tdan iki nefer ve aherden    nefer adamı t feng ile darb u katl ve otuzdan ziyâde adamı kurşun ve kılıç ile mecrûh ve yirmi dört evin emvâl ve erzaklarını nehb u gâret ve el-yevm tarafeyn muhârebe ve mukâtele ve fesâd ve Őek vetden müttefik olmadıklarını arz ve i'lam ve eŐkiry -y  mezbûrenin Şer ve mazarratları üzerlerinden def'   ref' olunmak bâbında istid -y  i'n yet veistirh m etmeleriyle bu fitne-i az meleri ikâz eden eŐkiry  ve yaramazların bir gün akdem tertîb-i cezâları ile  mmed-i Muh mmed üzerlerinden def'i g ile-i Şer ve fes dları ehem-i vac battan olub sen ki vezîr-i m Ő r n-ileyhsin belde-yi merkûme senin memerrinde olub mukaddemâ sana ısdâr ve irsâl olunan emr-i Őerifde tenbîh ve tavsiye olduğu üzre bu vakitlerde hareket eylemen melhûz olmağın imdi iş bu emr-i Őerifim () ile vusûlünde henüz hareket etmemiş bulunur isen dahi mukaddemâ ve hâlâ me'm r olduğun vecih üzre icâleten kalkup bir gün akdem medine-i Musul'a varup bâlâda zikr olunan r us-ı eŐkiry -y  ve anlardan bu fesâd ve Őek vete cesâret edenlerden tertîb-i cezâsı iktizâ edenleri dahi al -eyyi-hâl ahz ve ele getürüp üzerlerine Şer' n sâbit olan mevâd-ı tescil ve h n-i Şer'  olduktan sonra cezâları tertîbi iktizâ edenlerin cezâlarının tertîb ve nefy   takarr b  kalebendi lâzım gelenleri nefy   takarrüb kalebend ve ahvâl-i magsubeyi tahsil lâzım gelenlerden tahsil ve ma'arifet-i Şer' ile ashâbına red   teslim

ve sa'ir te'dibi lâzım gelenlerin dahi şer'e lâzım gelenden te'dib ü takrîrlerin tertîb ve ol vilâyeti mazarrat-ı eşkıyâdan te'mîn ve hüsn-i nizâm verüp bir gün evvel bu maslahat-ı mühimmeyi tetmîn eyledükden sonra tevakkuf eylemeyüp serasker-i müşârün-ileyhin yanına varup mülhâk ve mülâkî ve kemâl-i ittifâk ve ittihâd ve berây-ı sevâb-dîdene mu'âlefet ile zabt u teshîr-i memleket ve kahr u tedmîr-i a'dâ-yı bed tıynet ve sa'ir edâ ve temşiyeti muktezî olan hidemât-ı dîn ü devlet-i aliyyemin mesâ'î-i mebrûre vucûda getürmeğe bezl-i kudret ve sarf-ı nakdine miknet eyleyüp zinhâr bu emr-i şerîfim vürûdundan sonra tehîr ve tevakkufa ve mugâyir-i emr-i şerîf tehâvün ve tekâsüle kat'â rızâ ve cevâz göstermekten be-gâyet tahâşşî ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki.

Fî Evâsıt Receb, sene 1138

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 133

Hüküm No : 631

Tarih : 30 Receb 1138

Konu : Asker sevki

Özet : *Diyarbakır vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'nın, Bağdad mutasarrıfı serasker Vezîr Ahmed Paşa'nın maiyyetinde görevlendirildiği.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olan Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki;

Bin beş yüz nefer yarâr ve güzîde tâmü's-silâh kapun halkı ve adamlarınla Diyarbekir'in hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve elviye alaybeğileri ve zu'amâ' ve erbâb-ı tîmârı ve iki yüz gılmânân-ı Amed neferâtıyla düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Bağdâd Eyâleti'ne mutasarrıf olub Hamedan ve Loristan taraflarına me'mûr asâkir-i mansûrem serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyetine mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle me'mûr olmuş idin hâlâ fasl-ı bahâr hulûl etmekle bundan sonra te'hîr u tevakkuf eylemeyüp me'mûr olduğun vecih üzere savb-ı me'mûra azîmet bir gün evvel serasker-i müşârün-ileyhin yanına varup mülhak u mülâkî olman muktezî olmağın imdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde henüz hareket etmemiş bulunur isen mukaddemâ ve hâlâ me'mûr olduğun vecih üzere icâleten kalkup savb-ı me'mûra azîmet ve bir gün

mukaddem serasker müşârün-ileyhin yanına varup mülhak u mülâkî ve kemâl-i ittifâk ve ittihâd ve berây-ı sevâb-dîdene muvafâkat ile zabt u teshîr-i memleket kahr u tedmîr a'dâ-yı bed-tıynet ve sa'ir edâ ve temşiyeti muktezi olan hidemât-ı dîn-i devlet-i aliyemde mesâ'î-i mebrure vucûda getürmeğe bezl-i kudret ve sarf-ı nakdîne miknet eyleyüb zinhar bu emr-i şerîfim vurûdundan sonra geçen sene etdiğün gibi tehîr ve tevakkuf ve mugâyir-i emr-i şerîf tehâvün ü tekâsülün zuhûr eder ise bu def'a özrün makbûl olmayacağı ma'lûmun olur anâ göre hareket ü tehâvün ve tavsiyelerin zuhûrundan be-gâyet hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyuruldu.

Fî Evâhir-i Receb, sene [1]138

Kimlik No : A.DVN.MHM.d 133

Hüküm No : 754

Tarih : 10 Ramazân 1138

Konu : *Asker sevki*

Özet : *Diyarbakır vâlisi Mehmed Paşa'nın kapı halkı ile birlikte Bağdad vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'nın maiyyetinde görevlendirildiğinin hatırlatılması.*

Hâlâ Diyarbekir Eyâleti'ne mutasarrıf olan Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki;

Bin beş yüz nefer yarâr ve güzîde tâmü's-silâh kapun halkı ve adamlarınla Diyarbekir'in hükûmet ve elviye mutasarrıfları ve elviye alaybeğileri ve zu'amâ' ve erbâb-ı tîmârı ve iki yüz gılmânân-ı Amed neferâtıyla düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem hâlâ Bağdad Eyâleti'ne mutasarrıf olup Hamedan ve Loristan taraflarına me'mûr asâkir-i mansûrem serasker-i zafer-rehberim olan vezîrim Ahmed Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'iyetine mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle me'mûr ve fasl-ı bahâr hulûl etmekle bundan sonra te'hîr ü tevakkuf eylemeyüb me'mûr olduğun vech üzre savb-ı me'mûra azîmet bir gün evvel serasker-i müşârün-ileyhin yanına varup mülhak u mülâkî olman için tenbîh ü te'kîdi müştemil bir iki def'a dahi evâmîr-i şerîfem ısdâr ve irsâl ve senin bir gün evvel serasker-i müşârün-ileyhin yanına varup mülhak u mülâkî olman muktezî olmağın imdi işbu emr-i şerîfim ile () vusûlünde henüz hareket etmemiş bulunur isen mukaddemâ ve hâlâ me'mûr olduğun

vecih üzre icâleten kalkup savb-ı me'mûra azîmet ve bir gün mukaddem serasker müşârün-ileyhin yanına varup mülhak u mülâkî ve kemâl-i ittifâk ve ittihâd ve berây-ı sevâb-dîdene muvafâkat ile zabt u teshîr-i memleket kahr u tedmîr ve a'dâ-yı bed-tıynet sâ'ir edâ ve temşiyeti muktezî olan hidemât-ı dîn ü devlet-i âliyyemde mesâ'î-yi mebrûre vücûda getürmeğe bezl-i kudret ve sarf-ı nakdîne miknet eyleyüp zinhâr bu emr-i şerîfim vurûdundan sonra tehîr ve tevakkuf ve mugâyir-i emr-i şerîf tehâvünü tekâsülün zuhûr etmekden be-gâyet hazer ve mücânebet eyleyesin deyü yazıldı.

Fî evâil-i Ramazan, sene [1]138

SONUÇ

Osmanlı Devleti kurulurken doğal olarak kendinden önce tarih sahnesinde yer alan Türk-İslam devletlerinden etkilenmiştir. Bu etkilenmenin bir sonucu da, Osmanlı Devleti'nde sosyal, siyasî, askeri, malî ve hukukî yönden en üst merci olan Divân-ı Hümayûn'un teşkil edilmesidir. Kendinden önceki Türk devletleri gibi, Osmanlı Devleti de, devletin bekasını ilgilendiren en önemli kararları bu Divân'da almıştır. Divân'da alınan kararlar, Mühimme Defterleri'nde kaydedilirdi.

Mühimme Defterleri, Osmanlı tarihini incelemek isteyen birinin başvurması gereken en önemli birinci el kaynaklardandır. Bu defterlerde, Osmanlı Devleti'nin siyasî, sosyal, kültürel, askeri ve malî durumu hakkında bilgiye ulaşmak mümkündür. XVI. Yüzyıldan XX. Yüzyılın başlarına kadar tutulan 419 adet mühimme defteri bulunmaktadır. Günümüzde bu defterler Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivinde muhâfaza edilmektedir. Maalesef bu defterler üzerinde yeteri kadar çalışma yapılamamıştır. Mühimme defterleri üzerinde gereken incelemeler yapıldığında, yepyeni bilgilerin gün ışığına çıkacağından şüphe yoktur.

Bu çalışmamızda, M. 1720-1726 olaylarını ihtiva eden 130, 131, 132 ve 133 nolu mühimme defterlerinde Diyarbakır Eyaleti'ne gönderilen hüküm ve fermânların transkripsiyon ve özeti yer almaktadır. Bu tarihlerde Osmanlı tahtında Sultan III. Ahmed oturmaktadır. Çalışmamız, XVIII. yüzyılın ilk çeyreğinde Diyarbakır tarihine ışık tutmaktadır. Ayrıca, Osmanlı Devleti'nin siyasî, askeri, sosyal yapısı ile ekonomik durumu hakkında da fikir sahibi olmak mümkündür.

Tezimize konu hükümlerden anlaşılacağı üzere, 1720 yılı ve 1721 yılının ilk aylarında Diyarbakır vâliliğini, Vezîr Osman Paşa yürütmektedir. Ondan sonra 1725 yılına kadar Vezîr Ahmed Paşa bu görevi üstlenmiştir. Bundan sonra 1725 yılında Vezîr Receb Paşa ve 1726 yılında da Vezîr Mehmed Paşa Diyarbakır vâlisi olarak ta'yin olunmuştur. Transkripsiyonunu yaptığımız hükümler, genel olarak Diyarbakır vâlilerine hitaben yazılmıştır. Bu hükümlerde hemen hemen her tür konuda yazılmış hüküm yer almaktadır. 1720-1722 yılları arasında yazılan hükümlerde daha çok eşkıya faaliyetleri ve iskân konuları yer alırken daha sonraki hükümlerin büyük çoğunluğunu askeri içerikli hükümler oluşturmaktadır. Özellikle 1722 yılında başlayan Osmanlı-İran savaşları nedeniyle askeri konuda yazılan hükümlerde büyük artış görülmüştür. 1722

yılında yapılan doğu seferinde, asker, zâhire ve mühimmat sevkinde Diyarbakır Beylerbeyliği önemli yükümlülükler üstlenmiştir. Askeri konulardan başka, eşkıyalık faaliyetlerinin önlenmesi ve eşkıyaların cezâlandırılması, cemâatlerin ve kabilelerin iskânı, zâhire temini, sosyal konular, yargı, vergi, tûmâr ve ze'âmet tevcîhi, asker bedeli yardımı, dini konular, görevlendirme gibi farklı farklı konularda da Diyarbakır'a birçok hüküm yazılmıştır. Çalışmamızdan, Osmanlı Devleti'nde gümüş madeninin işletildiği, merkezden madenin düzenli olarak işletilmesi için hüküm gönderildiği görülmüştür. Ayrıca Efrenc rahiplerinin kendi halklarından olmayan Süryani topluluklarını kendi ayinlerine davet ettiği, bir nevi misyonerlik faaliyetinde buldukları, bu durumun İstanbul'a şikâyet edildiği, merkez yönetimi tarafından hoş karşılanmadığı ve bu faaliyetlerin önlenmesi için Diyarbakır valisine hüküm gönderildiği ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmamız ile Diyarbakır Eyaleti'nin Osmanlı Devleti için büyük bir önem taşıdığını ortaya koymuş olmaktadır. Özellikle coğrafi konumundan dolayı çağlar boyunca önemli yolların kesişme merkezi olan Diyarbakır, Osmanlı hâkimiyetinde de önemini korumuştur. Tezimizden de anlaşılacağı üzere özellikle askeri ve ekonomik yönden Diyarbakır, Osmanlı Devleti'ne büyük katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

1. KAYNAK ESERLER.

130 nolu Mühimme Defteri, BOA, A.DVN.MHM.d 130, İstanbul

131 nolu Mühimme Defteri, BOA, A.DVN.MHM.d 131, İstanbul

132 nolu Mühimme Defteri, BOA, A.DVN.MHM.d 132, İstanbul

133 nolu Mühimme Defteri, BOA, A.DVN.MHM.d 133, İstanbul

18 Aralık 1937 tarihli Resmi Gazete

2. TETKİK ESERLER

1. Acar, Abdurrahman, “Diyarbakır'ın İslamla/Sahabeyle Tanışması”, *1. Uluslararası Nebiler, Sahabiler, Azizler ve Krallar Kenti Sempozyumu*, Diyarbakır Vâliliği-Dicle Üniversitesi, Diyarbakır 25-27 Mayıs 2009, s. 61-71.

2. Ahışhalı, Recep, “Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, C. VI, s. 24-33.

3. Alkan, Mustafa, Editör (Tufan Gündüz), “Osmanlı Devleti’nde Merkez Teşkilatı”, *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı* (3. Baskı), Grafiker Yayınları, Ankara 2014, s. 17-84.

4. Alptekin, Coşkun, “Artuklular”, *TDVİA*, 1991, C. III, s. 415-418.

5. Bardakoğlu, Ali “Eşkiya”, *TDVİA*, 1995, C. XI, s. 463-466.

6. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, III. Baskı, İstanbul 2010.

7. Baysanoğlu, Şevket, *Anıtları ve Kitabeleri ile Diyarbakır Tarihi: Başlangıçtan Akkoyunlulara Kadar*, Kültür ve Sanat Yayınları, C. I, 1996.

8. Çubukçu, Asri, “İyaz B. Ganm”, *TDVİA*, 2001, C. XXIII, s. 498-499.

9. Göyünç, Nejat, “Diyarbakır”, *TDVİA*, 1994, C. IX, s. 464-469.

10. Göyünç, Nejat *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No:1458, İstanbul 1969.

11. Göyünç, Nejat, "Diyarbakır Beylerbeyliğinin İlk İdarî Taksimatı", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, S. 23, 1969, s. 23-34.
12. Halaçoğlu, Yusuf, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK Basımevi, Ankara 1991, Seri 7, S. 127, Ankara 1991.
13. Haspolat, Yusuf Kenan, Editörler: (Yusuf Kenan Haspolat, Aysel Alyamaç Yılmaz), "Diyarbakır Hanları ve Özellikleri", *Tarih, Kültür, İnanç Kenti Diyarbakır*, Dicle Üniversitesi, Şubat 2013, s. 299-327.
14. İlgürel, Mücteba "Osmanlılar'da Eşkıyalık Hareketleri", *TDVİA*, 1995, C. XI, s. 466-469
15. İlhan, Mehmet Mehdi, "16. Yüzyılda Diyarbakır Şehrinin Nüfusu ve Vakıfları: 1518 ve 1540 Tarihli Tapu Tahrir Defterlerinden Notlar", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. XVI, S.27, Ankara 1992, s. 45-113.
16. İnalçık, Halil, *Devlet-i Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-1* (55. Baskı), Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2015.
17. İnalçık, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, (Çev. Ruşen SEZER), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2003.
18. Kejanlı, Türkan, "Diyarbakır Suriçi'nin Tarihi Gelişim Evreleri", *1. Uluslararası Nebiler, Sahabiler, Azizler ve Krallar Kenti Sempozyumu*, Diyarbakır Vâliliği-Dicle Üniversitesi, Diyarbakır 25-27 Mayıs 2009, s. 349-362.
19. Kılıç, Orhan, "Klasik Dönem Osmanlı Taşra Teşkilatı: Beylerbeylikler/Eyaletler, Kaptanlıklar, Voyvodalıklar, Meliklikler (1362-1799)", *Türkler Ansiklopedisi*, C. IX, s. 887-898.
20. Kılıç, Orhan, "Kürdistan Tabirinin Osmanlı Uygulamasındaki Muhtevası Üzerine Bazı Tespitler (16-18. Yüzyıllar)", *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu*, Türk Tarih Kurumu, C.I, Ankara 9-10 Ocak 2014, s. 167-213.
21. Kılıç, Orhan, "Yurtluk-Ocaklık ve Hükûmet Sancaklar Üzerine Bazı Tespitler", *OTAM Dergisi*, S.10, Ankara 1999, s. 119-137.
22. Kılıç, Orhan, "Osmanlı Devleti Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu Nasıl Yönetti", *Tarih Bilinci Dergisi*, S. 3, İstanbul Ocak-Şubat-Mart 2008, s. 20-27.

23. Kılıç, Remzi, “Kanuni Sultan Süleyman’ın İrakeyn Seferi’nde (1533-1535) Doğu ve Güneydoğu Anadolu’daki Gelişmeler”, *Bilig Dergisi*, S.IX/Bahar, Ankara 1999, s. 115-131.
24. Kılıç, Remzi, “Şah İsmail’in Dulkadiroğulları Devleti Üzerine Yaptığı Orta Anadolu Seferi (1507) ve Sonuçları”, *I. Kahramanmaraş Sempozyumu*, Kahramanmaraş 6-8 Mayıs 2004, C. I, s. 409-420.
25. Koç, Yunus, “İskân”, *TDVİA*, 2016, C. EK-I, s. 650.
26. Kodaman, Bayram, “Osmanlı Devrinde Doğu Anadolu’nun İdari Durumu”, *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. I, S. I, Samsun 1986, s. 3-20.
27. Ortaylı, İlber, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi* (3. Baskı), Cedit Neşriyat, Ankara 2008.
28. Örenç, Ali Fuat, “Mutasarrıf”, *TDVİA*, 2006, C. XXXI, s. 377-379.
29. Parla, Canan, “Surları ve Türk Dönemi Dokusuyla Diyarbakır Kenti”, *Tarih ve Medeniyetler Tarihi, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Tarih ve Medeniyet Bildirileri*, C. V, Ankara 2007, s. 2465-2477.
30. Pıçak, Murat, “Osmanlı Döneminde Diyarbakır’ın Sosyo Ekonomik Durumu”, *DÜSBED*, C. X, S. 20, 2018, s. 70-82.
31. Sevim, Ali, “İnaloğulları”, *TDVİA*, 2000, C. XXII, s. 257-258.
32. Sevim, Ali; Merçil, Erdoğan, *Selçuklu Devletleri Tarihi: Siyaset, Teşkilat ve Kültür*, TTK Yayınları, Dizi 24, S. 19, Ankara 1995.
33. Seyitdanlıoğlu, Mehmet, “Divân-ı Hümâyûn’dan Meclis-i Mebusan’a Osmanlı İmparatorluğu’nda Yasama”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, C.VI, Ankara 1999, s. 17-23.
34. Sümer, Faruk, “Akkoyunlular”, *TDVİA*, 1989, C. II, s. 270-274.
35. Sümer, Faruk, *Safevi Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü*, Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü Yayınları, Tarih Dizisi No: 2, Ankara 1976.
36. Şeşen, Ramazan, “Eyyubiler”, *TDVİA*, 1995, C.XII, s. 20-31.

37. Tufantos, Abdurrahim, “Mervaniler”, *TDVİA*, 2004, C. XXIX, s. 230-232.
38. Tuncel, Metin, “Diyarbakır”, *TDVİA*, 1994, C. IX, s.469-472.
39. Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı* (3. Baskı), TTK Yayınları, Dizi. 8, S.16b. Ankara 1988.
40. Yılmazçelik, İbrahim, “18. Yüzyıl ile 19. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır Eyaletinin İdari Yapısı ve İdari Teşkilatlanması”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. XVIII, S. 29, 1996, s. 216-233.
41. Yılmazçelik, İbrahim, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır* (2. Baskı), TTK Yayınları, Ankara 2014.
42. Yılmazçelik, İbrahim, “XIX. Yuzyılda Osmanlı Tasra Teşkilatının Önemli Merkezlerinden Biri Olan Diyarbakır'da Bazı Görevlilerle İlgili Tespitler”, *OTAM Dergisi*, S. 31, 2012, s. 225-242.
43. Yılmazçelik, İbrahim, “Amid Sancağı (1567 Tarihli Tapu Tahrir Defterine Göre)”, *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, S.16, İstanbul 1996, s. 121-162.
44. Yılmazçelik, İbrahim, “Osmanlı Hâkimiyeti Süresince Diyarbakır Eyaleti Vâlileri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. X, S. 1, 2000, s. 233-287.
45. <http://www.diyarbakirkulturturizm.gov.tr/TR,56881/cografya.html>

EKLER

EK 1: 130 NOLU MÜHİMME DEFTERİ ORJİNAL METİNLERİ

20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

فعل اوله و درین سبب غیر و در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید...

و در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید...

و در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید...

فعل اوله و درین سبب غیر و در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید...

و در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید...

و در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید هر چه در هر صورت اوله می نماید...

تواریخ و طایفه های دیگر که...

476

اینها که در آنجا... و در آنجا... و در آنجا... و در آنجا... و در آنجا...

477

تواریخ و طایفه های دیگر که... و در آنجا... و در آنجا... و در آنجا...

478

تواریخ و طایفه های دیگر که... و در آنجا... و در آنجا... و در آنجا...

479

تواریخ و طایفه های دیگر که... و در آنجا... و در آنجا... و در آنجا...

480

تواریخ و طایفه های دیگر که... و در آنجا... و در آنجا... و در آنجا...

تواریخ و طایفه های دیگر که... و در آنجا... و در آنجا... و در آنجا...

96

نور الهادي

سنة ثلث مائة اربع مائة... في شهر ربيع الثاني... في يوم الاثنين... في سنة ثلث مائة اربع مائة... في شهر ربيع الثاني... في يوم الاثنين... في سنة ثلث مائة اربع مائة... في شهر ربيع الثاني... في يوم الاثنين... في سنة ثلث مائة اربع مائة... في شهر ربيع الثاني... في يوم الاثنين... في سنة ثلث مائة اربع مائة... في شهر ربيع الثاني... في يوم الاثنين...

97

سنة ثلث مائة اربع مائة... في شهر ربيع الثاني... في يوم الاثنين... في سنة ثلث مائة اربع مائة... في شهر ربيع الثاني... في يوم الاثنين... في سنة ثلث مائة اربع مائة... في شهر ربيع الثاني... في يوم الاثنين... في سنة ثلث مائة اربع مائة... في شهر ربيع الثاني... في يوم الاثنين... في سنة ثلث مائة اربع مائة... في شهر ربيع الثاني... في يوم الاثنين...

و من کل کسب و حق و کسب ... و در کتب و کتب ...

و در کتب و کتب ... و در کتب و کتب ...

و در کتب و کتب ... و در کتب و کتب ...

و در کتب و کتب ... و در کتب و کتب ...

و در کتب و کتب ... و در کتب و کتب ...

و در کتب و کتب ... و در کتب و کتب ...

328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400

328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400

خروج من مكة ... في سنة ... من مكة ... في سنة ...

وقال صلى الله عليه وسلم ... في سنة ... من مكة ...

في سنة ... من مكة ... في سنة ...

من مكة ... في سنة ... من مكة ...

في سنة ... من مكة ... في سنة ...

في سنة ... من مكة ... في سنة ...

696
 ما يارب العالمين انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون
 انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون
 انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون

697
 ما يارب العالمين انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون
 انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون
 انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون

699
 انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون
 انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون
 انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون

700
 انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون
 انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون
 انزلنا هذا كتابا فيه حكمة وهدى للذين احسنوا الصلوة واتوا الزكاة وامنوا بما نزلنا وما كنا بغافل عما تعملون

Handwritten Arabic text in multiple columns, containing dense script and marginal notes. The text appears to be a manuscript or a collection of letters, with some lines starting with 'بسم الله الرحمن الرحيم'. The script is in a traditional Arabic hand, possibly Maghrebi or similar. There are several large numbers (712, 713, 714, 718, 719) interspersed throughout the text, likely indicating page numbers or section markers. The text is written on aged paper with some visible staining and wear.

عالمی...
 ...
 ...

704
 ...
 ...
 ...

710
 ...
 ...
 ...

1142
 1143
 1144
 1145
 1146

Handwritten text in Arabic script, densely packed and written in a cursive style. The text is organized into several columns and includes various headings and sub-sections. Some words are written in larger, bolder script, possibly indicating important terms or titles. The text appears to be a technical or scientific treatise, possibly related to medicine or astronomy, given the context of the manuscript's origin.

1147
 1148
 1149
 1150
 1151
 1152
 1153
 1154
 1155
 1156
 1157
 1158
 1159
 1160
 1161
 1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200

Handwritten text in Arabic script, continuing from the previous page. The text is organized into several columns and includes various headings and sub-sections. Some words are written in larger, bolder script, possibly indicating important terms or titles. The text appears to be a technical or scientific treatise, possibly related to medicine or astronomy, given the context of the manuscript's origin.

۱۳۹
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

۱۳۹
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

EK 3: 132 NOLU MÜHİMME DEFTERİ ORJİNAL METİNLERİ

تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان

تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان

تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان

69

تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان

تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان

تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان
تفتش و نگاه و در جیب پنهان

119
له من بعد ان كان من اهل البيت
...
والمؤمنين من اهل البيت

121
...
والمؤمنين من اهل البيت

126
...
والمؤمنين من اهل البيت

125
...
والمؤمنين من اهل البيت

124
...
والمؤمنين من اهل البيت

126
...
والمؤمنين من اهل البيت

125
...
والمؤمنين من اهل البيت

وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...
وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...
وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...

174
عزى ربه وادبر امره...
وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...
وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...
وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...

176

عند ما تشرق من ربي...
وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...
وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...
وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...

عند ما تشرق من ربي...
وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...
وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...
وحي الهموم انوارها في عيونها...
عند ما تشرق من ربي...

عالمه لانه من اوله...
 241
 علمه
 عود ولبس...
 علمه
 علمه
 علمه

240
 علمه
 علمه
 علمه
 علمه
 علمه
 علمه

Handwritten text in Arabic script, likely a manuscript or letter. The text is densely packed and covers most of the page area. It appears to be a continuous piece of writing, possibly a treatise or a long letter, given the volume and the flow of the script. The ink is dark, and the paper shows signs of age and wear.

٩٧٥
٩٧٦
٩٧٧

٩٧٥
٩٧٦
٩٧٧
٩٧٨
٩٧٩
٩٨٠
٩٨١
٩٨٢
٩٨٣
٩٨٤
٩٨٥
٩٨٦
٩٨٧
٩٨٨
٩٨٩
٩٩٠
٩٩١
٩٩٢
٩٩٣
٩٩٤
٩٩٥
٩٩٦
٩٩٧
٩٩٨
٩٩٩
١٠٠٠

١٤٤

٩٧٥

٩٧٥
٩٧٦
٩٧٧
٩٧٨
٩٧٩
٩٨٠
٩٨١
٩٨٢
٩٨٣
٩٨٤
٩٨٥
٩٨٦
٩٨٧
٩٨٨
٩٨٩
٩٩٠
٩٩١
٩٩٢
٩٩٣
٩٩٤
٩٩٥
٩٩٦
٩٩٧
٩٩٨
٩٩٩
١٠٠٠

٩٧٥
٩٧٦
٩٧٧
٩٧٨
٩٧٩
٩٨٠
٩٨١
٩٨٢
٩٨٣
٩٨٤
٩٨٥
٩٨٦
٩٨٧
٩٨٨
٩٨٩
٩٩٠
٩٩١
٩٩٢
٩٩٣
٩٩٤
٩٩٥
٩٩٦
٩٩٧
٩٩٨
٩٩٩
١٠٠٠

٩٧٥
٩٧٦
٩٧٧
٩٧٨
٩٧٩
٩٨٠
٩٨١
٩٨٢
٩٨٣
٩٨٤
٩٨٥
٩٨٦
٩٨٧
٩٨٨
٩٨٩
٩٩٠
٩٩١
٩٩٢
٩٩٣
٩٩٤
٩٩٥
٩٩٦
٩٩٧
٩٩٨
٩٩٩
١٠٠٠

578

فما جاء به من دلائل البشارة... فاعلم ان الله قد اراد ان يخلصك من كل هذه النيران...

وجوز...
قوله...
...

فما جاء به من دلائل البشارة... فاعلم ان الله قد اراد ان يخلصك من كل هذه النيران...

فما جاء به من دلائل البشارة... فاعلم ان الله قد اراد ان يخلصك من كل هذه النيران...

587

فما جاء به من دلائل البشارة... فاعلم ان الله قد اراد ان يخلصك من كل هذه النيران...

وجوز...
قوله...
...

فما جاء به من دلائل البشارة... فاعلم ان الله قد اراد ان يخلصك من كل هذه النيران...

فما جاء به من دلائل البشارة... فاعلم ان الله قد اراد ان يخلصك من كل هذه النيران...

مرد...
فردی که در این کتاب مذکور است...

و در این کتاب مذکور است...
در این کتاب مذکور است...

در این کتاب مذکور است...
در این کتاب مذکور است...

در این کتاب مذکور است...
در این کتاب مذکور است...

در این کتاب مذکور است...
در این کتاب مذکور است...

در این کتاب مذکور است...
در این کتاب مذکور است...

در این کتاب مذکور است...
در این کتاب مذکور است...

834
 ...
 ...
 ...
 ...

835
 ...
 ...
 ...
 ...

836
 ...
 ...
 ...
 ...

837
 ...
 ...
 ...
 ...

838
 ...
 ...
 ...
 ...

839
 ...
 ...
 ...
 ...

840
 ...
 ...
 ...
 ...

841
 ...
 ...
 ...
 ...

842
 ...
 ...
 ...
 ...

843
 ...
 ...
 ...
 ...

دردان که در این کتاب جا
 ۸۵۲
 در این کتاب که در این کتاب جا
 ۸۵۲
 در این کتاب که در این کتاب جا
 ۸۵۲

۸۵۳
 در این کتاب که در این کتاب جا
 ۸۵۳
 در این کتاب که در این کتاب جا
 ۸۵۳
 در این کتاب که در این کتاب جا
 ۸۵۳

۸۵۵
 در این کتاب که در این کتاب جا
 ۸۵۵
 در این کتاب که در این کتاب جا
 ۸۵۵
 در این کتاب که در این کتاب جا
 ۸۵۵

۸۵۶
 در این کتاب که در این کتاب جا
 ۸۵۶
 در این کتاب که در این کتاب جا
 ۸۵۶
 در این کتاب که در این کتاب جا
 ۸۵۶

معاذ الله من الخوف والطمع...
انوار من اثاره...
منه في سنة...
التي...
وبعد...
بما...

947

انوار من اثاره...
منه في سنة...
التي...
وبعد...
بما...

948

انوار من اثاره...
منه في سنة...
التي...
وبعد...
بما...

946

انوار من اثاره...
منه في سنة...
التي...
وبعد...
بما...

950

انوار من اثاره...
منه في سنة...
التي...
وبعد...
بما...

واینکه در این کتاب... در این کتاب... و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب...

و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب...

و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب...

و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب...

و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب...

و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب... و این کتاب...

1330

هذا هو الكتاب الذي كتبه في سنة 1330
 في شهر ربيع الثاني سنة 730
 في مدينة بغداد
 في دار الخزانة
 في عهد السلطان الملك الناصر
 في سنة 1330

1329

هذا هو الكتاب الذي كتبه في سنة 1329
 في شهر ربيع الثاني سنة 729
 في مدينة بغداد
 في دار الخزانة
 في عهد السلطان الملك الناصر
 في سنة 1329

هذا هو الكتاب الذي كتبه في سنة 1329
 في شهر ربيع الثاني سنة 729
 في مدينة بغداد
 في دار الخزانة
 في عهد السلطان الملك الناصر
 في سنة 1329

1331

هذا هو الكتاب الذي كتبه في سنة 1331
 في شهر ربيع الثاني سنة 731
 في مدينة بغداد
 في دار الخزانة
 في عهد السلطان الملك الناصر
 في سنة 1331

1332

هذا هو الكتاب الذي كتبه في سنة 1332
 في شهر ربيع الثاني سنة 732
 في مدينة بغداد
 في دار الخزانة
 في عهد السلطان الملك الناصر
 في سنة 1332

1335

Handwritten text in Arabic script, likely a historical or administrative document, covering the top half of the left page.

1336

Handwritten text in Arabic script, continuing from the top section or as a separate entry, covering the middle section of the left page.

- 1337
- 1338
- 1339
- 1340
- 1341

1337

Handwritten text in Arabic script, covering the top half of the right page.

Handwritten text in Arabic script, covering the bottom half of the right page, including a large block of text at the bottom.

1385

ان هذا الخبر الذي...
 ...
 ...

1386

...
 ...
 ...

1387

...
 ...
 ...

1388

...
 ...
 ...

1389

...
 ...
 ...

1379

...
 ...
 ...

1380

...
 ...
 ...

1381

...
 ...
 ...

1382

...
 ...
 ...

1383

...
 ...
 ...

1384

...
 ...
 ...

EK 4: 133 NOLU MÜHİMME DEFTERİ ORJİNAL METİNLERİ

A.DVN.MHM.d 133

Handwritten marginal notes in the top right corner of the right page.

Main body of handwritten text on the right page, written in a cursive script.

Handwritten marginal notes in the top left corner of the left page.

Main body of handwritten text on the left page, written in a cursive script.

Handwritten marginal notes in the bottom left corner of the left page.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Cihan SEVİM
Doğum Yeri ve Tarihi	Şırnak – 15.02.1988
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Batman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.
Y. Lisans Öğrenimi	Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü
Bildiği Yabancı Diller	-
Bilimsel Faaliyetleri	-
İş Deneyimi	
Stajlar	-
Projeler	-
Çalıştığı Kurumlar	Şırnak Adliyesi
İletişim	
E-Posta Adresi	cihan073@hotmail.com
Tarih	09.04.2018